

THE
KĀSHI SANSKRIT SERIES
(*HARIDĀS SANSKRIT GRANTHAMĀLĀ*)

41.

(Lexicography Section, No. 1)

NĀNĀRTHA S'ABDA KOSA

OR

MEDINI KOSA

BY
S'RĪ MEDINIKARA

नानार्थशब्दकोशापरपर्यायो

मेदिनीकोशः

श्रीमेदिनिकरनिर्मितः ।

Edited with an Introduction, Index etc.,

BY

Sāhityāchārya

Pt. Jagannāth S'āstri Hōshing

PUBLISHED BY

JAYA KRISHNA DĀS HARIDĀS GUPTA

The Chowkhambā Sanskrit Series Office,

Benares City.

1940.

All Rights Reserved by the Publishers.

Printed at the
VIDYA VILAS PRESS, BENARES CITY.
1940.

प्राप्तिस्थानम्—
चौखम्बा संस्कृत पुस्तकालय,
बनारस सिटी ।

Registered According to Act XXV of 1867.

उपोद्धातः ।

अथैतत्प्रकाश्यते मेदिनिकरविरचितं 'नानार्थशब्दकोशा' भिधानं मुद्रयित्वा पुस्तकम् । 'विद्याविलास' मुद्रणालयाधिपतिगोलोकवासिश्रेष्ठिवरश्रीहरिदासगुप्तात्मज-श्रीजयकृष्णदा समहोदयैः प्रेरितोऽहं प्रावर्तिषि प्रस्तुतपुस्तकमुद्रणकर्मणि । तदिदं पुस्तकं कलिकातानगर्यामुभयत्र काश्यमेकत्रात्रैव पुरा मुद्रितमभूत् । तत्र स्वीयमेक-माधारभूतं कलिकातानगरीयेणापरेण सह समालोच्य सम्पादितायां प्रस्तुतावृत्तौ भूमिकां, शब्दानुकमणिकां, शुद्धिपत्रादिकश्चापि सञ्चिवेश्य तदुपयोक्तृणां विदुषां कृते प्राकाश्यमुपानयम् ।

विद्याविलासाध्यक्षमहोदयानां बलवतीयमिच्छा जागर्ति- 'यथासम्भवं सर्वेषामनेकेषां वा कोशानां प्रकाशनं मुद्रणालयादस्माकं जायता' मिति । तदनुकूलमेव प्रयतमानैस्तैः श्रेष्ठिवरैः श्रीमतां श्रीघनानन्दपाण्डेय-श्रीजनार्दनज्योतिविस्त्रमृतीना-मन्येषां च विदुषां साहाय्येन सह्यदीतानि कोशपुस्तकान्यनेकानि स्वान्तिके न्यस्तानि, तान्येव क्रमशः प्रकाशयितुं बद्धपरिकरैस्तैरिदानीं द्वित्रा विद्वांसोऽत्र सम्प्रार्थ्यं नियुक्ताः । तत्र साम्प्रतं यावत्- १ हेमचन्द्रकृतोऽनेकार्थसह्यः, २ अमरसिंहरचितोऽमरकोशः, ३ श्रीक्षपणकस्यानेकार्थध्वनिमञ्जरी, ४ भट्टमल्लप्रणीताऽऽख्यातचन्द्रिका, ५ पुरुषो-त्तमदेवनिमित एकाक्षरकोशः, ६ श्रीहृषीपञ्जो द्विरूपकोशः, ७ महेश्वरेण समुच्चीतो विश्वप्रकाशकोशश्चेति सप्त कोशा मुद्रिता विकार्थं प्रस्तुताः सन्ति । अय पुनः- ८ नानार्थशब्दकोशापरपर्यायो मेदिनिकरप्रथितो मेदिनीकोशानाम्ना प्रसिद्धः कोशो ग्राहकानुग्राहकमहोदयानां सुधियां पुरस्तादुपायनीकियते । एतदुत्तरं च पुरुषो-त्तमस्य हारावली हलायुधस्याऽभिधानरत्नमाला वा न चिराय प्रकाशमेष्यतीति समवशिष्टानां कोशानां कृते विद्वद्वौरयैर्धैर्यमवश्यमभ्युपगन्तव्यम् ।

मेदिनीकोशप्रणेतुः परिचयादिकं न विस्तरेण समुपलभ्यते । उपसंहारात्मक-पद्यस्तकेण च यावानुपलभ्यते परिचयस्तावतैवाधस्ताचिर्दिष्टेन सन्तोषात्यं सुधीभिः । "षट्शतगाथाकोशप्रणयनविरुद्धात्मकोशलेनायम् । मेदिनिकरेण कोशः प्राणकरसूनुना विरचितः ॥" इत्यन्तिमभागस्थेन पद्येनामुद्यं पितुर्नाम प्राणकर इति, स्वस्य नाम मेदिनिकर इति, षट्शतगाथात्मककोशप्रणेतेति च स्पष्टमवगम्यते ।

अस्य समयस्तु न स्पष्टमवगन्तुं शक्यते । तथापि समालोचनविधया द्वादशी शताब्दीशब्दीयेति तर्कपदवीमारोहिति । तथाच पञ्चदशशताब्द्यां वर्तमानो रायसुकृटः समुलिलेख मेदिनिकरमिति न ततः परस्तात्तेन भवितुं शक्यते इति निर्विरोधम् । तथाच द्वादशशताब्द्याः पूर्वं विद्यमानानामेव विदुषां कोशकर्तृणां ग्रन्थावलोकनमिषेण नामानि समुपन्यस्यतोऽस्य न ततः पूर्वमावित्वं सुतरां सिद्धयतीत्यपि न तिरोहितं केषामपि विदुषामितिहासविदाम् । चतुर्दशशताब्दीकेन पृष्ठोदरादिवृत्तिकृता पञ्चनाभदत्तेनाप्ययमुद्दिक्त इति, शिशुपालवधस्य द्वितीयसर्गायपञ्चषष्ठितमस्य पद्यस्य व्याख्यावसरे श्रीमलिलनाथोऽप्येतं प्रमाणत्वेनोपन्यस्तवानिति ततः पूर्ववर्तीं चायमिति सिद्धमेव । श्रीजकेरियासम्पादितार्थां मञ्जुटीकार्यां मेदिन्या उल्लेखा द्वादशशताब्दीक एवायमिति निर्धारयितुं शक्यते, यतो हि तस्या रचनाकालो द्वादशशताब्द्या अनितमथतुर्थो भाग इति सम्मतं समेषामितिहासपरायणानां लब्धवर्णानामिति ।

स्वपूर्ववर्तिनां कोशप्रणेतृणां नामान्युलिलखन्नेष मेदिनिकरो विश्वप्रकाशकोशं बहुदोषं प्रख्यापयन्नपि नैरुच्या सामजस्यमावहति तेनेति तदाधारः सुष्ठु प्रगिनायेदं प्रन्धरस्तमित्यपि नाविदितं बुद्धिमताम् ।

एवमयं कोशस्तोषविध्यति विपश्चितां मनासीति सम्पाद्यमानोऽप्यक्षरसंयोजकुदोषादस्माकं मतिमान्याद्वा क्वचन स्खलनं जनयेच्चेत्तर्हि गुणैकपक्षपातिनः क्षमिष्यन्तीति पूर्णो विश्वासः ।

येषां येषां विदुषां पुस्तकानां च साहाध्येनाऽद्यूयत कार्यमिदं, ते संस्मर्यन्ते साम्प्रतम् । संशोधनादिषु विशिष्टं साहाध्यं विद्धतः पणशीकरश्रोरामचन्द्रशास्त्रिणः कथा वा विधया सभाजनीया इति न ज्ञायते । नाधिकं किमप्यवशिष्यते वक्तुमित्युपसंहारेऽस्माभिः श्रीमन्तो गुष्ठचरणा जगन्नियन्तारः काशीपतिश्रीविश्वनाथचरणाश्च प्रणम्यन्ते, विरम्यते च त्रिथा पञ्चवितामसुःमादुरोद्धातप्रशङ्खादिति शिरम् ।

काशी ।

१९९७ वैकमे वर्षे, }
मार्गशीर्षशुक्ल षष्ठ्याम् }
} विद्वदनुप्रदभाजनम्—
जगन्नाथशास्त्री होशिङ्गः

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ नानार्थशब्दकोशो नाम मेदिनीकोशः ।

वृषाङ्गाय नमस्तस्मै यस्य मौलिविलम्बनी ।
जटावेष्टनजां शेभां विभावयति जान्हवी ॥ १ ॥
पातु(१) वो मदकालिम्ना धवलिम्ना रदस्य च ।
गङ्गायमुनयोः सङ्गं वहन्निव गजाननः ॥ २ ॥
पूर्वाचार्यकृतीर्विक्ष्य शब्दशास्त्रं निरूप्य च ।
नानार्थशब्दकोशोऽयं लिङ्गभेदेन कथ्यते ॥ ३ ॥
प्रायशो रूपभेदेन विशेषणवशात् कचित् ।
स्त्रीपुत्रपुंसकं ज्ञेयं विशेषोक्तेश्च कुत्रचित् ॥ ४ ॥
त्रिलङ्गयां त्रिष्विति पदं मिथुने तु द्वयोरिति ।
निषिद्धलिङ्गं शेषार्थं त्वन्ताथादि न पूर्वभाक् ॥ ५ ॥
रूपाद्वयकं लिङ्गमुक्तं लिपिभ्रान्तिच्छ्रुदे कचित् ।
विशेष्यनिधनेऽनुकतेऽपि विज्ञेया वाच्यलिङ्गता ॥ ६ ॥
गुणे शुक्लादिकट्टवाद्याः पुंसि स्युस्तद्विति त्रिषु ।
तीक्ष्णाद्याश्च गुणे क्लीवे गुणिलिङ्गास्तु तद्विति ॥ ७ ॥
क्लीवपुंसोरपि खीत्वं काप्यलपत्वविवक्षया ।
जातिवाचकब्दानामपि तत् खीविवक्षया ॥ ८ ॥
उद्दिदः प्रसवे क्लीवे हरीतक्यादयः खीयाम् ।

पुष्पे जातीप्रभृतयः स्वलिङ्गा व्रीहयः फले ॥ ६ ॥
 प्राङ् नानार्थान् (१)तलिङ्गं द्वयोद्वन्द्वेन चैकता ।
 शब्दावृत्तिर्न लिङ्गैकये सप्तमी न विशेषणे ॥ १० ॥
 क्लीबे नपुंसके पुंसि ख्यियां योषिति च द्वयोः ।
 त्रिषु चेत्यादि यद्यूपं तलिङ्गस्यव वाचकम् ॥ ११ ॥
 नानार्थः प्रथमान्तोऽत्र सर्वत्रादौ प्रदर्शितः ।
 (२) सप्तम्यन्तोऽभिधेयेषु वर्तमानो विनिश्चितः ॥ १२ ॥
 एकद्वित्रिचतुःपञ्चषड्वर्णानुक्रमात् कृतः ।
 स्वरकाद्यादिकाद्यान्तवर्गैर्नानार्थसङ्ग्रहः ॥ १३ ॥
 नानार्थकोशपुस्तकभारार्जनदुःखहानये कृतिनः ।
 मेदिनिकरकृतकोशो विशुद्धलिङ्गोऽभिलिख्यतामेकः ॥ १४ ॥

(कैकम्)

को ब्रह्मणि समीरात्मयमदक्षेषु भास्करे ।
 कामग्रन्थौ चक्रिणि च (३)पत्रिणि च पार्थिवे ॥ १५ ॥
 मयूरेऽग्नौ (४)न पुंसि स्यात् सुखशीर्षजलेषु कम् ।

(कद्विकम्)

मर्कोऽकर्क्यणे स्फटिके रवौ ताम्रे दिवस्पतौ ॥ १६ ॥
 मङ्गो रूपकभेदाङ्गचिन्हरेखाजिभूषणे ।
 रूपकांशाऽनितकोत्सङ्गस्थानेऽकं पापदुःखयोः ॥ १७ ॥
 एकं संख्यान्तरे श्रेष्ठे केवलेतरयोऽन्धिषु ।
 कर्कः कर्केऽनिले वन्हौ शुक्राश्वे दर्पणे घटे ॥ १८ ॥
 कङ्गशङ्खद्विजे ख्यातो लोहपृष्ठकृतान्तयोः ।
 कलकोऽखी वृततैलादिशेषे दम्भे विभीतके ॥ १९ ॥
 (५) विटविद्युयाश्च पापे च त्रिषु पापाशये पुनः ।
 काकः स्याद्वायसे वृक्षप्रभेदे पीठसर्पिणि ॥ २० ॥

(१) नानार्थोऽनु-ख. पु. । (२) सप्तम्यन्ताभिधेयेषु-क. पु. ।

(३) पत्रिपार्थिवे तथा-क. । (४) च-ख. । (५) किट-ख. ।

शिरोऽवक्षालने मानप्रभेदद्वीपभेदयोः । १
 काका स्यात् काकनासायां काकोलीकाकजड्योः ॥ २१ ॥
 रक्तिकायां मलव्यां च काकमाच्यां च योषिति ।
 काकं सुरतवन्धे स्यात् काकनामपि संहतौ ॥ २२ ॥
 किञ्चुर्द्वयोर्वितस्तौ च प्रकोष्ठेऽपि करेऽपि च ।
 कोकश्चके वृके ज्येष्ठयां खर्जूरीद्रुमदर्दुरे ॥ २३ ॥
 छेको गृहाश्रितमृगपक्षिणोर्नागरे त्रिषु ।
 टङ्को नीलकपित्थे च खनित्रे टङ्कनेऽखियाम् ॥ २४ ॥
 जड्हायां खां पुमान् कोपे कोशासिग्रावदारणे ।
 तर्कः काङ्कावितर्कोहहेतुशास्त्रेषु कथयते ॥ २५ ॥
 त्रिका कूपस्य नेमो स्यात् ६ कं पृष्ठाधरे त्रये ।
 तोकं पुत्रे सुतायां च द्विकः स्यात् काककोकयोः ॥ २६ ॥
 न्यद्गुर्मुनौ मृगे पुंसि नाकस्तु त्रिदिवेऽम्बरे ।
 नाकुर्मुन्यन्तरे पृथ्वीधरवल्मीकयोः पुमान् ॥ २७ ॥
 निष्कमस्त्री साष्टहेमशतं दीनारकर्षयोः ।
 वद्वाऽलङ्करणे हेमपात्रे हेमपलेऽपि च ॥ २८ ॥
 पङ्कोऽस्त्रीं कर्दमे पापे पाकः परिणतौ शिशौ ।
 केशस्य जरसा शौकल्ये स्थाल्यादौ पचनेऽपि च ॥ २९ ॥
 बकस्तु बकपुष्पे स्यात् कहे श्रीदे च रक्षसि ।
 भूकं छिद्रे च काले च भेको मण्डूकमेघयोः ॥ ३० ॥
 मुष्को मोक्षकवृक्षे स्यात् (१)संहते वृषणेऽपि च ।
 मूकस्त्ववाच ना दैत्ये रङ्गः (२)कृपणमन्दयोः ॥ ३१ ॥
 राका नद्यन्तरे कच्छवां नवजातरजःस्त्रियाम् ।
 सम्पूर्णेन्दुतिथौ रेकः शङ्कानीचविरेचने ॥ ३२ ॥
 रोकस्तु क्रयभिदीप्त्यो रोकं नावि चले विले ।
 लङ्का रक्षःपुरीशाखाशाकिनीकुलद्वासु च ॥ ३३ ॥

लोको जनेऽपि भुवने वल्कं वल्कलशल्कयोः ।
 वङ्कः पर्याणभागे ना नदीपात्रे च भङ्कुरे ॥ ३४ ॥
 शल्कं तु शकले वल्के शको जात्यन्तरे नृपे ।
 शङ्कः संख्याऽख्यादोभित्कीलेशकलुषेषु ना ॥ ३५ ॥
 शङ्का त्रासे वितकं च शाको द्वीपान्तरेऽपि च ।
 शको द्रुमविशेषे च पुमान् हरितकेऽख्याम् ॥ ३६ ॥
 शुको व्याससुते कीरे रावणस्य च मन्त्रिणि ।
 शिरीषपादपे पुंसि ग्रन्थिपर्णे नपुंसकम् ॥ ३७ ॥
 शुल्कं घङ्कादिदेये स्याद्वरादर्थग्रहेऽस्त्रियाम् ।
 शूकोऽस्त्री शुङ्कदलयोः इनोकः पद्मे यशस्यपि ॥ ३८ ॥
 शौकं शुकगणे स्त्रीणां करणे सूक इत्यपि(१) ।
 वाणवातोत्पले (२)स्तोकस्त्रिष्वल्पे चातके पुमान् ॥ ३९ ॥

(कत्रिकम्)

अशोकस्त्रिषु निःशोके पुंसि कङ्केलिलपादपे ।
 स्त्रियां तु कटुरोहिण्यां पारदे स्यान्नपुंसकम् ॥ ४० ॥
 अलका कुवेरपुर्यामस्त्रियां चूर्णकुन्तले ।
 अभीकः कामुके क्रूरे निर्भये त्रिषु ना कवौ ॥ ४१ ॥
 अनीकोऽस्त्री रणे सैन्येऽप्यणुको निपुणालपयोः ।
 अलीकमप्रियेऽपि स्याद्विव्यसत्ये नपुंसकम् ॥ ४२ ॥
 अनूकं तु कुले शीले पुंसि स्याद् गतजन्मनि ।
 अंशुकं इलक्षणवस्त्रे स्याद्वस्त्रमात्रोत्तरोययोः ॥ ४३ ॥
 अन्तिकं निकटे वाच्यलिङ्गं स्त्री शातलौषधौ ।
 चुल्लयां ज्येष्ठभगिन्यां च नाष्ट्योक्त्यां कथ्यतेऽन्तिका॥४४॥
 अलकों धवलार्के स्याद्योगेन्मादितकुकुरे ।
 अस्त्रिका पार्वतीमात्रार्धतराष्ट्रस्य मातरि ॥ ४५ ॥
 अन्धिका द्यूतभेदे च रजन्यामपि योषिति ।

(१) इत्यम्-ख. ।

(२) स्तोकं ख्य०-ख. ।

अम्लिका तिन्तिडीकाम्लोद्वारचाङ्गेरिकासु च ॥ ४६ ॥
 अर्भकः कथितो बाले मूर्खेऽपि च कुशेऽपि च ।
 आनकः पटहे भेर्यां मृदङ्गे ध्वनदम्बुदे ॥ ४७ ॥
 आढकी तु तुवर्यां स्त्री परिमाणान्तरे त्रिषु ।
 आलोकस्तु पुमान् द्याते दर्शने वन्दिभाषणे ॥ ४८ ॥
 आन्हिकं दिननिर्वत्यं त्रिलिङ्गमथ न द्वयोः ।
 नित्यक्रियाभोजनयोर्वृन्दे प्रकरणस्य च ॥ ४९ ॥
 आतङ्गो रोगसन्तापशङ्कासु मुरजध्वनौ ।
 इक्ष्वाकुः कुदुतुम्ब्यां स्त्री सूर्यवंशनृपे पुमान् ॥ ५० ॥
 उलुकः पुंसि काकाराविन्दे भारतयोधिनि ।
 उदर्क (१) एष्यत्कालीनफले मदनकण्टके ॥ ५१ ॥
 उष्मकस्तु निदाये स्यादातुरे क्षिप्रकारिणि ।
 उष्ट्रिका मृत्तिकाभाण्डभेदेऽपि करभस्त्रियाम् ॥ ५२ ॥
 ऊर्मिका चाङ्गुलीये स्यादस्त्रभङ्गतरङ्गयोः ।
 कनकं हेमिन पुंसि स्यात् किंशुके नागकेसरं ॥ ५३ ॥
 धतूरे काञ्चनारे च कालीये चम्पकेऽपि च ।
 करकस्तु पुमान् पक्षिविशेषे दाढिमेऽपि च ॥ ५४ ॥
 (२) द्वयोर्वैषोपले न स्त्री करङ्गे च कमण्डलौ ।
 क्रमुकस्तु पुमान् भद्रमुस्तके ब्रह्मदारुणि ॥ ५५ ॥
 फले कार्पासिकायाश्च पट्टिकालोधपूर्गयोः ।
 कटकोऽस्त्री नितम्बेऽद्रेदन्तिनां दन्तमण्डने ॥ ५६ ॥
 सामुद्रलवणे राजधानीवलययोरपि ।
 कटुका कटुरोहिण्यां स्त्रियां व्योषे न पुंसकम् ॥ ५७ ॥
 कण्टको न स्त्रियां क्षुद्रशत्रौ मत्स्यादिकीकसे ।
 नैयायिकादिदेवोक्तौ स्याद्रोमाञ्चद्रमाङ्गयोः ॥ ५८ ॥
 करङ्गो मस्तकेऽशस्यनालिकेरफलास्थनि ।

कलङ्काङ्केऽपवादे च कालायसमलेऽपि च ॥ ५६ ॥
 कर्णिका करिहस्ताये करमध्याङ्गुलावपि ।
 क्रमुकादिच्छ्रुटांशोऽव्वजवराटे कर्णभूषणे ॥ ६० ॥
 कर्णिका कथ्यतेऽत्यन्तसूक्ष्मवस्त्वग्निमन्थयोः ।
 कचाकुस्तु दुराधर्षे दुःशीले च (१)विलेशये ॥ ६१ ॥
 कञ्चुको वारवाणे स्यान्निर्माके करभेऽपि च ।
 वर्धापकगृहीताङ्गस्थितवस्त्रे च चोलके ॥ ६२ ॥
 कञ्चुकयोषधिभेदेऽथ कारिका नटयोषिति ।
 कृतौ विवरणश्लोके शिल्पयातनयोरपि ॥ ६३ ॥
 नपुंसकं तु कर्मादौ कारकं कर्तरि त्रिषु ।
 कामुकः कमनेऽशोकपादपे चातिमुक्तके ॥ ६४ ॥
 कामुकं धनुषि स्यान्ना वेणौ कर्मक्षमेऽन्यवत् ।
 कावृकः कृकवाकौ स्यात् पीनमस्तककोकयोः ॥ ६५ ॥
 क्षारकः पक्षिमस्यादिपिटके जालकेऽपि च ।
 कालिका चण्डिकाभेदे (२)काण्डर्यवृश्चिकपत्रयोः ॥ ६६ ॥
 क्रमदेयवस्तुमूल्ये धूसरीनवमेवयोः ।
 पटोलशाखारोमालीमांसीकाकीशिवासु च ॥ ६७ ॥
 मेघावलौ च किम्पाको महाकालफलाङ्गयोः ।
 कीचको दत्यभिद्राताहतसस्वनवंशयोः ॥ ६८ ॥
 कीटकः कृमिजातौ ना निष्टुरे पुनरन्यवत् ।
 कुलकं तु पटोले स्यात् सम्बद्धश्लोकसंहतौ ॥ ६९ ॥
 'सि वल्मीकिकाकेन्दुकुलश्रेष्ठेषु कथ्यते ।
 क्षुल्लकश्चिषु नीचेऽल्पे कुशिको मुनिसर्जयोः ॥ ७० ॥
 कुषाकुः कपिवन्ध्यके ना परोत्तापिनि त्रिषु ।
 कुलिको नागभेदे स्याद् द्रुभेदे कुलसत्तमे ॥ ७१ ॥
 क्षुरकः कोकिलाक्षे स्याद् गोक्षुरे तिलकद्रुमे ।

कृपको गुणवृक्षे स्याचैलपात्रे कुकुन्दरे ॥ ७२ ॥
 उदपानेऽच्यु(१)तायां तु कूपिकाऽभोगतोपले ।
 कूलकं न खियां स्तूपे पुंसि स्यात् कृमिपर्वते ॥ ७३ ॥
 कूर्चिका सूचिकायां च तूलिकायां च कुड्मले ।
 (२)कपाटोङ्गेदने क्षीरविकृतावपि योषिति ॥ ७४ ॥
 कृषकः पुंसि फाले स्यात् कर्षके त्वभिष्ठेयवत् ।
 केरकोऽखी कुड्मले स्यात् कक्षोलकमृणालयोः ॥ ७५ ॥
 कौतुकं त्वभिलाषे स्यादुत्सवे नर्महर्षयोः ।
 तथा परम्परायातमङ्गले च कुतूहले ॥ ७६ ॥
 विवाहसूत्रगीतादिभोगयोरपि न द्वयोः ।
 कौशिको नकुले व्यालग्राहे गुग्गुलुशुकयोः ॥ ७७ ॥
 कोषक्षेत्रक्योश्च स्याद्विश्वामित्रमुनावपि ।
 कौषिकी चण्डिकायां च नदीभेदे च योषिति ॥ ७८ ॥
 खनको नोन्दुरौ सन्धिचौरे त्रिष्ववदारके ।
 खड्गिको महिषीक्षीरे फेनशौनिकयोरपि ॥ ७९ ॥
 स्यात् खोलकस्तु पाके शिरख्वलमांकपूगकोशेषु ।
 गणिका यूथोवेश्येभीतर्कारीषु ना तु दैवज्ञे ॥ ८० ॥
 ग्रन्थिकं पिण्ठलीमूले गुग्गुलुग्रन्थिपर्णयोः ।
 करीरे पुंसि दवङ्गे सहदेवाख्यपाण्डवे ॥ ८१ ॥
 गण्डकः पुंसि खड्गे स्यात् संख्याविद्याप्रभेदयोः ।
 अवच्छेदेऽन्तराये च गण्डकी सरिदन्तरे ॥ ८२ ॥
 ग्राहको घातिविहगे व्या(३)धानां च ग्रहीतरि ।
 गान्धिको लेखकेऽपि स्यात् सुगन्धिव्यवहारिणि ॥ ८३ ॥
 गुण्डको मलिने धूलौ कलोक्तिस्नेहपात्रयोः ।
 गृह्यको निधनके छेके गैरिकं धातुरुक्मयोः ॥ ८४ ॥

(१) चितायां च-ख. ।

(२) कवाटकुटके-ख., कपाटाङ्गुष्ठके-क. ।

(३) व्यालनां-ख., धान्यानां क. ।

गोलको विधवापुत्रे जारात् स्यान्मणिके गुडे ।
 गोरङ्गुः स्यात् पुमान् पक्षिभेदे लग्नकवन्दिनोः ॥ ८५ ॥
 चषङ्कोस्त्री सुरापात्रे मधुमद्यप्रभेदयोः ।
 चलुकः प्रसृतौ भाण्डभेदे चुलुकवत् पुमान् ॥ ८६ ॥
 चतुष्की मशकहर्या पुष्करिण्यन्तरेऽपि च ।
 चारकः पालकेऽश्वादेः स्यात् सञ्चारकवन्धयोः ॥ ८७ ॥
 चित्रकं तिलके ना तु व्याग्रभिच्छुपाठिषु ।
 चुम्बकश्चुम्बनपरे धूर्तायस्कान्तयोरपि ॥ ८८ ॥
 वहुग्रन्थैकदेशाङ्गे घरस्योदूर्ध्वाविलम्बने ।
 चुम्बकी शिशुमारेऽपि कुण्डीभेदे कुलान्तरे ॥ ८९ ॥
 चूलिका नाटकस्याङ्गे कर्णमूले च हस्तिनाम् ।
 चूतकः कूपकेऽप्याप्ने जनकः पितृभूमुजोः ॥ ९० ॥
 जम्बूकः फेरवे नीचे पश्चिमाशापतावपि ।
 जतुका जिनपत्रायां जतुकं हिङ्गुलाक्षयोः ॥ ९१ ॥
 जाहको घोङ्गुमार्जारखट्वाकारुणिडकासु च ।
 जालकं कोरके दम्भे कुलायानाययोरपि ॥ ९२ ॥
 न पुंसि मोचकफले स्त्रियां तु वसनान्तरे ।
 गिरिसारे जलौकायामपि स्याद्विधवास्त्रियाम् ॥ ९३ ॥
 भटानामश्मरचिताङ्गरक्षिण्यां च जालिका ।
 जालिको वाच्यवद् ग्रामजालिजालोपजीविनोः ॥ ९४ ॥
 जीवकः प्राणके पीतशाल(१)कूपणयोरपि ।
 कूर्चशीर्षेऽपि पुंसि स्यादाजीवे जीविका मता ॥ ९५ ॥
 त्रिषु सेविनि वृदूर्ध्याशिजीविनोराहितुणिडके ।
 (२)भिज्जिकोद्वर्तनपटे स्त्रियां द्योते च भिज्जीका ॥ ९६ ॥
 (३)आतपस्य रुचौ भिण्ट्यां दुष्टुकः शोणकालपयोः ।

(१) क्षपणयो-ख. । (२) ज्ञलिकोद्वर्तनमले पटे दीप्तौ च ज्ञिलिका-ख. ।
 (३) उद्वर्तनांशुके ज्ञिण्टयां-ख. ।

डिम्बिका जलविम्बे स्यात् शो(१)णके कामुकस्थियाम् ॥१७॥
 तण्डकः खखने फेने समासप्रायवाचि च ।
 गृहदारुतरुस्कन्धमायाबहुलकेष्वपि ॥ १८ ॥
 तक्षकस्तु पुमान् नागराजभेदे च वर्द्धकौ ।
 तारको दैत्यभित्कर्णधारयोर्न द्वयादृशि ॥ १९ ॥
 कनोनिकायामृक्षे च न पुमांश्वातरि त्रिषु ।
 तिलको द्रुमरोगाश्वभेदेषु तिलकालके ॥ २०० ॥
 क्लोबं सौवर्चलक्लोम्नोर्न स्थियां तु विशेषके ।
 त्रिशङ्कुर्ना राजभेदे शलमे वृषदंशके ॥ २०१ ॥
 तुरुष्कः सिलहके मलेच्छुजातौ देशान्तरेऽपि च ।
 तूलिका कूर्चिकायां च शययोपकरणेऽपि च ॥ २०२ ॥
 दर्शकः स्यात् प्रतीहारे दर्शयितृप्रवीणयोः ।
 दारको वालकेऽपि स्याह् भेदके त्वभिधेयवत् ॥ २०३ ॥
 द्रावको ग्रावभेदे स्याद्विदग्धे मोषकेऽपि च ।
 दापकं वागलङ्कारे वाच्यवद्वीसिकारके ॥ २०४ ॥
 दीप्यकं चाजमोदायां यवानीर्हिंचूडयोः ।
 दुच्छको गन्धकुस्थां स्याद्विहाराद्यवकाशके ॥ २०५ ॥
 दृषिका तूलिकायां च मले स्याललोचनस्य च ।
 धानिका साधुनार्या ना धन्याके त्रिषु साधुधनिनोश्च ॥ २०६ ॥
 स्याद्वेनुका करिण्यां धेनार्वापि ना तु दानवविशेषे ।
 धंनुकं करणे स्त्रीणां धेनूनामपि संहतौ ॥ २०७ ॥
 नर्तकः केलके(२) पोटगलचारणयोर्नटे ।
 नर्तकी लासिकायां च करेण्वामपि योषिति ॥ २०८ ॥
 नग्निकाऽपि कुमार्यां स्यात् पुमान् क्षपणवन्दिनोः ।
 नरकः पुंसि निरयदेवारातिप्रभेदयोः ॥ २०९ ॥
 नन्दको हरिखड्गे च हर्षके कुलपालके ।

नालीकः शरशाल्याङ्गेष्ववज्ज्वरण्डे नपुंसकम् ॥ ११० ॥
 नायको नेतरि श्रेष्ठे हारमध्यमणावपि ।
 निर्मेको मोचने व्योम्नि सन्नाहे सर्पकञ्चुके ॥ १११ ॥
 नीलिका नीलिनीक्षुद्रोगशेफालिकासु च ।
 पराकस्तु व्रते खड्गे प्रसेकः सेचने च्युतौ ॥ ११२ ॥
 प्रतीकोऽवयवेऽपि स्यात् प्रतिकूलविलोमयोः ।
 पद्मकं स्यात् पद्मकाष्ठविन्दुजालकयोरपि ॥ ११३ ॥
 पक्षकस्तु पुमान् पार्श्वद्वारे च पार्श्वमात्रके ।
 पल्यङ्गो मञ्चपर्यङ्गवृषीपर्यस्तिकासु च ॥ ११४ ॥
 पताका वैजयन्त्यां च सौभाग्यनाटकाङ्गयोः ।
 पातुकः पतयालौ स्यात् प्रपातजलहस्तिनोः ॥ ११५ ॥
 प्राणकः सत्त्वजाताये जीवकद्रुमचोलयोः ।
 पाटकः स्यान्महाकिञ्चकौ कटकान्तरवादयोः ॥ ११६ ॥
 अक्षादिचालने मूलद्रव्यापचयरोधसोः ।
 पालङ्गः शल्लकीशाकभेदयोः प्राजिपक्षिणि ॥ ११७ ॥
 पावकोऽग्नौ सदाचारे वन्हिमन्थे च चित्रके ।
 भज्ञातके विडङ्गेऽथ प्रियकः पीतशालके ॥ ११८ ॥
 नीपे चित्रमृगे चालौ प्रियङ्गौ कुड्कुमेऽपि च ।
 पिण्याकोऽस्त्री तिलकल्के हिड्गुवाल्हीकसिलहके ॥ ११९ ॥
 पिनाकोऽस्त्री रुद्रचापे पांशुवर्षत्रिशूलयोः ।
 पिटकस्त्रिषु विस्फोटे मञ्जूरायां पुनः पुमान् ॥ १२० ॥
 पिष्टको घृतपूपादौ नेत्ररोगान्तरेऽपि च ।
 पुलकः कृमिप्रभेदे प्रस्तरभेदे च मणिदेषे ॥ १२१ ॥
 रोमाङ्गे हरिताले गजान्नपिण्डे च गन्धवै ।
 पुलाकस्तु च ध्रुधान्ये स्यात् सङ्क्षेपे भक्तासकथके ॥ १२२ ॥
 पुष्पकं रीतिपुष्पे च विमाने धनदस्य च ।
 नेत्ररोगे तथा रत्नकङ्गणे च रसाङ्गने ॥ १२३ ॥
 लोहकांस्ये मुदङ्गारशक्त्यां च न सकम् ।

स्यात् पुत्रिका पुत्तलिकादुहित्रोर्यावतूलके ॥ १२४ ॥

ना पुत्रे शरभे धूर्ते शैलवृक्षप्रभेदयोः ।

पूर्णकः स्वर्णचूडे स्यान्नासाच्छ्रुन्यां तु पूर्णिका ॥ १२५ ॥

पृदाकुर्वश्चिके व्याघ्रे सर्पचित्रकयोः पुमान् ।

पृथुकः पुंसि चिपिरे शिशौ स्यादभिधेयवत् ॥ १२६ ॥

पेचको गजलाङ्गगूलमूलोपान्ते च कौशिके ।

(१)पेटकं पुस्तकादीनां मञ्जूषायां कदम्बके ॥ १२७ ॥

वर्हमीको रोगभेदे च नाकौ च पुन्नपुंसकम् ।

वन्धूकं वन्धुजीवे स्याद् वन्धूकः पीतशालके ॥ १२८ ॥

वन्धकः स्याद्विनिमये पुञ्चलयां स्याद्व वन्धकी ।

वहुकः कर्कटे चार्के दात्यूहे जलखातके ॥ १२९ ॥

वराकः शङ्करे पुंसि शोचनीयेऽभिधेयवत् ।

वालकस्तु शिशावज्ञे वालधौ हयहिस्तनोः ॥ १३० ॥

अङ्गुलीयकहीवेरवलये पुंसि वालिका ।

वालायां वालुकापत्रकाहलाकर्णभूषणे ॥ १३१ ॥

वारकोऽश्वगतौ पुंसि वाच्यवत् स्यान्निषेधके ।

वालुका सिकतासु स्याद् वालुकं त्वेलवालुके(२) ॥ १३२ ॥

भर्मकं रोगभेदे स्याद्विडङ्गकलधौतयोः ।

भ्रामको जम्बुके धूर्ते सूर्यावर्ताश्मभेदयोः ॥ १३३ ॥

भालाङ्कः करपत्रे स्याच्छ्राकभेदे च रोहिते ।

महालक्षणसम्पन्नपुरुषे कच्छ्रुपे हरे ॥ १३४ ॥

भूमिका रचनायां स्यादेशान्तरपरिग्रहे ।

भूतीकमपि भूनिम्बे दीप्यकर्पूरके तृणे ॥ ३३५ ॥

मधुका मधुपण्यां स्या(३)न्मधुकं क्लीतके खगे ।

वेल्यन्तरे ना मशको रोगकीटप्रभेदयोः ॥ १३६ ॥

(१) पेटकः—क. । (२) बालुकास्त्वेलवालुके—ख. ।

(३) छी—ख. ।

मण्डूकः शोणके मुन्यन्तरे स्याद् गूढवर्चसि ।
 मण्डूकपण्यो मण्डूकी मस्तिको हंसभिद्यपि ॥ १३७ ॥
 मास्तिका तृणशून्येऽपि मीनमृतपात्रभेदयोः ।
 मामकं स्यान्मदीयार्थं त्रिषु पुंसि तु मातुले ॥ १३८ ॥
 मातुका धातृकामात्रोऽवीभिद्वर्णमालयोः ।
 मालिका सप्तलापुत्रीश्रीवालङ्करणेषु च ॥ १३९ ॥
 पुष्पमालये नदीभेदे पक्षिभेदे तु मालिकः ।
 मेचकस्तु मयूरस्य चन्द्रके दयामले पुमान् ॥ १४० ॥
 तद्युक्ते वाच्यवत् कलीवं स्रोतोऽन्नान्धकारयोः ।
 मोचकः कदलीशिश्रुनिर्मोचकविरागिषु ॥ १४१ ॥
 मोदकः खाद्यभेदेऽस्त्री हर्षके पुनरन्यवत् ।
 यमकं यमजे शब्दालङ्कारे पुंसि संयमे ॥ १४२ ॥
 याजकस्तु गजे राज्ञो याज्ञिकेऽप्यथ याज्ञिकः ।
 याजके च कुशे चाथ युतकं संशये युगे ॥ १४३ ॥
 नारीवस्त्राञ्चले युक्ते चलनाश्रेऽपि यौतके ।
 यूथिका म्लानके पुष्पविशेषेऽपि च योविति ॥ १४४ ॥
 रसिका स्त्री रसालेक्ष्मुरसयोः सरसे त्रिषु ।
 रक्तकोऽम्लानवन्धूकरक्तवस्त्रानुरागिषु ॥ १४५ ॥
 राजिकाऽपि च केदारे राजसर्षपरेखयोः ।
 रात्रकं पञ्चरात्रे ना वेश्यावेशमाव्दवासिनि ॥ १४६ ॥
 रुचको वीजपूरे च निष्के दन्तकपोतयोः ।
 न द्रयोः सर्जिकाक्षारेऽप्यश्वाभरणमालययोः ॥ १४७ ॥
 सौवर्चलेऽपि माङ्गल्यद्रव्ये चाप्युत्कटेऽपि च ।
 रुणिडका द्वारपिण्डयां च दूतिकायां रणक्षितौ ॥ १४८ ॥
 रूपकं नाटके मूर्त्ते काव्यालङ्करणेऽपि च ।
 रेणुकाऽपि हरेणौ च जामदग्न्यस्य मातरि ॥ १४९ ॥
 रोहकः प्रेतभेदे ना रोढरि त्रिषु विश्रुतः (१) ।

(१) इदमध्यं पद्यं नास्ति-ख० ।

लम्पाको लम्पटे देशे लासको लास्यकारिणि ॥ १५० ॥
 मयूरे लसके चाथ लूनको भेदिते पशौ ।
 लोचको मांसपिण्डेऽक्षितारकायां च कज्जले ॥ १५१ ॥
 ललाटाभरणे स्त्रीणां कद्लीनीलवस्त्रयोः ।
 निरुद्धौ कर्णपूरे च मौर्यां भूश्लथ्यर्मणि ॥ १५२ ॥
 वसुकं रौमके पुंसि शिवमल्यर्कपर्णयोः ।
 वर्णकश्चारणेऽस्त्री तु चन्दने च विलेपने ॥ १५३ ॥
 द्रयोर्नील्यादिषु स्त्री स्यादुत्कर्षे कथनस्य च ।
 वर्तकस्तु खुरेऽश्वस्य विहगे वर्तकी द्रयोः ॥ १५४ ॥
 वश्चकस्तु खले धूर्ते गृहवस्त्रौ च जम्बुके ।
 व्यलीकमप्रियाकार्यवैलक्ष्येष्वपि पीडने ॥ १५५ ॥
 ना नागरेऽथ वाल्हीकं वाल्हिकं धीरहिङ्गुनोः ।
 द्वावेतौ पुंसि देशस्य प्रभेदे तुरगान्तरे ॥ १५६ ॥
 वार्षकं बृद्धसङ्घाते वृद्धस्य भावकर्मणोः ।
 वार्षिकं त्रायमाणायां कलीवं वर्षाभवे त्रिषु ॥ १५७ ॥
 बालकोऽस्त्री पारिहाय्यं त्रिषु स्यादङ्गगुरीयके ।
 वितर्कस्तु पुमानूहे संशये च निगद्यते ॥ १५८ ॥
 विपाकः पचने स्वादे कर्मणो विसदूकफले ।
 विवेकः स्याज्जलद्रोगयां पृथग्भावविचारयोः ॥ १५९ ॥
 वृश्चिकश्च द्रणे राशौ शूककीटौषधीभिदाः ।
 वृषाङ्गः शङ्करे साधौ भज्ञातकमहत्वयोः ॥ १६० ॥
 वैजिकं शिश्रुतैले स्याद्वेतौ सद्योऽङ्कुरे तु ना ।
 शलाका शल्यमदनशारिकाशल्कीषु च ॥ १६१ ॥
 छुत्रादिकाष्ठीशरयोः शल्लकी पशुवृक्षयोः ।
 शम्बूको गजकुम्भान्ते घोङ्गे च शुद्रतापसे ॥ १६२ ॥
 जलजन्तुविशेषे च शम्बूका न नपुंसके ।
 शङ्खकं वलये कम्बावस्त्री पुंसि शिरोरुजि ॥ १६३ ॥
 शार्ककः स्याद् दुर्घटेनशर्करापिराङ्गयोः पुमान् ।

शिशुकः (१) शिशुमारे स्याद्वालकोलूपिनोरपि ॥ १६४ ॥
 शीतकः शीतकाले च सुस्थिते दीर्घसूत्रिणि ।
 शूककः प्रावटेऽपि स्याद्रसेऽपि परिकीर्तिः ॥ १६५ ॥
 सस्यको मणिभेदेऽसौ सम्पर्को मेलके रतौ ।
 सम्पाकस्तर्कके धृष्टे त्रिषु ना चतुरङ्गुले ॥ १६६ ॥
 स्यमीका नीलिकायां स्त्री स्यमीको नाकुवृक्षयोः ।
 स्वस्तिको मङ्गलद्रव्ये चतुष्कगृहभेदयोः ॥ १६७ ॥
 सरकोऽस्त्री शीधुपाने शीधुपात्रेक्षुशीधुनोः ।
 अच्छिन्नाध्वगपङ्क्तौ च सायकः शरखड्गयोः ॥ १६८ ॥
 स्थासकः पुंसि चार्चिक्ये जलादेरपि बुद्धवुदे ।
 सूचकः सीवनद्रव्ये बोधके पिशुने शुनि ॥ १६९ ॥
 ओतौ काके सूतकोऽस्त्री पारदे न द्रयोर्जनौ ।
 सृदाकुर्नाऽनिले वज्रे ज्वलने प्रतिसूर्यके ॥ १७० ॥
 सेवकस्तु प्रसेवे ना वाच्यालङ्गोऽनुजीविनि ।
 सेचकः स्यात् पुमान् मेघे वाच्यलिङ्गस्तु सेक्तरि ॥ १७१ ॥
 सैनिकः सैन्यरक्षे च स्यात् सेनासमवेतके ।
 हारकः कितवे चौरे गद्यविज्ञानभेदयोः ॥ १७२ ॥
 हुडुक्को वाद्यभेदे च मत्तदात्यूहपक्षिणि ।
 हेरुको बुद्धभेदे स्यान्महाकालगणेऽपि च ॥ १७३ ॥

(कचतुष्कम्)

भवेदलिमको भेके पिकेऽलो पद्यकेसरे ।
 मधूकेऽप्यथालिपको भृङ्गकोकिलकुक्कुरे ॥ १७४ ॥
 अङ्गारकः कुजेऽपि स्यादुलमुकांशे कुरुष्टके ।
 भवेदङ्गारिका चेक्षुकाण्डे(२) किंशुककोरके ॥ १७५ ॥
 स्याद॒इमन्तकमुद्धाने मलिलकाच्छुदनेऽपि च ।
 आकल्पकस्तमोमोहग्रन्थावुत्कलिकामृदोः ॥ १७६ ॥

आक्षेपकोऽनिलव्याधौ व्याधे निन्दाकरेऽपि च ।
 भवेदाखनिकश्चौरे शूकरे मूषिकेऽपि च ॥ १७७ ॥
 कथितोत्कलिकोत्कण्ठाहेलासलिलवीचिषु ।
 एडमूकोऽन्यलिङ्गः स्याच्छ्रुठे वाकश्रुतिवर्जिते ॥ १७८ ॥
 कठिलकस्तु पर्णश्च वर्षाभूकारवेल्लयोः ।
 कपर्दको वराटे स्याजजटाजूटे च धूर्जटे ॥ १७९ ॥
 कर्कोटिकः स्यान्मालूरकाद्रवेयप्रभेदयोः ।
 कलविङ्गः पुमान् ग्रामचटकेऽपि कलिङ्गके ॥ १८० ॥
 कनीनिका तारकोऽक्षणः स्यात् कनिष्ठाङ्गुलावपि ।
 कापटिकोऽन्यमर्मजे द्वात्रे पुंसि शठे त्रिषु ॥ १८१ ॥
 काकरुको नग्नदम्भस्त्राजितोलूकभीरुषु ।
 निःस्वे कुरुबकः शोणाम्लानभिण्टीप्रभेदयोः ॥ १८२ ॥
 कुरण्टकः पीतपुष्पाम्लानभिण्टीकयोः पुमान् ।
 कृकवाकुर्मयूरेऽपि सरटे चरणायुधे ॥ १८३ ॥
 कोशातकः (१)कठे पुंसि पटोल्यां घोषके स्त्रियाम् ।
 अथ कौकुटिकोऽदूरप्रेरिताक्षे च दाम्भिके ॥ १८४ ॥
 कौलेयकः सारमेये कुलीनेऽथ खरालिकः ।
 ग्रामणीभण्डनाराचेऽप्युपधाने च पुंस्ययम् ॥ १८५ ॥
 भवेद् गुणनिका नृत्यशून्याङ्के पाठनिश्चितौ ।
 गोकण्टको गोक्षुरके स्थपुटे च गवां खुरे ॥ १८६ ॥
 गोमेदकं पीतमणौ काकोले पत्रकेऽपि च ।
 स्याद् गोकुलिको वलिरे पङ्कस्थगव्युपेक्षके ॥ १८७ ॥
 अथ घर्घरिका क्षुद्रघण्टावादित्रदण्डयोः ।
 चर्चरीको महाकाले केशविन्यासशाकयोः ॥ १८८ ॥
 चण्डालिका किन्नरायामुमायामोषधीभिदि ।
 अथ चातुरकश्चकगण्डौ पुंस्यभिधेयवत् ॥ १८९ ॥

गोचरे लोचनस्यापि चाटुकारे नियन्तरि ।
 जर्जरीकं वहुच्छ्रद्धे जरातुरेऽपि वाच्यवत् ॥ १६० ॥
 जीवन्तिका गुद्धच्यां च जीवाल्यशाकवन्दयोः ।
 जैवातृकः पुमान् सोमे दीर्घायुः कृशयास्त्रिषु ॥ १६१ ॥
 तर्तरीकं वहित्रे स्यान्न द्वयोः पारगे त्रिषु ।
 तिक्तशाकस्तु खदिरे वरुणे पत्रसुन्दरे ॥ १६२ ॥
 त्रिवर्णकं गोक्खुरके त्रिफलायां कटुत्रिके ।
 दलाढकः स्वयं जाततिले पृश्नयां च गैरिके ॥ १६३ ॥
 फेनखातकयोर्नागकेसरे च महत्तरे ।
 दन्दशूकस्तु पुलिङ्गो राक्षसे च सरीसुपे ॥ १६४ ॥
 दासेरकस्तु करभे दासीपुत्रे च धीवरे ।
 नियामकः कर्णधारे पोतवाहे नियन्तरि ॥ १६५ ॥
 निश्चारकः पुरीषस्य क्षये स्वैरे समीरणे ।
 निर्ग्रन्थकः स्यात् क्षपणे निष्फलेऽप्यपरिच्छ्रद्धे ॥ १६६ ॥
 प्रचलाकः शराधाते शिखण्डे च भुजङ्गमे ।
 प्रकीर्णकं चामरे स्याद्विस्तारे ना तुरङ्गमे ॥ १६७ ॥
 पञ्चालिका स्त्रियां वस्त्रपुत्रिकागीतिभेदयाः ।
 स्यात् पिप्पलकं वक्षोजवृन्ते सीवनसूत्रके ॥ १६८ ॥
 पिण्डीतकः स्यात्तगरे मदनाल्यमहीरुहे ।
 अथ पुक्कलको गन्धमृगे क्षपणकीलयोः ॥ १६९ ॥
 पुण्डरीकं सिताम्भोजे सितच्छ्रवे च भेषजे ।
 पुंसि व्याघ्रेऽग्निदिङ्गानगे कोशकारान्तरेऽपि च ॥ २०० ॥
 भवेत् पूर्णानिकं वद्धापने च पटहेऽपि च ।
 फर्फरीकश्चपेटे स्यात् फर्फरीकं तु मार्दवे ॥ २०१ ॥
 बलाहको गिरौ मेघे दैत्यनागविशेषयोः ।
 वराटकः पद्मबीजकोशे रज्जौ कपर्दके ॥ २०२ ॥
 बकेरुका बलाकाभिद्वातावर्जितशाखयोः ।
 वरण्डकस्तु मातङ्गवेद्यां यौवनकण्टके ॥ २०३ ॥

वर्तुलेऽथो वाणिजको वाडवाग्नो वणिज्यपि ।
 वृन्दारकः सुरे पुंसि मनोङ्गश्रेष्ठयोस्त्रिषु ॥ २०३ ॥
 अथ भ्रमरको भृङ्गे गिरिके चात्तलकान्तरे ।
 भट्टारको नृपे नाट्यवाचा देवे तपोधने ॥ २०४ ॥
 भयानकः स्मृतो व्याघ्रे रसे राहौ भयङ्गरे ।
 भार्याटिकः पुमान् भार्यानिर्जिते हरिणान्तरे ॥ २०५ ॥
 भवेन्मरुवकः (१)पुष्पविशेषे मदनद्वामे ।
 मण्डोदकं चित्तरागे क्लीबमालपर्णेऽपि च ॥ २०६ ॥
 भवेन्मरुडलकं विष्वे कुष्ठभेदे च दर्पणे ।
 अथ मर्कटकः सस्यभेदे वानरलूतयोः ॥ २०७ ॥
 मयूरकोऽप्यपामार्गे क्लीबं द्रुत्याञ्जने पुनः ।
 माणवको हारभेदे बाले कुपुरुषेऽपि (२)च ॥ २०८ ॥
 मृष्टेरुको वदान्येऽपि मिष्टाशिन्यतिथिद्विषि ।
 रत्द्विकं स्याद्विसे सुखस्थानेष्टमङ्गले ॥ २०९ ॥
 (३)राधरेकः पुमान् सीरे सीरके च धनोपले ।
 लालाटिकः प्रभोर्भावदर्शिन्याश्लेषणान्तरे ॥ २११ ॥
 कार्याक्षमे, लेखनिकः कथितो लेखहारके ।
 लेखेषु परहस्तेन स्वहस्तस्य च लेखके ॥ २१२ ॥
 वर्तस्तुको नदीभेदे काकनीडे जलावटे ।
 विनायकस्तु हेरम्बे ताक्ष्ये विधने जिने गुरौ ॥ २१३ ॥
 वितुन्नकस्तु धान्याके भाटामलमयूरके ।
 विशेषकोऽस्त्री तिलके विशेषयितरि त्रिषु ॥ २१४ ॥
 विदूषकश्चादुवटौ परनिन्दाकरेऽपि च ।
 वैनाशिकः स्यात् क्षणिके परतन्त्रोर्णनाभयोः ॥ २१५ ॥
 वैदेहको वाणिजके शूद्राद्वैद्यासुतेऽपि च ।
 वैतालिकः पुमान् खेडिताले बोधकरे त्रिषु ॥ २१६ ॥

(१) पुष्पभिन्नचतुर्भुकणिज्ञके-ख. ।

(२) बटौ-ख. । (३) राधरङ्गः-ख. ।

शतानीकस्तु वृन्दे स्यान्मुनि(१)राजप्रभेदयोः ।

शालावृकः शृगाले स्यात् सारमेये वलीमुखे ॥ २१७ ॥

शिलाटकः पुमानद्वे (२)विलेपे परिकीर्तिः ।

शृगालिका शिवायां स्यात् त्रासादपि पलायने ॥ २१८ ॥

शृङ्गाटकं भवेद् वारिकण्टके च चतुष्पथे ।

सन्तानिकाऽपि शीरादिसारे मर्कटजालके ॥ २१९ ॥

सन्दंशिकाऽपि लुचुटीलोहयन्त्रविशेषयाः ।

सञ्चारिका तु युगले कुट्टनीघ्राणयोरपि ॥ २२० ॥

सह्वाटिका स्त्रियां युग्मे कुट्टिन्यां जलकण्टके ।

सुप्रतीकः शोभनाङ्गे भवेदीशानदिग्गजे ॥ २२१ ॥

अथ सकृतिकं मातृयात्रामङ्गलसूत्रके ।

ना संन्यस्ते क्षपणके त्रिषु सन्देहजीविनि ॥ २२२ ॥

सोमवल्कस्तु धवलखदिरे कट्टफलेऽपि च ।

सौगन्धिकं तु कलहारे पद्मरागेऽपि कच्छणे ॥ २२३ ॥

पुंलिङ्गो गन्धपाषाणे सुगन्धिव्यवहारिणि ।

(कपञ्चकम्)

अनेडमूक उद्दिष्टः शठे वाकश्रुतिवर्जिते ॥ २२४ ॥

स्यादाच्छुरितकं हासनखराघातभेदयोः ।

उपकारिकोपकर्त्त्यो पिष्टभेदे नृपालये ॥ २२५ ॥

कक्ष्यावेक्षक इत्येष शुद्धान्तोद्यानपालयोः ।

रङ्गाजीवे कणे(३) खड्गे द्वाःस्थेऽथ कटखादकः ॥ २२६ ॥

खादके काचकलशे वलिपुष्टे च जम्बुके ।

कृमिकण्टकं तु चित्राङ्गविडङ्गोदुम्बरेषु च ॥ २२७ ॥

गोजागरिकं मङ्गले पुंसि स्यात् कण्टकारके ।

चिलमीलिका तु कण्ठीभेदे खद्योतविद्युतोः ॥ २२८ ॥

(१) मणि-क. ।

(२) विलेऽपि-ख. ।

(३) कवौ-ख. ।

अथा जलकरङ्गः स्यान्नालिकेरफलेऽम्बुजे ।
 शङ्खे जललतायां च वारिवाहे च कीर्त्तिः ॥ २२९ ॥
 जलतापिक इळीश(१)काकचीभषयोश्च पुंसि स्यात् ।
 नवफलिका स्त्री नवये नवजातरजोऽङ्गनायाञ्च ॥ २३० ॥
 नागवारिक उद्दिष्टो राजकुञ्जरहस्तिपे ।
 गणस्थराजे गरुडे चित्रमेखलकेऽपि च ॥ २३१ ॥
 स्याद् व्रीहिराजिकः कड़गुधान्यचीनकधान्ययोः ॥
 व्यवहारिका स्याल्लोकयात्रासम्मार्जनीड़गुदे ॥ २३२ ॥
 शतपर्विका दूर्वायां वचायामपि योषिति ।
 शीतचम्पक इत्येष स्यादातर्पणदीपयोः ॥ २३३ ॥
 सुवसन्तक उद्दि(२)ष्टो वासन्त्यां मदनोत्सवे ।
 स्याद्वेमपुष्पिका यूथ्यां चम्पके हेमपुष्पकः ॥ २३४ ॥

(कषट्कम्)

ग्राममद्गुरिका ग्रामयुद्धे श्रङ्गीभषे स्त्रियाम् ।
 मदनशलाका कामोदीपकभैषज्यसारिकयोः ॥ २३५ ॥
 मातुलपुत्रक इत्यपि मा(२)मकतनये फले च धूर्तस्य ।
 वर्णविलोडक एष इलोकस्तेने च सन्धिचौरे च ॥ २३६ ॥
 सिन्दूरतिलक उक्तो मतङ्गजे स्त्री तु कामिन्याम् ।

इति कान्तवर्गः ।

(खैकम्)

खमिन्द्रिये पुरे क्षेत्रे शून्ये विन्दौ विहायसि ।
 संवेदने देवलोके शर्मण्यपि नपुंसकम् ॥ १ ॥

(१) इलीशकाकोविमत्स्ययोः-ख. ।

(२) आख्यातो-ख. ।

(३) मातुल-ख. ।

(खदिकम्)

नखी खीकीबयोः शुक्तौ नखरे पुच्चपुंसकम् ।
 ॥ ३५९ ॥ न्युद्धः सम्युद्ध मनोज्ञे च साम्नः षट्प्रणवेषु च ॥ २ ॥
 प्रेह्वा पर्यटनेऽप्यश्वगतौ संवेशनान्तरे ।
 मुखं निः सरणे वक्त्रे प्रारम्भोपाययारपि ॥ ३ ॥
 सन्ध्यन्तरे नाटकादेः शब्देऽपि च नपुंसकम् ।
 ॥ ३६० ॥ लेखो लेखये सुरे लेखा लिपिराजिक्यार्मता ॥ ४ ॥
 ॥ ३६१ ॥ रिह्वाऽश्वगतिभेदेऽपि शूकशिम्ब्यां च नर्तने ।
 शङ्खः कम्बो न योषित्वा भालास्थिनिधिभिन्नखे ॥ ५ ॥
 शाखा पक्षान्तरे वाहौ वेदभागद्रुमाङ्गयोः ।
 शाखा शाखावर्हिंचूडालाङ्गलिक्यग्रमात्रके ॥ ६ ॥
 ॥ ३६२ ॥ चूडामात्रे शिखायां च ज्वालायां प्रपदेऽपि च ।
 सखा मित्रे सहाये ना वयस्यायां सखी मता ॥ ७ ॥
 सुखं शर्मणि नाके च सुखा पुर्यो प्रचेतसः ।

(खत्रिकम्)

गोमुखं कुटिलागारे वाद्यभाष्टे च लेपने ॥ ८ ॥
 ॥ ३६३ ॥ पुंसि मातलिपुत्रे च महादेवगणान्तरे ।
 त्रिशिखो राक्षसे क्लीबं त्रिशूले मण्डलान्तरे ॥ ९ ॥
 दुर्मुखः कपिभिन्नागभिदोर्ना मुखरे त्रिषु ।
 प्रमुखः प्रथमे श्रेष्ठे मयूखः किरणेऽपि च ॥ १० ॥
 ज्वालायामपि शोभायां विशिखस्तामरे शरे ।
 विशिखा तु खनित्यां च रथ्यानलिक्ययोरपि ॥ ११ ॥
 विशिखस्तर्कके द्वकन्दे द्वियामृक्षे कठिल्लके ।
 वैशाखो मासभेदेऽपि मन्थाने च प्रकीर्तिः ॥ १२ ॥
 सुमुखस्ताक्ष्यतनयो शाकनागप्रभेदयोः ।

(खत्रुष्कम्)

भवेदग्निमुखा देवे विप्रे भूलातके स्त्रियाम् ॥ १३ ॥

अथाग्निशिखमुद्दिष्टं कुसुम्भे कुङ्कुमेऽपि च ।

लाङ्गलिक्याख्यौषधौ च विशल्यायां च योषिति ॥ १४ ॥

इन्दुलेखाऽसृतासोमलताशशिकलासु च ।

अथ बद्धशिखा खी स्यादुच्चटायां शिशौ त्रिषु ॥ १५ ॥

महाशङ्को मानुषास्थिसङ्क्षयाभेदालिकेषु च ।

भवेद्धृथाग्रनखं कन्दगन्धद्रव्यविशेषयोः ॥ १६ ॥

नखक्षतान्तरे कलीवं शिलीमुखोऽलिकाण्डयोः ।

शशिलेखा कलाभागे गुह्यचीवृत्तभेदयोः ॥ १७ ॥

भवेत् स्वस्तिमुखो लेखे ब्राह्मणे वन्दिनि त्रिषु ।

(खपञ्चकम्)

मलिनमुखोऽग्नौ गोलाङ्गूले पुंसि त्रिषु क्रूरे ॥ १८ ॥

शीतमयूखश्चन्द्रे घनसारे चापि पुंलिङ्गः ।

सर्वतोमुख उत्रे च क्षेत्रज्ञब्रह्मणोः पुमान् ॥ १९ ॥

नपुंसकं तु पानीये सुरवर्तमन्यपि स्मृतम् ।

इति खान्तवर्गः ।

(गैकम्)

गौः स्वर्गे च बलीवदे रक्ष्मौ च कुलिशो पुमान् ।

(१)खी सौरभेयीदृग्बाणदिग्बाग्भूष्वसु भूमिन च ॥ १ ॥

(गद्विकम्)

(२)अगः स्यान्नगवत् पृथ्वीधरपादपयोः पुमान् ।

अङ्गं गात्रे प्रतीकोपाययोः पुम्भूमिन नीवृति ॥ २ ॥

(१) गायत्र्यामाप गम्भीरे जगत्यां सुवने जले । गो गणेशो च नाके च वियत्यपि पुमानयम् ॥ गः सुमेरौ समाख्यातो गायत्रीगीतयोः पुमान् । गन्धवें चापि गः ख्यातो गायके चाभिधेयवत् ॥ इति ख. पुस्तकेऽधिकम् ।

(२) अगो महीरहे शैले भास्करे पवनाशने । ख. पु. पाठः ।

कलीवैकल्पे त्वप्रधाने त्रिष्वङ्गवति चान्तिके ।
 इङ्गः स्यादद्भुते ब्राने जङ्गमेङ्गितयोरपि ॥ ३ ॥
 खगः सूर्ये ग्रहे देवे मार्गणे च विहङ्गमे ।
 खडगो गण्डकश्टङ्गासिवुद्धभेदेषु गण्डके ॥ ४ ॥
 गङ्गस्तु गङ्गासम्भूते त्रिषु भीष्मे गुहे पुमान् ।
 चङ्गस्तु शोभने दक्षे टङ्गोऽस्त्री स्यात् खनित्रके ॥ ५ ॥
 खडगभेदे च जङ्गायां त्यागो दाने च वर्जने ।
 तुङ्गी निशावर्बरयोः पुन्नागनगयोः पुमान् ॥ ६ ॥
 उन्नते त्रिषु दुर्गोमानीलयोः स्त्री दुर्गमे त्रिषु ।
 नागं नपुसकं रङ्गे सीसके करणान्तरे ॥ ७ ॥
 नागः पन्नगमातङ्गकूराचारिषु तोयदे ।
 नागकेसरपुन्नागनागदन्तकमुस्तके ॥ ८ ॥
 देहानिलप्रभेदे च श्रेष्ठे स्यादुत्तरस्थितः ।
 पिङ्गी गोरोचनाहिङ्गुनालिकाचण्डिकासु च ॥ ९ ॥
 पिङ्गी शम्यां पिशङ्गे ना बालके तु नपुंसकम् ।
 पूगस्तु क्रमुके वृन्दे फल(१)सारेऽभिधेयवत् ॥ १० ॥
 नदीभेदे मलप्वां स्त्री भङ्गो जयविपर्यये ।
 भेदरोगतरङ्गेषु भङ्गा सस्यान्तरे स्त्रियाम् ॥ ११ ॥
 भगं श्रीयोनिवीर्येच्छाज्ञानवैराग्यकीर्तिषु ।
 महात्म्यैश्वर्ययत्नेषु धर्मं माक्षे च ना रवौ ॥ १२ ॥
 भागो रूपार्द्धके भाग्यैकदेशयोर्भृगुः पुमान् ।
 मुनौ हरे तटे शुके भृगो धूम्याटषिङ्गयोः ॥ १३ ॥
 मधुवते भृङ्गराजे पुंसि भृङ्गं गुडत्वचि ।
 भोगः सुखे धने चाहे: शरीरकणयोरपि ॥ १४ ॥
 पालनेऽभ्यवहारे च योषिदादिभृतावपि ।
 मागों मृगमदे मासप्रभेदेऽन्वेषणाध्वनोः ॥ १५ ॥

मृगः पशौ कुरङ्गे च करिनक्षत्रभेदयोः । १५ ॥
 अन्वेषणे च याच्चायां मृगी तु वनितान्तरे ॥ १६ ॥
 युगो रथहलाद्यङ्गे न द्वयोस्तु कृतादिषु ।
 युग्मे हस्तचतुष्केऽपि वृद्धिनामौषधेऽपि च ॥ १७ ॥
 योगोऽपूर्वार्थसम्प्राप्तौ सङ्गतिध्यानयुक्तिषु ।
 वपुःस्थैर्ये प्रयोगे च विष्कम्भादिषु भेषजे ॥ १८ ॥
 विश्रवधघातके द्रव्योपायसन्नहनेष्वपि ।
 कार्मणेऽपि च रङ्गो ना रागे नृत्ये रणक्षितौ ॥ १९ ॥
 अस्त्री त्रपुणि रागस्तु मात्सर्ये लोहितादिषु ।
 क्लेशादावनुरागे च गान्धारादौ नृपेऽपि च ॥ २० ॥
 रोगः कुष्ठौषधे व्याधौ लङ्गस्तु सङ्गषिङ्गयाः ।
 लिङ्गं चिन्हेऽनुमाने च साहृयोक्तप्रकृतावपि ॥ २१ ॥
 शिवमूर्तिविशेषेऽपि मेहनेऽपि नपुंसकम् ।
 व्यङ्गो भेके च हीनाङ्गे वङ्गं सीसकरङ्गयाः ॥ २२ ॥
 वार्त्तकेऽपि च कार्पासे पुम्भूम्नि नीवृदन्तरे ।
 वल्गुः स्याच्छ्रुगले पुंसि सुन्दरे चाभिधेयवत् ॥ २३ ॥
 वेगो जवे प्रवाहे च महाकालफलेऽपि च ।
 शार्ङ्गः कार्मुकमात्रेऽपि विषणोरपि शरासने ॥ २४ ॥
 शुङ्गो वटाम्रातकयोः पर्कस्यामपि चास्त्रियाम् ।
 शृङ्गं प्रभुत्वे शिखरे चिन्हे क्रीडाम्बुयन्त्रके ॥ २५ ॥
 विषाणोत्कर्षयोश्चाथ शृङ्गः स्यात् कूर्चशीर्षके ।
 स्त्री विषायां स्वर्णमीनभेदयो ऋष्मौषधौ ॥ २६ ॥
 सर्गस्तु निश्चयाध्यायमोहोत्साहात्मसृष्टिषु ।
 (गत्रिकम्)
 अयागो विधुरे कूटे विश्लेषे कठिनोद्यमे ॥ २७ ॥
 अनङ्गे मदनेऽनङ्गमाकाशमनसोरपि ।
 अपाङ्गस्त्वङ्गहीने स्यान्नेत्रान्ते तिलकेऽपि च ॥ २८ ॥
 आभोगो वरुणच्छ्रुते पूर्णतायत्नयोरपि ।

आयोगो व्यापृतौ गन्धमाल्योपहाररोधयोः ॥ २४ ॥
 आशुगो मासुते वाणेऽप्युद्वेगं क्रमुकीफले ।
 उद्वेगोऽप्युद्वाहुलकोद्वेजनोद्धमनेषु च ॥ ३० ॥
 उत्सर्गः पुंसि सामान्ये न्याये च त्यागदानयोः ।
 कालिङ्गः पूतिकरजे धूम्याटे भूमिन नीवृति ॥ ३१ ॥
 न द्रयोः कौटजफले महिलायां तु योषिति ।
 कालिङ्गो भूमिकर्त्तारौ दन्तावलभुजङ्गयोः ॥ ३२ ॥
 कालिङ्गी राजकर्त्त्वां चक्राङ्गो मानसौकसि ।
 चक्राङ्गी कटुरोहिणयां जिष्ठगोऽहौ च मन्दगे ॥ ३३ ॥
 तडागोऽखी जलाधारविशेषे यन्त्रकूटके ।
 तातगुः क्षुद्रताते ना जनकस्य हिते त्रिषु ॥ ३४ ॥
 त्रिवर्गो धर्मकामार्थे त्रिफलायां कटुत्रिके ।
 वृद्धिस्थानक्षये सत्त्वरजस्तमसि चेष्यते ॥ ३५ ॥
 तुरगी चाश्वगन्धायां तुरगश्चित्तवाजिनोः ।
 धाराङ्गोऽसौ च तीर्थे च नरङ्गस्तु वरण्डके ॥ ३६ ॥
 मेहने न द्रयोश्चाथ नारङ्गः पिपलीरसे ।
 यमजप्राणिनि विटे नागरङ्गद्रुमेऽपि च ॥ ३७ ॥
 निषङ्गः सङ्गते तूणे निसर्गो रूपसर्गयोः ।
 नीलङ्गुः स्यात्कूमौ पुंसि भस्मरात्यां तु योषिति ॥ ३८ ॥
 पत्राङ्गुः न द्रयोर्भूजे पद्मके रक्तचन्दने ।
 पत्रगश्चौषधीभेदे तथैव पवनाशने ॥ ३९ ॥
 पलवर्गो वानरे भेके सारथौ चोषणदीधितेः ।
 परागः सुमनोरेणौ धूलिस्नानीययोरपि ॥ ४० ॥
 निरिप्रभेदे विख्यातावुपरागे च चन्दने ।
 प्रयागस्तीर्थभेदे स्याद्यज्ञे शतमखाश्वयोः ॥ ४१ ॥
 प्रयोगः कार्मणोऽपि स्यात् प्रयुक्तौ च निर्दर्शने ।
 पतङ्गः शलभे शालिप्रभेदे पक्षिसूर्ययोः ॥ ४२ ॥
 क्लीबं सूते प्रियङ्गुः खी राजिकाकणयोरपि ।

फलिन्यां कहुस्ये च पुनागस्तु सितात्पले ॥ ४३ ॥
 जातीफले नरश्रेष्ठे पाण्डुनागे द्रुमान्तरे ।
 वराङ्गं यानिमातङ्गमस्तकेषु गुडत्वचि ॥ ४४ ॥
 भुजङ्गोऽहौ च षिठुगे च मातङ्गः श्वपचे गजे ।
 मृदङ्गः पटहे धोवे रक्ताङ्गस्तु महीसुते ॥ ४५ ॥
 कम्पिष्ठे खी तु जीवन्त्यां क्लीवं विद्रुमधीरयोः ।
 रथाङ्गं न द्वयोश्चके ना चक्राङ्गविहङ्गमे ॥ ४६ ॥
 वातिगः पुंसि भण्टाक्यां धातुवादिनि चान्यवत् ।
 विडङ्गश्चिष्वभिष्ठे स्यात् क्लिष्टने पुनर्पुंसकम् ॥ ४७ ॥
 विसर्गस्तु पुमान् दाने त्यागे च मलनिर्गमे ।
 विसर्जनीयेऽप्ययनभेदेऽपि च विभावसोः ॥ ४८ ॥
 विहङ्गस्तु त्रिलङ्गः स्यादाशुगे च विहङ्गमे ।
 सर्वं सलिले क्लीवं सर्वं शङ्कुरे विभौ ॥ ४९ ॥
 सम्भागस्तु पुमान् भोगे सुरते जिनशासने ।
 सारङ्गः पुंसि हरिणे चातके च मतङ्गजे ॥ ५० ॥
 शबले त्रिषु हेमाङ्गो गरुडे परमेष्ठिनि ।

(गच्छकम्)

स्यादपवर्गस्यागे मोक्षे कार्यविसानसाफल्ये ॥ ५१ ॥
 अभिषङ्गः पुंलिङ्गः पराभवाकोशशपथेषु ।
 ईहामृगस्तु पुंसि स्यात् कोकरूपकभेदयोः ॥ ५२ ॥
 उपरागस्तु पुंसि स्याद्राहु(१)ग्रस्तार्कचन्द्रयोः ।
 दुर्नये ग्रहकङ्गोले व्यसनेऽपि निगद्यते ॥ ५३ ॥
 उपसर्गः पुमान् रोगभेदोपल्लवयोरपि ।
 कटभङ्गस्तु शस्यानां हस्तच्छ्रेदे नृपात्यये ॥ ५४ ॥
 छुत्रभङ्गोऽपि वैधव्ये स्वातन्त्र्यनृपनाशयोः ।
 दीर्घाध्वगः पुमानुष्टे लेख्यहारे तु भेद्यवत् ॥ ५५ ॥

(१) राहुग्रासेऽर्कचन्द्रयोः—ख.

मञ्जनागोऽभ्रमातङ्गे वात्स्यायनमुनावपि ।

समायोगस्तु संयोगे समवाये प्रयोजने ॥ ५६ ॥

सम्प्रयोगो रतेऽपि स्यादन्वितौ कार्मणेऽपि च ।

(गपञ्चकम्)

कथाप्रसङ्गो वातूले विषवैद्ये च वाच्यवत् ॥ ५७ ॥

नाडीतरङ्गः काकोले हिण्डके रतहिण्डके ।

इति गान्तवर्गः ।

(धैकम्)

घो घण्टायां घर्वरे ना स्त्रियां तु काञ्चिघातयोः ।

(धद्रिकम्)

अर्धं तु व्यसने दुःखे दुरिते च नपुंसकम् ॥ १ ॥

अर्धः पूजाविधौ मूल्येऽप्युद्धः स्याद्देहजानिले ।

अग्नौ हस्तपुटे शस्तेऽप्योघो वेगे जलस्य च ॥ २ ॥

वृन्दे परम्परायां च द्रुतनृत्योपदेशयोः ।

मधा मधी च नक्षत्रे धान्यभेदे यथाक्रमम् ॥ ३ ॥

मधो द्वीपान्तरे मेघो मुस्ताजलदयोः पुमान् ।

मोघा स्त्री पाटलायां स्याद्वीननिष्फलयोस्त्रिषु ॥ ४ ॥

लघुरगुरौ च मनोङ्गे निःसारे वाच्यवत् कलीवम् ।

शीघ्रे कृष्णागुरुणि च पृक्कानामौषधौ तु स्त्री ॥ ५ ॥

श्लाघा स्त्रियां प्रशंसायां परिचर्याऽभिलाषयोः ।

(धत्रिकम्)

अनघो निर्मलापापमनोङ्गेष्वभिधेयवत् ॥ ६ ॥

अमोघः सफले वाच्यवत् स्त्री पश्यांवडङ्गयोः ।

उज्जाघोऽपि शुचौ कृष्णे दक्षनीरोगयोस्त्रिषु ॥ ७ ॥

काचिधः काञ्चनेऽपि स्याच्छेमण्डे मूषकेऽपि च ।

निदाघो श्रीष्मकाले स्यादुष्णस्वेदाम्बुनोरपि ॥ ८ ॥

पलिधः काचकलशे घटे प्राकारगापुरे ।

परिघो योगभेदेऽखविशेषेऽर्गलघातयोः ॥ ६ ॥
 प्रतिघः प्रतिघाते स्यात् कोघेऽपि परिकीर्तिः ।
 महार्घस्तु महामूल्ये त्रिषु स्याज्ञावके पुमान् ॥ १० ॥
 सर्वौघो गुरुभेदे च सर्वसन्नहने पुमान् ।
 ॥ ११ ॥ इति वान्तवर्गः ।

(छैकम्)
 उः पुमान् विषये ख्यातः स्पृहायां विषयस्य च ।
 इति उग्नतवर्गः ।

(चैकम्)

चश्चण्डेशे पुमानुक्तः कच्छुपे चन्द्रचौरयोः ।
 (चद्रिकम्)

अर्चा पूजाप्रतिमयोः कचः केशे गुरोः सुते ॥ १ ॥
 बन्धे शुष्कब्रणे पुंसि करिण्यां तु कचा स्त्रियाम् ।
 काचः शिक्ये मणौ नेत्ररोगभेदे मृदन्तरे ॥ २ ॥
 काञ्चा स्यान्मेखलादाम्नि प्रभेदे नगरस्य च ।
 कूर्चमस्त्री भ्रुवोर्मध्ये कठिनश्मश्रुकैतवे ॥ ३ ॥
 कौञ्चो द्वीपविशेषे स्यात् पक्षिपर्वतभेदयोः ।
 चर्चा चिन्तास्थासक्यांश्चर्चिकायां तु योषिति ॥ ४ ॥
 चञ्चा तु नलनिर्माणे तृणनिर्मितपूरुषे ।
 चञ्चुस्त्रोद्ध्यां ख्यियां पुंसि गोनाडीके व्यडम्बके ॥ ५ ॥
 त्वक् खी चर्मणि वल्के च गुडत्वचि विशेषतः ।
 न्युङ् नीचनि(१)मनयोर्नीचः पामरे वामनेऽपि च ॥ ६ ॥
 प्राच्छुब्दो दिशि देशे च काले च वाच्यलिङ्कः ।
 पिचुर्ना कुष्ठभेदे च कर्षे तूलेऽसुरान्तरे ॥ ७ ॥
 मोचः शामाज्ञने पुंसि मोचा शालमलिरम्भयोः ।

(१) मन्दयो-ख. ।

रुचिः स्त्री दीप्तौ शोभायामभिष्वङ्गाभिलाषयोः ॥ ८ ॥
 रुक् स्त्री शोभाद्युतीच्छासु वचः कीरे वचौषधौ ।
 ॥ शारिकायां च वाग्वाचे भारत्यां वचने स्त्रियौ ॥ ९ ॥
 वीचिः स्वलपतरङ्गे स्यादवकाशे सुखे द्रयोः ।
 शचीन्द्राण्यां शतावर्यां तथा स्त्रीकरणान्तरे ॥ १० ॥
 शुचिर्ग्रीष्माश्निशृङ्गारेष्वापादे शुद्धमन्त्रिणि ।
 ज्येष्ठे च पुंसि धवले शुद्धेऽनुपहते त्रिषु ॥ ११ ॥
 सूची तु सीवनद्रव्येऽप्याङ्गिकाभिनयान्तरे ॥

(चत्रिकम्)

उदगिदगदेशकालेषु वाच्यवत् त्रितयेऽव्ययम् ॥ १२ ॥
 कणीची पुष्पितलतागुञ्जयोः शकटे स्त्रियाम् ।
 कवचो गर्दभाण्डे च सज्जाहे पटहेऽपि च ॥ १३ ॥
 क्रकचः करपत्रेऽस्त्री ग्रन्थिलाख्यतरौ पुमान् ।
 नमुचिस्तु पुमान् दैत्यभेदे कुसुमकार्षुके ॥ १४ ॥
 नाराच्येषणिकायां ना लोहवाणाम्बुहस्तिनोः ।
 प्रपञ्चः सञ्चयेऽपि स्याद्विस्तारे च प्रतारणे ॥ १५ ॥
 प्रत्यगिदगदेशकालेषु वाच्यवत्त्रितयेऽव्ययम् ।
 मरीचिर्मुनिभेदे ना गमस्तावनपुंसकम् ॥ १६ ॥
 मारीचो रक्षसो भेदे कक्षोले याजकद्विजे ।
 मारीची देवताभेदे विपञ्ची केलिवीणयोः ॥ १७ ॥
 विकचः क्षपणे केतौ नाऽकेशे स्फुटितेऽन्यवत् ।
 विरञ्जिनीं विरञ्जश्च वैकुण्ठे परमेष्ठिनि ॥ १८ ॥
 सङ्कोचो मीनभेदे स्याद् वन्धे कलीवं तु कुङ्कुमे ।
 सम्यक् स्याद्वाच्यलिङ्गं तु मनोऽन्ते सङ्गतेऽपि च ॥ १९ ॥

(चतुर्थकम्)

जलसूचिः कङ्गत्राटिमत्स्यशृङ्गाटयोरपि ।
 शिशुमारे च पुंलिङ्गो जलौकायां तु योषति ॥ २० ॥
 मलिम्लुचो मासभेदे चौरज्वलनयोः पुमान् ।

(चपञ्चकम्)

रत्नारीचो नारीणां सीत्कारे च शुनि स्मरे ॥ २१ ॥

इति चान्तवर्गः ।

(छैकम्)

छा(१) छादने स्त्रियां ख्याता निर्मलेऽन्यवदिष्यते ।

(छद्रिकम्)

अच्छुः स्फटिकभल्लूकनिर्मलेष्वच्छुमव्ययम् ॥ १ ॥

आभिमुख्येऽथ कच्छुः स्यादनूपे तु ब्रकद्रुमे ।

नौकाङ्गे पुंसि वाराहां चीरिकायां च योषिति ॥ २ ॥

स्याद् गुच्छुः स्तवके स्तम्बे हारभेदकलापयोः ।

पिच्छा पूर्णच्छुटाकोशमोचाशालमलिवेष्टके ॥ ३ ॥

भक्तसम्भूतमण्डे च पड़क्तावश्वपदामये ।

स्त्रियां पुंसि तु लाड्गूले न द्वयोर्वर्हचूडयोः ॥ ४ ॥

पुच्छुः पश्चात्प्रदेशे स्याल्लाड्गूले पुच्छुमिष्यते ।

स्लेच्छुः पामरभेदे च पापरक्तेऽपभाषणे ॥ ५ ॥

(छचतुष्कम्)

महाकच्छुस्तु पुंसि स्यात् समुद्रं च प्रचेतसि ।

इति छान्तवर्गः ।

(जैकम्)

जा ना मृत्युञ्जये जन्यां तातमात्रे जनार्दने ।

(२) जूस्त्वरागमने प्रोक्ता सामान्यगमने ख्यियाम् ॥ १ ॥

जूराकाशसरस्वत्यां पिशाच्यां जवने ख्यियाम् ।

(जद्रिकम्)

अजश्छागे हरिब्रह्मविभुस्मरहरे नृपे ॥ २ ॥

(१) तरले छं प्रकीर्तिं माहात्म्ये परमेऽपि च-ख. पुस्तकेऽधिकम् ।

(२) त्वरिते जः समाख्यातो जयने जिः प्रकीर्तिः-ख. पुस्तकेऽधिकम् ।

अब्जोऽस्त्री शङ्खे ना विचुले धन्वन्तरौ च हिमकिरणे ।
 क्लीवं पञ्चेऽथाजिः स्त्री समभूमौ च संग्रामे ॥ ३ ॥
 ऊर्जस्तु कार्त्तिकोत्साहवलेषु प्राणनेऽपि च ।
 कक्षः केशे विरिज्ज्वे च कक्षं पीयूषपद्मयोः ॥ ४ ॥
 कुजा कात्यायनीदेव्यां कुजो रनकभौमयोः ।
 कुब्जो वृक्षप्रभेदे ना न्युञ्जे स्याद्वाच्यलिङ्गकः ॥ ५ ॥
 कुञ्जोऽस्त्रियां निकुञ्जेऽपि हनौ दन्तेऽपि हस्तिनाम् ।
 खस्त्रा छन्दःप्रभेदे स्त्री कुटिलाड्ग्रौ तु वाच्यवत् ॥ ६ ॥
 खजा मन्थे प्रहस्तेऽथ खर्जूः कीटान्तरे स्मृता ।
 खर्जूरापादपे कण्डवां गजो माने मतङ्गजे ॥ ७ ॥
 वास्तुनः स्थानभेदेऽपि गजा खनौ सुरागृहे ।
 गजः स्यात् पुंसि रीढायां भाण्डागारे तु न खियाम् ॥ ८ ॥
 गुज्जा तु काकचिञ्चायां पटहे च कलध्वनौ ।
 द्विजः स्याद् ब्राह्मणक्षत्रवैश्यदन्ताण्डजेषु ना ॥ ९ ॥
 द्विजा भाग्यो हरेणौ च ध्वजः स्याच्छ्लौषिणिके पुमान् ।
 न खियां तु पताकायां खट्काङ्गे मेद्धचिह्नयोः ॥ १० ॥
 निजं स्वीये च नित्ये च न्युञ्जो दर्भमयस्तुचि ।
 कर्मरङ्गफले क्लीवं कुब्जाधोमुखयोखिषु ॥ ११ ॥
 प्रजा लोके च सन्ताने पिजा तूलहरिदयोः ।
 वले क्लीवे वधे पुंसि व्याकुले त्रिष्वथा भुजा ॥ १२ ॥
 द्रयोर्वाहौ करे मर्जूः स्त्री शुद्धौ धावकेऽपि च ।
 रजो रेणौ परागे स्यादार्तवे च गुणान्तरे ॥ १३ ॥
 रज्जुर्वेण्यां गुणे योषिद्राजिः स्त्री पञ्चक्तिलेखयोः ।
 रुजा रागे च भङ्गेऽथ लाजः स्यादार्द्दत्पङ्कुले ॥ १४ ॥
 नपुंसकमुशीरे च खियां पुम्भूमिन चाक्षते ।
 वजो गष्टाध्ववृन्देषु वाजो निःस्वनपक्षयोः ॥ १५ ॥
 वेगे पुमानथ क्लीवे वृतयज्ञान्ववारिषु ।
 व्याजः शाठ्येऽपदेशेऽथ वीजमङ्गकुरकारणे ॥ १६ ॥

हेतुतत्त्वाधानशुक्रे सर्जूर्वणिजि विद्युति ।

खियां स्वज्ञो विधौ रुद्रे स्वजः प्रस्वेदपुत्रयोः ॥ १७ ॥

क्लीवं रक्तेऽथ सजः स्यात् सञ्चदे सम्भृते त्रिषु ।

(जत्रिकम्)

अण्डजो मृगनाभौ स्यात् सरटेऽहौ खगे भवे ॥ १८ ॥

अङ्गजं रुधिरेऽनङ्गकेशपुत्रगदेषु ना ।

अम्बुजो निचुले पुंसि कमले तु नपुंसकम् ॥ १९ ॥

असृक् स्याद्योगभेदे ना रक्तेऽपि स्यात्रपुंसकम् ।

कम्बोजो हस्तिभेदेऽपि शङ्खदेशविशेषयोः ॥ २० ॥

करजं स्याद्वयाग्रनखे करञ्जनखयोः पुमान् ।

कारुजः शिलिपनां चित्रे वामलूरे गजार्भके ॥ २१ ॥

काम्बोजोऽश्वान्तरे सोमवलके पुन्नागपादपे ।

काम्बोजी माषपण्यां च वलक्षखदिरे खियाम् ॥ २२ ॥

कुटजो वृक्षभेदे स्यादगस्त्यद्रोणयोरपि ।

गिरिजं त्वं भ्रकेऽपि स्याच्छुलाजतुनि शलजे ॥ २३ ॥

लोहेऽपि गिरिजागौरीमातुलुङ्गयोश्च योषिति ।

जलजं कमले शङ्खे नीरजं कुष्ठपश्चयोः ॥ २४ ॥

परञ्जस्तैलयन्त्रे स्याच्छुरिकाफलसेनयोः ।

वलजं गोपुरे क्षेत्रे शस्यसङ्गरयोरपि ॥ २५ ॥

वलजा वरयोषायां यूथ्यामथ वणिक् खियाम् ।

वणिज्यायां पुमान् वाणिज्यके च करणान्तरे ॥ २६ ॥

वाहुजः क्षत्रिये कीरे स्वयज्ञाततिलेऽपि च ।

भूमिजो नरकेऽङ्गारे सीतादेव्यां तु भूमिजा ॥ २७ ॥

वनजा मुद्गपण्यां ना मुस्तके क्लीष्मम्बुजे ।

सहजस्तु निसर्गे ना सहोत्थे पुनरन्यवत् ॥ २८ ॥

समजः पशुवृन्दे ना विपिने तु नपुंसकम् ।

सामजस्तु गजे पुंसि सामोत्थे पुनरन्यवत् ॥ २९ ॥

हिमजा तु शचीगौर्योः पुंसि मैनाकपर्वते ।

(जचतुष्कम्)

अहिभुग् वर्हिणे ताक्ष्ये पुंसि काइमीरजं पुनः ॥ ३० ॥

कुष्टकुङ्गुमयोः क्लीवेऽतिविषायां तु योषिति ।

क्षीराविधिं तु सामुद्रलवणे मौक्किकेऽपि च ॥ ३१ ॥

पुमांस्तुषारकिरणे कमलायां तु योषिति ।

ग्रहराजो रवौ चन्द्रे जघन्यजः कनीयसि ॥ ३२ ॥

वृषले द्विजराजस्तु चन्द्रेऽनन्ते गरुदमति ।

धर्मराजो यमे बुद्धे युधिष्ठिरनृपे पुमान् ॥ ३३ ॥

भरद्वाजो गुरोः पुत्रे व्याघ्राटाख्यविहङ्गमे ।

भारद्वाजी वनकार्पास्यां ना द्रोणऋषिभेदयोः ॥ ३४ ॥

अथ भृङ्गराज उक्तः पक्षिविशेषे च मार्कवे भ्रमरे ।

यक्षराद् पुंसि धनदे मल्लानां रङ्गचत्वरे ॥ ३५ ॥

राजराजः कुवेरेऽपि सार्वभौमे सुधाकरे ।

(जपञ्चकम्)

ऋषभधध्वज एषोऽपि शङ्करे चार्हदन्तरे ॥ ३६ ॥

(१) मुनिभेषजमागस्त्यहरीतक्यां च लङ्घने ।

इति जान्तवर्गः ।

(ज्ञानकम्)

ओ भण्टीशे सुरगुरौ दैत्यराजे ध्वनावपि ।

(ज्ञद्विकम्)

भज्ञभा वाते तारवायौ नष्टेऽपि कीर्त्यते बुधौः ॥ १ ॥

भज्ञभा ध्वनिविशेषे च स्यादम्बुकणवर्षणे ।

इति ज्ञान्तवर्गः ।

(वैकम्)

जः पुमान् स्याद् बलीवदै शुके वाममतावपि ।

(१) वसुन्धरीशजश्चन्द्रे पद्मेऽपि परिकीर्तिः—ख. पुस्तकेऽधिकम् ।

(जद्विकम्)

ज्ञो ब्रह्मवुधविद्वत्सु स्यादज्ञो जडमूर्खयोः ॥ १ ॥
 प्रज्ञस्तु पण्डिते वाच्यलिङ्गो बुद्धौ च योषिति ।
 राज्ञी राजप्रियायां च भार्यायां भास्करस्य च ॥ २ ॥
 संज्ञा नामनि गायत्र्यां चेतनारवियोषितोः ।
 अर्थस्य सूचनायां च हस्ताद्यैरपि योषिति ॥ ३ ॥

(जत्रिकम्)

कृतज्ञः कुकुरे पुंसि मर्यादिन्यभिधेयवत् ।
 क्लेत्रज्ञ आत्मनि च्छेके दैवज्ञो गणके पुमान् ॥ ४ ॥
 दैवज्ञेक्षणिकायां स्त्री सर्वज्ञः शिवबुद्धयोः ।

इति जान्तवर्गः ।

(टैकम्)

(१)टः पुमान् वामने पादे निःस्वनेऽपि क्वचिन्मतः ।

(टद्विकम्)

अद्वृ भक्ते च शुष्के ना क्षौमेऽत्यर्थं गृहान्तरे ॥ १ ॥
 इष्टमाशंसितेऽपि स्यात् पूजिते प्रेयसि त्रिषु ।
 सप्ततन्तौ पुमान् क्लीबे संस्कारे ऋतुकर्मणि ॥ २ ॥
 इष्टिर्मताऽभिलाषेऽपि सङ्ग्रहश्लोकयागयोः ।
 कटः श्रोणौ द्रयोः पुंसि किलिङ्गेऽतिशये शिवे(२) ॥ ३ ॥
 समये गजगण्डे च पिण्पल्यां तु कटी मता ।
 कटुः स्त्री कटुरोहिण्यां लताराजिकयोरपि ॥ ४ ॥
 नपुंसकमकार्यं स्यात् पुंलिङ्गो रसमात्रके ।
 त्रिषु तद्वत्सुगन्ध्योश्च मत्सरेऽपि खरेऽपि च ॥ ५ ॥

(१) या पृथिव्यां करङ्गे टी ध्वनो च परिकीर्तिः । टो महेश्वर आत्मातः

ख्याते त्रिभुवनेऽपि च ॥ इदं पदं ख.पुस्तकेऽधिकम् ।

(२) शरे-ख., शिरे-क. ।

कष्टं तु गहने कुच्छे कुष्टं रोदनरावयोः ।
 कुटः कोटे पुमानस्त्री घटे स्त्रीपुंसयोर्गृहे ॥ ६ ॥
 कुटी स्यात् कुम्भदास्यां च मुरायां चित्रगुच्छके ।
 कूटात्स्त्री तिश्वलं राशौ लौहमुद्गरदम्भयोः ॥ ७ ॥
 मायाद्विशृङ्गयोस्तुच्छे सीरावयवयन्त्रयोः ।
 अनृते चाथ कृष्टिः स्यादाकर्षे स्त्री बुधे पुमान् ॥ ८ ॥
 काटिः स्त्री धनुषोऽग्रेऽश्रौ संख्याभेदप्रकर्षयोः ।
 खटोऽन्धकूपकफयोः प्रहारान्तरटङ्गयाः ॥ ९ ॥
 खाटिस्त्वसदुग्रहेऽपि स्यात् किणे शवरथे स्त्रियाम् ।
 खेटः कफे ग्रामभेदे चर्मण्यस्त्रयर्वति त्रिषु ॥ १० ॥
 यथ गृष्टिः सकृत्सूतगवीवदरयाः स्त्रियाम् ।
 घटः समाधिभेदेभशिरः कूटकुटेषु च ॥ ११ ॥
 घटा घटनगोष्टीभघटनासु च योषिति ।
 घृष्टिः स्त्रा वर्षणस्पद्धाविष्णुक्रान्तासु ना किरौ ॥ १२ ॥
 घोणटा तु वदरीपूगवृक्षयारपि योषिति ।
 चटुश्चाटौ पिचिण्डे(१) च व्रतिनामासने पुमान् ॥ १३ ॥
 जटा लग्नकचे मूले मांस्यां प्लक्षे पुनर्जटी ।
 जुष्टं तु क्लीवमुच्छिष्टे सेविते वाच्यलिङ्गकम् ॥ १४ ॥
 झाटो नकुञ्जे कान्तारे व्रणादीनां च मार्जने ।
 तटं नपुंसकं क्षेत्रे प्रतीरे तु तटी त्रिषु ॥ १५ ॥
 त्वष्टा पुमान् देवशिलिपतक्षणोरादित्यभिद्यपि ।
 त्रुटिः स्त्री संशये स्वहपे सूक्ष्मैलाकालमानयाः ॥ १६ ॥
 त्रोटिः स्त्री कट्टफले चञ्चवां खगे मीनान्तरेऽपि च ।
 दिष्टं दैवै पुमान् काले दिष्टिर्मुत्परिमाणयोः ॥ १७ ॥
 स्त्रियां, दृष्टिः स्त्रियां बुद्धौ लोचने दर्शनेऽपि च ।
 धटो दिव्यतुलायां स्याद्वटी चीरे च वाससः ॥ १८ ॥
 नटी नल्यौषधे स्त्री स्यात् शैलूषाशीकयोः पुमान् ।

पटश्चित्रपटे वस्त्रेऽस्त्री प्रियालद्रुमे पुमान् ॥ १९ ॥
 पटुर्दक्षे च नीरोगे चतुरेऽप्यभिधेयवत् ।
 पटोले तु पुमान् क्लीबे छत्रालवणयोरपि ॥ २० ॥
 पद्मः पेषणपाषाणे व्रणादीनां च वन्धने ।
 चतुर्ष्पथे च राजादशासनान्तरपीठयोः ॥ २१ ॥
 पटिः स्त्री पटभेदे स्याद्वागुलौ कुम्भिकाद्रुमे ।
 पुष्टिः स्त्री पोषणे वृद्धौ फटा तु फणदन्तयोः ॥ २२ ॥
 बटी त्रिषु गुणे पुंसि स्यान्न्यग्रोधकपर्दयोः ।
 भटः स्यात् पुंसि वीरे च विशेषे पामरस्य च ॥ २३ ॥
 भृष्टिः स्याद्वर्जने शूल्यवाटिकायां च योषिति ।
 मिलष्टं त्रिष्वव्यक्तवाचि म्लाने मुष्टिर्दयोः फले ॥ २४ ॥
 बद्धपाणौ त्सरौ यष्टिः पुंसि स्याद् भुजदण्डके ।
 द्रयाहारलताभार्योर्मधुकाशस्त्रभेदयोः ॥ २५ ॥
 रिष्टं क्षेमाशुभाभावे पुंसि खड्गे च केनिले ।
 रिष्टिः खड्गे ना शुभे स्त्री लाटो देशान्तरेऽशुके ॥ २६ ॥
 वाटो मार्गे वृतिस्थाने स्यात् कुटीवास्तुनोः स्त्रियाम् ।
 विटोऽद्रौ लवणे विड्गे मूषिके खदिरेऽपि च ॥ २७ ॥
 विष्टिस्त्रिषु कर्मकरे स्त्रयाजूवेतनकर्मसु ।
 व्युष्टिः फले समृद्धौ स्त्री व्युष्टं कल्ये त्रिषूषिते ॥ २८ ॥
 सटा जटाकेसरयोः स्फुटो व्यक्तप्रफुल्लयोः ।
 व्यासे त्रिषु स्फुटियोर्वित् पादस्फोटामयेऽपि च ॥ २९ ॥
 निर्भिन्नकर्कटीशस्येऽपि स्यात् स्त्रष्टं तु निर्मिते ।
 युक्तनिश्चितयोः प्राज्ये त्रिषु स्त्रियोः निर्मितौ ॥ ३० ॥
 स्वभावे चापि कथिता हृष्टो रोमाञ्जितेऽपि च ।
 जातहर्षे प्रहसिते विस्मितेऽप्यभिधेयवत् ॥ ३१ ॥

(ट्रिकम्)

अवटः स्यात् खिले गर्ते कूपे कुहकजीविनि ।

अरिष्टो लशुने निम्बे फेनिले काककङ्कयोः ॥ ३२ ॥

अस्तिष्टमशुभे तक्रे सूतिकागार आसवे ।

शुभे मरणचिन्हे चादिष्टमादेशिते त्रिषु ॥ ३३ ॥

माक्षतोच्छिष्टयोः क्लीबमुत्कृस्तीव्रमत्तयोः ।

उद्धटः कच्छुपे(१)शूर्पे कर्कटो विहगान्तरे ॥ ३४ ॥

राशिभेदे कुलीरे च वालुड्क्यां शालमलीफले ।

कर्दटः करहाटे स्यात् पङ्कपङ्कारयोरपि ॥ ३५ ॥

करटो गजगणडे स्यात् कुसुम्भे निन्द्यजीवने(२) ।

एकादशाहादिश्वाद्वे दुर्दुर्जडेपि वायसे ॥ ३६ ॥

करटो वाद्यभेदेऽथ कार्पटो जतुकार्यिणोः ।

कीकटः कृपणे निःस्वे त्रिषु पुम्भूमिन नीवृति ॥ ३७ ॥

कुरुणटो दारुपुड्यां ना भिण्ण्यम्लानप्रभेदयोः ।

कुकुट्यनुतचर्यायां पुंसि स्याच्चरणायुधे ॥ ३८ ॥

निषादश्वदयोः पुचे तृणीलकायां च कुकुभे ।

कुनटी मनःशिलायां नैपाल्यामपि योषिति ॥ ३९ ॥

कृपीटमुदरे तोये केशटो हर्यजोत्कटे ।

चर्पटः स्फारविपुले चपेटे पर्पटेऽपि च ॥ ४० ॥

चक्राटो विषवैद्येऽपि धूर्तदीनारयोरपि ।

चिपिटः खाद्यभेदे ना त्रिषु पिण्डितविस्तृते ॥ ४१ ॥

चिरटी तु सुवासिन्यां स्याद् द्वितीयवयःखियाम् ।

जकुटं वात्ताकुपुष्पे जकुटो मलये शुनि ॥ ४२ ॥

त्र्यङ्कुटं शिक्क्यभेदेऽपि धौताङ्गन्यां च न द्रयोः ।

त्रिकूटं सिन्धुलवणे त्रिकूटः पर्वतान्तरे ॥ ४३ ॥

त्रिपुटा मलिलकायां च सूक्ष्मैलात्रिवृतोः खियाम् ।

सतीनके च तीरे च त्रिपुटः समुदाहृतः ॥ ४४ ॥

द्रोहाटः कथितो गाथाप्रभेदे मृगलुब्धके ।

वैडालव्रतिके चाऽथ धाराटश्चातकाश्वयोः ॥ ४५ ॥

॥ निर्दटस्तु दयाशृत्ये कथितो निष्प्रयोजने । ४५ ॥
 परापवादरक्ते च वाच्यलिङ्गोऽयमिष्यते ॥ ४६ ॥
 निष्कुटस्तु गृहोद्याने स्यात् केदारकपाटयोः । ४७ ॥
 पर्कटी नूतनफले पूगादेः प्लक्षपादपे ॥ ४८ ॥
 परीष्ठः परिचर्यायां ग्राकाम्येऽन्वेषणे स्त्रियाम् ।
 पर्पटो पिष्टभेदे स्यात् पर्पटो भेषजान्तरे ॥ ४९ ॥
 पात्रटः (१) कर्परे पुंसि कृशे स्यादभिघेयवत् ।
 पिच्छटो नेत्ररोगे स्यात् कलीवं सीसकरङ्गयाः ॥ ५० ॥
 वरटा द्वयोर्वरच्छ्यां स्त्री हंस्यां तत्पतौ पुमान् ।
 वर्वटी परययोषायां ब्रीहिभेदे च योषिति ॥ ५१ ॥
 वेकटः स्याद्वैकटिके मत्स्यभेदे च यूनि च ।
 भावाटो भावके साधुनिवेशो कामुके नटे ॥ ५२ ॥
 भाकूटः शैलभषयोभेदे स्यादथ मर्कटी ।
 करङ्गभिच्छूकरशिव्योः पुंसि वानरलूतयोः ॥ ५३ ॥
 मोचाटः कृष्णजीरे च रम्भास्थिन मलयोद्धवे ।
 मोरटं तु भवेदिक्षुमूलाङ्गोठप्रसूनयोः ॥ ५४ ॥
 सप्तरात्रात्परक्षीरे मूर्विकायां तु मोरटा ।
 वर्णाटो गायने चित्रकरे स्त्रीकृतजीवने ॥ ५५ ॥
 चिकटा वज्रवाराह्यां त्रिषूरविकरालयोः ।
 शाकटं शकटस्येदमित्यर्थं तस्य वोढरि ॥ ५६ ॥
 शैलाटो देवले सिंहे शुक्रकाचकिरातयोः ।
 संसृष्टं त्रिषु संसर्गं संशुद्धे वसनादिना ॥ ५७ ॥

(टचतुष्कम्)

उच्चिङ्गटस्तृणगडमत्स्ये (२) कोपनपूरुषे ।
 करहाटः शिफाकन्दे पद्मस्य मदनदुमे ॥ ५८ ॥
 स्यात् कार्यपुटः कृपणोन्मत्तानर्थकरेषु च ।

(१) कर्पटे-ख. । (२) मत्स्यकोपनयोः पुमान्-ख. ।

कामकूटस्तु वेश्यायाः प्रियविभ्रमयोः पुमान् ॥ ५८ ॥
 कुटन्नटं तु कैवर्ते मुस्तके पुंसि शोणके ।
 कुण्डकीटस्तु चार्वाकवचनाभिश्चपूर्वे ॥ ५९ ॥
 पतितब्राह्मणीपुत्रदासीकामुकयोरपि ।
 खड्गारीटस्तु फलकासिधारावतधारिणाः ॥ ६० ॥
 गाढमुष्टिः कृपाणे ना कृपणे त्वभिधेयवत् ।
 चक्रवाटः क्रियारोहे पर्यन्ते च शिखातरौ ॥ ६१ ॥
 चतुःषष्टिः कलासंख्याभेदयोर्वहवृचि ख्रियाम् ।
 नारकीटोऽश्मकीटे स्यात् स्वदत्ताशाविहन्तरि ॥ ६२ ॥
 परपुष्टः परभृते वारनार्यो तु योषिति ।
 प्रतिकृष्टं मतं गुह्ये द्विरावृत्या च कर्बिते ॥ ६३ ॥
 प्रतिसृष्टः प्रेषिते स्यात् प्रत्याख्याते च वाच्यवत् ।
 वर्कराटः कटाक्षे स्यात्तरुणादित्यरोचिषि ॥ ६४ ॥
 नारीपयोधरोत्सङ्कान्तदत्तनखक्षते ।
 शिपिविष्टस्तु खलतौ शिवे दुश्चर्मणि समृतः ॥ ६५ ॥
 अथ श्रुतिकटः प्राञ्चल्लोहेऽहौ पापशोधने ।

(टपञ्चकम्)

दशनोच्छिष्टः पुंसि स्यान्निश्वासाधरचुम्बयोः ॥ ६६ ॥

इति टान्तवर्गः ।

(ठैकम्)

ठो मण्डले चन्द्रविभ्रे शून्ये च लोकगोचरे ।

(ठद्विकम्)

कठो मुनौ तदाख्यातवेदाध्येतृश्ययोः स्वरे ॥ १ ॥

कण्ठो गले सन्निधाने ध्वनौ मदनपादपे ।

काष्टा द्राघरिद्रायां कालमानप्रकर्षयोः ॥ २ ॥

स्थानमात्रे दिशि च खी दारुणि स्यान्नुसकम् ।
 कुष्ठं रोगे पुष्करेऽखी कुण्ठाऽकर्मण्यमूर्खयोः ॥ ३ ॥
 कोष्ठः कुसूले चात्मीयै मध्ये कुक्षेर्गृहस्य च ।
 गोष्ठं गोस्थानके गोष्ठी सभासंलापयोः स्थियाम् ॥ ४ ॥
 ज्येष्ठः श्रेष्ठेऽतिवृद्धे च त्रिषु मासान्तरे पुमान् ।
 ज्येष्ठा तु गृहगोधाऽख्यजन्तुनक्षत्रभेदयोः ॥ ५ ॥
 निष्ठा निष्पत्तिनाशान्तयाञ्चानिर्वहणेषु च ।
 प्रष्ठस्त्रिष्वग्रगे श्रेष्ठे पुंसि चाण्डालिकौषधौ ॥ ६ ॥
 पाठश्च पठने ख्याते विद्धकर्या तु योषिति ।
 पृष्ठं परमगात्रेऽपि देहस्यावयवान्तरे ॥ ७ ॥
 वण्ठः स्यादकृतोद्भावे खर्वे कुन्तायुधेऽपि च ।
 शठो मध्यस्थपुरुषे धूर्त्तधूस्तूरयोरपि ॥ ८ ॥
 श्रेष्ठो वरे कुवेरे च शोठो मूर्खेऽलसेऽपि च ।
 षष्ठी कात्यायनीतिथ्योस्थिषु षणां च पूरणे ॥ ९ ॥
 हठः स्यात् प्रसभे पृश्न्यां हेठो वाधापिहेठयोः ।

(ठन्त्रिकम्)

अपष्ठुः पुंसि काले च वामे स्यादन्यलिङ्गकः ॥ १० ॥
 अम्बष्ठो देशभेदेऽपि विप्राद्वश्यासुतेऽपि च ।
 अम्बष्ठा चाम्ललोण्यां स्यात् पाठायूथिकयोरपि ॥ ११ ॥
 कमठः कच्छुपे पुंसि भाण्डभेदे नपुंसकम् ।
 कनिष्ठोऽतियुवात्यलपानुजे खी दुबलाङ्गुलौ ॥ १२ ॥
 जरठः कर्कशे पाण्डौ कठिनेऽप्यभिधेयवत् ।
 नर्मठश्चिबुके षिद्गे प्रतिष्ठागौरवे क्षितौ ॥ १३ ॥
 स्थाने च यागनिष्पत्तिचतुरक्षरपद्ययोः ।
 प्रकोष्ठो मणिबन्धस्य कूर्परस्यान्तरेऽपि च ॥ १४ ॥
 भूपकक्षान्तरेऽपि स्याद्विष्टुं मरिचेऽपि च ।
 ताम्रे क्लीवं तित्तिरौ ना वरोरुतमयोस्त्रिषु ॥ १५ ॥
 मकुष्ठो वीहिभेदे ना मन्थरे पुनरन्यवत् ।

लघिष्टोऽत्यल्पके भेले वैकुण्ठः कृष्णशक्योः ॥ १६ ॥

श्रीकण्ठो देशभिद्युत्रे साधिष्टोऽतिदृढार्थयोः ।

(ठचतुष्कम्)

कलकण्ठः कलध्वाने हंसे पारावते पिके ॥ १७ ॥

कालकण्ठश्च दात्यूहे कलविङ्के च खञ्जने ।

मयूरे पीतसारे च स्यात् खण्डपरशौ पुमान् ॥ १८ ॥

कालपृष्ठं कर्णचापे पुंसि कङ्कविहङ्गमे ।

स्याद्वन्तशठो जम्बोरे कपित्थे कर्मरङ्गके ॥ १९ ॥

नागरङ्गेऽपि च पुमान् स्याच्चाङ्गेयां तु योषिति ।

पूतिकाष्ठं च सरलदेवदारुमहीरुहोः ॥ २० ॥

सूत्रकण्ठः पुमान् विप्रे खञ्जरीटकपोतयोः ।

हारिकण्ठः पिके पुंसि हारान्वितगले त्रिषु ॥ २१ ॥

इति ठान्तवर्गः ।

(डैकम्)

डः पुमान् वाडवाम्बौ स्याहुकिन्यां स्त्री निगद्यते ।

(डद्विकम्)

अण्डं मुष्के च पेश्यां स्यादिडा तु वृधयोषिति ॥ १ ॥

सौरभेय्यां च वचने वसुमत्यामपि स्त्रियाम् ।

काण्डः स्तम्बे तरुस्कन्धे वाणेऽवसरनीरयोः ॥ २ ॥

कुत्सिते वृक्षभिन्नाडीवृन्दे रहसि न स्त्रियाम् ।

क्रीडा केलिप्रकारे स्यात् खेलावज्ञानयोरपि ॥ ३ ॥

कुण्डमग्न्यालये मानमेदे देवजलाशये ।

कुण्डी कमण्डलौ जारात् पतिवत्नीसुते पुमान् ॥ ४ ॥

पिठरे तु न ना क्षवेडो ध्वनौ कर्णामये विषे ।

क्षवेडा वंशशल्लाकायां सिहनादे च योषिति ॥ ५ ॥

लोहितार्कपर्णफले घोषपुष्पे नपुंसकम् ।

दुरासदे च कुटिले वाच्यलिङ्गः प्रकीर्तिः ॥ ६ ॥

क्रोडः शनौ शूकरे ना न पुमानङ्करक्षसोः ।

खण्डोऽस्त्री शकले नेक्षुविकारमणिदोषयोः ॥ ७ ॥

खण्डः पानान्तरे भेदे गण्डः स्यात् पुंसि खड्गिनि ।

ग्रहयोगप्रभेदे च वीथ्यङ्गे पिटकेऽपि च ॥ ८ ॥

चिह्नवीरकपोलेषु हयभूषणबुद्भुदे ।

गडुः पृष्ठगुडे कुञ्जे गडो मीनान्तराययोः ॥ ९ ॥

गुडः स्याद् गोलके हस्तिसन्नाहेक्षुविकारयोः ।

गुडा स्तुहां च कथिता गुडिकायां च योषिति ॥ १० ॥

गोण्डः पामरजातौ च वृद्धनाभौ च तद्रति ।

चण्डो ना तिनितिं वृक्षे यमकिङ्करदैत्ययोः ॥ ११ ॥

चण्डी कात्यायनीदेव्यां हिंस्कोपनयोषितोः ।

चण्डा धनहरीशङ्कपुष्प्योस्त्रिव्वतिकोपने ॥ १२ ॥

तीव्रेऽपि चूडा वडभौ शिखायां बाहुभूषणे ।

चोडः प्रावरणे भूमिन देशभेदे जडा स्त्रियाम् ॥ १३ ॥

शूकशिव्यां हिमश्रस्तमूकाप्रज्ञेषु तु त्रिषु ।

ताडस्तु ताडने घोषे मुष्टिमेयतृणादिषु ॥ १४ ॥

ताडी पत्रद्रुमे चाथ दण्डोऽस्त्री लगुडे पुमान् ।

व्यूहभेदे प्रकाण्डेऽश्वे कोणमन्थानयारपि ॥ १५ ॥

सैन्ये काले मानभेदे चण्डांशोः पारिपार्श्वके ।

दमे यमेऽभिमाने च नाडी नाले व्रणान्तरे ॥ १६ ॥

शिरायां गण्डदूर्वायां चर्यायां कुहनस्य च ।

तथा षट्क्षणकालेऽपि नीडं स्थानकुलाययोः ॥ १७ ॥

पण्डः षण्डे धियि स्त्री स्यात् पाण्डुर्ना नुपतौ सिते ।

पिण्डो वोले वले सान्द्रे देहागारैकदेशयोः ॥ १८ ॥

देहमात्रे निवापे च गोलसिहक्योरपि ।

आडूपुष्पे च पुंसि स्यात् कलीबमाजीवनायसोः ॥ १९ ॥

पिण्डी तु पिण्डीतगरेऽलावुखर्जूभेदयोः ।

पीडा कृपाशिरोमालाऽपमर्दसरलद्रुषु ॥ २० ॥
 भाण्डं पात्रे वणिङ्गमूलधने भूषाऽश्वभूषयोः ।
 मण्डः पञ्चाङ्गुले शाकभेदे कलीवं तु मस्तुनि ॥ २१ ॥
 आमलक्यां खियां मण्डायास्त्रियां सारपिच्छयोः ।
 मुण्डो दैत्यान्तरे राहुग्रहे ना मुण्डिते त्रिषु ॥ २२ ॥
 मुण्डा मुण्डीरिकायां स्यात् स्त्रियामस्त्री तु मूर्ढनि ।
 रण्डा मूषिकपण्यां च विधवायां च योषिति ॥ २३ ॥
 रोडः क्षोदे भवेत् पुंसि तृप्ते तु वाच्यलिङ्गकः ।
 (१)रण्डा, तु पांसुलायां खी त्रिषु हस्तादिवर्जिते ॥ २४ ॥
 व्याडो हिस्तपशौ सर्वे शुण्डा पानगृहे मता ।
 अप्यम्बुहस्तिनीवेश्याहस्तिहस्तमुरासु च ॥ २५ ॥
 शौण्डो मत्ते च विख्यातः पिष्पल्यां च भवेत् खियाम् ।
 पण्डं पश्चादिसङ्घाते न खी स्याद् गापतौ पुमान् ॥ २६ ॥

(उत्तिकम्)

करण्डो मधुकोशासिकारण्डेषु दलाढके ।
 कृष्माण्ड्युमायां स्त्री पुंसि कर्कारौ च गणान्तरे ॥ २७ ॥
 भ्रूणान्तरेऽथ कोऽण्डं चापे ना नीवृदन्तरे ।
 भ्रूव्यथो गरुडं श्वेडमन्ते मरकतेऽपि च ॥ २८ ॥
 तरण्डो बडिशीसूत्रवद्धकाष्टादिके प्लवे ।
 नौकायामपि न स्त्री स्यात्तिन्तिडीडिम्बचिश्चयोः ॥ २९ ॥
 द्राविडो देशभिज्जाते संख्याभिद्वेधमुख्ययोः ।
 निर्गुण्डी नीलशोफालयां सिन्धुवारद्रमेऽपि च ॥ ३० ॥
 प्रचण्डो दुर्वहे श्वेतकरवीरे प्रतापिनि ।
 प्रकाण्डो न स्त्री विटपे मूलशाखान्तरे तरोः ॥ ३१ ॥
 शस्ते पिच्छण्ड उदरे पशांरवयवे पुमान् ।
 पूत्यण्डो गन्धकीटेऽपि तथा जन्तवन्तरे पुमान् ॥ ३२ ॥

वरण्डोऽप्यन्तरावेदौ समृहमुखरोगयोः ।
वारुण्डी द्वारपिण्ड्यां स्त्री फणिनां राजके पुमान् ॥ ३३ ॥
न स्त्रियां सेकपात्रे च मलेऽक्षणः श्रवणस्य च ।
भेहण्डा देवताभेदयक्षिण्यन्तरयोः स्त्रियाम् ॥ ३४ ॥
भयानके वाच्यवत्स्यान्मार्त्तण्डः क्रोडसूर्ययोः ।
मारुण्डोऽण्डे भुजङ्गीनां मार्गे गोमयमण्डले ॥ ३५ ॥
वरण्डा सारिकावर्त्तिशस्त्रभेदे च योषिति ।
वितण्डा वादभेदे स्यात् कच्चीशाके शिलाह्रये ॥ ३६ ॥
करवीर्यमिपि स्त्री स्याच्छ्रुखण्डो बहूचूडयाः ।
(१)शरण्डस्तु पुमान् धूत्ते शरटे भूषणान्तरे ॥ ३७ ॥

(द्वचतुर्ष्कम्)

(२)अपोगण्डस्तु बलिभे विकलाङ्ग शिशावपि ।
(३)अतिगण्डो योगभेदे बृहदण्डे तु वाच्यवत् ॥ ३८ ॥
चकवाडोऽद्रिभेदे स्याच्छ्रुक्वाडं तु मरडले ।
जलरुण्डो जलावर्त्ते पयोरेणौ भुजङ्गमे ॥ ३९ ॥
देवताडः सैहिकेये जीमूते च हुताशने ।
अथ वातहुडा(४) वात्यावातशोणितयोरपि ॥ ४० ॥
पिच्छुलस्फोटिकायां च वस्मायामपि योषिति ।

इति दान्तवर्गः ।

(दैकम्)

दो ढक्कायां पुमानुकः शुनि तस्य च लाङ्गुले ।

(दद्रिकम्)

गूढं रहसि गुद्ये च न द्रयोः संवृते त्रिषु ॥ १ ॥
द्रुढं स्थूले नितान्ते च प्रगाढबलवत्यपि ।

(१) सरण्डस्तु पुमान् धूते शरटे-ख. । (२) अपोगण्डे तु-ख. ।
(३) इदं पदार्थं ख. पुस्तके नास्ति । (४) वातहुडा-ख. ।

माढिः स्त्री पत्रभङ्गे च दैन्यस्यापि प्रकाशने ॥ २ ॥

॥ २६ ॥ सूटस्तु तन्दिते वाले राढा स्त्री सुह्नशोभयोः ।
रुढं जाते प्रसिद्धे च वाढं दृढप्रतिक्षयोः ॥ ३ ॥

व्यूढः संहतविन्यस्तपृथुलेष्वभिधेयवत् ।
बोढा ना भारिके सूते षण्डः स्यात् पुंसि गोपतौ ॥ ४ ॥
आकृष्टागडे वर्षवरे तृतीयाप्रकृतावपि ।
सोढा तितक्षाः युक्ते शक्ते चाच्यभिधेयवत् ॥ ५ ॥

(दत्रिकम्)

अध्यूढा कृतसापत्न्यनार्थामध्यूढ ईश्वरे ।

आपाढो ब्रतिनां दण्डे मासे मलयपर्वते ॥ ६ ॥

स्त्री पूर्णिमायामालीढं पादन्यासेऽशिते त्रिषु ।

उदू(१)ढमूढे स्थूले स्यादुपोढो निकटोढयोः ॥ ७ ॥

प्रगाढः कृच्छ्रदूढयोः प्रमीढो मूत्रिते घने ।

प्रसूढो जठरे वद्धमूले वारूढ इत्ययम् ॥ ८ ॥

वस्त्राञ्चले कपाटेऽस्त्री पञ्चरे शम्बलेऽपि च ।

विरुढोऽङ्कुरिते जाते विगूढो गहितेऽपि च ॥ ९ ॥

गुरेऽपि त्रिषु संरूढः प्रौढे चाङ्कुरिते त्रिषु ।

समूढः पुञ्जिते भुग्ने सद्योजातेऽनुपल्लुते ॥ १० ॥

(ढचतुष्कम्)

अध्यारुढं समारुढेऽभ्यधिके चाभिधेयवत् ।

खट्वारुढः श्रिते खट्वामविनीते च वाच्यवत् ॥ ११ ॥

प्रत्यालीढं तु चरणन्यासभेदेऽशिते त्रिषु ।

इति दान्तवर्गः ।

(जैकम्)

णः पुमान् विन्दुदेवे स्याद् भूषणे गुणवर्जिते ।

(१) उदूढ ऊढे-ख. ।

पानीयनिलयेऽपीति केचिद्दृचुर्विपश्चितः ॥ १ ॥

(जद्विकम्)

अणुर्वाहिविशेषे स्यात्पुंसि सूक्ष्मेऽभिधेयवत् ।

अणिराणिवदक्षाग्रकीलाश्रिसीमसु द्वयोः ॥ २ ॥

उष्णो ग्रीष्मे पुमान् दक्षाशीतयोरन्यलिङ्गकः ।

ऊर्णा मेषादिलोम्नि स्यादन्तरावर्तके भुवोः ॥ ३ ॥

कर्णः पृथग्जयेष्टसुते सुवर्णालौ श्रुतावपि ।

क्षणः पर्वोत्सवव्यापारेषु मानेऽप्यनेहसः ॥ ४ ॥

कणा जीरककुम्भीरमक्षिकापिष्पलीषु च ।

कणोऽतिसूक्ष्मे धान्यांशे काणः काकैकचक्षुषोः ॥ ५ ॥

कीर्ण (१)दत्ते च विक्षिप्ते हिसितेऽप्यभिधेयवत् ।

कुणिस्तुत्रकवृक्षे ना कुकरे त्वभिधेयवत् ॥ ६ ॥

कृष्णः सत्यवतीपुत्रे वायसे केशवेऽर्जुने ।

कृष्णा स्याद् द्रौपदीनीलीकणादाक्षासु योषिति ॥ ७ ॥

मेचके वाच्यलिङ्गं स्यात् कलीवे मरिचलोहयोः ।

कोणो वायप्रभेदे स्याद्वीणादीनां च वादने ॥ ८ ॥

एकदेशो गृहादीनामश्रौ च लगुडेऽपि च ।

गणः प्रमथसंख्यौघे चण्डासैः यप्रभेदयोः ॥ ९ ॥

गुणो मौर्यामप्रधाने रूपादौ सूद इन्द्रिये ।

त्यागशौर्यादिसत्त्वादिसन्ध्याद्यावृत्तिरज्जुषु ॥ १० ॥

शुक्रादावपि वस्त्रां च गेष्णुर्ना गायने नटे ।

ग्राणं क्लीवं नासिकायां ग्राते स्याद्वाच्यलिङ्गकम् ॥ ११ ॥

घृणा जुगुप्साकृपयोरथं चूर्णीं कपर्दके ।

चूर्णो धूलो क्षारभेदे चूर्णानिवासयुक्तिषु ॥ १२ ॥

जर्णश्वन्द्रे च वृक्षे च जिष्णुर्ना वासवेऽर्जुने ।

जित्वरे वाच्यवज्जीर्णं परिपक्षपुराणयोः ॥ १३ ॥

भणिः क्रमुकभेदेऽपि दुष्टदैवश्रुतौ स्त्रियाम् ।
 त्राणं तु त्रायमाणायां रक्षणे रक्षिते त्रिषु ॥ १४ ॥
 तीक्ष्णं सामुद्रलवणे विषलोहाजिमुष्कके ।
 क्लीवं, यवाग्रजे पुंसि तिग्मात्मत्यागिनोः त्रिषु ॥ १५ ॥
 तूणी नील्यां निषङ्गे ना तृणा स्यात्पूर्वलिप्सयोः ।
 दीर्ण विदारिते भीते द्रुणं चापेऽलिनि द्रुणः ॥ १६ ॥
 द्रुण्यम्बुद्रोणीकच्छ्रुप्योदेष्युदार्तरि दुर्गमे ।
 द्रोणोऽस्त्रियामादके स्यादाढवापचतुष्टये ॥ १७ ॥
 पुमान् कृपीपतौ दग्धकाके स्त्री नीवृदन्तरे ।
 तथा काष्टाम्बुवाहिन्यां गवादन्यामपीच्यते ॥ १८ ॥
 पणो वराटमाने स्यान्मूलये कार्षीपणे ग्लहे ।
 क्रच्यशाकाद्विकाद्यूतव्यवहारे भृतौ धने ॥ १९ ॥
 पर्णं पत्रे किंशुके ना पार्णिः स्यादुन्मदस्त्रियाम् ।
 स्त्रियां द्रयोः सैन्यपृष्ठे पादग्रन्थयधरेऽपि च ॥ २० ॥
 प्राणो हन्मारुते बोले काव्यजीवेऽनिले बले ।
 पुंलिङ्गः पूरिते वाच्यलिङ्गः पुम्भूमिन चासुषु ॥ २१ ॥
 पूर्णः शक्ते समग्रे ना पूरिते त्वभिघेयवत् ।
 फाणिर्गुडे करम्बे च स्त्रियां वाणी तु योषिति ॥ २२ ॥
 व्यूतावपि सरस्वत्यां भ्रूणः स्त्रीगर्भडिम्भयोः ।
 मणिः स्त्रीपुंसयोरश्मजातौ मुक्तादिकेऽपि च ॥ २३ ॥
 कणठदेशस्तनेऽजायलिङ्गाग्रेऽलिङ्गरेऽपि च ।
 मोणः शुष्कफले नक्ते मक्षिकाऽहिकरणडयोः ॥ २४ ॥
 रणः कोणे कणे पुंसि समरे पुनपुंसकम् ।
 रेणुः स्त्रीपुंसयोर्धूलौ पुंलिङ्गः पर्पटे पुनः ॥ २५ ॥
 वर्णो द्विजादिशुक्लादियशोगुणकथासु च ।
 स्तुतो ना, न स्त्रियां भेदरूपाक्षरविलेपने ॥ २६ ॥
 वाणः स्याद् गोस्तने दैत्यभेदे केवलकाण्डयोः ।
 वाणा तु वाणमूले स्त्री नीलभिण्टयां पुनर्दर्योः ॥ २७ ॥

वीणा विद्युति वल्लक्यां वृष्णिः पाखाऽचन्द्रयोः ।
 त्रिषु, ना यादवे मेषे वेणी केशस्य बन्धने ॥ २८ ॥
 नद्यादेरन्तरे देवताले(१) वेणुर्नृपान्तरे ।
 त्वक्सारेऽपि च पुंसि स्याच्छाणो मासचतुष्टये ॥ २९ ॥
 लोहादीनां च निकषे शाणो प्रावरणान्तरे ।
 श्राणं पक्वे यवाग्वां स्त्री शीर्णं तनुविशीर्णयोः ॥ ३० ॥
 श्रेणिः स्त्रीपुंसयोः पङ्क्तौ समानशिलिपसंहतौ ।
 शोणः कृशानौ श्योनाके लोहिताश्वे नदे पुमान् ॥ ३१ ॥
 त्रिषु काकनदच्छाये स्थाणुः कीले हरे पुमान् ।
 अस्त्री ध्रुवेऽथ स्थूणा स्यात् सूर्या स्तम्भे गृहस्य च ॥ ३२ ॥

(णत्रिकम्)

अरुणोऽव्यक्तरोगेऽक्ते सन्ध्यारागेऽर्कसारथौ ।
 निःशब्दे कपिले कुष्ठभेदे ना गुणिनि त्रिषु ॥ ३३ ॥
 अरुणाऽतिविषाश्यामामस्त्रिष्ट्रिवृतासु च ।
 अरणिर्वहिमन्थे ना द्रयोर्निर्मन्थयदारुणि ॥ ३४ ॥
 अभीक्षणं तु भृशे नित्यतद्युक्तक्रिययोस्त्रिषु ।
 इन्द्राणी करणे स्त्रीणां पौलोमीसिन्धुवारयोः ॥ ३५ ॥
 ईरिणं तूषरे शून्येऽपीक्षणं दर्शने दूरिणि ।
 ऊषणं मरिचे लौबं कणायामूषणा स्त्रियाम् ॥ ३६ ॥
 एषणी ब्रणमार्गानुसारिण्यां च तुलाभिदि ।
 करुणस्तु रसे वृक्षे कृपायां करुणा मता ॥ ३७ ॥
 कर्त्तुणं तृणभित्पृश्नयोः करणं हेतुकर्मणोः ।
 (२)वीणजादौ हस्तलेपे नृत्यगीतप्रभेदयोः ॥ ३८ ॥
 क्रियाभेदेन्द्रियक्षेत्रकायसंवेशनेषु च ।
 कायस्थे साधने लौबं पुंसि शूद्राविशोः सुते ॥ ३९ ॥
 कल्याणमक्षयस्वर्गं मङ्गलेऽपि नपुंसकम् ।

कद्मणं करभूषायां सूत्रमण्डनयोरपि ॥ ४० ॥

करेणुर्गजयोषायां ख्यियां पुंसि मतङ्गजे ।

कार्मणं मन्त्रतन्त्रादियोजने कर्मठेऽपि च ॥ ४१ ॥

काकिणी पणतुर्याशे मानदण्डे च दृश्यते ।

कृष्णलैकवराण्योः स्यादुन्मानस्यांशकेऽपि च ॥ ४२ ॥

कारणं करणे हेतुवधयोश्च न पुंसकम् ।

स्त्री यातनायां कुर्वाणो भृत्यकारकयोख्यिषु ॥ ४३ ॥

कृपणस्तु कृमो पुंसि मन्दकुत्सितयोस्त्रिषु ॥ ४४ ॥

क्षेपणं प्रेरणे नौकादण्डजालभिदोः ख्यियाम् ।

ग्रहणं स्वीकारादरकरोपरागोपलविधवन्दिषु (च) ॥ ४५ ॥

स्याद् ग्रामणीः प्रधानेऽधिष्ठितौ त्रिषु नापिते पुंसि ।
ग्रामीणा नीलिकायां ख्यी ग्रामोद्भूतेऽभिधेयवत् ॥ ४६ ॥

गोकणोऽश्वतरे सप्ते सारङ्गे च गणान्तरे ।

अङ्गुष्ठानाभिकोन्माने गोकणीं मूर्विकौषधौ ॥ ४७ ॥

चरणोऽख्यी वहवृचादौ मूले गोत्रे पदेऽपि च ।

भ्रमणे भक्षणे चा(१)पि न पुंसक उदाहृतः ॥ ४८ ॥

जरणं जीरके(२)जाजीहिङ्गुसौवर्चलेऽपि च ।

तरुणं कुञ्जपुष्पे ना रुवुके यूनि तु त्रिषु ॥ ४९ ॥

तरणिर्द्युमणौ पंसि कुमारीनौकयोः ख्यियाम् ।

दक्षिणो दक्षिणोद्भूतसरलच्छुन्दवर्त्तिषु ॥ ५० ॥

आरामे त्रिषु, यज्ञादिविधिदाने दिशि ख्यियाम् ।

द्रविणं न द्रयोर्वित्ते काञ्चने च पराक्रमे ॥ ५१ ॥

दारुणो रसभेदे ना त्रिषु तु स्याद्द्रयावहे ।

दुधणो मुद्ररेऽपि स्यात् द्रहिणे च परद्वधे ॥ ५२ ॥

दुर्वणं त्रिष्वसद्वर्णं लीबमैलेयरूप्ययोः ।

दौर्वीणं मृष्टपणं स्याद् दूर्वीयां स्वरसेऽपि च ॥ ५३ ॥

धर्मणस्तु पुमान् वृक्षभेदसर्पभेदयोः ।

धरणं मानभेदेऽपि धारणे धरणी भुवि ॥ ५४ ॥

धर्षणं स्यात् परिभवे रतेऽसत्यां तु धर्षिणी ।

धरूणः सम्मते नीरे स्वलोके परमेष्ठिनि ॥ ५५ ॥

धारणी नाडिकार्यां स्याद् वुद्धोक्तमन्त्रभिद्यपि ।

धारणाऽङ्गे च योगस्य न पुंसि स्याद् विधारणे ॥ ५६ ॥

धिषणस्त्रिदशाचाये धिषणा धियि योषिति ।

निःश्रेणिरधिरोहिण्यां खर्जरीपादपे ख्रियाम् ॥ ५७ ॥

निर्याणं वारणापाङ्गदेशे भौक्षेऽध्वनिर्गमे ।

निर्माणं निर्मितौ सारे समञ्जसे नषुंसकम् ॥ ५८ ॥

निर्वाणमस्तङ्गमने निर्वृतौ गजमञ्जने ।

सङ्गमेऽप्यपवर्गं च प्रवणो ना चतुर्ध्पथे ॥ ५९ ॥

क्रमनिमनमहीभागोदरप्रह्वेषु च त्रिषु ।

प्रवणस्ताप्रकुम्भे स्यादलिन्दे लोहमुद्रे ॥ ६० ॥

प्रमाणं नित्यमर्यादाशास्येषु सत्यवादिनि ।

इयत्तायां च हेतौ च कलीवैकत्वे प्रमातरि ॥ ६१ ॥

पत्रोणं धौतकौशेये कलीवं स्याच्छ्रोणके पुमान् ।

पक्षिणी पूर्णिमायां स्याद्विहङ्ग्यां शाकिनीभिदि ॥ ६२ ॥

आगामिवर्त्तमानाहर्यक्तरात्रावपि ख्रियाम् ।

प्रवेणिः खी कुथावेण्योः पुराणं पञ्चलक्षणे ॥ ६३ ॥

पणे पुंसि त्रिषु प्रत्ने पूरणः पूरके त्रिषु ।

कलीवं पिण्डप्रभेदे च पूरणी शाल्मलिद्रुमे ॥ ६४ ॥

पटारम्भकसूत्रेषु प्रोक्षणं सेचने वधे ।

वरुणस्तरुभेदेऽप्सु पश्चिमाशापतावपि ॥ ६५ ॥

वरणस्तु पुमान् तिक्तशाकप्राकारयोरपि ।

ककीवं कन्यादिवरणे वेष्टने खी नदीभिदि ॥ ६६ ॥

वारणं प्रतिषेधे स्याद्वारणस्तु मतङ्गजे ।

ब्राह्मणं ब्रह्मसङ्घाते वेदभागे नपुंसकम् ॥ ६७ ॥
 भूमिदेवे तु पुंलिङ्गः फलिकापृक्कयोः खियाम् ।
 वारुणी गण्डदूर्वायां प्रतीचीसुरयोरपि ॥ ६८ ॥
 भरणी घोषके ऋक्षे भरणं वेतने भृतौ ।
 भ्रमणी कारुणिडकायां क्रीडाद्यायामधीशितुः ॥ ६९ ॥
 भीषणो रसे सङ्घकयां ना गाढे दारुणे त्रिषु ।
 मसृणोऽकर्कशे स्त्रिग्न्धे त्रिषुमायां तु योषिति ॥ ७० ॥
 मत्कुणो निर्विषाणेभे निःऽमश्रुपुरुषेऽपि च ।
 उद्देशो नारिकेले च मार्गणो याचके शरे ॥ ७१ ॥
 याञ्चाऽन्वेषणयोः क्लीवं यन्त्रणं रक्षणे स्मृतम् ।
 वन्धने स्यान्नियमने रवणः शब्दने खरे ॥ ७२ ॥
 रमणं पटोलमूले नार्या खी ना धवे स्मरे ।
 रोषणः पारदे हेमहर्षणोपलयोः पुमान् ॥ ७३ ॥
 क्रोधने वाच्यलिङ्गः स्याद्रोहिणी कण्ठस्त्रिभदि ।
 तडित्कटभरासोमवत्केषु लोहितागवोः ॥ ७४ ॥
 लवणं सैन्धवादौ ना सिन्धुरक्षोभिदो रसे ।
 तद्युक्ते वाच्यलिङ्गः स्यान्नदीभेदत्विषोः खियाम् ॥ ७५ ॥
 लक्षणं नाम्नि चिन्हे च सारस्यां लक्षणा कचित् ।
 लक्ष्मणा त्वोषधीभेदे सारस्यामपि योषिति ॥ ७६ ॥
 रामभ्रातरि पुंसि स्यात् सश्रीके चाभिधेयवत् ।
 विषाणी क्षीरकाकोल्यामजशृङ्गयां च योषिति ॥ ७७ ॥
 कुष्ठनामौषधे क्लीवं पशुशृङ्गेभदन्तयोः ।
 विपणिः पण्यवीथ्यां च भवेदापणपणययोः ॥ ७८ ॥
 शरणं गृहरक्षित्रोर्वधरक्षणयोरपि ।
 खियां सुदर्शनामांस्योमुण्डीरीशवरीभिदोः ॥ ७९ ॥
 श्रवणं च श्रुतौ कर्णे नक्षत्रे न नपुंसकम् ।
 श्रमणो यतिभेदे ना निन्द्यजीविनि तु त्रिषु ॥ ८० ॥
 श्रावणो मासि पाषण्डे दध्यालयां श्रावणा खियाम् ।

शिद्वाणं काचपात्रे च लोहनासिकयोर्मले ॥ ८१ ॥

श्रीपर्णीं काश्मरीकुम्भयोः कलीबं पश्चाग्निमन्थयोः ।

सद्गुरीणं निचितेऽपि स्यादशुद्धे चापि भेद्य(१)वत् ॥ ८२ ॥

सरणिः पड़कौ मार्गे च सारणे राक्षसान्तरे ।

रुग्भेदे ना प्रसारण्यां स्वल्पनद्यां च सारणी ॥ ८३ ॥

सुषेणः करमदें स्याद्विष्णुसुग्रीववैद्ययोः ।

सुवर्णो ना स्वर्णकर्षे सुवर्णाख्यमखान्तरे ॥ ८४ ॥

श्रीकृष्णागुरुणि कलीबे काञ्चने हरिचन्दने ।

सुपर्णः स्वर्णचूडे च गरुडे कृतमालके ॥ ८५ ॥

सुपर्णा कमलिन्यां च वैनतेयस्य मातरि ।

हरेणुर्ना सतीले ख्री रेणुकाकुलयोषितोः ॥ ८६ ॥

हरणं यौतकादीनां द्रव्ये भुजे हतावपि ।

हरिणः पुंसि सारङ्गे विषदे त्वभिधेयवत् ॥ ८७ ॥

हरिणी हरितायां च नारीभिद्वृत्तभेदयोः ।

सुवर्णप्रतिमायां च हर्षणोऽक्षिरुगन्तरे ॥ ८८ ॥

हर्षके योगभेदे च श्राद्धदेवेऽपि च कचित् ।

हिरणं रेतसि स्वर्णं वराटे च नपुंसकम् ॥ ८९ ॥

(णचतुष्कम्)

अङ्गारिणी हसन्त्यां च भास्करत्यक्तदिश्यपि ।

अथर्वणिनाऽथर्वज्ञत्राह्यणे च पुरोधसि ॥ ९० ॥

आतर्पणं प्रीणने स्यान्मङ्गलालेपनेऽपि च ।

आरोहणं स्यात् सोपाने समारोहे प्ररोहणे ॥ ९१ ॥

उत्क्षेपणं तु व्यज्ञने धान्यमर्दनवस्तुनि ।

स्यादुद्धरणमुद्धारवान्तान्नोन्मूलनेष्वपि ॥ ९२ ॥

कार्षपणोऽस्त्री कार्षिके पणषोडशकेऽपि च ।

अथ कामगुणो रागे विषयाभागयोरपि ॥ ९३ ॥

चीर्णपणस्तु निभेऽपि खर्जुरीभूरुहे पुमान् ।
 चूडामणिः शिरोरत्ने काकचिञ्चाफले पुमान् ॥ ९४ ॥
 जुहु(१)वाणोऽपि चाध्वर्यावपि स्याज्जातवेदसि ।
 तण्डुरीणः कीटमात्रे वर्वरे तण्डुलोदके ॥ ९५ ॥
 ब्रायमाणा वार्षिके स्त्री रक्ष्यमाणेऽभिधेयवत् ।
 तैलपर्णी मलयजे श्रीवासे सिद्धकेऽपि च ॥ ९६ ॥
 दाक्षायणी त्वपणीयामद्विन्यायुदुषु स्त्रियाम् ।
 अथ देवमणिर्भगदश्वावर्ते कौस्तुभेऽपि (२)च ॥ ९७ ॥
 नारायणोऽचयुते भीरुगौर्योर्नारायणी मता ।
 अथो निगरणं कलीबं भोजने स्याद्वले पुमान् ॥ ९८ ॥
 अथ निःसरणं मृत्युपायमोक्षेषु निर्गमे ।
 स्यात्रिस्तरणसुपाये निस्तारे तरणेऽपि च ॥ ९९ ॥
 निरूपणं स्यादालोके विचारे च निर्दर्शने ।
 पर्परीणश्च पर्णस्य शिरायां द्यूतकस्वले ॥ १०० ॥
 पर्णचूर्णरसेऽपि स्यात् पर्परीणं तु पर्वणि ।
 प्रवारणं निषेधे स्यात् काम्यदाने च न द्वयोः ॥ १०१ ॥
 परीरणः स्यात् कमठे दण्डे च पद्मशाटके ।
 परायणमभीष्टे स्यात्तपराश्रययोरपि ॥ १०२ ॥
 परवाणिः पुमान् धर्माध्यक्षवत्सरयोरपि ।
 पारायणं समासङ्के कात्स्न्यं पारगतावपि ॥ १०३ ॥
 पीलुपर्णी विम्बिकायां सूर्वायामोषधीभिदि ।
 अथ पुष्करिणी वेभ्यां सरोजिन्यां जलाशये ॥ १०४ ॥
 मधुपर्णी तु गाम्भीर्यां नीलीसंक्लौषधावपि ।
 मीनाम्रीणस्तु पुंलिङ्गो दर्ढुराम्रे च खञ्जने ॥ १०५ ॥
 रक्तरेणुस्तु सिन्दूरे पलाशकोरके पुमान् ।
 रागचूर्णः पुमान् दन्तधावने मकरध्वजे ॥ १०६ ॥

रेरिहाणस्तु पुंसि स्यान्महादेवेऽम्बरेऽपि च ।
 लम्बकर्णः स्मृतोऽङ्गोऽपादपे छुगलेऽपि च ॥ १०७ ॥
 विदारणं विडम्बे च भेदे कलीबं रणे द्वयोः ।
 अथ वैतरणी दद्यां प्रेतानां यातुमातरि ॥ १०८ ॥
 शरवाणिः शरमुखे पायिके शरजीविनि ।
 पुमानथो शिखरिणी रसालवृत्तभेदयोः ॥ १०९ ॥
 नारीरत्ने मलिलकायां रोमावल्यामपि ख्याम् ।
 अथ संसरणं कलीबमसम्बाधचमूगतौ ॥ ११० ॥
 घण्टापथे च संसारे रणारम्भे च कुत्रचित् ।
 समीरणः स्यात् पवने पथिके च फणिज्जके ॥ १११ ॥
 हस्तिकर्णश्चोरुवृके पलाशगणभेदयोः ।

(णपञ्चकम्)

अवग्रहणमित्येतत् प्रतिरोधेऽप्यनादरे ॥ ११२ ॥
 अवतारणं भूतादिग्रहे वस्त्राञ्चलेऽर्चने ।
 प्रविदारणमाख्यातं सम्परायेऽवदारणे ॥ ११३ ॥
 परिभाषणं सनिन्दोपालम्भे नियमेऽपि च ।
 उक्तो मत्तवारणस्तु प्रविलक्षकटकुञ्जरे ॥ ११४ ॥
 द्वीं प्रासादवीथीनां कुन्दवृक्षवृत्तावपि ।
 मण्डूकपर्णीं मञ्जिष्ठाब्राह्मणयोर्ना तु शोणके ॥ ११५ ॥
 रोम(१)हर्षणं रोमाजचे ना सूते च विभीतके ।
 वातरायण उन्मत्ते निष्प्रयोजनपूरुषे ॥ ११६ ॥
 काणडे च करपत्रे च कूटे च परसङ्क्रमे ।

(णषष्ठकम्)

दोहदलक्षणमुक्तं वयसः सन्धौ च गर्भे च ॥ ११७ ॥
 यौवनलक्षणमप्याख्यातं लावण्यकुचयोश्च ।

इति णान्तवर्गः ।

(तैकम्)

तश्चौरामृतपुच्छेषु क्रोडे म्लेच्छे च कुत्रचित् ।

अपुमांस्तरणे पुण्ये कथितः शब्दवेदिभिः ॥ १ ॥

(तद्विकम्)

अस्तं क्षिप्तेऽप्यवसिते त्रिषु ना पश्चिमाचले ।

अन्तं स्वरूपे नाशे ना न स्त्री शेषेऽन्तिके त्रिषु ॥ २ ॥

आर्तिः पीडाधनुष्कोष्ठ्योः स्त्र्यासो लघ्ये स्वसत्ययोः ।

आस्तिः स्त्री योगसम्प्राप्त्योरितं स्मृते गते त्रिषु ॥ ३ ॥

ईतिर्दिम्बे प्रवासेऽतिवृष्ट्यादिषट्सु च स्त्रियाम् ।

उक्तमेकाक्षरच्छन्दस्युक्तं स्याद्भाषिते त्रिषु ॥ ४ ॥

ऊतिः स्त्री रक्षणे स्यूतावृतिः कल्याणवर्त्मनोः ।

जुगुप्सासपद्मयोः स्त्री स्याद्वत्मुञ्चशिले जले ॥ ५ ॥

सत्ये दीप्ते पूजिते स्याद्वत्वर्षादिषट्सु च ।

आर्तवे भासि च पुमानेतः कर्वुर आगते ॥ ६ ॥

क्षत्ता शूद्रात् क्षत्रियाजे प्रतीहारे च सारथौ ।

भुजिष्यात्तनयेऽपि स्यान्नियुक्तवेधसोः पुमान् ॥ ७ ॥

कर्त्ता तु कारके वाच्यलिङ्गो ना परमेष्ठिनि ।

ऋतुर्यज्ञे मुनौ पुंसि कान्तिः शोभेच्छयोः स्त्रियाम् ॥ ८ ॥

कान्ता नार्यो प्रियङ्गौ स्त्री शोभने त्रिषु ना धवे ।

लोहे च चन्द्रसूर्यायः पर्यायान्तः शिलासु च ॥ ९ ॥

क्षितिर्निवासे मेदिन्यां कालभेदे क्षये स्त्रियाम् ।

कीर्तिः प्रसाद्यशसोर्योषित कुन्तो गवेधिकायां स्यात् ॥ १० ॥

प्रासाद्युधे च कुन्ती गुग्गुलुपृथयोश्च शङ्क्याम् ।

कृतं युगोऽलमर्थं स्याद्विते हिंसिते त्रिषु ॥ ११ ॥

कृत्तं तु चेष्टिते छन्ने कृतिः करणहिंसयोः ।

कृत्तिश्वर्मत्वचोभूर्जे कृत्तिकायां द्रव्यं स्त्रियाम् ॥ १२ ॥

केतुर्ना रुक्षपताकाविश्रहोत्पातेषु लक्षणि ।

गर्त्तस्त्रिगत्तभेदे स्यादवटे च कुकुन्दरे ॥ १३ ॥

ग्रस्तं ग्रासीकृतेऽपि स्याल्लुप्तवर्णपदेऽपि च ।
 गतिः स्त्री मार्गदशयोर्हाने यात्राऽभ्युपाययोः ॥ १४ ॥
 नाडीवणसरण्यां च गतं विज्ञानयातयोः ।
 गातुर्ना कोकिले भृङ्गे गन्धवै त्रिषु रोषणे ॥ १५ ॥
 गीतिश्छुन्दसि गाने स्त्री गीतं शब्दितगानयोः ।
 गुप्तिः स्त्रयवकरस्थाने कारागारे च रक्षणे ॥ १६ ॥
 गुप्तं स्याद्रक्षिते गृद्धे घातः काण्डप्रहारयोः ।
 वृतमाज्ये जले क्लीवं प्रदीप्ते त्वभिधेयवत् ॥ १७ ॥
 चितं छुचे त्रिषु चिता चित्यायां संहतौ स्थियाम् ।
 चितिश्चित्यावृन्दयोः स्त्री जातं व्यक्तौघजन्मसु ॥ १८ ॥
 क्लीवं त्रिलिङ्गमुत्पन्ने जातिः स्त्री गोत्रजन्मनोः ।
 अश्मन्तिकामलक्योश्च सामान्यच्छुन्दसोरपि ॥ १९ ॥
 जातीफले च मालत्यां ज्ञातिस्तातसगोत्रयोः ।
 पुमानथ ततं व्याप्ते विस्तृते च त्रिलिङ्गकम् ॥ २० ॥
 क्लीवं वीणादिवाद्ये स्यात् पुंलिङ्गस्तु समीरणे ।
 तातोऽनुकर्म्ये जनके तिक्तो रससुगन्धयोः ॥ २१ ॥
 तिक्ता तु कटुरोहिण्यां पर्पटे तु नपुंसकम् ।
 तूस्तं रेणौ च विख्या(१)तं जटायां च नपुंसकम् ॥ २२ ॥
 त्रेता युगेऽग्नित्रितये दत्तं विश्राणितेऽर्चिते ।
 दन्तोऽद्रिकटके कुञ्जे दशनेऽथौषधौ स्थियाम् ॥ २३ ॥
 दान्तस्तु दमितेऽपि स्यात्तपः क्लेशसहे त्रिषु ।
 द्रितिदैत्यजनन्यां च खण्डनेऽपि च योषिति ॥ २४ ॥
 दीप्तं निर्भासिते दग्धे ज्वलितेऽथ द्रुतं त्रिषु ।
 शीघ्रे विलीने विद्रागे द्युतिः स्त्री रश्मशोभयोः ॥ २५ ॥
 द्रुतिश्वर्मपुटे मत्स्ये ना धातुर्नैन्द्रियेषु च ।
 शब्दयोनिमहाभूततद्गुणेषु रसादिषु ॥ २६ ॥

मनःशिलादौ श्लेष्मादौ विशेषाद् गैरिकेऽस्थिन च ।

धाता हिरण्यगर्भं ना पालके त्रिष्वथो धृतम् ॥ २७ ॥

त्यके विधूते धूतं तु कम्पिते भर्त्सिते त्रिषु ।

धूतं तु खण्डलवणे धुस्तूरे ना विटे त्रिषु ॥ २८ ॥

धृतिनैष्ट्री ख्यियां तुष्टौ योगभिद्वैर्यधारणे ।

नतं तगरपाद्यां स्यात् क्लीबं कुटिलनप्रयोः ॥ २९ ॥

त्रिषु नीतिनयेऽपि स्यात् प्रापणेऽपि च योषिति ।

पक्षिः स्त्री गौरवे पाके पत्तिर्ना पदगे ख्यियाम् ॥ ३० ॥

गतावेकरथ्यैकेभव्यश्वपञ्चपदातिके ।

पड़क्किदंशाक्षरच्छुन्दोदशसंख्यालिषु ख्यियाम् ॥ ३१ ॥

पतिर्धवे ना त्रिष्वीशो प्राप्तं लवधे समझसे ।

पातो ना पतने त्राते त्रिषु प्राप्तिर्महोदये ॥ ३२ ॥

लाभेऽपि च ख्यियां प्रातिः पूर्च्चिप्रादेशयोः ख्यियाम् ।

पीतिर्नाऽश्वे ख्यियां पाने प्रीतं हृषितनर्मणोः ॥ ३३ ॥

प्रीतं पाने हरिद्रायां ख्यियां गौरेऽभिधेयवत् ।

प्रीतियोगान्तरे ग्रेमिण स्मरपत्नीमुदोः ख्यियाम् ॥ ३४ ॥

पुस्तं क्लीवे पुस्तके च लेख्यादिशिल्पकर्मणि ।

प्लुतं तुरङ्गमगतौ क्लीबं पुंसि त्रिमात्रके ॥ ३५ ॥

पूतं त्रिषु पवित्रे च शठिते बहुलीकृते ।

पूर्तं त्रिषु पूरिते स्यात् क्लीबं खातादिकर्मणि ॥ ३६ ॥

प्रोतं नपुंसकं वस्त्रे खचिते वाच्यलिङ्गकम् ।

प्रेतो भूतान्तरे पुंसि सृते स्याद्वाच्यलिङ्गकः ॥ ३७ ॥

पोतः शिशौ वहिते च गृहस्थाने च वाससि ।

वृतिस्तु वरणेऽपि स्याद्वेष्टनेऽपि च योषिति ॥ ३८ ॥

भर्ता स्वामिनि पुंसि स्यात् त्रिषु धातरि पोष्टरि ।

भक्तिर्विभागे सेवायां ख्यियां भ्रान्तिस्तु योषिति ॥ ३९ ॥

मिथ्यामतौ च भ्रमणे भित्तिः कुडयप्रदेशयोः ।

भीतिर्भये स्त्रियां भीतं भयेऽथ भीयुते त्रिषु ॥ ४० ॥

भूतिर्भस्मनि सम्पत्तौ हस्तिश्यङ्गारयोः स्त्रियाम् ।

भूतं श्मादौ पिशाचादौ जन्तौ कलीबं त्रिष्वृचिते ॥ ४१ ॥

प्राप्ते वित्ते समे सत्ये देवयोन्यन्तरे तु ना ।

कुमारेऽपि भूतिः स्त्री स्थान्मूल्येऽपि भरणेऽपि च ॥ ४२ ॥

मतं तु सम्मते ज्ञाते मतिः स्त्रीच्छाधियोः स्मृतौ ।

मन्तुः पुंस्यपराधेऽपि मनुष्येऽपि प्रजापतौ ॥ ४३ ॥

माता गौर्यादिजननीगोब्रह्माण्यादिभूमिषु ।

(१) मातिर्मनेऽप्यवच्छेदे मुक्तिर्मोक्षे च मोक्षणे ॥ ४४ ॥

मात्रादयः स्त्रियां मुक्तः प्राप्तमोक्षे च मोक्षिते ।

त्रिषु स्त्री मौकिके मूर्चिः कायकादिन्ययोः स्त्रियाम् ॥ ४५ ॥

मूर्चं स्थात् त्रिषु मूर्च्छाले कठिने मूर्चिमत्यंपि ।

मृतं तु याचिते मृत्यौ कलीबं मृत्युमति त्रिषु ॥ ४६ ॥

यतिः स्त्री (२) पाठविक्षेदे निकारयतिनोः पुमान् ।

यन्ता (३) मेठे च सूते ना युक्तिः स्त्री न्याययोगयोः ॥ ४७ ॥

युतो युक्तोऽपृथग्भूते कलीबं हस्तचतुष्ये ।

रक्तोऽनुरक्ते नीत्यादिराज्ञिते लोहिते त्रिषु ॥ ४८ ॥

कलीबं तु कुड्कुमे ताक्रे प्राचीनामलके सृजि ।

रतिः स्त्री स्मरदारेषु रागे सुरतगुह्ययोः ॥ ४९ ॥

रत्नं वत्सनि नद्यां स्त्री रतं सुरतगुह्ययोः ।

रतश्चिष्वनुरक्ते स्थात् तत्परे चाभिधेयवत् (४) ॥ ५० ॥

रिक्तं शूल्ये वने रीतिः खियां स्थन्दपचारयोः ।

पित्तले लोहकिष्टे च लता प्रियड्गुशाखयोः ॥ ५१ ॥

पृक्काज्योतिष्मतीवज्जीलताकस्तूरिकासु च ।

माधवीदूर्वयोर्लितं विलितविषदिग्धयोः ॥ ५२ ॥

भुक्ते लूता तूर्णनाभे पिपीलिकागदान्तरे ।

(१) मितिः—ख. ।

(२) पाद—क. ।

(३) यन्ता हस्तिपके सूते—ख. ।

(४) अधिकं पद्मार्धमिदम्—ख. ।

वसा तु जनके पुंसि वापकेऽप्यभिधेयवत् ॥ ५३ ॥

वक्ता तु पण्डितेऽपि स्याद्वाग्मिन्यप्यन्यलिङ्गकः ।

व्यस्तं तु व्याकुले व्याप्ते व्यक्तः स्फुटमनीषिणोः ॥ ५४ ॥

वस्तिद्र्वयोर्निरुहे नाभ्यधो भूमिन दशासु च ।

वर्त्तिभैषजनिर्माणे नयनाङ्गनलेखयोः ॥ ५५ ॥

गात्रानुलेपनीदीपदशादीपेषु योषिति ।

वार्ता तु वर्त्तने वातिङ्गणे कृष्णाद्युदन्तयोः ॥ ५६ ॥

निःसाराराग्ययोः क्लीवं वृत्तिर्मल्लीरुज्जोः ख्रियाम् ।

व्याप्तं ख्याते समाकान्ते व्याप्तिव्यापनरम्भयोः ॥ ५७ ॥

ख्रियां वित्तिर्विचारे च लाभसम्भावयोः ख्रियाम् ।

वित्तं क्लीवं धने वाच्यलिङ्गं ख्याते विचारिते ॥ ५८ ॥

वीतमसारगजे स्यादङ्गुणकर्मण्यसारतुरगेऽपि ।

वीतिर्गतौ च दीप्तौ प्रजनाशनधावनेषु ख्री ॥ ५९ ॥

वृत्तिर्विवरणाजीवकैशिक्यादिप्रवर्तने ।

वृन्तं प्रसवन्धेऽख्री घटीधाराकुचाग्रयोः ॥ ६० ॥

वृत्तोऽधीतेष्यतीतेऽतिवर्तुलेऽपि वृते मृते ।

दृढेऽन्यलिङ्गं वा क्लीवं छन्दश्चारित्रवृत्तिषु ॥ ६१ ॥

शक्तिरखान्तरे गौर्यामुत्साहादौ वले ख्रियाम् ।

शस्तं क्षेमे प्रशस्ते च शान्तिः ख्री मङ्गले शमे ॥ ६२ ॥

शास्ता समन्तभद्रे ना शासने पुनरन्यवत् ।

शान्तोऽभियुक्तरसयोः पुंसि त्रिषु शमान्विते ॥ ६३ ॥

अव्ययं वारणे शान्तं शान्तं शितं च दुर्बले ।

निशिते च शितिर्भूजैः ना सितासितयोख्रिषु ॥ ६४ ॥

शीतं हिमगुणे क्लीवं शीतलालसयोख्रिषु ।

वानीरे बहुवारे ना शुक्रं पूताम्लनिष्ठुरे ॥ ६५ ॥

श्रुतिः श्रौत्रे च तत्कर्मण्याम्नायवा(१)तयोः ख्रियाम् ।

शुक्तिः कपालशकले शङ्खे शङ्खनखेऽपि च ॥ ६६ ॥
 नख्यश्वावर्तदुर्नामसुक्तास्फोटेषु च त्रियाम् ।
 श्रुतमार्काण्ठिते शास्त्रे श्वेतो द्वीपाद्रिभेदयोः ॥ ६७ ॥
 श्वेता वराटिकाकाष्ठपाटलाशहिनीषु च ।
 कलीवं रूप्येऽन्यवच्छुक्ते सन् साधौ धीरशस्तयोः ॥ ६८ ॥
 मान्ये सत्ये विद्यमाने त्रिषु साध्युमयोः स्त्रियाम् ।
 सातिर्दनिऽवसाने स्त्री स्वान्तं चेतसि गहरे ॥ ६९ ॥
 स्थितं प्रतिश्वातवति चोर्ध्वनिश्चलयोस्त्रिषु ।
 स्थितिः स्त्रियामवस्थाने मर्यादायां च सीमनि ॥ ७० ॥
 सितमवसिते च वद्धे धवते त्रिषु धवलायां स्त्री ।
 सीता लाङ्गलपद्धतिवैदेहीस्वर्गगङ्गासु ॥ ७१ ॥
 सुतस्तु पार्थिवे पुत्रे सृज्यपत्ये तु सुता स्मृता ।
 सुप्तिः स्पर्शश्वतानिद्राविश्रम्भे शयने स्त्रियाम् ॥ ७२ ॥
 सूतस्तु सारथौ तद्विष्ण क्षत्रियाङ् ब्राह्मणीसुते ।
 बन्दिपारदयोः पुंसि प्रसूते प्रेरिते त्रिषु ॥ ७३ ॥
 स्यूतिः सीवनसन्तत्योः स्त्रियां स्यूतः प्रसेवके ।
 ना त्रिषुते स्मृतिर्धर्मशास्त्रस्मरणयोः स्त्रियाम् ॥ ७४ ॥
 सूतिः स्त्री गमने मार्गे हेतुर्नाऽऽलौ कुमारके ।
 हस्तः करे करिकरे सप्रकोष्ठकरेऽपि च ॥ ७५ ॥
 ऋक्षे केशात् परो ब्राते हितं पथ्ये गते धृते ।
 हेतिः स्यादायुधज्वालासूर्यतेजःसु योषिति ॥ ७६ ॥

(त्रिकम्)

अमृतं यज्ञशेषे स्यात् पीयूषे सलिले धृते ।
 अयाचिते च मोक्षे च ना धन्वन्तरिदेवयोः ॥ ७७ ॥
 अमृता मागधीपथ्यागुद्वच्यामलकीषु च ।
 अनुतं कृषावसत्येऽप्यजितो ना हरौ त्रिषु ॥ ७८ ॥
 अनिर्जिते चाच्युतस्तु हरौ पुंसि त्रिषु स्थिरे ।
 अर्दितं याचितेऽपि स्याद्रातव्याधौ च हिंसिते ॥ ७९ ॥

अक्षतं न द्वयोः पण्डे लाजेषु त्रिष्वहिसिते ।
 यवेऽपि क्लिदव्यक्तो हरौ स्मरहरे पुमान् ॥ ८० ॥
 परमात्ममहदायोः क्लीवं स्यादस्फुटे त्रिषु ।
 अनन्तः केशवे शेषे पुमाननवधौ त्रिषु ॥ ८१ ॥
 अनन्ता च विशल्यायां शारिवादूर्वयोरपि ।
 कणादुरालभापथ्यापार्वत्यामलकीषु च ॥ ८२ ॥
 विश्वमभरागुदूचयोः स्यादनन्तं सुरवत्मनि ।
 आश्मन्तमशुभे चुल्यां मरणेऽनवधावपि ॥ ८३ ॥
 क्षेत्रेऽप्यथायतिः पुंसि हिमदीघितिकालयोः ।
 अर्हस्तु क्षपणे बुद्धे पुंसि मान्येऽन्यलिङ्गकः ॥ ८४ ॥
 अर्हन्तश्चापि सुगते क्षपणेऽपि च दूश्यते ।
 अगस्तिः कुम्भयोनौ च (१)वङ्गसेनतरौ पुमान् ॥ ८५ ॥
 अर्वती कुम्भदास्यां च वडवायां च योषिति ।
 अङ्गतिः पुंस्यग्निहोत्रव्रह्मवहिष्वथादितिः ॥ ८६ ॥
 भूदेवमात्रोरंहतिस्त्यागे रोगेऽप्युभे स्त्रियौ ।
 आपातः पुंसि पतने तदात्वे च प्रकीर्तिः ॥ ८७ ॥
 आग्रातं शिंहिते क्रान्तेऽप्याख्यातं भाषिते तिङ्गि ।
 आध्मातः शब्दिते दग्धे वातरूभेदसंयुते ॥ ८८ ॥
 आप्लुतः स्नातके स्नातेऽप्यादूतः सादरेऽर्चिते ।
 आचितः शकटोन्मेये पलानामयुतद्वये ॥ ८९ ॥
 पुंलिङ्गः सङ्गृहीतेऽपि छुनेऽपि स्यात्त्रिलिङ्गकः ।
 आहतं गुणिते चापि ताडिते च मृषाऽर्थके ॥ ९० ॥
 स्यात् पुरातनवस्त्रेऽपि नववस्त्रे च नाऽनके ।
 आनतो देशभेदेऽपि नृत्यस्थाने जले रणे ॥ ९१ ॥
 आवर्तश्चिन्तने वारिस्त्रमे चावर्तने पुमान् ।
 आस्फोतं तु पुमानकंपणे स्यात् कोविदाके ॥ ९२ ॥

आस्फोता गिरिकण्या च वनमल्लयां च योषिति ।
 आयस्तस्तेजिते क्षिप्ते क्लेशिते कुपिते हते ॥ ६३ ॥
 आयतिस्तु स्त्रियां दैव्यैः प्रभावागामिकालयोः ।
 आयतिस्तु स्त्रियां स्नेहे वशित्वे वासरे वले ॥ ६४ ॥
 आकृतिस्तु स्त्रियां रूपे सामान्यवपुषोरपि ।
 आसत्तिः सङ्गमे लाभे स्त्रियामापत्तिरोपदि ॥ ६५ ॥
 प्रापणेऽपि च योषितस्यादुदन्तः साधुवार्तयोः ।
 उषितं व्युषिते दग्धेऽप्युदात्तस्तु स्वरान्तरे ॥ ६६ ॥
 दयात्यागादिसम्पन्ने काव्यालङ्कारकृत्ययोः ।
 उत्तप्तं शुष्कमांसेऽथ त्रिषु तसे परिष्लुते ॥ ६७ ॥
 उचितं तु भवे न्यस्ते मिते ज्ञाते समझसे ।
 उद्धृतं स्याच्चिष्ठृतिः परिमुक्तोजिभतेऽपि च ॥ ६८ ॥
 उत्थितं स्यात्रिष्ठृत्यपन्ने प्रोद्यते वृद्धिमत्यपि ।
 उद्धातस्तु पुमान् पादस्खलने समुपकमे ॥ ६९ ॥
 (१)पवनाभ्यासयोगस्य कालभेदे च कीर्तिः ।
 उचुङ्गे सुद्गरेऽपि स्यादुदितं तूक आगते ॥ १०० ॥
 तांच्छ्रुतं त्रिषु सज्ञाते समु(२)न्नद्वयोः ।
 उन्मत्त उन्मादवति धूस्तूरमुचुकुन्दयोः ॥ १०१ ॥
 उद्वान्तो निर्मदगजे पुमानुद्विते त्रिषु ।
 एधरुः पुरुषेऽग्नौ ना कलितं विदितासयोः ॥ १०२ ॥
 कपोतः स्याच्चित्रकण्ठपारावतविहङ्गयोः ।
 अथ क्रन्दितमाहाने रुदितेऽपि नपुंसकम् ॥ १०३ ॥
 क्षारितः स्नाविते क्षारे चाभिशस्तेऽपि च त्रिषु ।
 कापोतो रुचके क्लीवे कपोतौद्येऽज्ञनान्तरे ॥ १०४ ॥
 किरातो म्लेक्षुभेदे स्यात् भूनिम्बेऽल्पतनावपि ।
 स्त्रियां चामरधारिण्यां कुट्टिनीदुर्गयोरपि ॥ १०५ ॥

(१) पवनाभ्यासयोगस्य कुम्भकादित्रयेऽपि च-ख. । (२) समुष्टत-ख. ।

कृतान्तो यमसिद्धान्तदवाकुशलकर्मसु ।
 गर्जितं वारिवाहादिध्वनौ ना मत्तकुञ्जरे ॥ १०६ ॥
 अथितं गुम्फिते क्रान्ते हिंसिते च त्रिलङ्घकम् ।
 गभस्तिः किरणे सूर्ये ना स्वाहायां तु योषिति ॥ १०७ ॥
 गर्मुत् स्त्री स्वर्ण(१)लतयोर्गेष्टिः शिवषण्डयोः ।
 नृपभास्करयोः पुंसि चेष्टितं गतिचेष्टयोः ॥ १०८ ॥
 जगत् स्यात् विष्टपे क्लीवं वायौ ना जङ्गमे त्रिषु ।
 जगती भुवने क्षमायां छन्दोभेदे जनेऽपि च ॥ १०९ ॥
 जयन्ती वृक्षभिद्गौर्योरिन्द्रपुत्रीपताकयोः ।
 पुमानैन्द्रे हरे भीमे ज्वलितं दग्ध उज्वले ॥ ११० ॥
 जामाता दुहितुः पत्यौ सूर्यावर्त्ते धवे पुमान् ।
 जीमूतोऽद्रौ धृतिकरे देवताढे पयोधरे ॥ १११ ॥
 जीवातुरस्त्रियां भक्ते जीविते जीवनौषधे ।
 जीवन्ती जीवनीशम्योर्गुर्दूचीवृन्दयोरपि ॥ ११२ ॥
 जूस्मितं करणे स्त्रीणामीहास्फोटितयोरपि ।
 त्वरितं प्रज्वे शीघ्रे त्रिगर्ती गणितान्तरे ॥ ११३ ॥
 देशेऽपि ना द्वुर्घुरिकाकामुकाङ्गनयोः स्त्रियाम् ।
 तृणता धनुषि तृणत्वे दंशितमपि जातदेशे स्यात् ॥ ११४ ॥
 कवचाचिते द्विजातिर्विप्राणडजयोश्च पुंलङ्घः ।
 दुर्जातं व्यसने क्लीवे सम्यग्जातेऽन्यलिङ्घकम् ॥ ११५ ॥
 दुर्गतिर्नरके नैस्सव्ये स्त्री दृष्टान्त उदाहृतौ ।
 शास्त्रे च मरणे धीमान् पण्डिते च बृहस्पतौ ॥ ११६ ॥
 निष्ठ्रृतिः स्यादलक्ष्म्यां स्त्री दिशापालान्तरे पुमान् ।
 निकृतं विप्रलम्भे (२)स्यान्नीचे विप्रकृतेऽपि च ॥ ११७ ॥
 निर्मुक्तस्त्यक्तसङ्गे स्यान्मुक्तकञ्चुकभोगिनि ।
 निरस्तस्त्रिषु निष्ठूयते प्रेषितेषौ द्रुतोदिते ॥ ११८ ॥

सन्त्यके च प्रतिहते निमित्तं हेतुलक्ष्मणोः । ११७
 निवातो दृढसन्नाहे वातशून्येऽपि चाश्रये ॥ ११९ ॥
 निशान्तं त्रिषु शान्ते स्यात् क्लीबं तु भवनोषसोः ।
 निकृतिर्भृत्सने क्षेपे शठे शाठ्येऽपि च ख्लियाम् ॥ १२० ॥
 निर्वृतिः सुस्थितावस्तगमने च सुखे ख्लियाम् ।
 नियतिनियमे दैवे स्त्री पतन् पातुके खगे ॥ १२१ ॥
 प्रहतं वितते क्षुण्णे पर्यस्तः पतिते हते ।
 प्रभूतमुद्गते प्राज्ये पण्डितः सिल्हके कवौ ॥ १२२ ॥
 पलितं शैलजे तापे केशपाके च कर्दमे ।
 प्रसृतः सुप्रसारे स्याद्विनीते वेगिते त्रिषु ॥ १२३ ॥
 अद्वाजिलौ तु पुंलिङ्गो जह्नायां प्रसृता मता ।
 प्रसूतं कुसुमे क्लीबं त्रिषु सज्जातसूतयोः ॥ १२४ ॥
 प्रणीतः संस्कृताग्नौ ना यज्ञपात्रान्तरे स्त्रियाम् ।
 त्रिषु क्षिसोपसम्पत्तिविहितेषु प्रवेशिते ॥ १२५ ॥
 प्रतीतः सादरे ज्ञाते हृष्टप्रख्यातयोस्त्रिषु ।
 प्रमीतं वाच्यलिङ्गं स्यात् प्रोक्षितेऽपि मृतेऽपि च ॥ १२६ ॥
 परेतो वाच्यलिङ्गः स्यान्मृते भूतान्तरे पुमान् ।
 पर्वतः पादपे पंसि शाकमत्स्यप्रभेदयोः ॥ १२७ ॥
 देवमुन्यन्तरे शैले प्रपातो निर्भरे तटे ।
 पर्यासिं तु यथेष्टे स्यात्तृसौ शक्ते निवारणे ॥ १२८ ॥
 पञ्चता पञ्चभावे स्यान्मरणेऽपि च योषिति ।
 पक्षतिश्च भवेत् पक्षमूले च प्रतिपत्तिथौ ॥ १२९ ॥
 प्रसूतिरुद्धवेऽपि स्यात्तनये दुहितर्यपि ।
 प्रतिर्विस्तृतौ वलयां पद्धतिः पड्किवर्त्मनोः ॥ १३० ॥
 प्रवृत्तिस्तु प्रवाहे स्यादुदन्ते च प्रवर्त्तने ।
 अवन्त्यादौ च पर्यासिः प्रकामप्राप्तिरक्षणे ॥ १३१ ॥
 प्रकृतिर्गुणसाम्ये स्यादमात्यादिस्वभावयोः ।
 योनौ लिङ्गे पौरवर्गेऽमी पक्षत्यादयः ख्लियाम् ॥ १३२ ॥

पार्वती सङ्ककीदुर्गांगोपालपुत्रिकासु च ।

प्रार्थितं याचिते शत्रुसंरुद्धेऽभिहते त्रिषु ॥ १३३ ॥

पित्सन् विहङ्गमे पुंसि पतनेच्छौ पुनस्त्रिषु ।

पिशितं मांसे मांस्यां स्त्री पिण्डितं गुणिते घने ॥ १३४ ॥

पीडितं करणे स्त्रीणां यन्त्रिते वाधितेऽपि च ।

पुटितं स्या(१)दहिषुटे पाटितस्यूतयोरपि ॥ १३५ ॥

पृष्ठन् मृगे पुमान् विन्दौ न द्रयोः पृष्ठतोऽपि ना ।

अनयोश्च त्रिषु श्वेतविन्दुयुक्तेऽप्युभाविमौ ॥ १३६ ॥

ग्रोक्षितं निहते सिक्के वृहती वसनान्तरे ।

छन्दोभित्युद्गवार्ताकीवारिधानीषु वाचि च ॥ १३७ ॥

कण्टकारीमहत्योश्च भवेद्युष्मत्सतोस्त्रिषु ।

स्त्री वाणभेदे भरतो नाटयाशास्त्रमुनौ तदे ॥ १३८ ॥

रामानुजे च दौष्यन्तौ भास्वान् भास्वरसूर्यस्योः ।

भारतं ग्रन्थभेदे स्याद्वर्षभेदेऽथ भारती ॥ १३९ ॥

वचने च सरस्वत्यां पक्षिचृत्तिप्रभेदयोः ।

भासन्तः सुन्दराकारे त्रिषु ना भासपक्षिणि ॥ १४० ॥

भावितं वासिते प्राप्ते भूभृत्वाऽद्रौ महीपतौ ।

महती वल्लकीभेदे राज्ये स्यात्तु नपुंसकम् ॥ १४१ ॥

तत्त्वभेदे पुमान् वृद्धे वाच्यवन्मथितं पुनः ।

कलीवं निर्जलघोले स्यात् त्रिष्वालोडितवृष्टयोः ॥ १४२ ॥

मरुद्वेषे समीरे ना ग्रन्थिपणे नपुंसकम् ।

मुषितं हृतखण्डितयोर्मूर्च्छितमपि सोच्छ्रये च मूढे च ॥ १४३ ॥

रजतं त्रिषु शुक्ले स्यात् कलीवं हारे च दुर्वर्णे ।

रमतिर्नायके नाके पुंसि स्याद्रसितं पुनः ॥ १४४ ॥

रुतस्तनितयोः कलीवं स्वर्णादिखचिते त्रिषु ।

रेवती हलिपत्यां स्यात्ताराभिन्मातृभेदयोः ॥ १४५ ॥

रैवतस्तु सुवर्णालौ शैलभेदे च शङ्करे ।
 रोहितं कुड्कुमे रक्ते ऋजुशकशरासने ॥ १४६ ॥
 पुंसि स्यान्मीनमृगयोर्भेदे रोहितकद्गुमे ।
 रोहिन् मृग्यां लताभेदे स्त्री नाडके ललितं त्रिषु ॥ १४७ ॥
 ललिते चेशितेऽपि स्याद्वारभेदे तु न द्रयोः ।
 लोहितं रक्तगोशीर्षं कुड्कुमे रक्तचन्दने ॥ १४८ ॥
 पुमान् नदान्तरे भौमे वर्णं च त्रिषु तद्रति ।
 वर्द्धितं प्रसिते छिन्ने पूरिते वहतिर्गवि ॥ १४९ ॥
 सचिवे पुंसि वहतुः पथिके वृषभे पुमान् ।
 वनिता जातरागस्त्रीस्त्रियोस्त्रिषु च याचिते ॥ १५० ॥
 सेविते वापितं बीजाकृतमुण्डितयोस्त्रिषु ।
 वसतिः स्यात् स्त्रियां वासे यामिन्यां च निकेतने ॥ १५१ ॥
 व्यायतं व्यापृते दोर्घे दूढे चातिशयेऽन्यवत् ।
 व्यायातो योगभेदे स्यादन्तरायप्रहारयाः ॥ १५२ ॥
 वासिता करिणीनायोर्वासितं भाविते रुते ।
 वासन्ती माधवीयूथ्योरुष्टे नाडवहिते त्रिषु ॥ १५३ ॥
 विविक्तं त्रिष्वसम्पृक्ते रहःपूतविवेकिषु ।
 वसुनन्दे ना विहस्तः पण्डिते व्याकुले त्रिषु ॥ १५४ ॥
 विनीतः सुवहाश्वे स्यादणिज्यपि पुमांस्त्रिषु ।
 जितेन्द्रियेऽपनीते च निभृते विनयान्विते ॥ १५५ ॥
 विश्वस्तो जातविश्वासे विश्वस्ता विधवास्त्रियाम् ।
 विद्युत्तडिति सन्ध्यायां स्त्रियां त्रिषु तु निष्प्रभे ॥ १५६ ॥
 विवृता क्षुद्रसूर्गभेदे विस्तृते त्वभिधेयवत् ।
 विनेताऽदेशके राशि ना विधाता तु वेधसि ॥ १५७ ॥
 स्मरे ना विनता ताक्षर्यजनन्यां पटकाभिदि ।
 विनतः प्रणते भुग्ने शिक्षिते चाभिधेयवत् ॥ १५८ ॥
 विकृतं त्रिषु वाभत्सरागिते संस्कृतेऽपि च ।
 विच्छिन्निरङ्गरागे विच्छेदे हारभेदे खो ॥ १५९ ॥

विदितं वृथितार्थितयोर्विपत्तिरपि यातनाऽपदोर्योषित् ।
 वृत्तान्तः प्रक्रियायां स्यात् कात्सन्यवार्त्ताप्रभेदयोः ॥ १६० ॥
 प्रस्तावे वेष्टितं रुद्धे लासके करणान्तरे ।
 वेलिलतं गमने कलीवं कुटिले विधुते त्रिषु ॥ १६१ ॥
 (१)विवर्त्तः समुदाये स्यादपवर्तननृत्ययोः ।
 शकुन्तः कीटभेदे स्याद्वासपक्षिविहङ्गयोः ॥ १६२ ॥
 श्रीमांस्तिलकवृक्षे ना मनोज्ञे धनिके त्रिषु ।
 श्रीपतिः पुंसि पृथिवीनाथे च मधुसूदने ॥ १६३ ॥
 शुद्धान्तोऽन्तःपुरे श्माभृद्रहःकक्षान्तरेऽपि च ।
 स्त्रवन्ती तु तरङ्गिण्यां गुलमस्थानौषधीभिदोः ॥ १६४ ॥
 संवर्त्तः प्रलये मुन्यन्तरे कर्षफलेऽपि च ।
 स्खलितं चलिते भ्रेषे संहतं सङ्गते दृढे ॥ १६५ ॥
 संस्कृतः कृत्रिमे शस्ते भूषितेऽष्वन्यलिङ्गकः ।
 द्वीष्मिं तु लक्षणोपेते स्थपतिः कञ्चुकिन्यपि ॥ १६६ ॥
 जीवेष्टियाजके शिलिपभेदे ना सत्तमे त्रिषु ।
 सङ्घातः पुंसि धाते च संहतौ नरकान्तरे ॥ १६७ ॥
 संविच्चिः प्रतिपत्तौ स्यादविवादे जनस्य च ।
 सन्ततिः स्यात् पंक्तौ गोत्रे पारम्पर्ये च पुत्रयोः ॥ १६८ ॥
 (२)सङ्गतिः सङ्गमे ज्ञाने सन्नतिः प्रणतौ ध्वनौ ।
 समितिः सम्पराये स्यात्समायां सङ्गमेऽपि च ॥ १६९ ॥
 समाप्तिरवसाने स्यात्समर्थनेऽथ सम्मतिः ।
 अभिलाषेऽप्यनुज्ञायां संवित्याद्यास्तु योषिति ॥ १७० ॥
 स्थापितं निश्चिते न्यस्ते (३)स्तिमितोऽचञ्चलाद्रयोः ।
 सिकता खी सिकतिले वालुकायां तु भूमनि ॥ १७१ ॥
 सुरतं स्यान्निधुवने देवत्वे सुरता स्मृता ।

(१) इदमधं नास्ति-ख. ।

(३) निश्चला-ख. ।

(२) इदमधं पदं नास्ति-ख. ।

सुकृतं तु शुभे पुण्ये क्लीवं सुचिहिते त्रिषु ॥ १७२ ॥
 सुव्रता सुखसन्दोहाशोभनवतयोरपि ।
 सुनीतिः शोभननये ध्रुवमातरि योषिति ॥ १७३ ॥
 सूनृतं मङ्गलेऽपि स्यात् प्रियसत्ये वचस्यपि ।
 हरिदिशि ख्यियां पुंसि हयवर्णविशेषयोः ॥ १७४ ॥
 अस्त्रियां स्यात्तुर्णे चाथ हर्मितं क्षिपदग्धयोः ।
 हरिता स्त्री च दूर्वर्यां हरिद्वर्णयुतेऽन्यवत् ॥ १७५ ॥
 हसन्त्यज्ञारधान्यां च मञ्जिकाशाकिनीभिदोः ।
 हारीतः पक्षिभेदे स्यान्मुनिभेदे च कैतवे ॥ १७६ ॥
 हृषितं विस्मिते प्रीते प्रहते हृष्टलोमनि ।

(तचतुष्कम्)

अवसितमृद्धे ज्ञातेऽप्यवसानगते च वाच्यलिङ्गस्यात् ॥ १७७ ॥
 (१) अर्थपतिः पुंलिङ्गो धनाधिनाथे च नरनाथे ।
 अवदातः सिते गौरे विशुद्धेऽप्यन्यलिङ्गकः ॥ १७८ ॥
 अवगीतं तु निर्वादे दु(२)ष्टगर्हितयोरपि ।
 अन्तर्गतं विस्मृते स्यान्मध्यप्राप्ते च वाच्यवत् ॥ १७९ ॥
 अङ्गारितं तु दग्धे स्यात्पलाशकलिकोद्गमे ।
 (३) हसन्त्यां च लतामात्रे नदीभेदे च योषिति ॥ १८० ॥
 अपावृतस्तु पिहिते स्वतन्त्रेऽपि च वाच्यवत् ।
 अत्याहितं महाभीतौ जीवानपेक्षिकर्मणि ॥ १८१ ॥
 अभिनीतं त्रिषु न्यायये संस्कृताभर्षिणोरपि ।
 अभिजातः कुलीने स्यात् न्याययपण्डितयोख्यिषु ॥ १८२ ॥
 अभियुक्तः परै रुद्धे तत्परेऽप्यभिधेयवत् ।
 अतिमुक्तस्तु निःसङ्के वासन्त्यां तिनिशेऽपि च ॥ १८३ ॥
 अवध्वस्तः परित्यक्ते निन्दितेऽप्यवचूर्णिते ।

(१) इदमर्धं नास्ति-क. पु. । (२) त्वद्व-क. ।

(३) इदमर्धं नास्ति-ख. ।

अधिक्षिसः प्रणिहिते कुत्सिते भर्त्सिते त्रिषु ॥ १८४ ॥
 अंशुमान् भास्करे शालपण्यमिंशुमती स्मृता ।
 भवेदपचितिः पूजाव्ययनिष्कृतिहानिषु ॥ १८५ ॥
 अथानुमतिरूनेन्दुपूर्णिमाऽनुज्ञयोरपि ।
 अभिशस्तिः प्रार्थनाऽपवादयोश्च त्रयं त्रियाम् ॥ १८६ ॥
 आयुष्मान् योगभेदे ना वाच्यवच्चिचरजीविनि ।
 उपाहितोऽनलोत्पाते पुमानारोपिते त्रिषु ॥ १८७ ॥
 उपाकृतोऽध्वरहतपश्चौ नोपद्रुते त्रिषु ।
 उदास्थितः प्रतीहारे प्रवज्याऽवसिते चरे ॥ १८८ ॥
 स्यादुलिखितमुक्तीर्णं तनूकृते च वाच्यवत् ।
 उद्ग्राहितमुदीर्णं स्याद्वद्वग्राहितयात्मिषु ॥ १८९ ॥
 भवेदुपचितं दग्धे समृद्धे वाच्यलिङ्गकम् ।
 उज्जुम्भितं त्रिष्वृत्फुल्ले चेष्टायां तु नपुंसकम् ॥ १९० ॥
 उपरक्तो व्यसनाते राहुग्रस्तेन्दुसूर्ययोः ।
 उपसत्तिः सङ्गमात्रे सेवायामपि योषिति ॥ १९१ ॥
 ऋष्यप्रोक्ता शतावर्यतिवलाशूकशिविषु ।
 ऐरावतोऽभ्रमातङ्गे नारङ्गे लकुचद्रुमे ॥ १९२ ॥
 नागभेदे च पुंसि स्याद्विद्युत्तद्वेदयोः त्रियाम् ।
 नपुंसकं महेन्द्रस्य ऋजुदीर्घशरासने ॥ १९३ ॥
 कलधौतं सुवर्णं स्याद्रजते च नपुंसकम् ।
 भवेत् कुहरितं क्लीवं पिकालापे रतध्वनौ ॥ १९४ ॥
 कुमुद्वान् कुमुदप्रायदेशे स्याद्वाच्यलिङ्गकः ।
 कुमुदती कुमुदिन्यां कुशपत्न्यां च योषिति ॥ १९५ ॥
 कृष्णवृन्ता पाटलायां माषपण्यो च योषिति ।
 अथ गन्धवती पृथ्वीपुरीभिद्वयासमातृषु ॥ १९६ ॥
 सुरायां च गरुत्मांश्च पक्षिमात्रे खगाधिपे ।
 भवेद् गृहपतिः पुंसि गृहस्थेऽपि च मन्त्रिणि ॥ १९७ ॥
 चन्द्रकान्तस्तु पुंसि स्यान्मणिभेदे च कैरवे ।

चर्मण्वती नदीभेदे कदलीपादपे ख्रियाम् ॥ १९८ ॥
 चित्रगुप्तस्तु पुंसि स्याद्यमे तस्य च लेखके ।
 दिवाभीतः कुम्भले स्यादुलूके कुमुदाकरे ॥ १९९ ॥
 दिवाकीर्तिस्तु पुंसि स्यान्नापितान्तावसायिनोः ।
 द्वीपवान् सिन्धुनदयोद्वीपवत्यापगामुवोः ॥ २२० ॥
 दृषद्वती नदीभेदे कान्यायन्यामपि ख्रियाम् ।
 स्याद् धूमकेतुरुत्पातभेदे वैश्वानरे पुमान् ॥ २०१ ॥
 नन्द्यावर्तः पुमान् वेशमप्रभेदे भगवद्द्रुमे ।
 नदीकान्तः समुद्रे स्याद् हिजले सिन्धुवारके ॥ २०२ ॥
 नदीकान्ता ख्रियां जम्बवां काकज्ञौबधावपि ।
 नागदन्तो द्विपरदे गृहान्निर्गतदासुगि ॥ २०३ ॥
 नागदन्ती तु कुम्भायां श्रीहस्तिन्यामपि ख्रियाम् ।
 निष्कासितो निर्गमितेऽप्याहितेऽधिकृतेऽपि च ॥ २०४ ॥
 अथ निस्तुषितं त्यक्ते त्वग्निहीने लघूकृते ।
 निराकृतिरनाकारेऽस्वाध्याये त्रिषु वारणे ॥ २०५ ॥
 ख्रियां परिगतं प्राप्ते विस्मृतज्ञानचेष्टिते ।
 अथ प्रणिहितं न्यस्ते प्राप्तेऽपि च समाहिते ॥ २०६ ॥
 अथ पल्लवितं लाक्षारक्ते सपल्लवे तते ।
 भवेत् प्रतिहितं द्विष्टे प्रतिस्खलितरुद्धयोः ॥ २०७ ॥
 प्रतिक्षसं वारिते स्यात्प्रेषिते पञ्चकं त्रिषु ।
 परिवर्तो विनियमे कूर्मराजेऽपवर्तने ॥ २०८ ॥
 परिस्तुता खी वाहण्यां स्यन्ने स्यादभिधेयवत् ।
 प्रधूपिता क्लेशितायां सूर्यगन्तव्यदिश्यपि ॥ २०९ ॥
 पञ्चगुप्तस्तु चार्वाकदर्शने कमठे पुमान् ।
 प्रजापतिश्च दक्षादौ महीपाले विधातरि ॥ २१० ॥
 प्रतिपत्तिः प्रवृत्तौ च प्रागरम्भे गौरवेऽपि च ।
 सम्प्राप्तौ च प्रबोधे च पदप्राप्तौ च योषिति ॥ २११ ॥
 अथ प्रवजिता मांसीमुण्डीरीतापसीषु च ।

प्रतिकृतिरथार्चायां प्रतिनिधिप्रतीकारयोश्च स्त्री ॥ २१२ ॥
 पाशुपतो वकपुष्पे स्यात् पशुपत्यधिदैवते च तद्दक्ते ।
 पारिज्ञातः सुरतरौ पारिभद्रतरावपि ॥ २१३ ॥
 पारावती गोपगीते नदीभिल्लवलीफले ।
 पारावतः कलरवे तथा मर्कटतिन्दुके ॥ २१४ ॥
 पुष्पदन्तस्तु दिङ्गनागभेदे विद्याधरान्तरे ।
 पुरस्कृतोऽभिशस्तारित्रस्ताग्रे कृतपूजिते ॥ २१५ ॥
 भगवान्ना जिने गौर्यां लियां पूज्ये तु वाच्यवत् ।
 अथ भोगवती नागपुरीनद्योरहौ पुमान् ॥ २१६ ॥
 रङ्गमाता तु कुद्धन्यां वृक्षरोगान्तरे स्त्रियाम् (१) ।
 लक्ष्मीपतिः पुमान् वासुदेवे नरपतावपि ॥ २१७ ॥
 व्यतीपातो महोत्पाते योगभेदापमानयोः ।
 वनस्पतिर्ना द्रुमात्रे विना पुष्पफलद्रुमे ॥ २१८ ॥
 विनिपातो निपाते स्याद् दैवादिव्यसने पुमान् ।
 विजृम्भितं तु चेष्टायां कलीवं त्रिषु विकस्वरे ॥ २१९ ॥
 विवस्वान् विवुधे (२) सूर्ये तन्नगर्यां विवस्वती ।
 वैजयन्तो महेन्द्रस्य ध्वजप्रासादयोः पुमान् ॥ २२० ॥
 वैजयन्ती पताकायां जयन्तीपादपे (३)स्त्रियाम् ।
 भवेच्छुतधृतिः पुंसि शक्रे च परमेष्ठिनि ॥ २२१ ॥
 शुभ्रदन्ती सुदन्त्यां स्यात् पुष्पदन्तेभयोषिति ।
 समुद्धतं समुत्कीर्णेऽप्यपनीते च वाच्यवत् ॥ २२२ ॥
 सदागतिर्नाकवातनिर्वाणेषु सदीश्वरे ।
 सरस्वांश्च नदे चावधौ मान्यवद्रसिके स्त्रियाम् ॥ २२३ ॥
 वाणी स्त्री रत्नवाङ्देवीगोनदीषु नदीभिदि ।
 मनुपत्न्यामपि सत्यवती व्यासस्य मातरि ॥ २२४ ॥
 नारदर्चीकयाः पत्न्यां लियां पुंसि नृपान्तरे ।

(१) पुमान्-ख. । (२) विवस्वातु सुरे सूर्ये-ख. । (३) पुमान्-क. ।

समुद्रान्ता तु कार्पासीपृक्कादुरालभासु च ॥ २२५ ॥
 समाहितः समाधिस्थेऽप्युक्तसिद्धान्त आहिते ।
 निर्विवादीकृतेऽपि स्यात्प्रतिज्ञाते च वाच्यवत् ॥ २२६ ॥
 समाधातो वधे युद्धे संख्यावान् पण्डिते पुमान् ।
 संख्यायुक्तेऽन्यलिङ्गोऽथ सुधासूतिः पुमान् मखे ॥ २२७ ॥
 चन्द्रे सुभाषितो बुद्धे पुमान् सूक्ते नपुंसकम् ।
 सूर्यभक्तस्तु वन्धुके पुंसि त्रिवर्कपूजके ॥ २२८ ॥
 सेनापतिः कार्तिकेयेऽप्यनीकाधिपतौ पुमान् ।
 हिमारातिः पुमान् वीतिहोत्रे किरणमालिनि ॥ २२९ ॥
 हैमवत्यभयास्वर्णक्षीयोः इवेतवचोमयाः ।

(तपश्चकम्)

अवलोकितो ना लोकनाथे त्रिषु निरीक्षिते ॥ २३० ॥
 अपराजित ईशाजेष्टयन्तरे नाऽजिते त्रिषु ।
 गिरिकर्णीजयादुर्गाशनपर्णीषु योषिति ॥ २३१ ॥
 उपधूपित आसङ्गमरणे परिधूपिते ।
 स्याद्विधिपतिः पुंसि शङ्करेऽपि गजानने ॥ २३२ ॥
 भवेत् पिपतिष्ठ पित्सौ त्रिषु पुंसि विहङ्गमे ।
 पृथिवीपतिस्तु भूपे ऋषभाख्योषधौ पुमान् ॥ २३३ ॥
 मूर्धाभिषिक्तो भूपाले मन्त्रिणि क्षत्रियेऽपि च ।
 यादसाम्पतिरम्भोधौ पश्चिमाशापतावपि ॥ २३४ ॥
 वसन्तदूतश्चैत्रे स्यात् पिकपञ्चमरागयोः ।
 वसन्तदूतो पाटल्यामभियुक्ते च योषिति ॥ २३५ ॥

(तष्ठकम्)

अर्धपारावतश्चित्रकण्ठे तित्तिरिपक्षिणि ।
 (तस्तकम्)

समुद्रनवनीतं स्यात् क्लीबं पीयूषचन्द्रयोः ॥ २३६ ॥
 इति तान्तवर्गः ।

(थैकम् ।)

थं रक्षणे मङ्गले च साध्वसे च नपुंसकम् ।

शिलोच्चये पुमानेव कवचित्तु भयरक्षके ॥ १ ॥

(थद्विकम्)

अर्थो विषयार्थनयोर्थनकारणवस्तुषु ।

अभिधेये च शब्दानां निवृत्तौ च प्रयोजने ॥ २ ॥

आस्था त्वालम्बनास्थानयतनापेक्षासु योषिति ।

कन्था मृणमयभित्तौ च तथा प्रावरणान्तरे ॥ ३ ॥

कथः स्यादतिदुःखेऽपि निष्पाकेऽपि द्रवस्य च ।

कुथः खीपुंसयोर्वर्णकम्बले पुंसि वर्हिषि ॥ ४ ॥

कोथो ना नेत्ररोगस्य भेदे च शठिते त्रिषु ।

ग्रन्थो ग्रन्थनाधनयोः स्याच्छाल्याक्षरसंख्ययोः ॥ ५ ॥

ग्रन्थिस्तु ग्रन्थिपर्णे ना वन्धे रुग्भेदपर्वणोः ।

गाथा श्लोके संस्कृतान्यभाषायां गेयवृत्तयोः ॥ ६ ॥

तीर्थं शास्त्राध्वरक्षेत्रोपायनारीरजःसु च ।

अवतारर्षिजुष्टाम्बुपात्रोपाध्यायमन्त्रिषु ॥ ७ ॥

तुत्थमञ्जनभेदे स्याच्चीलसूक्ष्मैलयोस्त्रियाम् ।

दुःस्थः स्याद् दुर्गते मूर्खे दुःखेन तिष्ठति त्रिषु ॥ ८ ॥

प्रस्थोऽस्त्रियां मानभेदे सानावुन्मितवस्तुनि ।

पाथोऽग्नौ जले क्लीबं पृथुः स्यान्महति त्रिषु ॥ ९ ॥

त्वकपण्यों कृष्णजीरे खा पुमानग्नौ नृपान्तरे ।

प्राथोऽखी हयघोणायां नाकृत्यामध्वगे त्रिषु ॥ १० ॥

मन्थः स्यात्पुंसि मन्थाने साक्तवे च दिवाकरे ।

यूथं तिर्यकसमूहेऽखी पुष्पभेदे च योषिति ॥ ११ ॥

रथः पुमानवयवे स्यन्दने वेतसेऽपि च ।

वीथी पङ्क्तौ गृहाङ्गे च रूपकान्तरवर्त्मनोः ॥ १२ ॥

संस्थश्वरेऽवस्थिते खी स्थितौ सादृश्यनाशयोः ।

सार्थो वणिकसमूहे स्यादपि सद्व्वातमात्रके ॥ १३ ॥

सिक्यो भक्तपुलाके ना मधूच्छिष्टे नपुंसकम् ।

(यत्रिकम्)

अतिथिः कुशपुत्रे स्यात्पुमानागन्तुके त्रिषु ॥ १४ ॥

मश्वत्थः पिष्पलद्रौ स्यादश्वत्थः पूर्णिमातिथौ ।

अव्यथो निर्व्यथे सर्वे चारटीपश्ययोः स्त्रियाम् ॥ १५ ॥

उन्माथः कूटयन्त्रे स्यान्मारणे घातके पुमान् ।

उपस्थः शोफसि क्रोडे तथा मदनमन्दिरे ॥ १६ ॥

उद्रथो रथकीले स्यात्ताम्रचूडाख्यपक्षिणि ।

क्षवथुर्ना ध्रुते कासे कायस्थः परमात्मनि ॥ १७ ॥

नरजातिविशेषे ना हरीतकयां तु योषिति ।

कापथः कुत्सितपथे उशीरे क्लीबमिष्यते ॥ १८ ॥

गामन्थिना करीषे स्याद् गोष्ठगोजिविहकौषधौ ।

दमथस्तु पुमान् दण्डे दामे च परिकीर्तिः ॥ १९ ॥

निशीथस्तु पुमानर्धरात्रे स्याद्रात्रिमात्रके ।

निर्गन्थो नग्नकेऽपि स्यान्निःस्ववालिशयोरपि ॥ २० ॥

प्रमथा स्याद् हरीतकयां हरपारिषदे पुमान् ।

वरुथो रथगुमौ स्यात् वरुथं चर्मवेशमनोः ॥ २१ ॥

मन्मथः कामचिन्तायां कपित्थे कुसुमायुधे ।

वयस्था तु स्त्रियां ब्राह्मीगुद्वच्यामलकीषु च ॥ २२ ॥

सूक्ष्मैलायां च काकोल्यां पथ्या(१)लीतरुणे त्रिषु ।

वमथुः पुंसि वमने गजस्य करशीकरे ॥ २३ ॥

विदथो योगिकृतिनोः शमथः शान्तिमन्त्रिणोः ।

षड्ग्रन्था तु वचायां स्त्री स्यात्करञ्जान्तरे पुमान् ॥ २४ ॥

समर्थस्तु हिते शक्ते सम्बद्धेऽप्यन्यलिङ्गकः ।

सिद्धार्थस्तु पुमान् शाक्यसिंहे च सितसर्षपे ॥ २५ ॥

(थतुष्कम्)

अनोकस्थो रणगते हस्तशिक्षाविचक्षणे ।
 राजरक्षिणि चिन्हे च वीरमर्दनकेऽपि च ॥ ६२ ॥
 भवेदितिकथाऽपार्थवाच्यश्रद्धेयनष्टयोः ।
 चतुष्पथं चतुर्मार्गं सङ्गमे ब्राह्मणेऽपि ना ॥ २७ ॥
 अथ चित्ररथः सूर्यगन्धवान्तरयोः पुमान् ।
 दशमीस्थो नष्टवीर्यं स्थविरेऽप्यन्यलिङ्गकः ॥ २८ ॥
 प्राणनाथो यमे ना स्यादिष्टे प्राणाधिके मतः ।
 वानप्रस्थो मधूकेऽपि स्यात् तृतायाश्रमे पुमान् ॥ २९ ॥
 भवेदुदरथिः पुंसि समुद्रे च वियन्मणौ ।

इति थान्तवर्गः ।

(दैकम्)

दः पुमानवले दत्ते ख्यियां शोधनदानयोः ।
 छेदोपतापरक्षासु पुमांस्तु दातरि स्मृतः ॥ १ ॥

(दद्विकम्)

अवदः संवत्सरे वारिवाहमुस्तकयोः पुमान् ।
 अन्दूः ख्यियां स्याक्षिगडे प्रभेदे भूषणस्य च ॥ २ ॥
 कन्दोऽख्यी सूरणे शस्यमूले जलधरे पुमान् ।
 कुन्दो माद्येऽख्यी मुकुन्दभ्रमिनिद्वयन्तरेषु ना ॥ ३ ॥
 क्षोदः स्यात्पुंसि रजसि पेषणे च प्रकीर्तिः ।
 गदो भ्रातरि विष्णोः स्यादामये ना युधे गदा ॥ ४ ॥
 छ्रदः पलाशे गहति ग्रन्थिपर्णतमालयोः ।
 छन्दो वशेऽप्यभिप्राये धीदा पुत्रीमनीषयोः ॥ ५ ॥
 नन्दिर्द्यूताङ्ग आनन्देऽख्यी नन्दिकेश्वरे पुमान् ।
 नदी सरिति शोणादौ ना नन्दा स्यादलिङ्गरे ॥ ६ ॥

गौर्यां तिथिविशेषे स्त्री निधिराजभिदोः पुमान् ।
 तिन्दा स्यादपवादेऽपि कुत्सायामपि योषिति ॥ ७ ॥
 षदं शब्दे च वाक्ये च व्यवसायप्रदेशयोः ।
 पादतच्चिन्हयोः स्थानत्राणयोरङ्गवस्तुनाः ॥ ८ ॥
 इलोकपादेऽपि च क्लीवं पुंलिङ्गः किरणे पुनः ।
 पादो ब्रह्मे तुरीयांशे शैलप्रत्यन्तपर्वते ॥ ९ ॥
 चरणे च मयूखे च वन्दा लतान्तरे स्मृता ।
 भिक्षुक्यामपि वन्द्यां च विन्दुर्दन्तक्षतान्तरे ॥ १० ॥
 भुवोर्मध्ये रूपकार्यप्रकृतौ पृष्ठते पुमान् ।
 वेदितयन्यलिङ्गः स्यात् भद्रं कल्याणशर्मणोः ॥ ११ ॥
 भेदा द्वैधे विशेषे स्यादुपजापे विदारणे ।
 मदो रेतसि कस्त्र्यां गर्वं हर्षेभदानयोः ॥ १२ ॥
 मन्दोऽतीक्षणे च मूर्खे च स्वैरे चाभाग्यरोगिणोः ।
 अल्पे च त्रिषु पुंसि स्याद्वस्तिजात्यन्तरे शनौ ॥ १३ ॥
 मृदुः स्यात्कोमलेऽतीक्षणे रदो दन्ते विलेखने ।
 विदा ज्ञाने च निर्दिष्टा मनीषायां च याषिति ॥ १४ ॥
 वेदः श्रुतौ च वृत्ते च वेदिः स्यात्पण्डिते पुमान् ।
 स्त्रियामङ्गुलिमुद्रायां स्यात्परिष्कृतभूतले ॥ १५ ॥
 शादः स्यात्कर्दमे शष्पे स्वादुर्मिष्टमनोज्ञयाः ।
 सूदस्तु कथितः सूपकारे च व्यञ्जनान्तरे ॥ १६ ॥
 स्वेदस्तु स्वेदने घर्मं हृतं क्लीवं बुकचित्तयोः ।
 (दत्तिकम्)
 अङ्गदः कपिभेदे ना केयूरे तु न पुंसकम् ॥ १७ ॥
 अङ्गदा याम्यदिग्दन्तिहस्तिन्यामपि योषिति ।
 अङ्गेन्दुरङ्गचन्द्रे स्याद्वलहस्तनखाङ्गयोः ॥ १८ ॥
 अङ्गेन्दुः स्यादतिप्रौढस्त्रीयोन्यङ्गुलियोजने ।
 (१) अर्बुदो मांसकोले स्यात्पुरुषे दशकोटिषु ॥ १९ ॥

(१) अर्बुदो मांसपुरुषे दशकोटिषु न स्त्रियाम्-ख. ।

महीधरविशेषे नाऽथास्पदं पदकृत्ययोः ।
 आसन्दो वासुदेवे स्यात् खट्वाभेदे च योषिति ॥ २० ॥
 आकन्दः कन्दने हाने मित्रदारुणयुद्धयोः ।
 भ्रातर्यपि च पुंसि स्यादामोदो गन्धर्वयोः ॥ २१ ॥
 ककुद्ध खी ककुदोऽप्यखी वृषाङ्के राङ्गुध्वजे वरे ।
 क्षणदो गणके रात्रौ क्षणदा क्षणदञ्जले ॥ २२ ॥
 कपर्दः खण्डपरशौ जटाजूटे वराटके ।
 कर्णान्दुरुत्थितिकायां कर्णपात्यामपि खियाम् ॥ २३ ॥
 क्रव्याद्रक्षसि पुंसि स्यान्मांसाशिन्यन्यलिङ्गकः ।
 कामदा कामधेनौ खी कामदातरि वाच्यवत् ॥ २४ ॥
 कुमुदं त्रिषु स्यात्कृपणे कैरवे तु नपुंसकम् ।
 कुमुदं कैरवे रक्षपद्मे खी कुम्भिकौषधौ ॥ २५ ॥
 गाभ्यार्थो पुंसि दिङ्गनागे नागे शाखासृगान्तरे ।
 कुसीदं जीवने वृद्धया क्लीवं त्रिषु कुसीदके ॥ २६ ॥
 कौमुदः स्यात्कार्तिकिके चन्द्रिकायां तु कौमुदी ।
 गार्षपदं गोपदश्वभे गवाञ्च गतिगोचरे ॥ २७ ॥
 गाविन्दा वासुदेवे स्याद् गवाध्यक्षे वृहस्पतौ ।
 गोनर्दमपि कैवर्तीमुस्तके पुंसि सारसे ॥ २८ ॥
 जलदो मुस्तके मेघे जीवदो वैद्यविद्विषोः ।
 तरदू खियां प्लवेऽपि स्यात् कारणे च विहङ्गमे ॥ २९ ॥
 तोयदो मुस्तके मेघे पुमानाज्ये नपुंसकम् ।
 दरदू खियां प्रपातेऽपि भयपर्वतयोरपि ॥ ३० ॥
 दारदो विषभेदे स्यात्पारदे हिङ्गुले पुमान् ।
 दायादस्तु भवेत्पुंसि सपिष्ठे तनयेऽपि च ॥ ३१ ॥
 दृष्टू निष्पेषणशिलापद्मप्रस्तरयोः पुमान् ।
 धनदंस्तु कुवेरे स्यात्पुंलिङ्गो दातरि त्रिषु ॥ ३२ ॥
 नलदं स्यात्पुष्परसोशीरमांसीषु न द्वयोः ।
 नर्मदः केलिसचिवे नर्मदा सरिदन्तरे ॥ ३३ ॥

निर्वादः स्याल्लोकवादे परिनिष्ठितवादयोः ।
 निषादः स्वरभेदे स्याच्चण्डाले धीवरान्तरे ॥ ३४ ॥
 प्रमदः सम्मदे मत्ते स्त्रियामुत्तमयोषिति ।
 प्रसादोऽनुग्रहे काव्यगुणस्वास्थ्यप्रसन्तिषु ॥ ३५ ॥
 प्रणादस्तु पुमांस्तारशब्दे च श्रवणामये ।
 प्रासादो देवनृपयोर्गृहेऽथ वरदा स्त्रियाम् ॥ ३६ ॥
 कन्यायां वाच्यलिङ्गस्तु प्रसन्ने च समर्द्धके ।
 भसद् स्त्री भास्वरे योनौ मर्यादा सीमनि स्थितौ ॥ ३७ ॥
 माकन्दः सहकारेऽस्त्री धात्रीनगरभेदयोः ।
 मुकुन्दो निधिभिद्विष्णुरत्नभेदे च कुन्दुरौ ॥ ३८ ॥
 मेनादस्तु पुमान् केकिमार्जारचञ्चागलेषु च ।
 विशदः पाण्डुरे रके शरद् स्त्री वत्सरेऽव्यृतौ ॥ ३९ ॥
 शारदोऽब्दे स्त्रियां तोयपिष्पलीसप्तपर्णयोः ।
 शस्ये क्लीबं शरज्जातनूतनाप्रतिभे विषु ॥ ४० ॥
 षड्बिन्दुः स्यात्कीटभेदपुण्डरीकाक्षयोः पुमान् ।
 सम्पद् भूतौ गुणोत्कर्षं हारभेदेऽपि च स्त्रियाम् ॥ ४१ ॥
 संविद् स्त्रियां प्रतिज्ञायोमाचारज्ञानसङ्गरे ।
 सम्भाषणे क्रियाकारे सङ्केते नाम्नि तोषणे ॥ ४२ ॥
 सम्भेदः स्फुटने सङ्गे सुनन्दा रोचनोमयोः ।

(दचतुष्कम्)

अभिष्यन्दोऽतिवृद्धौ स्यादास्त्रावेऽक्षिगदेऽपि च ॥ ४३ ॥
 अष्टापदोऽस्त्री कनके शारीणां फलकेऽपि च ।
 अष्टापदी चन्द्रमल्लयां शरभे मर्कटे पुमान् ॥ ४४ ॥
 अपवादस्तु निन्दायामाज्ञाविश्रम्भयोरपि ।
 अभिमर्दस्तु पुंसि स्यादवमर्दं सम्पराये च ॥ ४५ ॥
 एकपदं तत्काले नपुंसकं वर्तमनि स्त्री स्यात् ।
 कटुकन्दः पुमान् शिश्रौ शङ्खवेररसोनयोः ॥ ४६ ॥
 कुरुविन्दं रत्नभेदे मुस्ताकुलमाषयोः पुमान् ।

अथ कोकनदं रक्तकुमुदे रक्तपङ्कजे ॥ ४७ ॥
 चतुष्पदी तु पद्ये ना पशौ च करणान्तरे ।
 भवेज्जनपदो जानपदोऽपि जनदेशयोः ॥ ४८ ॥
 तमोनुदग्नीन्द्रकै ना प्रतिपद् स्त्रा तिथौ मतौ ।
 परिवादोऽपवादे स्याद्वीणावादनवस्तुनि ॥ ४९ ॥
 प्रियंवदः खेचरे ना प्रियवाचि तु वाच्यवत् ।
 पीठमद्दाऽपित्थृष्टे स्यान्नायकस्य प्रियेऽपि च ॥ ५० ॥
 पुटभेदो नदीवक्र पतनातोद्ययोरपि ।
 महानादः कुञ्जरे स्याद् वर्षुकावदे महास्वने ॥ ५१ ॥
 मुचुकुन्दो वृक्षभेदे मान्यातृतनयेऽपि च ।
 मेघनादस्तु वरुणे तनये रावणस्य च ॥ ५२ ॥
 विशारदः पण्डिते च धृष्टे विष्णुपदं तु खे ।
 क्षीरोदे च स्त्रियां गङ्गारविसङ्कान्तिभेदयोः ॥ ५३ ॥
 शशविन्दुः पुमान्वासुदेवे राजान्तरेऽपि च ।
 शतानन्दां मुनेभेदे देवकीनन्दनेऽपि च ॥ ५४ ॥
 शतहृदा स्त्रियां वज्रे सौदामिन्यां च कीर्तिता ।
 समर्यादः समीपे ना मर्यादासहिते त्रिषु ॥ ५५ ॥

(दपञ्चकम्)

भवेदुपनिषद् धर्मे वेदान्ते विजने स्त्रियाम् ।
 सहस्रपादः कारुण्डे मार्तण्डे यत्नपूरुषे ॥ ५६ ॥

इति दान्तवर्गः ।

(धैकम्)

धा ना धर्मे कुवेरे च कलीवं तु वसुनि स्मृतम् ।
 धो धा च ब्रह्मणि रुयातो धा तु स्याद् धारकेऽपि च ॥ १ ॥
 धीर्जनभेदे वुद्धौ च धृः स्मृता धूनने स्त्रियाम् ।

(धद्विकम्)

अद्वै समांशे खण्डे नाऽविधिर्ना सरसि वारिधौ ॥ २ ॥

अन्धं स्यात्तिमिरे क्लीवं चक्षुर्हीनेऽभिधेयवत् ।
 आधिः पुमांश्चित्तपीडाप्रत्याशावन्धकेषु च ॥ ३ ॥
 व्यसने चाप्यधिष्ठाने पीद्धमातपदोपयोः ।
 मृद्धं सम्पन्नधान्ये च सुसमृद्धे च वाच्यवत् ॥ ४ ॥
 ऋद्धिः स्यादौषधीभेदे समृद्धावपि योषिति ।
 गन्धः प्रतिवेश्यामोदलेशसम्बन्धगन्धके ॥ ५ ॥
 गाधः स्थाने च लिप्सायां गोधा तलनिहाकयोः ।
 दधि क्षीरोत्तरा(१)वस्थाभावे श्रीवासस(२)र्जयोः ॥ ६ ॥
 दग्धं प्लुष्टेऽन्यलिङ्गं स्यात् स्थितार्कदिशि च ख्रियाम् ।
 दिग्धा विषाक्तवाणे स्यात्पुंसि लिप्तेऽन्यलिङ्गकः ॥ ७ ॥
 दुग्धं प्रपूरिते क्षीरे दुग्धी क्षीराविकौषधौ ।
 दोग्धाऽर्थोपजीविकवौ वत्सगोपालयोः पुमान् ॥ ८ ॥
 नद्धो वद्धे तथोद्वृत्ते बन्ध आधौ च बन्धने ।
 बन्धुः स्यात्पुंसि बन्धूके मित्रे त्रातरि बान्धवे ॥ ९ ॥
 बाधा दुःखे निषेधे च बुधः सौम्ये च पण्डिते ।
 बुद्धो जिने लब्धवर्णे पुंसि स्यादू बुधितेऽन्यवत् ॥ १० ॥
 बोधिः पुंसि समाधेश्च भेदे चिप्पलपादपे ।
 मधुपुष्परसे क्षौद्रे मद्ये ना तु मधुद्रुमे ॥ ११ ॥
 वसन्तदैत्यभिच्छैत्रे स्याज्जीवन्त्यां तु योषिति ।
 मिद्दं चित्ताभिसङ्क्षेपे क्लीवमालस्यनिद्रयोः ॥ १२ ॥
 मुग्धस्तु सुन्दरे मूढे मेधा बुधौ क्रतौ पुमान् ।
 राधो मासान्तरे राधा चित्रभेदे च धन्विनाम् ॥ १३ ॥
 गोपीविशाखामलकीविष्णुक्रान्तासु विद्युति ।
 लुब्ध आकाङ्क्षिणि व्याधे वधूः श्री शारिवौषधौ ॥ १४ ॥
 स्नुषाशटीनवोढासु चार्यापृक्काङ्कनासु च ।
 व्याधिः कुष्ठे च रोगे ना व्याधो मृगयुदुष्टयोः ॥ १५ ॥

(१) क्षीरान्तरावस्था०-ख. । (२) श्रीवासवासयोः-ख. ।

तारामयेशोच विधुर्ना कर्पूरेन्दुविष्णुषु ।
 विद्धं स्याद्वेधिते क्षिप्ते सदृशो वाधिते त्रिषु ॥ १६ ॥
 विधिर्ना नियतौ काले विधाने परमेष्ठिनि ।
 विधा गजान्ने ऋद्धौ च प्रकारे वेतने विधौ ॥ १७ ॥
 वृद्धो जीर्णे प्रवृद्धे ज्ञे त्रिषु कलीवं तु शैलजे ।
 वृद्धिस्तु वर्द्धने योगेऽप्यष्टवगौषधान्तरे ॥ १८ ॥
 कालान्तरे चाभ्युदये समृद्धावपि योषिति ।
 श्रद्धाऽऽदरे च काडूक्षायां आद्धं श्रद्धाऽन्विते त्रिषु ॥ १९ ॥
 हृव्यक्व्यविधौ कलीवं शुद्धं स्यात्त्रिषु केवले ।
 निर्दोषे च पवित्रे च सन्धा स्थितिप्रतिश्योः ॥ २० ॥
 स्पद्धा संहर्षणेऽपि स्यात्साम्ये क्रमसमुन्नतौ ।
 सन्धिः पुमान् सुरुद्धायां भगे सङ्घटनेऽपि च ॥ २१ ॥
 रूपकाणां मुखाद्यङ्गे सावकाशेऽपि कीर्तिः ।
 स्कन्धः स्यान्नृपतावंसे सम्परायसमूहयोः ॥ २२ ॥
 कार्यं तरुप्रकाण्डे च भद्रादौ छन्दसो भिदि ।
 साधुवर्धुषिके चारौ सज्जने चाभिधेयवत् ॥ २३ ॥
 सिद्धो ना ध्यासादौ भेदे योगस्य देवयोनेश्च ।
 त्रिषु निष्पन्ने स्त्रियं स्तेहयुते चिक्कणेऽपि स्यात् ॥ २४ ॥
 सिन्धुर्वमथुदेशाविधनदे ना सरिति ह्यियाम् ।
 सिद्धिः स्त्री योगनिष्पत्तिपादुकान्तर्द्विद्धिषु ॥ २५ ॥
 सुधा स्त्री लेपने मूर्व्या स्नुहीगङ्गष्टकामृते ।

(धत्रिकम्)

अवधिस्त्ववधाने स्यात्सीम्नि काले विले पुमान् ॥ २६ ॥
 अगाधमतलस्पर्शे त्रिषु श्वसे नपुंसकम् ।
 आनद्धं मुरजादौ च कलीवं स्या सन्दिते त्रिषु ॥ २७ ॥
 आविद्धो वाच्यलिङ्गः स्यात्कुटिले च पराहतम् ।
 आवद्धो हृष्टवन्धे स्यात्प्रेमालङ्गारयोक्त्रयोः ॥ २८ ॥
 उत्सेधस्तूच्छ्रये न स्त्री कलीवं संहननेऽपि च ।

उपाधिर्धर्मचिन्तायां कुदुम्बव्यापृते छुले ॥ २४ ॥
 विशेषणे पुंस्युपधिः पुंसि व्याजरथाङ्गयोः ।
 कवन्धोऽस्त्री क्रियायुक्तव्यपमूर्धकलेवरे ॥ ३० ॥
 कलीबं जले पुंस्युदरे बाहुरक्षोविशेषयोः ।
 दुर्विधो वाच्यलिङ्गः स्याद् दुर्गतेऽपि खलेऽपि च ॥ ३१ ॥
 न्यग्रोधस्तु पुमान् व्यामवटयोश्च शमीतरौ ।
 न्यग्रोधो तूपचित्रायां निरोधो नाशरोधयोः ॥ ३२ ॥
 निषधः कठिने देशे तद्राजे पर्वतान्तरे ।
 परिधिर्ना यज्ञियदुशाखायामुपसूर्यके ॥ ३३ ॥
 प्रसिद्धो भूषिते ख्याते प्रणिधिर्नाऽर्थने चरे ।
 मागधी स्त्री कणायूथ्योर्वाच्यवन्मगधोऽद्भवे ॥ ३४ ॥
 पुंसि वैश्यात् क्षत्रियाजे शुक्लजीरकवन्दिनोः ।
 विवधो वीवधश्चापि पर्याहारेऽध्वभारत्योः ॥ ३५ ॥
 विश्रव्धोऽनुद्भटेऽपि स्याद् गाढविश्वस्तयोऽन्निषु ।
 विवुधो ज्ञे सुरे वीरुध् लताविटपयोः ख्याम् ॥ ३६ ॥
 सन्नद्धो वर्मिते व्यूढे सम्बाधः सङ्कटे भगे ।
 सन्निधिः सन्निधानेऽपि पुमानिन्द्रियगोचरे ॥ ३७ ॥
 संसिद्धिः प्रकृतौ सिद्धौ मदोग्रायामपि ख्याम् ।
 सम्बोधो बोधने क्षेपे समाधिर्ना समर्थने ॥ ३८ ॥
 ध्याननीवाकनियमे काव्यस्य च गुणान्तरे ।
 (१) सुगन्धिः स्यादिष्टगन्धे त्रिषु कलीबं तु वालुके ॥ ३९ ॥

(धचतुष्कम्)

अवरोधस्तिरोधाने राजदारेषु तद्गृहे ।
 अवष्टव्धो विदूरे स्यादाकान्ते चावलम्बिते ॥ ४० ॥
 अनुबन्धस्तु बन्धे स्याहोषोत्पादे विनश्वरे ।
 मुख्यानुयायिनि शिशौ प्रकृतस्यानुवर्त्तने ॥ ४१ ॥

(१) इदमर्धं नास्ति क. ।

अनुवन्धी तु हिक्कायां तृष्णायामपि योषिति ।
 अनिरुद्ध उपानाथे पुंसि (१)चावन्धनेऽन्यवत् ॥ ४२ ॥
 आशावन्धः समाश्वासे पुंसि मर्कटजालके ।
 इष्टगन्धः सुगन्धौ स्यात् त्रिषु क्लीबं तु वालुके ॥ ४३ ॥
 इक्षुगन्धा कोकिलाक्षे क्रोष्टयां काशे च गोक्षुरे ।
 उपलव्धिर्मितौ प्राप्तावपि ज्ञाने च योषिति ॥ ४४ ॥
 उग्रगन्धाऽजमोदायां वचायां छिकिकौषधौ ।
 कालस्कन्धस्तमाले स्यात्तिन्दुके जीवकदुमे ॥ ४५ ॥
 तीक्ष्णगन्धा वचाराजिकयोः शोभाज्ञने पुमान् ।
 तुणगोधा चित्रकोले कृकलासेऽपि योषिति ॥ ४६ ॥
 पारिव्याधस्तु पुंसि स्याद्वेतसे च द्रुमोत्पले ।
 ब्रह्मवन्धुरधिक्षिते निर्देशे ब्राह्मणस्य ना ॥ ४७ ॥
 महौषधं तु शुण्ठयां स्याद्विषायां लशुनेऽपि च ।
 समुन्नद्धः समुद्धूते पण्डितमन्यगर्विते ॥ ४८ ॥

(धपचकम्)

योजनगन्धा कस्तूर्यो सितायां व्यासमातारि ॥ ४९ ॥

इति धान्तवर्गः ।

(नैकम्)

नः पुमान् सुगते वन्धे द्विरण्डे प्रस्तुतेऽपि च ।

(नद्विकम्)

अग्निवैश्वानरेऽपि स्याच्चित्रकाख्यौषधौ पुमान् ॥ १ ॥
 अच्चं भक्ते च भुक्ते स्यादिनः पत्यौ नृपार्कयोः ।
 उच्चं किलन्ने च सुरते कृत्स्नं सर्वार्ग्युकुक्षिषु ॥ २ ॥
 घनं स्यात् कांस्यतालादिवाद्यमध्यमनृत्ययोः ।
 ना मुस्ताव्यौषदाद्येषु विस्तारे लोहमुद्गरे ॥ ३ ॥

त्रिषु सान्द्रे दृढे चाथ चिन्हं लक्ष्मपताकयोः ।
 चीनो देशांशुकवीहिभेदे तन्तौ मृगान्तरे ॥ ४ ॥
 छन्नं तु रहसि क्लीबं छादिते वाच्यलिङ्गवत् ।
 छिन्नं कृत्ते त्रिलिङ्गं स्याद् गुद्धच्यामपि योषिति ॥ ५ ॥
 जनो लोके महलोकात्परलोके च पामरे ।
 जनी सीमन्तिनीवध्वोरुत्पत्तावौषधीभिदि ॥ ६ ॥
 जहुः स्यात् पुंसि राजर्षिभेदे च मधुसूदने ।
 ज्यानिर्जीर्णं च हानौ च तटिन्यामपि योषिति ॥ ७ ॥
 जिनोऽर्हति च बुद्धे च पुंसि स्याज्जित्वरे त्रिषु ।
 ज्योत्स्ना चन्द्रातपेऽपि स्याज्ज्योत्स्नायुक्तनिशि स्मृता ॥ ८ ॥
 ज्योत्स्नी पटोलिकायां स्याज्ज्योत्स्नायुक्तनिशि ख्याम् ।
 तनुः काये त्वचि स्त्री स्यात् त्रिध्वल्पे विरले कृशे ॥ ९ ॥
 दानं गजमदे त्यागे पालनच्छेदशुद्धिषु ।
 दानुर्दातरि विकान्ते दीना स्त्री मूषिकख्याम् ॥ १० ॥
 वाच्यवद् दुर्गते भीते द्युमनं विच्छे वलेऽपि च ।
 धनुः पुमान् पियालद्रौ राशिभेदे शरासने ॥ ११ ॥
 धनं तु गोधने विच्छे धाना भृष्टयवेऽपि च ।
 धन्याकेऽभिनवोऽद्धित्रे धुनी नद्यां नदे पुमान् ॥ १२ ॥
 नग्नो वन्दिक्षपणयोः पुंसि त्रिषु विवाससि ।
 न्यूनं गह्योत्तियोः पानं पीतिभाजनरक्षणे ॥ १३ ॥
 भानुर्नां किरणे सूर्यं भिन्नः स्यात्त्रिषु दारिते ।
 सङ्गतेऽन्यत्र फुले च मानश्चित्तोन्तरौ ग्रहे ॥ १४ ॥
 कलीबं प्रमाणे प्रस्थादौ मीनो राश्यन्तरे भ्रष्टे ।
 मुनिः पुंसि वसिष्ठादौ वङ्गसेनतरौ जिने ॥ १५ ॥
 मृत्स्ना मृत्सातुवर्योः स्त्री यानं स्यादाहने गतौ ।
 योनिः स्त्रीपुंसयोश्च स्यादाकरे स्मरमन्दिरे ॥ १६ ॥
 रत्नं स्वज्ञातिश्रेष्ठेऽपि भणावपि नपुंसकम् ।
 रास्ना च स्याद्गुजङ्गाक्ष्यामेलापण्यार्मापि ख्याम् ॥ १७ ॥

लग्नं राश्युदये कलीव सक्तलज्जितयोस्त्रिषु ।
 वस्नस्त्ववकये पुंसि वेतने स्यात्तपुंसकम् ॥ १८ ॥
 वनं नपुंसकं नीरे निवासालयकानने ।
 वहिवैश्वानरेऽपि स्याच्चित्रकाख्यौषधौ पुमान् ॥ १९ ॥
 वानं शुष्कफले शुष्कस्यूतिकर्मकटे गतौ ।
 विन्नं विचारिते लब्धे बुध्नो ना मूलरुद्रयोः ॥ २० ॥
 श्वा पुमान् कुकुरे ख्यातः स्थानभेदे च वास्तुनः ।
 शीनो मूर्खं चाज्ञगरे इयेनः पक्षिणि पाण्डुरे ॥ २१ ॥
 स्वप्नः स्वापे प्रसुप्तस्य विज्ञाने दर्शने पुमान् ।
 सानुरख्नो वने प्रस्थे वात्यामार्गात्रिकोविदे ॥ २२ ॥
 स्थानं सादृश्येऽवकाशे स्थितौ वृद्धिक्षयेतरे ।
 स्त्यानं स्तिनग्धे प्रतिध्वाने धनत्वालस्ययोरपि ॥ २३ ॥
 स्नानं स्नानीयेऽभिषवे सूनं प्रसवपुष्पयोः ।
 सूना पुत्र्यां वधस्थाने गलशुणिडकयोः ख्याम् ॥ २४ ॥
 सूनुः पुत्रेऽनुजेऽकं ना सूनुः किरणसूर्ययोः ।
 हनुर्हृष्विलासिन्यां सृत्यावस्त्रे गदे ख्याम् ॥ २५ ॥
 द्रयोः कपोलावयवे हीनं गद्योनयोख्यिषु ।
 (नत्रिकम्)

अज्ञनं कज्जले चाक्तौ सौवीरे च रसाज्ञने ॥ २६ ॥
 पुंसि ज्येष्ठादिगज्जयोरज्ञना वानरीभिदि ।
 अज्ञनी लेप्यनार्यो चावनं प्रीतौ च रक्षणे ॥ २७ ॥
 अयनं पथि भानोरप्युदग्दक्षिणतो गतौ ।
 अपानं तु गुदे क्लीवं पुंसि स्यात्तस्य मारुते ॥ २८ ॥
 असनं क्षेपणे क्लीवं पुंसि स्याज्जीवकद्रुमे ।
 अज्ञनं प्राज्ञणे याने कामिन्यामज्ञना मता ॥ २९ ॥
 अर्जुनः ककुभे पार्थै कार्तवीर्यमयूरयोः ।
 मातुरेकसुतेऽपि स्यात् पुंलिङ्गो धवलेऽन्यवत् ॥ ३० ॥
 नपुंसकं तृणे नेत्रगदे चाप्यर्जुनी गवि ।

उषायां वाहुदानयां कुद्विन्यामपि च क्वचित् ॥ ३१ ॥

अम्लानो महासहायां नान्यलिङ्गस्तु निर्मले ।

अशोभ्नी तालमूल्यां स्यादशोभ्नः सूरणेऽपि च ॥ ३२ ॥

असिक्नी स्यादवृद्धान्तः पुरप्रेष्यानदीभिदोः ।

असनिः स्त्रीपुंसयोः स्याच्चञ्चलायां पवावपि ॥ ३३ ॥

अरत्निर्ना सप्रकोष्ठताङ्गुलिकरेऽपि च ।

कफोणावव्यथालौ स्यादु वृश्चिके भ्रमरे पुमान् ॥ ३४ ॥

अर्थी पुमान् याचके स्यात् सेवके च विवादिनि ।

अध्वा ना पथि संस्थाने स्यादवस्कन्दकालयोः ॥ ३५ ॥

अर्वा तुरङ्गमे पुंसि कुत्सिते वाच्यलिङ्गकः ।

आसनं द्विरदस्कन्धे पीठे यात्रानिवर्तने ॥ ३६ ॥

आसनी विषणौ स्थित्यामासनो (१)जीवकद्वुमे ।

मादानं ग्रहणेऽपि स्यादलङ्कारे च वाजिनाम् ॥ ३७ ॥

आपन्नः सविषत्तौ च प्रासे वाच्यवदीरितः ।

आत्मा पुंसि स्वभावेऽपि प्रयत्नमनसोरपि ॥ ३८ ॥

धृतावपि मनीषायां शरीरब्रह्मणोरपि ।

मालानं करिणां बन्धस्तम्भे रज्जौ च न स्त्रियाम् ॥ ३९ ॥

ईशानं ज्योतिषि कलीबं पुंलिङ्गः स्यात् त्रिलोचने ।

उत्तानमगभीरे स्यादूर्ध्वास्यशयिते त्रिषु ॥ ४० ॥

उत्थानमुद्यमे तन्त्रे पौरुषे पुस्तके रणे ।

प्राङ्गणाद्गमहर्षेषु मलरोगेऽपि न द्वयोः ॥ ४१ ॥

उद्यानं स्यान्निःसरणे वनभेदे प्रयोजने ।

उदानेऽप्युदरावर्ते वायुभेदे भुजङ्गमे ॥ ४२ ॥

उद्धानमुद्गते वाच्यलिङ्गं चुल्यां नपुंसकम् ।

ओदनं न स्त्रियां भक्ते वलायामोदनी स्त्रियाम् ॥ ४३ ॥

कमनः कामुके कामेऽभिरूपेऽशोकपादपे ।

कम्पनं न द्रयोः कम्पे कम्पे स्यादभिधेयवत् ॥ ४४ ॥
 कठिनमपि निष्ठुरे स्यात्स्तव्येऽपि त्रिषु नपुंसकं स्थात्याम् ।
 कठिनी खटिकायामपि कठिना गुडशर्करायां च ॥ ४५ ॥
 कन्दनं रोदनेऽपि स्यादाह्वानेऽप्यथ कल्पना ।
 करिणः सज्जनायां स्त्रीं क्लीवं लुप्तौ च कल्पने ॥ ४६ ॥
 कर्त्तनं न द्रयोऽश्लेषे नारीणां सूत्रनिर्मितौ ।
 कर्मास्त्री व्याप्यक्रिययोः कदनं मर्दपापयोः ॥ ४७ ॥
 काञ्चनः काञ्चनाले स्याच्चम्पके नागकेसरे ।
 उदुम्बरे च धत्तरे हरिद्रायां च काञ्चनी ॥ ४८ ॥
 क्लीवेऽवज्ञकेसरे हेमिन कामिनी भीरुवन्दयेः ।
 कामी तु कामुके चक्रवाके पारावतेऽपि च ॥ ४९ ॥
 कानीनः कन्यकाजाततनये व्यासकर्णयोः ।
 काकिनी पणपादेऽपि मानपादे वराटके ॥ ५० ॥
 काननं विषिने गेहे परमेष्ठिमुखेऽपि च ।
 कुहनं मृत्तिकाभाण्डविशेषे काचभाजने ॥ ५१ ॥
 कुहना दम्भचर्यायामीष्यालौ कुहनं त्रिषु ।
 कृती स्यात् पण्डते योग्ये केतनं तु निमन्त्रणे ॥ ५२ ॥
 गृहे केतौ च कृत्येऽथ केशी केशवति त्रिषु ।
 दैत्ये ना चौरपुष्यां स्त्री कौलीनं गुह्यजन्ययोः ॥ ५३ ॥
 कुकर्मणि कुलीनत्वे युद्धे पश्वहिपक्षिणाम् ।
 कौपीनं स्यादकार्ये च चौरगुह्यप्रदेशयोः ॥ ५४ ॥
 खलिनी खलवृन्दे स्यात्तालपण्यमिपि स्त्रियाम् ।
 खञ्जनः खञ्जरीटे स्त्री सर्वप्यां खञ्जनं गतौ ॥ ५५ ॥
 खड्डी ना गण्डके मञ्जुधोषे खड्डगधरे त्रिषु ।
 गर्जनं निनदे कोषे गहनं कलिले त्रिषु ॥ ५६ ॥
 नपुंसकं गव्हरे स्यादःखकाननयोरपि ।
 गन्धनमुत्साहे स्यात्प्रकाशने सूचनेऽपि हिंसायाम् ॥ ५७ ॥
 ग्रामीणः शुनि काके पुंसि त्रिषु सम्भृते ग्रामैः ।

ग्रावा तु प्रस्तरे पृथ्वीधरे पुंस्यथ गृज्जनम् ॥ ५८ ॥
 विषदग्धपशोर्मीसे क्लीवं पुंसि रसोनके ।
 गोस्तनो हारभेदे ना द्राक्षायां गोस्तनी ख्रियाम् ॥ ५९ ॥
 गोमी शृगाले पुंसि स्यात्तिषु गोमत्युपासके ।
 घट्टना चलनावृत्त्योश्चन्दनी तु नदीभिदि ॥ ६० ॥
 चन्दनोऽख्नी मलयजे भद्रकाल्यां नपुंसकम् ।
 चलनं भ्रमणे कम्पे कम्पे तु वाच्यलिङ्गकम् ॥ ६१ ॥
 चलनी वल्लयोधिन्यां वारिभेदेऽपि च क्वचित् ।
 चक्री तैलिकभित्कोककुलालाजाहिसूचके ॥ ६२ ॥
 चर्मी फलकपाणौ स्याद्गूर्जं भृङ्गस्त्रिवपि ।
 चर्मकृत्तौ च फलके चेतना संविदि ख्रियाम् ॥ ६३ ॥
 वाच्यवत्प्राणयुक्तेऽथ छुद्म व्याजापदेशयोः ।
 छुर्दनं वमने क्लीवं निम्बालम्बुषयोः पुमान् ॥ ६४ ॥
 छुर्दनं च दले पक्षे पिधाने छेदनं भिदि ।
 कर्तने च जनुः पुंसि जन्तौ षैश्वानरेऽपि च ॥ ६५ ॥
 जवनं तु स्यदे वंगे हये ना वेगिनि त्रिषु ।
 जननी तु दयामात्रोर्जननं वंशजन्मनोः ॥ ६६ ॥
 जयनं स्यात्तुरङ्गादिसत्राहे विजयेऽपि च ।
 जघनं च ख्रियाः श्रोणिपुरोभागे कटावपि ॥ ६७ ॥
 ज्ञानी स्यात्पुंसि दैवज्ञे ज्ञानयुक्तेऽन्यलिङ्गकः ।
 जीवनं वर्त्तने जीवप्राणधारणयोर्जले ॥ ६८ ॥
 जीवनी जीवना चापी जीवन्तीभेदयोः क्रमात् ।
 तपनोऽरुष्करेऽपि स्याद्ग्रासकरे निरयान्तरे ॥ ६९ ॥
 तलुनः पवने यूनि युवत्यां तलुनी समृता ।
 तलिनं विरले स्तोके स्वच्छेऽपि वाच्यलिङ्गकम् ॥ ७० ॥
 तमोधनः सूर्यवहीन्दुबुद्धशङ्करविषषुषु ।
 त्यागी दातरि शूरेऽथ तेवनं केलिकानने ॥ ७१ ॥
 क्रीडायां तेमनं त्वाद्रीकरणे व्यज्जनेऽपि च ।

तेजनः पुंसि वंशे स्याच्चेजनी तृणपूलके ॥ ७२ ॥
 तोदनं व्यथने तोत्रे दंशनं दंशवर्मणोः ।
 दर्शनं नयनस्वप्नवुद्धिधर्मोपलब्धिषु ॥ ७३ ॥
 शास्त्रदर्पणयोश्चाथ दमनः पुष्पवीर(१)योः ।
 दशनः शिखरे दन्ते कवचे तु नपुंसकम् ॥ ७४ ॥
 दहनश्चित्रके भज्ञातकेऽग्नौ दुष्टचेष्टिते ।
 दृशानं ज्योतिषि क्लीबं पुंलिङ्गः स्याद्विरोचने ॥ ७५ ॥
 देवनं व्यवहारे स्याज्जिगीषाकोडयोरपि ।
 देवनोऽक्षेषु पुंसि स्याद् ध्वजी तु पृथिवीधरे ॥ ७६ ॥
 रथब्राह्मणयोश्चापि भुजङ्गमतुरङ्गयोः ।
 धन्वी धनुर्धरेऽपि स्यादर्जुने ककुभद्रुमे ॥ ७७ ॥
 धन्वा तु मरुदेशे ना क्लीबं चापे स्थलेऽपि च ।
 धमनो नाऽनले भख्याऽधमापकक्रूरयोख्यिषु ॥ ७८ ॥
 धमनो तु शिराहङ्गविलासिन्योश्च योविति ।
 धावनं गमने शुद्धौ पृश्निपण्यां तु धावनी ॥ ७९ ॥
 धाम देहे गृहे रक्षमौ स्थाने जन्मप्रभावयोः ।
 नन्दनं वासवेद्याने नन्दनो हृषके सुते ॥ ८० ॥
 नन्दी हरप्रतीहारे गर्दभाण्डे वनद्रुमे ।
 नन्दिन्युमायां गङ्गायां ननान्दधेनुभेदयोः ॥ ८१ ॥
 नलिनी पद्मिनीव्योमनिम्नगाकमलाकरे ।
 नपुंसकं नीलिकायां न पुंसि सरसीरुहे ॥ ८२ ॥
 निदानं कारणे वत्सदामादिकारणक्षये ।
 निधनं स्यात्कुले नाशे प्रधनं दारणे रणे ॥ ८३ ॥
 पवनं कुम्भकारस्य पाकस्थाने नपुंसकम् ।
 निष्पावमरुतोः पुंसि प्रज्ञानं वुद्धिचिह्नयोः ॥ ८४ ॥
 प्रधानं स्यान्महामात्रे प्रकृतौ परमात्मनि ।

प्रह्लायामपि च क्लीवमेकत्वे तूत्तमे सदा ॥ ८५ ॥
 पद्मिनी पद्मसङ्घाते स्त्रीविशेषे सरोरुहे ।
 प्रसन्ना स्त्री सुरायां स्यात्स्वच्छ्रसन्तुष्टयोऽस्त्रिषु ॥ ८६ ॥
 प्रसूनो वाच्यवज्जाते क्लीवं तु फलपुष्पयोः ।
 पत्री इयेने पत्ररथे काण्डद्रुरथिकाद्रिषु ॥ ८७ ॥
 पर्वं क्लीवं महे ग्रन्थौ प्रस्तावे लक्षणान्तरे ।
 दर्शप्रतिपदोः सन्धौ विषुवत्प्रभतिष्वपि ॥ ८८ ॥
 पश्चम सूत्रादिसूक्ष्मांशो किञ्जलके नेत्रलोमनि ।
 पाठीना मीनभेदे स्यात् पाठके गुणगुलुद्रुमे ॥ ८९ ॥
 पावनं तु जले कुछे ना व्यासे पावकेऽपि च ।
 पाचनं दशमूल्यादौ प्रायश्चित्ते च नाऽनले ॥ ९० ॥
 वाच्यवत्पाचयितरि हरीतक्यां तु योषिति ।
 पाशी व्याधे च वरुणे पिशुनं कुड्कुमेऽपि च ॥ ९१ ॥
 कपिवक्त्रे च काके ना सूचककूरयोऽस्त्रिषु ।
 पृक्कायां पिशुना स्त्री स्यात् पीतनं पीतदारुणि ॥ ९२ ॥
 कुड्कुमे हरिताले च पुमानाम्रातके मतः ।
 पृतना तु हरीतक्यां दानवीरोगभेदयोः ॥ ९३ ॥
 पृतना तु स्त्रियां सेनामातसेनाविशेषयोः ।
 प्रेमा ना वासवे वाते प्रेमास्त्री स्नेहनर्मणोः ॥ ९४ ॥
 फलिन्यग्रिशिखायां च फलयां स्त्री फलिनि द्विषु ।
 फालगुनस्तु गुडाकेशे नदीजार्जुनभूरुहे ॥ ९५ ॥
 तपस्यसंज्ञामासे तत्पूर्णिमायां तु फालगुनी ।
 ब्रह्म तत्त्वतपेषावेदे न द्रव्योः पुंसि वेधसि ॥ ९६ ॥
 ऋत्विग्यागभिदोर्विप्रे बन्धनं वधबन्धयोः ।
 वन्दनो नतिजीवातुकुटीयाचनकर्मसु ॥ ९७ ॥
 वाहिनी स्यात्तरङ्गिण्यां सेनासैन्यप्रभेदयोः ।
 वाणिनी नर्तकीमत्ताविदग्धवनितासु च ॥ ९८ ॥
 बुधानस्तु गुरौ विज्ञे वेधनं गन्धदीपने ।

वोधनी वोधपिष्पलयोर्भर्म स्यात् काञ्चने भृतौ ॥ ६४ ॥
 भरडनं कवचे युद्धे खलीकारेऽपि न द्रयोः ।
 भट्टिनी द्विजभार्यायां नाटधोक्तयां राजयोविति ॥ १०० ॥
 भवनं स्याद् गृहे भावे भाजनं योग्यपात्रयोः ।
 भावना तु न ना ध्याने पर्यालोकेऽधिवासने ॥ १ ॥
 भुवनं विष्टपेऽपि स्यात् सलिले गगने जने ।
 भोगी भुजङ्गमेऽपि स्याद् ग्रामपात्रे नृपे पुमान् ॥ २ ॥
 विहाय महिषीमन्यराजयोविति भोगिनी ।
 मदनः स्मरवसन्तदुभिदृस्तूरसिकथके ॥ ३ ॥
 मलनः पटवासे ना मर्दने तु न पुंसकम् ।
 मलिनं दूषिते कृष्णे ऋतुमत्यां तु योषिति ॥ ४ ॥
 मण्डनं भूषणे कलीबं स्यात्त्रिष्वलङ्गरिष्णुनि(१) ।
 मार्जनं न द्रयोर्मार्षीयौ पुंसि स्याल्लोधशाखिनि ॥ ५ ॥
 मालिनी मातृकावृत्तभिदोर्मालिकयोविति ।
 गौरीचम्पानगयोश्च मन्दाकिन्यां नदीभिदि ॥ ६ ॥
 मानिनी तु ख्रियां फलयां मानी मानवति त्रिषु ।
 मिथुनं न द्रयो राशिभेदे खीपुंसयुग्मके ॥ ७ ॥
 मुण्डनं वपने त्राणे मेहनं मूत्रशिइनयोः ।
 मैथुनं सुरतेऽपि स्यात् सङ्गतेऽपि न पुंसकम् ॥ ८ ॥
 यमनं वन्धने चोपरतौ कलीबं यमे पुमान् ।
 यवनो देशभेदे ना वेगिवेगाधिकाश्वयोः ॥ ९ ॥
 यवान्यौषधिभेदे खी वाच्यवद्रेगिनि स्मृता ।
 यापनं वर्तने कालक्षेपे निरसनेऽपि च ॥ १० ॥

(१) इतः परं साधेभिदं पद्यं नास्ति-क. ।

मसनं गण्डगोले स्यात्तपस्ये परमेष्ठिनि ।

मङ्गनं तार्किंके रम्ये गृहे देहे जलाशये ॥

मसूनोऽब्री त्रित्वरे स्यान्मेषादौ महिषेऽपि च ।

युवा स्यात्त्वणे श्रेष्ठे निसर्गवलशालिनि ।
 युज्जानः सारथौ विप्रे योजनं परमात्मनि ॥ ११ ॥
 चतुर्थकोश्यां च योगेऽथ रसनं स्वदने ध्वनौ ।
 जिह्वायां तु न पुंसि स्याद्रास्नायां रसना स्त्रियाम् ॥ १२ ॥
 रक्षनो रागजनने रज्जनं रक्तचन्दने ।
 शुण्डारोचनिकानीलीमञ्जष्टासु च रज्जनी ॥ १३ ॥
 रजनी नलिनीरात्रिहरिद्राजतुकासु च ।
 राधनं साधने प्राप्तौ राधना भाषणे स्त्रियाम् ॥ १४ ॥
 राजा प्रभौ च नृपतौ क्षत्रिये रजनीपतौ ।
 यक्षे शके च पुंसि स्याद्रागो रक्तेऽपि कामुके ॥ १५ ॥
 रेचनी त्रिवृतादन्त्यो रोचनी कर्कशे स्त्रियाम् ।
 रोचना रक्तकलहारे गोपित्त्वारयोषितोः ॥ १६ ॥
 रोचनः कूटशालमल्यां पुंसि स्याद्रोचके त्रिषु ।
 रोदनं कन्दनेऽस्त्रेऽपि दुरालभौषधौ स्त्रियाम् ॥ १७ ॥
 रोही रोहितकेऽश्वत्थवटपादपयोः पुमान् ।
 लङ्घनं तूपवासे स्यात् (१)क्रमणे स्वनेऽपि च ॥ १८ ॥
 ललना कामिनीनारीभेदजिह्वासु योषिति ।
 लक्ष्म चिह्ने प्रधाने च लाञ्छनं नामचिह्नयोः ॥ १९ ॥
 लेखनं छुर्दने भूर्जे लिपिन्यासेऽथ वर्जनम् ।
 हिंसात्यागयोर्वपनं वीजाधाने च मुण्डने ॥ २० ॥
 वसनं छादने वस्त्रे वमनं छुर्दनेऽर्दने ।
 वर्द्धनं वृद्धिवर्द्धिष्णुच्छेदे घट्यां तु वर्द्धनी ॥ २१ ॥
 वयञ्जनं तेमने चिह्ने इमश्रुण्यवयवेऽहनि ।
 व्यसनं त्वशुभे सक्तौ पानखोमृगयादिषु ॥ २२ ॥
 दैवानिष्टफले पापे विपत्तौ निष्फलोद्यमे ।
 वर्तनो वामने क्लीबं वृत्तौ स्त्री प्रेषणाध्वनोः ॥ २३ ॥

न पुंसि तूलनालायां तकुर्पीठे च जीवने ।
 वर्त्तिणौ त्रिषु वज्री तु वुद्वे देवाधिपे पुमान् ॥ २४ ॥
 वचक्तुस्तु पुमान् विप्रे वावदूकेऽभिधेयवत् ।
 वर्णा स्याज्ञेखके चित्रकरेऽपि ब्रह्मचारिणि ॥ २५ ॥
 वर्धम् देहप्रमाणातिसुन्दराकृतिषु स्मृतम् ।
 वर्त्म नेत्रच्छुदे मार्गे वाजी वाणाश्वपक्षिषु ॥ २६ ॥
 वामनोऽप्यतिखर्वे च त्रिषु पुंसि तु दिग्गजे ।
 हरावङ्गोटवृक्षेऽथ वासनं धूपनेऽपि च ॥ २७ ॥
 वारिधान्यां च वखे च प्रत्याशाक्षानयोः स्त्रियाम् ।
 वाग्मी पटौ सुराचार्ये विज्ञानं ज्ञानकर्मणाः ॥ २८ ॥
 वितुव्वं सुनिषण्णे च शैवाले च नपुंसकम् ।
 वितानो यज्ञ उज्जोचे विस्तारे पुन्नपुंसकम् ॥ २९ ॥
 ल्लीवं वृत्तविशेषे स्यात्त्रिलङ्गो मत्तुच्छ्रयोः (१) ।
 विमानो व्योमयाने च सार्वभौमगृहेऽपि च ॥ ३० ॥
 घोटके यानपात्रे च पुन्नपुंसकयोर्मतः ।
 विक्लिन्नो जरसा जीर्णे शीर्णे चार्द्दे च वाच्यवत् ॥ ३१ ॥
 विपन्नं विपदाकान्ते त्रिषु पुंसि भुजङ्गमे ।
 विच्छिन्नव्वं च समालब्धे विभक्तेऽप्यभिधेयवत् ॥ ३२ ॥
 विलग्नं न स्त्रियां मध्ये त्रिषु स्याल्लग्नमात्रके ।
 विषम्बस्तु शिरीषे ना गुह्यचीत्रिवृतोः स्त्रियाम् ॥ ३३ ॥
 व्युत्थानं स्वातन्त्र्यकृत्ये विरोधाचरणेऽपि च ।
 वृजिनं कलमषे ल्लीवं केशे ना कुटिले त्रिषु ॥ ३४ ॥
 वृषा कर्णं महेन्द्रे ना वेदना ज्ञानदुःखयोः ।
 वैष्णनं कर्णशक्तियामुष्णीषे सुकुटे वृतौ ॥ ३५ ॥
 व्योम वारिणि चाकाशे भास्करस्याच्छनाश्रये ।
 शकुनिः पुंसि विहगे सौबले करणान्तरे ॥ ३६ ॥

शयनं सुरते निद्राशययोश्च नपुंसकम् ।
 शमनं शान्तिवधयोः शमनः श्राद्धदैवते ॥ ३७ ॥
 श्वसनं स्वसिते पुंसि मारुते मदनद्रुमे ॥
 शकुनस्तु पुमान् पक्षिमात्रपक्षिविशेषयोः ॥ ३८ ॥
 शुभशंसिनिमित्ते च शकुनं स्यानपुंसकम् ।
 शङ्खिनी श्वेतवृन्दायां चौरूपूष्यां वधूभिदि ॥ ३९ ॥
 शङ्खी हरौ समुद्रे ना शङ्खवत्यभिधेयवत् ।
 शतग्नी शख्नभेदे स्यात् वृश्चिकाल्यां करञ्जके ॥ ४० ॥
 शासनं राजदत्तोर्वर्यां लेखाज्ञाशास्त्रशास्त्रिषु ।
 शास्त्री स्यात् पादपे वेदे तुरुष्काख्यजने पुमान् ॥ ४१ ॥
 शिखी वहौ बलीवदं शरे केतुग्रहे द्रुमे ।
 मयूरे कुकुटे पुंसि शिखावत्यन्यलिङ्गकः ॥ ४२ ॥
 शिल्पी तु वाच्यवत् कारौ खियां कोलदलौषधौ ।
 शूली स्याच्छङ्करे पुंसि शूलरोगिणि वाच्यवत्^(१) ।
 शृङ्गी शृङ्गयुते नागे वृषपर्वतयोरपि ॥ ४३ ॥
 श्लेषमग्नी मस्तिकायां च ज्योतिष्मत्यां च योषिति ।
 शोभनो योगभेदे ना सुन्दरे वाच्यलिङ्गकः ॥ ४४ ॥
 सवनं त्वध्वरे स्नाने सोमनिर्दलनेऽपि च ।
 स्तननं ध्वनिमात्रे स्यान्मेघशब्दे च कुन्थिते ॥ ४५ ॥
 समानः सत्समैकेषु त्रिषु ना नाभिमारुते ।
 सन्तानः सन्ततौ गोत्रे स्यादपत्ये सुरद्रुमे ॥ ४६ ॥
 स्पर्शनो मारुते पुंसि दाने स्पर्शैः नपुंसकम् ।
 संस्थानमाकृतौ मृत्यौ सञ्जिवेशे चतुष्पथे ॥ ४७ ॥
 स्यन्दनं तु सुतौ नीरे तिनिशे ना रथेऽस्त्रियाम् ।
 सज्जनं तु भवेत् क्लीबमुपरक्षणघट्योः ॥ ४८ ॥
 वाच्यलिङ्गं कुलीने स्यात् कल्पनायां तु योषिति ।

सन्धानं स्यादभिष्वे तथा सद्वृटनेऽपि च ॥ ४९ ॥
 सम्पन्नं साधितेऽपि स्यात् सम्पत्तिसहितेऽन्यवत् ।
 सन्धिनी वृषभाकान्ताकालदुर्घोस्योः स्थियाम् ॥ ५० ॥
 सद्व स्यान्मन्दिरे नीरे संव्यानं लादनेऽशुके ।
 सदनं मन्दिरे तोये स्वामी प्रभुविशाख्योः ॥ ५१ ॥
 सादी तुरङ्गमातङ्गरथारोहेषु द्रूशयते ।
 स्थापनं रोपणे पुंसवने पाठौषधौ स्थियाम् ॥ ५२ ॥
 सावनो यज्ञकर्मान्ते यज्ञमानप्रचेतसोः ।
 साधनं मृतसंस्कारे सैन्ये सिद्धौषधौ गतौ ॥ ५३ ॥
 निर्वर्तनेऽपायमेद् दापनेऽनुगमे धने ।
 साम क्लीबमुपायस्य भेदे वेदान्तरेऽपि च ॥ ५४ ॥
 सीमा घाटस्थितिक्षेत्रेष्वरण्डकोषेऽपि च स्थियाम् ।
 सूचना व्यधने दृष्टौ गन्धनेऽभिनयेऽपि च ॥ ५५ ॥
 सेचनं रक्षणे सेके नौकायाः सेकभाजने ।
 सेनानीः स्यात्पुमान् कार्तिकेये सेनापतावपि ॥ ५६ ॥
 सेवनं सीवनोपास्त्योर्हली रामे च कर्षके ।
 हस्तिनी गजयोषायां जातिभेदे च योषितः ॥ ५७ ॥
 हसनं न द्रयोर्हासेऽङ्गारधान्यां तु योषिति ।
 हायनो न स्थियां वर्षे पुंस्यर्चित्रीहिमेदयोः ॥ ५८ ॥
 हादिनी वज्रतडितेऽर्हिण्डनं भ्रमणे रते ।

(नचतुष्कम्)

अवलग्नोऽस्थियां मध्ये त्रिषु स्याल्पःनमात्रके ॥ ५९ ॥
 अनूचानो विनीते स्यात् साङ्गवेदविचक्षणे ।
 अपाचीनमवागर्थे विपर्यस्ते च वाच्यवत् ॥ ६० ॥
 अभिपत्रोऽपराधेऽभिग्रस्ते चापद्गते त्रिषु ।
 अवदानं खण्डने स्यादतिवृत्ते च कर्मणि ॥ ६१ ॥
 अभिमानोऽर्थादिदर्पेऽज्ञाने प्रणयहिंसयोः ।

अनोकिनी स्त्रियां सेनामात्रसेनाविशेषयोः (१) ॥ ६२ ॥
 अधिष्ठानं पुरे चक्रे प्रभावेऽध्यासनेऽपि च ।
 अन्वासनं स्नेहवस्तावुपास्तावनुशोचने ॥ ६३ ॥
 अर्यमा तु पुमान् सूर्ये पितृदेवान्तर्देपि च ।
 अथर्वा ब्राह्मणे पुंसि वेदे तु स्यान्नपुंसकम् ॥ ६४ ॥
 भवेदभिजनः ख्यातौ जन्मभूम्यां कुलध्वजे ।
 कुलेऽपि च पुमानायाधनं युद्धे वधेऽपि च ॥ ६५ ॥
 स्यादाकलनमाकाङ्गा परिसङ्गख्यानवन्धने ।
 आतश्चनं प्रतीवापजवनाप्यायनेषु च ॥ ६६ ॥
 आराधनं च पचने प्राप्तौ सन्तोषणेऽपि च ।
 आच्छादनं सम्पिधाने वस्त्रेऽपवृतिमात्रके ॥ ६७ ॥
 आस्कन्दनं तिरस्कारे रणे संशोषणेऽपि च ।
 आवेशनं शिल्पिशाले भूतावेशप्रवेशयोः ॥ ६८ ॥
 आत्मयोनिः पुमान् कामदेवे च परमेष्ठिनि ।
 उपधानं विषे गण्डौ प्रणयेऽपि नपुंसकम् ॥ ६९ ॥
 उत्सादनं समुक्षेषोद्धाहनोद्धर्तनेषु च ।
 स्यादुत्पत्तनमुत्पत्तौ तथोर्धर्वगमनेऽपि च ॥ ७० ॥
 उद्धर्त्तनमुत्पत्तने विलेपने घर्षणे क्लीबम् ।
 उदयनमुदये क्लीबं वत्सेशागस्त्ययोः पुंसि ॥ ७१ ॥
 उद्धाहने (२) द्विसोत्ये स्याद्रज्ज्वामुद्धाहनो मता ।
 उपासनं शराभ्यासेऽप्युपास्तावासनेऽपि च ॥ ७२ ॥
 कपीतनो गर्दभाण्डशिरीषाद्वातकेषु च ।
 अश्वत्थे च कलापी तु प्लक्षवर्हिणयोः पुमान् ॥ ७३ ॥
 कलध्वनिः पुमान् पारावते पिकमयूरयोः ।
 कञ्जुक्यन्तःपुराध्यक्षे षिङ्गऽहौ जोङ्गकद्रुमे ॥ ७४ ॥
 कात्यायनो वरुचौ विशेषे च मुनेः पुमान् ।

काषायवस्त्रे विधवार्द्धजरत्युमयोः स्त्रियाम् ॥ ७५ ॥
 कुम्भयोनिरगस्त्ये स्याद्वस्त्रिष्ठद्रोणयोः पुमान् ।
 कुचन्दनं च पत्राङ्गे द्रुभेदे रक्तचन्दने ॥ ७६ ॥
 कुण्डली वरुणे केकिभोगिनोश्च सकुण्डले ।
 केसरी तुरगे सिंहे पुत्रागे नागकेसरे ॥ ७७ ॥
 क्रीञ्चादनं तु पिप्पल्यां चिञ्चोटकमृणालयोः ।
 खड्गधेनुः स्त्रियां खड्गपुत्रिकागण्डकस्त्रियोः ॥ ७८ ॥
 गवादनीन्द्रवारुण्यां गवां वासादनाश्रये ।
 गदयित्तुः पुमान्कामे जलपाके कामुकेऽपि च ॥ ७९ ॥
 वनाधने वर्षुकावृद्धे मत्तधातुककुञ्जरे ।
 चक्र च वोषयित्तुस्तु विप्रकोकिलयोः पुमान् ॥ ८० ॥
 चित्रमानुः पुमान् वैश्वानरे चाहस्करेऽपि च ।
 चोलकी तु करीरे स्यात्तारङ्गे किञ्चकुपर्वणि ॥ ८१ ॥
 जलाटनो लोहपृष्ठे जलौकायां जलाटनी ।
 तपस्वी तापसे चानुकम्प्ये त्रिष्वथ योषिति ॥ ८२ ॥
 मांसिकाकटुरोहिण्योस्तरस्वी शूरवेगिनोः ।
 तपोधनस्तापसे स्यान्मुण्डीर्यां तु तपोधना ॥ ८३ ॥
 द्विजन्मा दशने विप्रे दुर्नाम फ्रीवमर्शसि ।
 स्यादीर्घकोषिकायां स्त्री देवसेना तु वज्रिणः ॥ ८४ ॥
 सुतायामपि सेनायां देवतानां च योषिति ।
 नागाङ्गनेभसुन्दर्यां नागयष्टौ च योषिति ॥ ८५ ॥
 भवेत्रिधुवनं कम्पे सुरते च नपुंसकम् ।
 निर्वासनं हिंसने स्यात्तगरादेवहिष्कृतौ ॥ ८६ ॥
 निर्भत्सनं खलीकारेऽलक्तकेऽपि नपुंसकम् ।
 निर्यातिनं वैरशुद्धौ दाने न्यासार्पणेऽपि च ॥ ८७ ॥
 निशामनं दर्शने स्यादालोचने च न द्रयोः ।
 निशमनमुक्तं दृष्टौ श्रुतौ निरसनं वधे प्रतिक्षेपे ॥ ८८ ॥
 निष्ठीवने प्रज्ञनं योनौ जन्मन्यपि क्लीवम् ।

प्रसहनमपि भङ्गे स्यात् क्षेपे पञ्चाननः शिवे सिंहे ॥ ६६ ॥
 प्रहसनमपि प्रहासे रूपकभेदे च परिहासे ।
 प्रणिधानं प्रयत्ने स्यात् समाधौ च प्रवेशने ॥ ६० ॥
 प्रयोजनं कार्यहेत्वाः पलाशी वृक्षरक्षसोः ।
 अथ प्रवचनं वेदे प्रकृष्टवचनेऽपि च ॥ ६१ ॥
 प्रतिपन्नोऽन्यलिङ्गः स्याद्विज्ञातेऽङ्गीकृतेऽपि च ।
 प्रस्फोटनं तु शूर्पे स्यात्ताडने च विकाशने ॥ ६२ ॥
 प्रतिमानं प्रतिच्छ्रायागज(१)कुम्भान्तरालयोः ।
 प्रतियत्नस्तु संस्कारलिप्सेऽपत्रहणेषु च ॥ ६३ ॥
 प्रत्यर्थी वाच्यलिङ्गः स्याच्छ्रूतौ च प्रतिवादिनि ।
 परिज्वा तु पुमानिन्दौ याह्निके परिचारके ॥ ६४ ॥
 प्रसाधनी तु कङ्कल्यां सिद्धौ वेशे प्रसाधनम् ।
 पथस्त्वनी नदीधेन्वोर्विभावर्यां च योषिति ॥ ६५ ॥
 अथ पुण्यजनो यत्ते राक्षसे सज्जनेऽपि च ।
 पृथग्जनस्तु पुंलिङ्गः कथितो नीचमूर्खयोः ॥ ६६ ॥
 फलकी मत्स्यभेदे ना वाच्यवत्फलकान्विते ।
 वारकी शत्रुचित्राश्वपर्णीजीवपयोधिषु ॥ ६७ ॥
 भूतात्मा पुंसि निर्दिष्टो देवे च परमेष्ठिनि ।
 महाधनं महामूल्ये (२)सुवर्णं सिलहकेऽपि च ॥ ६८ ॥
 महासेनः कार्त्तिकेये महासैन्यपतावपि ।
 मदयित्तुर्मद(३)युते पुमान् मध्ये नपुंसकः ॥ ६९ ॥
 महामुनिरगस्त्ये ना कुस्तुम्बुरुणि न द्वयोः ।
 मातुलानी कलाये स्याङ्गायां मातुलखियाम् ॥ १०० ॥
 मालुधानो मातुलाहौ मालुधानी लताऽन्तरे ।
 मेधावी ना शुके ब्राह्मणां स्त्रियां मेधाऽन्विते त्रिषु ॥ १०१ ॥
 रसायनं विषेऽपि स्याज्जराव्याधिजिदौषधौ ।

पुंलिङ्गः पक्षिराजे च विडङ्गास्यौषधेऽपि च ॥ १०२ ॥
 राजादनं क्षीरिकायां प्रियाले किञ्चुकेऽपि च ।
 ललाम स्यात् प्रभावे च लाङ्गूनध्वजवाजिषु ॥ १०३ ॥
 शृङ्गे प्रधाने भूषायामपि वालधिपुण्ड्रयोः ।
 लाङ्गली नालिकेरद्रौ रेवतीरमणे पुमान् ॥ १०४ ॥
 वनश्वा गन्धमार्जिरे वञ्चकव्याव्रयोः पुमान् ।
 वर्धमानः प्रश्नभेदे शरावैररणविष्णुषु ॥ १०५ ॥
 विस्मापनः स्यात्कुहके गन्धर्वनगरे स्मरे ।
 विसर्जनं परित्यागे दाने सम्प्रेषणेऽपि च ॥ १०६ ॥
 विरोचनः प्रल्हादस्य तनयेऽकेऽग्निचन्द्रयोः ।
 विहेठनं तु हिंसायां मर्दने च विडम्बने ॥ १०७ ॥
 भवेद्विहननं विघ्नहिंसयोस्तूलपिञ्जने ।
 विषयी विषयासक्ते वाच्यवत् क्लीबमिन्द्रिये ॥ १०८ ॥
 पुंसि स्यान्नुपतौ कामदेवे वैषयिकेऽपि च ।
 विष्वक्सेना फलिन्यां स्याद्विष्वक्सेनो जनार्दने ॥ १०९ ॥
 विलेपनी सुवेषस्त्रीयवाग्वोरपि योषिति ।
 विलासी भोगिनि व्याले विस्वप्सा नाऽग्निचन्द्रयोः ॥ ११० ॥
 वृक्षादनश्चलदले मधुचञ्चलकुठारयोः ।
 वृक्षादनो तु वन्दायां विदारीकन्दकेऽपि च ॥ १११ ॥
 वैरोचनिस्तु सुगते बलिदैत्यार्कपुत्रयोः ।
 शिखरी स्यादपामार्गे शैलपादपयोः पुमान् ॥ ११२ ॥
 शिखण्डनी यूथिकायां गुञ्जायामपि योषिति ।
 शिखण्डी ना कलापे स्याद् गाङ्गेयारिमयूरयोः ॥ ११३ ॥
 शृङ्गारी पूगगजयोः सशृङ्गारसुवेशयोः ।
 अथ इलेष्मघना मल्लयां केतक्यामपि योषिति ॥ ११४ ॥
 समूच्छ्वनमभिव्यासावृच्छायमोहयोरपि ।
 समुत्थानं समुद्योगे व्याधीनां निर्णयेऽपि च ॥ ११५ ॥
 सदादानोऽभ्रमातङ्गे हेरम्बे गन्धहस्तिनि ।

स्यात्संवदनमालोचे वशीकारे नपुंसकम् ॥ ११६ ॥
 समादानं समीचीनग्रहणे सौगतान्हिके ।
 संवादनं वाहने स्याङ्गारादेरङ्गमर्दने ॥ ११७ ॥
 समापनं परिच्छेदे समाप्तिवधयोरपि ।
 सनातनः शाश्वतेऽजे पित्रितिथ्यन्तरे हरे ॥ ११८ ॥
 स्तनयित्नुः पुमान् वारिधरेऽपि स्तनितेऽपि च ।
 सरोजिनी तु कमलाकरे पञ्चे च योषिति ॥ ११९ ॥
 समापनं समाप्ते स्यात् प्राप्ते किलष्टे वधेऽपि च ।
 सम्बाधनं द्वाःसदने शूलाग्रद्वारपालयोः ॥ १२० ॥
 संयमनी यमपुर्यां संयमनं बन्धने ब्रतेऽपि स्यात् ।
 सारसनमप्युरस्त्रे ततुत्रिणां मेखलायाञ्च ॥ १२१ ॥
 सामधेनी तु धाय्यायां समिध्यपि च योषिति ।
 सामयोनिस्तु सामोत्थे ब्रह्मकुञ्जरयोरपि ॥ १२२ ॥
 सुदर्शनो हरेश्वके मेरुजम्बुद्धुमे पुमान् ।
 न द्रयोः शकनगरे आज्ञौषधिभिदोः ख्याम् ॥ १२३ ॥
 सुयामुनो वत्सराजे प्रासादेऽभ्रान्तरेऽच्युते ।
 सुकमां तु पुमान् योगभेदे स्याद् देवशिल्पिनि ॥ १२४ ॥
 सुधन्वा प्रौढधानुष्के त्रिषु ना विश्वकर्मणि ।
 सुपर्वा ना शरे वंशे पर्वधूमसुरेष्वपि ॥ १२५ ॥
 सुदामा तु पुमान् वारिधरपर्वतभेदयोः ।
 सौदामन्यप्सरोभेदे तडिच्छ्वेदयोः ख्याम् ॥ १२६ ॥
 हर्षयित्नुः पुमान् पुत्रे काञ्चने च नपुंसकम् ।

(नपञ्चकम्)

अथातिसर्जनं दाने वधेऽपि च नपुंसकम् ॥ १२७ ॥
 अपवर्जनन्तु दाने निर्वाणत्यागयोरपि ।
 अपसर्जनमाम्नाते परिवर्जनदानयोः ॥ १२८ ॥
 अग्रजन्मा द्विजे ज्येष्ठे भ्रातरि ब्रह्मणि स्मृतः ।
 अथानुवासनं स्नेहवस्तिधूपनयोरपि ॥ १२९ ॥

अभिनिष्णानोऽप्यक्षरमात्रे विसर्जनीयेऽपि ।
 अन्तेवासी शिष्येऽपि स्यात्तचरडाले प्रान्तगेऽपि च ॥ १३० ॥
 स्यादुपस्पर्शनं स्पर्शं स्नानाचमनयोरपि ।
 उपसम्पन्नमुद्दिष्टं निहते च सुसंस्कृते ॥ १३१ ॥
 कारन्धमी कांस्यकारे धातुवादरतेऽपि च ।
 कामचारी कामुके स्यात् स्वच्छुन्दकलविद्युयोः ॥ १३२ ॥
 किष्कुपर्वा पुमानिक्षौ वेणौ पोटगलेऽपि च ।
 कृष्णवर्त्मा पुमानग्नौ दुराचारे विधुन्तुदे ॥ १३३ ॥
 स्याद् गन्धमादनो भुज्ञे गन्धके वानरान्तरे ।
 स्त्री सुरायां नगे न स्त्री चिरजीवी ककाकयोः ॥ १३४ ॥
 तिक्तपर्वा हिलमोचीगुड्चीयष्टिषु ख्रियाम् ।
 दन्तधावनः खदिरे दन्तशुद्धौ नपुंसकम् ॥ १३५ ॥
 स्याद् धूमकेतनः पुंसि केतुयहुताशयोः ।
 स्यान्नन्दिवर्द्धनो भर्गं पक्षान्ते तनयेऽपि च ॥ १३६ ॥
 प्रतिपादनन्तु दाने प्रतिपत्तौ च बोधने ।
 स्यात् पृष्ठहायनो धान्यविशेषे च मतङ्गजे ॥ १३७ ॥
 प्रचलाकी मयूरे स्याद् भुज्ञे चापि द्रश्यते ।
 स्यात् पद्मलाङ्गनो लोकेश्वरे ब्रह्मणि भास्करे ॥ १३८ ॥
 धनदे च ख्रियां तारालक्ष्मीवाग्देवतासु च ।
 पीतचन्दनमुद्दिष्टं कालीयकहरिद्रियोः ॥ १३९ ॥
 पृष्ठशृङ्गी पुमान् दंशभीरोषणे वृकोदरे ।
 वरचन्दनमाख्यातं कालीये देवदार्हणि ॥ १४० ॥
 वरवर्णिनी तु लाक्षाहरिद्रारोचनासु च ।
 स्त्रीरत्ने च फलिन्याञ्च साधीयस्यामपि ख्रियाम् ॥ १४१ ॥
 मधुसूदनस्तु पुंसि स्याद् भ्रमरे वनमालिनि ।
 महारजनमुद्दिष्टं शातकुम्भकुसुमयोः ॥ १४२ ॥
 स्यान्मृत्युवञ्चनः शम्भौ श्रीफलद्रोणकाकयोः ।
 वनमाली च गोविन्दे वाराहां वनमालिनी ॥ १४३ ॥

विषायी स्यात् पुमान् राज्ञि वैषयिकजनेऽपि च ।
 इन्द्रिये कामदेवे च विषयासक्पूरुषे ॥ १४४ ॥
 विश्वकर्मा सहस्रांशौ मुनिभिर्देवशिल्पनोः ।
 विघ्नकारी स्मृतो घोरदर्शनेऽपि विघ्नातिनि ॥ १४५ ॥
 वृषपर्वा पुमान् दैत्यभेदेऽप्यन्धकसूदने ।
 व्योमचारी तु निर्दिष्टो देवतायां विहङ्गमे ॥ १४६ ॥
 शकुलादनी ख्यियां कृष्णभेदीकटुकशाकयोः ।
 शालङ्कायन उद्दिष्टो मुनिभेदे च नन्दिनि ॥ १४७ ॥
 शिवकीर्तनस्तु पुंसि (स्याद्) भृङ्गरीटेऽसुरद्विषि ।
 इवेतवाहन इत्येष लुधाधामिन धनञ्जये ॥ १४८ ॥
 इवेतधामा पुमानिन्दौ धनसाराब्धिफेनयोः ।
 स्यात् षष्ठिहायनो धान्यविशेषे कुञ्जे पुमान् ॥ १४९ ॥
 सम्प्रयोगी कलाकेलौ कामुके सम्प्रयोजके ।
 हरिचन्दनमखी स्याद् देवतानां महीरुहे ॥ १५० ॥
 नपुंसकन्तु गाशीषं ज्योत्सनाकुङ्गमयोरपि ।
 हरिवाहनस्तु पुंसि स्यात् शर्चीपतिविवस्वतोः ॥ १५१ ॥

(नष्टकम्)

अन्तावसायी श्वपचे मुनिभेदे च नापिते ।
 कलानुनादी रोलम्बे कलविह्ने कपिञ्जले ॥ १५२ ॥
 जायानुजीवी पुंसि स्यान्नरे च बकपक्षिणि ।
 सहस्रवेधि क्लीब स्याद् रामठे नाम्बुवेतसे ॥ १५३ ॥

इति नान्तवर्गः ।

(पैकम्)

पा ना वाताण्डपूतेषु पाने पातरि कीर्त्तिः ।
 ख्यियान्तु रक्षणे पाने पूते पूरितके च सः ॥ १ ॥

(पद्विकम्)

कल्पः शास्त्रे विधौ न्याये संवर्त्ते ब्रह्मणो दिने ।
 कपिर्ना सिंहके शाखामृगे च मधुसूदने ॥ २ ॥
 कृपः कूपकमृण्माने गत्तम्बुगुणवृक्षके ।
 कृपो द्रोणश्यालके स्याद् द्रोणपत्न्यां कृपी मता ॥ ३ ॥
 कृपा दयायां क्षेपस्तु निन्दाविक्षेपलेपने ।
 विलम्बप्रेरणे गर्वं खण्पः क्रोधे बलात्कृतौ ॥ ४ ॥
 गोपो गोपालके गोष्टाध्यक्षे पृथ्वीपतावपि ।
 ग्रामौघाधिकृते पुंसि शारिवाख्यौषधौ ख्लियाम् ॥ ५ ॥
 कृपः क्षुपस्पर्शनयोख्यु सीसकरङ्गयोः ।
 तल्पमट्टे कलत्रे च शयनीये च न द्रयोः ॥ ६ ॥
 त्रपा लज्जाकुलट्योस्तापः सन्तापकृच्छ्रयोः ।
 तापी नद्यन्तरे दर्पः कस्तूर्यामव्यहङ्कृतौ ॥ ७ ॥
 नीपः कदम्बवन्धूकनीलाशोकद्रुमेष्वपि ।
 पुष्पं विकाशकुसुमखीरजःसु नपुंसकम् ॥ ८ ॥
 ऋपं स्वभावे सौन्दर्ये नामगे पशुशब्दयोः ।
 ग्रन्थावृत्तौ नाटकादावाकारश्लोकयोरपि ॥ ९ ॥
 रेपः स्यान्निन्दिते क्रूरे रोपो रोपणवाणयोः ।
 लेपः प्रलेपने जग्धौ वपा विवरमेदसोः ॥ १० ॥
 वाष्पं ऊर्ध्मणि नाऽस्त्रेऽथ शष्पं बालतृणे स्मृतम् ।
 पुंसि स्यात् प्रतिभादानौ शाप अक्रोशदिव्ययोः ॥ ११ ॥
 शिलं प्रस्तुवे क्रियायोग्ये स्वापः शयननिदयोः ।
 स्पर्शाङ्गतायामज्ञाने सूपो व्यञ्जनसूदयोः ॥ १२ ॥

(पत्रिकम्)

अनूपो महिषे नाऽम्बुप्रायदेशे तु वाच्यवत् ।
 अस्त्रपा तु जलौकायां डाकिन्यां राक्षसे तु ना ॥ १३ ॥
 आवापो भाण्डे वपने परिक्षेपालबालयोः ।
 आक्षेपो भर्त्सनाकृष्टिकाव्यालङ्कृतिषु स्मृतः ॥ १४ ॥

काकलपः कलपने वेशे उदुपन्तु प्लवेऽस्त्रियाम् ।
 चन्द्रे पुंस्युलपो न स्त्री गुहिमन्यां ना तृणान्तरे ॥ १५ ॥
 कच्छुपी वल्लक्ष्मीभेदे दुलौ क्षुद्रगदान्तरे ।
 पुंसि निध्यन्तरे कूर्मे मल्लवन्धान्तरेऽपि च ॥ १६ ॥
 कलापः संहतौ बहौ काङ्च्यां भूषणतूणयोः ।
 चन्द्रे विद्युते व्याकरणभेदेऽपि कथ्यते बुधैः ॥ १७ ॥
 कश्चिपुर्भक्ताच्छ्रादनयोरेकोक्त्या पृथक् तयोः पुंसि ।
 कश्यप उक्तो मुनिसृगयोभेदे काश्यपी क्षमायाम् ॥ १८ ॥
 कुतपोऽस्त्रियां दौहित्रे वाये छागजकम्बले ।
 कुशे दिनस्थाष्टमांशे ना सूर्यं कुणां पुनः ॥ १९ ॥
 विट्शारिकायां कुणपः पूतिगन्धौ शवेऽपि च ।
 जिह्वापः शुनि मार्जरै प्रतापस्तापतेजसोः ॥ २० ॥
 पादपः पादपीठेऽद्रौ पादुकायान्तु पादपां ।
 रक्तपा स्याज्जलौकायां डाकिन्यां ना तु राक्षसे ॥ २१ ॥
 विटपो न स्त्रियां स्तम्बशाखाविस्तारपल्लवे ।
 विटाधिपे ना विकल्पः पुंसि भ्रान्तौ च कलपने ॥ २२ ॥

(पचतुष्कम्)

अभिरूपो बुधे रम्येऽपलापः प्रेम्यपहवे ।
 अवलेपस्तु गर्वं स्याल्लेपने भूषणेऽपि च ॥ २३ ॥
 उपतापस्तवरायां स्यादुक्तापगदयोरपि ।
 जलकूपी कूपगत्ते पुष्करिण्याञ्च योषिति ॥ २४ ॥
 नागपुर्षस्तु पुन्नागनागकेशरचम्पके ।
 परिवापस्तु पर्युर्सौ जलस्थाने परिच्छ्रुदे ॥ २५ ॥
 परितापस्तु पुंसि स्याद् दुःखे च नरकान्तरे ।
 परिकम्पो भये कम्पे प्राप्तरूपो ज्ञरम्ययोः ॥ २६ ॥
 पिण्डपुर्षमशोके च जवायाञ्च कुशेशये ।
 बहुरूपः शिवे विष्णौ धूनके सरटे स्मरे ॥ २७ ॥
 मेघपुर्षं पिण्डाभ्राम्बुनादेये ना हरेह्ये ।

विप्रलापो विरोधोक्तावपार्थवचनेऽपि च ॥ २८ ॥

बीजपुर्णं मरुवके तथा मदनकेऽपि च ।

वृक्षधूपस्तु सरलद्रवकृत्रिमधूपयोः ॥ २९ ॥

वृषाकपिः पुमान् कृष्णे शङ्करे जातवेदसि ।

हेमपुष्पमशोकेऽपि जपापुष्पे नपुंसकम् ॥ ३० ॥

(पपञ्चकम्)

भवेच्चामरपुष्पन्तु पूर्णे काशाम्रकेतके ।

इति पान्तवर्गः ।

(फैकम्)

फो यज्ञसाधने स्फाने भज्ञभावाते च पुंस्ययम् ।

फं रुक्षोक्तौ च फूत्कारे तथा निष्फलभाषणे ॥ १ ॥

(फद्रिकम्)

गुम्फस्तु गुम्फने वाहोरलङ्कारे च कीर्त्यते ।

रेफो वर्णं च पुंसि स्यात् कुत्सिते पुनरन्यवत् ॥ २ ॥

शफं मूले तरुणां स्याद् गवादीनां खुरेऽपि च ।

शिफा जटायां सरिति मांसिकायाञ्च मातरि ॥ ३ ॥

इति फान्तवर्गः ।

(वैकम्)

वः पुमान् वरुणे सिन्धौ भगे तोये गेतेऽपि च ।

गन्धने तन्तुसन्ताने पुंस्येव वपने स्मृतः ॥ १ ॥

(बद्रिकम्)

कम्बुः शङ्केऽस्त्रियां पुंसि शम्बूके वलये गजे ।

कम्बिरंशे च वंशस्य खजाकायामपि स्त्रियाम् ॥ २ ॥

झीवं स्यात् पण्डके न खी वाच्यलिङ्गस्त्वविक्रमे ।

खीवं सङ्ख्यान्तरे झीवं नाचे वामनके त्रिषु ॥ ३ ॥

गर्वोऽभिमानेऽवलेपे जम्बुः स्यात् पादपान्तरे ।
 तथा सुमेरुसरिति द्वीपभेदेऽपि च स्त्रियाम् ॥ ४ ॥
 द्विम्बो भयध्वनावण्डे फुफुसप्लीहविप्लवे ।
 दर्भिः स्त्रियां खजाकायां फणायामुरगस्य च ॥ ५ ॥
 पूर्वे तु पूर्वजेषु स्युः पूर्वः प्रागाद्ययोस्त्रिषु ।
 लम्बा पश्चालयागौर्योस्तिक्तुम्ब्यामपि स्त्रियाम् ॥ ६ ॥
 विम्बस्तु प्रतिविम्बे स्यन्मण्डले पुन्रपुंसकम् ।
 विम्बिकायाः फले क्लीबं कुकलासे पुनः पुमान् ॥ ७ ॥
 शम्बः स्यान्मुसलाग्रस्थले।हमण्डलके पवौ ।
 शुभान्विते त्रिषु स्तम्बोऽप्रकाण्डद्रुमगुच्छयोः ॥ ८ ॥
 (बन्त्रिकम्)

कदम्बं निकुरम्बे स्यान्नीपसर्षपयोः पुमान् ।
 कलम्बो शाकभेदे स्यात् कदम्बशरयोः पुमान् ॥ ९ ॥
 कादम्बः स्यात् पुमान् पक्षिविशेषे सायकेऽपि च ।
 गजाह्वा गजपिण्डत्यां गजाह्वं हस्तिनापुरे ॥ १० ॥
 गन्धर्वः पशुभेदे स्यात् पुंस्कोकिलतुरङ्गयोः ।
 अन्तराभवसत्त्वे च गायने खेचरेऽपि च ॥ ११ ॥
 गोदुम्बः शीर्णवृन्ते च गवादन्यान्तु योविति ।
 द्विजिह्वस्तु खले सर्पे नितम्बः स्कन्धरोधसोः ॥ १२ ॥
 स्त्रियाः पश्चात् कटावद्रेः कटके कटिमात्रके ।
 प्रलम्बो दैत्यभेदे स्यात् त्रपुषेऽपि पयोधरे ॥ १३ ॥
 लताङ्गरे च शाखायां हारभेदे प्रलम्बने ।
 भूजम्बूरपि गोधूमे विकङ्गतफले स्त्रियाम् ॥ १४ ॥
 हेरम्बो विद्वराजे स्यान्महिषे शौर्यगर्विते ।
 (वचतुष्कम्)

राजजम्बूस्तु जम्बूभित्पिण्डसर्जूरयोः स्त्रियाम् ॥ १५ ॥
 ललजिह्वाऽन्यवत् हिंस्ते क्रमेलकशुनोः पुमान् ।
 शतपर्वा तु दूर्वायां वचाभार्गवयोषितोः ॥ १६ ॥

(वपञ्चकम्)

धूलीकदम्बो नीपे स्यात् तिनिशो वरुणद्वुमे ।

शृगालजम्बूर्गोङ्गुम्बे तथा घोण्टाफले खियाम् ॥ १७ ॥

इति बान्तवर्गः ।

(भैकम्)

भं नक्षत्रे गभस्तौ खी पुंसि स्याद् भृगुनन्दने ।

भूः स्थानमात्रे कथिता धरण्यामपि योषिति ॥ १ ॥

(भद्रिकम्)

कुम्भो राक्ष्यन्तरे हस्तिमूङ्गांशे राक्षसान्तरे ।

कामुके वारनार्याञ्च घटे क्लीवन्तु गुग्गुलौ ॥ २ ॥

खियामुखाकटफलयोः पृश्निकायाञ्च पाटलौ ।

गभों भूरेऽर्भके कुक्षौ सन्धौ पनसकण्टके ॥ ३ ॥

जम्भो दैत्यविशेषे ना दन्ते जम्बीरभक्षययोः ।

जूम्भा विकाशजम्भणयोऽखिषु डिम्भोऽपि वालिशे वाले ॥ ४ ॥

दम्भस्तु कैतके कल्के दून्भूः खी सर्पचक्रयोः ।

नाभिर्मुख्यनृपे चक्रमध्यक्षत्रिययोः पुमान् ॥ ५ ॥

द्रयोः प्राणिप्रतीके स्यात् खियां कस्तूरिकामदे ।

निभस्तु कथितो व्याजे पुंलिङ्गः सदूशे त्रिषु ॥ ६ ॥

रम्भा कदल्यप्सरसोर्ना वेणौ वानरान्तरे ।

विमुः प्रभौ सर्वगते शङ्करब्रह्मणोस्तु ना ॥ ७ ॥

शम्भुः पुंसि महादेवे परमेष्ठिनि चाऽर्हति ।

शुभो यागे शुभं क्षेमे वाच्यवत् क्षेमशालिनि ॥ ८ ॥

खसञ्चारिपुरे खी तु शोभा कान्तीच्छयोर्मता ।

सभा सामाजिके गोष्ठयां द्यूतमन्दिरयोरपि ॥ ९ ॥

स्वभूर्ना ब्रह्मणि हरौ स्तम्भः स्थूणाजडत्वयोः ।

(भत्रिकम्)

आरम्भस्तु त्वरायां स्यादुद्यमे वधदर्पयोः ॥ १० ॥

आत्मभूर्ना विधौ कामेऽवृष्टमस्त्वौषधान्तरे ।
 स्वरभिद्वृष्टयोः कर्णरन्ध्रकुम्भीरपुच्छयोः ॥ ११ ॥
 उत्तरस्थः स्मृतः श्रेष्ठे स्त्री नराकारयोषिति ।
 शूकशिम्बयां शिरालायां विधवायां कचिन्मता ॥ १२ ॥
 ककुभ्यियां प्रवेणोदिक्शोभासु चम्पकसज्जि ।
 ककुभो रागभेदेऽपि वीणाङ्गेऽर्जुनपादपे ॥ १३ ॥
 कटभी वृक्षभेदेऽपि ज्योतिष्मत्यामपि स्त्रियाम् ।
 करभो मणिवन्धादिकनिष्ठान्तोष्ट्रूतसुते ॥ १४ ॥
 कुसुम्भं हेमनि महारजते ना कमण्डलौ ।
 गर्दभं श्वेतकुमुदे गर्दभो गन्धभिद्यपि ॥ १५ ॥
 रासभे गर्दभी क्षुद्ररोगजन्तुविशेषयोः ।
 दुर्लभस्त्रिषु दुष्प्रापे कर्चूरे दुन्दुभिः पुमान् ॥ १६ ॥
 वरुणे दैत्यभेद्यर्थं स्त्र्यक्षविन्दुत्रिकद्रये ।
 निकुम्भः कुम्भकर्णस्य तनये दन्तिकौषधौ ॥ १७ ॥
 वल्लभो दयितेऽध्यक्षे सल्लक्षणतुरङ्गमे ।
 वर्षभूः स्त्री च शोथदन्यां भूलताप्लवयोः पुमान् ॥ १८ ॥
 विष्कम्भो योगभेदे स्याद्विस्तारप्रतिवन्धयोः ।
 रूपकाङ्गप्रभेदे च वन्धभेदे चं योगिनाम् ॥ १९ ॥
 विश्रम्भः केलिकलहे विश्वासे प्रणयेऽपि च ।
 विष्टम्भः प्रतिवन्धे स्यात् प्रभेदे चामयस्य च ॥ २० ॥
 वृषभः श्रेष्ठवृष्टयोर्वैदर्भी रीतिभिद्यपि ।
 वैदर्भं वाक्यवक्त्वे शरभस्तु पशोर्भिदि ॥ २१ ॥
 करभे वानरभिदि सनाभिर्जीतितुल्ययोः ।
 सुरभिः शल्लकीमातृभिन्मुरागोषु योषिति ॥ २२ ॥
 चम्पके च वसन्ते च तथा जातीफले पुमान् ।
 स्वर्णं गन्धोत्पले क्लीबं सुगन्धिकान्तयोस्त्रिषु ॥ २३ ॥
 विख्याते सच्चिवे धीरे चैत्रेऽपि च पुमानयम्

(भवतुष्कम्)

अनुष्टभू स्यात् सरस्वत्यां छन्दोभेदे च योषिति ॥ २४ ॥

अवष्टम्भः सुवर्णे च स्तम्भप्रारम्भयोरपि ।

शातकुम्भं सुवर्णे स्यात् शातकुम्भोऽश्वमारके ॥ २५ ॥

इति भान्तवर्गः ।

(मैकम्)

मे यमे समयेऽपि स्यात् विषे च मधुसूदने ।

मा स्त्री पद्मालयायां स्यात् पुंलिङ्गश्चन्द्रशेखरे ॥ १ ॥

(मदिकम्)

आमो रुक्तद्विदोः पुंसि स्यादपक्वेऽन्यलिङ्गकः ।

उमाऽतसीहैमवतीहरिद्राकीर्तिकान्तिषु ॥ २ ॥

ऊर्मिः स्त्रीपुंसयोर्वीच्यां प्रकाशे वेगभङ्गयोः ।

वस्त्रसङ्कोचरेखायां वेदनापीडयोरपि ॥ ३ ॥

कमश्चानुकमे शक्तौ कल्पे चाक्रमणेऽपि च ।

क्षमा भूमौ तितिक्षायां स्त्रियां युक्ते नपुंसकम् ॥ ४ ॥

वाच्यवत् शक्तहितयोः कामः स्मरेच्छयोः पुमान् ।

रेतस्यपि निकामे च काम्येऽपि स्यान्नपुंसकम् ॥ ५ ॥

कामिना कामुके रत्यां स्त्री किम् क्षेपवितर्कयोः ।

निन्दायाञ्च परिप्रदने वाच्यलिङ्गमुदाहृतम् ॥ ६ ॥

कृमिना कृमिवत्कीटे लाक्षायां कृमिले खरे ।

किर्मी पलाशे शालायां हेमपुत्रयाञ्च योषिति ॥ ७ ॥

क्षुमाऽतसीनीलिकयोः क्षेमं स्याज्ज्वरक्षणे ।

चरणायां ना शुभे न स्त्री कात्यायन्याञ्च योषिति ॥ ८ ॥

क्षौममहे दुकूलेऽस्त्री क्षौमं वल्कलजांशुके ।

शणजेऽतसीजे खर्मं पौरुषे कोषजांशुके ॥ ९ ॥

गमो नाऽक्षविवर्त्त स्यादपर्यालोचनेऽध्वनि ।

ग्रामः स्वरे संवसथे ग्रीष्म ऊष्मर्त्तभेदयोः ॥ १० ॥

गुलमः सेनाघट्टभिदोः सैन्यरक्षणरुभिदोः ।
 स्तम्बे स्त्रियामामलक्येलावनीवस्त्रवेशमसु ॥ ११ ॥
 वर्मः स्यादातपे श्रीष्मेऽप्यूष्मस्वेदाम्भसोरपि ।
 चमूः सेनाविशेषे च सेनामात्रे च योषिति ॥ १२ ॥
 जालमः स्यात् पामरे कूरेऽसमीक्ष्यकारिणि त्रिषु ।
 जिह्वस्तु कुटिले मन्दे क्लीबं तगरपादपे ॥ १३ ॥
 लोकमं कर्णमले पुंसि हरिते च हरिद्यवे ।
 दमस्तु दमथे दण्डे कर्द्मे दमने पुमान् ॥ १४ ॥
 दस्मस्तु यजमाने स्यादपि चौरे हुताशने ।
 द्रुमो महीरुहे पारिजाते किम्पुरुषेश्वरे ॥ १५ ॥
 धर्मोऽस्त्री पुण्य भाचारे स्वभावोपमयोः क्रतौ ।
 अहिंसोपनिषद्याये ना धनुर्यमसोमये ॥ १६ ॥
 ध्यामं दमनके गन्धतृणेऽथ इयामले त्रिषु ।
 नेमिना तिनिशो कृपत्रिकाचक्रान्तयोः स्त्रियाम् ॥ १७ ॥
 नेमः कीलेऽवधौ गच्छ प्राकारे कैतवेऽपि च ।
 पद्मोऽस्त्री पद्मके व्यूहनिधिसङ्घान्तरेऽम्बुजे ॥ १८ ॥
 ना नागे स्त्री फङ्गिकाश्रीचारटीपत्रगेषु च ।
 ब्रह्मी तु फङ्गिकायां स्यात् शाकमत्स्यप्रभेदयोः ॥ १९ ॥
 ब्राह्मी तु भारतीसोमवल्लरीब्रह्मशक्तिषु ।
 भ्रमोऽम्बुनिर्गमे भ्रान्तौ कुन्दभ्रमणयोरपि ॥ २० ॥
 भामः क्रोधे रवौ दीपौ भीष्मो गाङ्गेयघोरयोः ।
 भीष्मोऽम्लवेतसे घोरे शम्भौ मध्यमपाण्डवे ॥ २१ ॥
 भूमिर्वसुन्धरायां स्यात् स्थानमात्रेऽपि च स्त्रियाम् ।
 भौमः कुजे च नरके पुंसि भूमिभवे त्रिषु ॥ २२ ॥
 यमोऽन्यलिङ्गां यमजे ना काके शमने शनौ ।
 शरीरसाधनापेक्षनित्यकर्मणि संयमे ॥ २३ ॥
 यामस्तु पुंसि प्रहरे संयमे च प्रकोर्चितः ।
 यामिः कुलस्त्रीस्वस्त्रोः स्त्री युध्मो धनुषि संयुगे ॥ २४ ॥

रश्मिः पुमान् दीधितौ स्यात् पक्षमप्रयहयोरपि ।
 रमा लक्ष्म्यां रमः कान्ते रक्ताशोकद्रुमे स्मरे ॥ २५ ॥
 रामा योपाहिङ्गुनद्योः क्लीबं वास्तुकुष्ठयोः ।
 ना राघवे च वरुणे रैणुकेये हलायुधे ॥ २६ ॥
 हये च पशुभेदे च त्रिषु चारौ सितेऽसिते ।
 रुमा सुग्रीवदारेषु विशिष्टलवणाकरे ॥ २७ ॥
 रुक्मिण्ण काञ्चने लोहे लक्ष्मीः सम्पत्तिशोभयोः ।
 ऋद्धौषधे च पञ्चायां वृद्धिनामौषधेऽपि च ॥ २८ ॥
 फलिन्यां स्त्री वर्मिवन्तौ स्त्रियां पुंसि हुताशने ।
 वामं धने पुंसि हरे कामदेवे पर्याधरे ॥ २९ ॥
 वल्गुप्रतीपसव्येषु त्रिषु नायर्यां स्त्रियामथ ।
 वामी शृगालीवडवारासभीकरभीषु च ॥ ३० ॥
 शमी शक्तुफलायाञ्च शिष्विकायाञ्च वाग्गुलौ ।
 इयामो वटे प्रयागस्य वारिदे वृद्धदारके ॥ ३१ ॥
 पिके च कृष्णहरितेः पुंसि स्यात् तद्रति त्रिषु ।
 मरीचे सिन्धुलवणे क्लीबं स्त्री शारिवौषधौ ॥ ३२ ॥
 अप्रसूताङ्गनायाञ्च प्रियङ्गावपि वागुजौ ।
 यसुनायां त्रियामायां कृष्णत्रिवृतिकौषधौ ॥ ३३ ॥
 नीलिकायामथ आमी मासे मण्डपकालयोः ।
 शुष्मं तेजसि सूर्यं ना समा संवत्सरे स्त्रियाम् ॥ ३४ ॥
 सर्वसाधुसमानेषु समं स्यदभिधेयवत् ।
 सीमाऽग्नाटस्थितिक्षेत्रेष्वण्डकोषेऽपि च स्त्रियाम् ॥ ३५ ॥
 सूक्ष्मं स्यात् कैतवेऽध्यात्मे पुंस्यणौ त्रिषु चाल्पके ।
 सूमं क्षीरे च नभसि सोमस्तु हिमदीधितौ ॥ ३६ ॥
 वानरे च कुवेरे च पितृदेवे समीरणे ।
 वसुप्रभेदे कर्पूरे नीरे सोमलौषधौ ॥ ३७ ॥
 हिमं तुषारमलयोऽन्धवयोः स्यान्नपुंसकम् ।
 शीतले वाच्यलिङ्गोऽथ होमिना पावके वृते ॥ ३८ ॥

(मत्रिकम्)

अधमः स्याद् गर्हजनेऽप्यागमः शाखा आगतौ ।
 आश्रमो ब्रह्मचर्यादौ वानप्रस्थे मठे वने ॥ ३६ ॥
 अस्त्रियामुत्तमा दुष्मिकायां खी त्रिषु भद्रके ।
 उद्धामो बन्धरहिते स्वतन्त्रे च प्रचेतसि ॥ ४० ॥
 कलमः पुंसि लेखन्यां शालौ पटचरेऽपि च ।
 कुसुमं खी रजोनेत्ररोगयोः फलपुष्पयोः ॥ ४१ ॥
 कृत्रिमं लवणभेदे ना सिहूके रचिते त्रिषु ।
 गोलोमी इवेतदूर्वायां स्याद् वचाभूतकेशयोः ॥ ४२ ॥
 गोधूमो नागरङ्गे स्यादोषधिवीहभेदयोः ।
 गोतमा ना मुनौ बुद्धे रोचनीदुर्गयोः स्त्रियाम् ॥ ४३ ॥
 तलिमं कुट्टिमे तलपे चन्द्रहासे वितानके ।
 दाढिमस्तु त्रिलङ्घः स्यादेलायां करके त्रिषु ॥ ४४ ॥
 निष्कमो बुद्धिसम्पत्तौ निर्गमे दुर्षकुलेऽपि च ।
 निगमो वाणिजे पुरुर्यां कटे वेदे वणिकपथे ॥ ४५ ॥
 नियमो मन्त्रणायाञ्च प्रतिज्ञानिश्चये व्रते ।
 नैगमः स्यादुपनिषद्विणिजोन्निर्गरेऽपि च ॥ ४६ ॥
 परमं स्यादनुज्ञायामव्ययं परमं परे ।
 प्रथमस्तु भवेदादौ प्रधानेऽपि च वाच्यवत् ॥ ४७ ॥
 प्रतिमा गजदन्तस्य बन्धे चानुकृतावपि ।
 पञ्चमो रागभेदे स्यात् स्वरभेदेऽथ पञ्चमी ॥ ४८ ॥
 पाण्डवानाञ्च पत्न्यां खी पञ्चानां पूरणे त्रिषु ।
 प्रक्रमः क्रमेऽवसरे मध्यमो मध्यजेऽन्यवत् ॥ ४९ ॥
 पुमान् स्वरे मध्यदेशेऽप्यवलग्ने तु न स्त्रियाम् ।
 स्त्रियां दूष्टरजोनायर्यां कर्णिकाड्गुलिभेदयोः ॥ ५० ॥
 त्र्यक्षरच्छन्दसि तथा ललामं लाज्जने ध्वजे ।
 शृङ्गे प्रधाने भूषायां तथा बालधिपुण्ड्रयोः ॥ ५१ ॥
 तुरङ्गे च प्रभावेऽथ व्यायामः पौरुषे श्रमे ।

विषमे दुर्गसञ्चारे विभ्रमो भ्रान्तिहावयोः ॥ ५२ ॥
 विद्रुमो रत्नवृक्षेऽपि प्रबालेऽपि पुमानयम् ।
 विलोमस्तु प्रतीपे स्याद्गुजङ्गे वरुणे शुनि ॥ ५३ ॥
 आमलक्यां विलोमी च विलोमञ्चारघट्टके ।
 विक्रमस्तु पुमान् क्रान्तिमात्रे स्यात् शक्तिसम्पदि ॥ ५४ ॥
 संकमः क्रमणे पुंसि न स्त्री स्याद् दुर्गसञ्चारे ।
 सम्भ्रमः साध्वसेऽपि स्यात् संवेगादरयोरपि ॥ ५५ ॥
 सत्तमः स्यात् पूज्यतमे साधीयस्युत्तमे त्रिषु ।
 सरमा कुकुरीदेवशुन्याः स्याद् राक्षसीभिदि ॥ ५६ ॥
 सुषमाऽत्यन्तशोभायां स्त्री चारौ च समे त्रिषु ।
 सुषीमः शीतले चारौ त्रिषु ना पन्नगान्तरे ॥ ५७ ॥

(मचतुष्कम्)

भवेदनुपमा सुप्रतीकिन्यां स्त्री त्रिषूत्तमे ।
 अभ्यागमो विरोधाजिधाताभ्युद्गमनान्तिके ॥ ५८ ॥
 उपक्रमस्तूपधायां ज्ञात्रारम्भे च विक्रमे ।
 चिकित्सायामुपगमः स्वीकारेऽन्तिकसर्पणे ॥ ५९ ॥
 जलगुलमो जलावचे कच्छुपे जलजत्वरे ।
 दण्डयामस्तु कीनाशे दिवसे कुम्भसम्भवे ॥ ६० ॥
 लवङ्गमस्तु मण्डूके तथा शाखामृगेऽपि च ।
 पराक्रमो विक्रमे स्यात् सामर्थ्योद्योगयोरपि ॥ ६१ ॥
 महापश्चः पुमान् नागनिधिसङ्घ्यान्तर्षु च ।
 यातयामोऽन्यवज्जार्णे परिभुक्तोऽभित्तेऽपि च ॥ ६२ ॥
 सार्वभौमस्तु दिङ्नागे सर्वपृथ्वीपतावपि ।

(मपञ्चकम्)

अभ्युपगमस्तु पुंसि स्वीकारे निकटगमने च ॥ ६३ ॥
 नक्षत्रनेमिरुक्ता रेवत्यां ना ध्रुवे चन्द्रे ।

इति मान्तवर्गः ।

(यैकम्)

यो ना वायौ यमने या यात्रासिधूमितत्यागेषु ।
वारणयोगसमज्ञायानेषु पुमांस्तु गन्तरि विख्यातः ॥ १ ॥
ज्या मातरि वसुधायां मौवर्यां द्यु झीबमहि गमने च ।
ना ज्वलने द्यौख्निदशालयत्रिदशवर्त्मनोयोवित् ॥ २ ॥

(यद्विकम्)

अव्यः स्यात् पङ्कजे पुंसि त्रिषु रम्ये च नाविके ।
अर्थं शिलाजतुन्यार्थ्यं बुधे न्याये च वाच्यवत् ॥ ३ ॥
अन्त्यस्तु पुंसि मुस्तायामन्तेऽद्वतेऽधमे त्रिषु ।
अर्ध्यमर्धस्य योग्ये स्यादर्थोऽपि च वाच्यवत् ॥ ४ ॥
अन्योऽसद्वशेतरयोरर्थ्यः स्यात् स्वामिवैश्ययोः ।
आस्यं मुखे च तन्मध्ये तद्वे च ख्यायां स्थितौ ॥ ५ ॥
इज्या दानेऽध्वरेऽर्चायां सङ्गमे स्त्री गुरौ त्रिषु ।
इभ्या करेणुशल्लक्ष्योः स्त्रियामाद्ये तु वाच्यवत् ॥ ६ ॥
कश्यं त्रिषु कशाहैं स्यात् कलीबं मद्याश्वमध्ययोः ।
कन्या कुमारिकानायोरोषधीराशिभेदयोः ॥ ७ ॥
क्षयो रोगान्तरे वेद्मकल्पान्तापचयेषु च ।
कल्यं प्रभाते कलीबं स्यात् कल्यो वाक्शुतिवर्जिते ॥ ८ ॥
सज्जनीरोगदक्षेषु कल्याणवचनेऽपि च ।
उपायवचनेऽपि स्यात् त्रिषु मध्ये तु योषिति ॥ ९ ॥
कक्ष्या बृहतिकायां स्यात् काज्जयां मध्येभवन्धने ।
हर्म्यादीनां प्रकोष्ठेऽपि कायं हेतौ प्रयोजने ॥ १० ॥
काव्यं ग्रन्थे पुमान् शुक्रे काव्या स्यात् पूतनाधियोः ।
कांस्यं वाद्यान्तरे पानपात्रे स्यात् तैजसान्तरे ॥ ११ ॥
कायः कदैवते मूर्च्छां सङ्घे लक्ष्यस्वभावयोः ।
मनुष्यतीर्थं कायं स्यात् क्रिया तूपायचेष्टयोः ॥ १२ ॥
आरम्भे निष्कृतौ पूजासम्रधारणकर्मसु ।
शिक्षाचिकित्साकरणे कुडयं स्यात् नपुंसकम् ॥ १३ ॥

विलेपने च भित्तौ च तथा कौतूहलेऽपि च ।
 कुल्यं स्यात् कीकसेऽप्यष्ट्रोणीशूर्पामिषेषु च ॥ १४ ॥
 कुल्या पयःप्रणाल्याञ्च नद्यां जीवन्तिकौषधौ ।
 कुलोद्धवे कुलहिते त्रिषु मान्ये पुनः पुमान् ॥ १५ ॥
 कृत्या क्रियादेवतयोऽखिषु विद्विष्टकार्ययोः ।
 गयः स्यात् पशुराजस्याभेदे तीर्थं पुनर्गया ॥ १६ ॥
 गव्यं नपंसकं ज्यायां रागद्रव्येऽप्यथ खियाम् ।
 गोसमूहे त्रिलिङ्गन्तु गोदुर्धादौ च गोहिते ॥ १७ ॥
 ग्राम्यं खीकरणे कलीवेऽश्लीलप्राकृतयोऽखिषु ।
 गुह्यं रहस्युपस्थे च गुहाः कमठदम्भयोः ॥ १८ ॥
 गृह्यं गुदे ग्रन्थभेदे कलीवं शाखापुरे खियाम् ।
 गृहासके मृगादौ ना त्रिषु चास्त्रैरिपक्षयोः ॥ १९ ॥
 गेयन्तु गीते गेयः स्याद् गातव्ये गायने त्रिषु ।
 गोप्यो दासीसुते पुंसि रक्षणीयेऽभिधेयवत् ॥ २० ॥
 चव्यन्तु चविके कलीवं वचायामपि योषिति ।
 चयः समूहे प्राकारे मूलवन्धे समाहृतौ ॥ २१ ॥
 चित्यं मृतकचैत्ये स्याच्चित्रामृतचितौ स्त्रियाम् ।
 चैत्यमायतने बुद्धविम्बे नोद्देशपादपे ॥ २२ ॥
 चैद्यं स्यादद्भुते प्रश्ने चोदनार्हं तु वाच्यवत् ।
 छ्राया स्यादातपाभावे प्रतिविम्बाक्योषितोः ॥ २३ ॥
 पालनोत्कोचयोर्दीसिसच्छ्रोभापद्किषु खियाम् ।
 जया जयन्तीतिथिभित्पथयोमातत्सखीषु च ॥ २४ ॥
 अग्निमन्थे ना जयन्ते विजये च युधिष्ठिरे ।
 जन्यं हक्के परीवादे सङ्ग्रामे च नपुंसकम् ॥ २५ ॥
 जन्या मातृवयस्यायां जन्यः स्याजजनके पुमान् ।
 त्रिषूत्पाद्यजनित्रोश्च नवोदाज्ञातिभृत्ययोः ॥ २६ ॥
 वरस्त्विन्द्रेऽथ जन्युः स्यात् पुंसि प्राण्यग्निधातृषु ।
 त्रयी त्रिवेद्यां त्रितये न ना ताक्षर्योऽश्वशालयोः ॥ २७ ॥

गरुडाग्रजे सुपर्णे पुंसि कलीबं रसाज्जने ।
 तिष्यो नक्षत्रभेदे स्यात् कलौ धात्र्याञ्च योषिति ॥ २८ ॥
 द्रव्यन्तु पित्तले विच्चे पृथिव्यादौ विलेपने ।
 कलीबे च भेषजे भव्ये द्रुतिकारे च वाच्यवत् ॥ २९ ॥
 दस्युश्चौरे रिषो पुंसि दायः सोल्लुण्ठभाषणे ।
 विभक्तव्यपितृद्रव्ये तथा हरणदानयोः ॥ ३० ॥
 दिव्यं लवङ्गे धात्र्यां खी वलगौ दिवि भवे त्रिषु ।
 दूष्यं त्रिषु दूषणीये कलीबं वस्त्रे च तद्गृहे ॥ ३१ ॥
 दूत्यं दूतस्य भागे च भावे कर्मण्यपि स्मृतम् ।
 दैत्याऽसुरे सुरायान्तु दैत्या चण्डौषधावपि ॥ ३२ ॥
 धन्या धात्र्यामलकयोः स्याद् धन्यं पुण्यवति त्रिषु ।
 धान्यं ब्रीहिषु धन्याके धिष्णयं स्थानाग्निसज्जसु ॥ ३३ ॥
 शक्तावृक्षेऽप्यथ नयो नीतिद्यूतविशेषयोः ।
 नात्यं तौर्यंत्रिके लास्ये नित्यं स्यात् सततेऽपि च ॥ ३४ ॥
 शाश्वते त्रिषु पथ्या खी हरीतकयां हिते त्रिषु ।
 पद्यं इलोके पुमान् शूद्रे पद्या वर्त्मनि कीर्त्तिता ॥ ३५ ॥
 पाक्यं विटाख्यलवणे यवक्षारे पुनः पुमान् ।
 प्रायो मरणानशने मृत्यौ बाहुल्यतुलययोः ॥ ३६ ॥
 प्रियो हृष्टेऽन्यवत् पुंसि वृद्धिनामौषधे धवे ।
 पीयुः काले रवौ धूके ना पुण्यं शोभने त्रिषु ॥ ३७ ॥
 कलीबं धर्मं च सुकृते पुण्यः कलियुगे स्मृतः ।
 नक्षत्रमासयोभदे पूज्यः इवशुरवन्ययोः ॥ ३८ ॥
 पेयं पातव्यपयसोः पेया श्राणाच्छ्रमण्डयोः ।
 बन्ध्यस्त्वफलवृक्षादौ खियां स्यादप्रजः खियाम् ॥ ३९ ॥
 वर्यां पतिवरायां खी वरेण्ये त्रिषु ना स्मरे ।
 वलयं प्रधानधातौ स्यात् कलीबं बलकरे त्रिषु ॥ ४० ॥
 वीच्यं शुके प्रभावे च तेजःसामर्थ्ययोरपि ।
 भयं प्रतिभये धोरे प्रसूने कुञ्जकस्य च ॥ ४१ ॥

भव्यं शुभे च सत्ये च योग्ये भाविनि च त्रिषु ।
 कर्मरङ्गतरौ पुंसि स्त्रियां करिकणोमयोः ॥ ४२ ॥
 क्लीवमस्थनि भाग्यन्तु स्यात् शुभाशुभकर्मणोः ।
 भृत्यो दासे भृतौ भृत्या मयुर्ना किञ्चरे मृगे ॥ ४३ ॥
 मयः शिल्पिनि दैत्यानां करभेऽश्वतरेऽपि च ।
 मध्यं वलग्ने न स्त्री स्यान् न्यायेऽन्तरेऽधमेऽन्यवत् ॥ ४४ ॥
 मत्स्यो मीनेऽथ पुंभूम्नि देशे मन्युः पुमान् क्रुधि ।
 दैन्ये शोके च यज्ञे च माल्यं कुसुमतस्त्वजोः ॥ ४५ ॥
 माया स्यात् शाम्वरीवुद्धयोर्मायः पीताम्बरेऽसुरे ।
 मूल्यं स्याद् वेतने प्रश्ने मृत्युर्ना मरणे यमे ॥ ४६ ॥
 मेध्यं त्रिषु शुचौ रक्तवचारोचनयोः स्त्रियाम् ।
 ययुः पुमानश्वमेधतुरङ्गे च तुरङ्गमे ॥ ४७ ॥
 याय्यस्तु यापनीये स्यान्निन्दितेऽप्यभिधेयवत् ।
 याम्याऽवाच्यां भरण्याश्च पुंस्यगस्त्ये च चन्दने ॥ ४८ ॥
 योग्यः प्रवीणयोगार्होपायिशक्तेषु वाच्यवत् ।
 क्लीवमृद्ध्यौषधे पुष्ये ना स्त्र्यभ्यासार्कयोषितोः ॥ ४९ ॥
 रम्या रात्रौ चम्पके ना मनोङ्गे त्वभिधेयवत् ।
 नपुंसकं पटोलस्य मूले सूरिभिरिष्यते ॥ ५० ॥
 रथ्या रथौघविशिखावर्चनीषु च योषिति ।
 रथवोढरि पुंलिङ्गो रूप्यः स्यात् सुन्दरे त्रिषु ॥ ५१ ॥
 आहृतस्वर्णरजते रजते च नपुंसकम् ।
 लयो विनाशे संश्लेषे साम्ये तौर्यर्थत्रिके मतम् ॥ ५२ ॥
 लक्ष्यं स्यादपदेशेऽपि शरव्येऽपि नपुंसकम् ।
 लभ्यं युक्ते च लव्धव्ये लास्यं तौर्यर्थत्रिके मतम् ॥ ५३ ॥
 नृत्ये च व्रज्या प्रस्थाने वर्गे पर्यटनेऽपि च ।
 वन्यं त्रिषु वनोद्धृते स्त्री वनाम्बुसमूहयोः ॥ ५४ ॥
 वाच्यन्तु कुत्सिते हीने वचनाहैं च वाच्यवत् ।
 विन्ध्या स्त्रियां लवल्यां स्यात् पुंसि व्याधाद्रिभेदयोः ॥ ५५ ॥

वीक्ष्यन्तु विस्मये दूश्ये पुंसि लासकवाजिनोः ।
 वेश्यं वेश्यागृहे क्लीवं गणिकायान्तु योषिति ॥ ५६ ॥
 शल्यन्तु न स्त्रियां शङ्की क्लीवं क्षेडेषु तोमरे ।
 मदनदुश्वाविधोर्ना शयः शश्याहिपाणिषु ॥ ५७ ॥
 शश्या स्यात् शयनीये च गुम्फनेऽपि च योषिति ।
 शून्यं स्यान्निर्जने वाच्यलिङ्गं नल्यान्तु योषित ॥ ५८ ॥
 शौर्यमारभटीशकत्योः सह्यः शैलान्तरे पुमान् ।
 सोढव्ये वाच्यलिङ्गः स्यादारोग्ये तु नपुंसकम् ॥ ५९ ॥
 सङ्घयं समिति सङ्घथा स्यादेकाद्यादिविचारयोः ।
 सन्ध्या पितृप्रसूनद्यन्तरयोर्युगसन्धिषु ॥ ६० ॥
 सत्यं कृते च शपथे तथ्ये त्रिषु तु तद्रति ।
 सव्यं वामे प्रतीपे च स्मयो नाऽद्भुतगर्वयोः ॥ ६१ ॥
 सायः काण्डे दिनान्ते च साध्यो योगान्तरे शरे ।
 गणदेवविशेषे च साधनीये तु वाच्यवत् ॥ ६२ ॥
 सूर्योऽर्कपर्णे तपने स्त्री तद्वाय्यौषधीभिदोः ।
 स्थेयो विवादपक्षस्य निर्णेतरि पुरोहिते ॥ ६३ ॥
 सेव्यं क्लीवमुशीरे स्यात् सेवाह पुनरन्यवत् ।
 सैन्यं क्लीवं बले सेनासमवेते तु वाच्यवत् ॥ ६४ ॥
 सौम्यो ज्ञे ना त्रिष्वनुग्रे मनोङ्गे सोमदैवते ।
 हाय्यो विभीतकतरौ हर्त्तव्ये पुनरन्यवत् ॥ ६५ ॥
 हृद्यं जवनेऽथ त्रिषु हृज्जहृद्धितहृतिप्रये ।
 वशकृद्वेदमन्त्रे ना वृद्धिनामौषधे स्त्रियाम् ॥ ६६ ॥
 (यत्रिकम्)
 अनयस्तु विपद्मदैवाशुभयोर्यसनेषु च ।
 अत्ययाऽतिक्रमे दण्डे विनाशे दोषकृच्छ्रयोः ॥ ६७ ॥
 अश्वायमश्वसङ्घाते क्लीवमश्वहितेऽन्यवत् ।
 अधृष्या ताटनीभेदे प्रगल्भे वाच्यलिङ्गकः ॥ ६८ ॥
 अभिख्या त्वमिधाने स्यात् शोभायाञ्च यशस्यपि ।

अभया तु हरीतक्यामुशीरे तु नपुंसकम् ॥ ६९ ॥
 निर्भये वाच्यलिङ्गं स्यादपत्यं पुत्रयोर्मतम् ।
 अगस्त्यः स्यात् कुम्भयोनौ वङ्गसेनतरावपि ॥ ७० ॥
 अवध्यमवधाहैं स्यादनर्थकवचस्यपि ।
 अव्ययोऽखी शब्दभेदे ना विष्णौ निर्व्यये त्रिषु ॥ ७१ ॥
 अहल्या त्वप्सरोभेदे भार्यायां गौतमस्य च ।
 अहार्यः पर्वते ना स्यादहर्त्तव्ये तु वाच्यवत् ॥ ७२ ॥
 आशदः स्यादभिप्राये पनसाधारयोरपि ।
 स्यादातिथ्यमतिथ्यर्थे त्रिलिङ्गमतिथौ पुमान् ॥ ७३ ॥
 आवेयो पुष्पवत्पां स्यात् नदीभेदे च ना मुनौ ।
 आदित्यो भास्करे देवेऽप्याम्नायो निगमेऽपि च ॥ ७४ ॥
 उपदेशोऽपीन्द्रियन्तु हृषीके चेतसि स्मृतम् ।
 उदयस्तु पुमान् पूर्वपर्वते च समुन्नतौ ॥ ७५ ॥
 उपायः सामभेदादौ तथैवोपगतौ पुमान् ।
 ऊर्णायुर्ना क्षणभङ्गे मेषकम्बलमेषयोः ॥ ७६ ॥
 औचित्यमुचितत्वे स्यात् सत्येऽपि च नपुंसकम् ।
 कषायो रसभेदेऽपि निर्यासे च विलेपने ॥ ७७ ॥
 अङ्गरागे च न खी स्यात् सुरभौ लोहिते त्रिषु ।
 कालेयो दैत्यभेदे स्यात् कालखण्डे नपुंसकम् ॥ ७८ ॥
 त्रिपण्युस्तु पुमान् देहे सुरभौ वाच्यलिङ्गकः ।
 कुलायस्तु पुमान् स्थानमात्रे स्यात् पक्षिवासके ॥ ७९ ॥
 क्षेत्रियं क्षेत्रजतृणे परदेहचिकित्सयोः ।
 परदारतासाध्यरोगयोः क्षेत्रियः पुमान् ॥ ८० ॥
 कौकृत्यमनुतापे स्यादयुक्तकरणेऽपि च ।
 गाङ्गेयः स्यात् पुमान् भीष्मे कलीवं स्वर्णकशेषणोः ॥ ८१ ॥
 चक्षुष्यः केतके पुण्डरीकसंज्ञकपादपे ।
 कुलस्थिकासुभगयोः खियामक्षिहितेऽन्यवत् ॥ ८२ ॥
 चाम्पेयश्चम्पके स्वर्णे किञ्चलके नागकेशरे ।

जघन्यं मेहने क्लीवं चरमे गर्हितेऽन्यवत् ॥ ८३ ॥
 जटायुः पुंसि सम्पातेः कनीयसि च गुग्गुलौ ।
 जरायुरपि तत्पक्षिराजे गर्भाशये पुमान् ॥ ८४ ॥
 तपस्या व्रतचर्यायां तपस्यः फालगुने पुमान् ।
 द्वितीया तिथिभितपत्त्योः पूरणे तूभयोल्लिषु ॥ ८५ ॥
 देवयुवर्वच्यलिङ्गः स्याद्वार्मिके लोकयात्रिके ।।
 नादेयो नागरङ्गे स्याज्जयायामम्बुवेतसे ॥ ८६ ॥
 भूमिजम्बवां जवायाञ्च व्यङ्गुष्टेऽपि च योषिति ।
 निकायस्तु पुमान् लक्ष्ये सधर्मिप्राणिसंहतौ ॥ ८७ ॥
 समुच्चये संहतानां निलये परमात्मनि ।
 नेपश्यं स्यादलङ्गारे रङ्गजयायां नपुंसकम् ॥ ८८ ॥
 प्रणयः प्रथ्रये प्रेमिण याञ्चाविश्रम्भयोरपि ।
 निर्वाणेऽप्यथ पर्यायः प्रकारेऽवसरे क्रमे ॥ ८९ ॥
 प्रलयो मृत्युकल्पान्तमूर्च्छीपायेषु पुंस्ययम् ।
 प्रत्ययः प्रथितत्वे च मत्वादिज्ञानयोरपि ॥ ९० ॥
 आचारे शपथे रन्ध्रविश्वासाधीनहेतुषु ।
 पर्जन्यो मेघशब्देऽपि धनदम्बुदशकयोः ॥ ९१ ॥
 प्रसव्यं वाच्यलिङ्गं स्यात् प्रतिकूलानुकूलयोः ।
 प्रकीर्यः पूतिकरजे विनिकीर्यं तु वाच्यवत् ॥ ९२ ॥
 प्रणाययोऽसम्मतेऽपि स्यादभिलाषविवर्जिते ।
 पथस्यन्तु पयोजातहितयोर्वाच्यलिङ्गकम् ॥ ९३ ॥
 दुग्धिकाक्षीरकाकोलयोः स्वर्णक्षीर्यामपि लियाम् ।
 पारुष्यं परुषत्वे च दुर्वाक्ये पुंसि गीष्पतौ ॥ ९४ ॥
 पानीयन्तु जले क्लीवं पातवये वाच्यलिङ्गकम् ।
 पौलस्त्यस्तु कुवेरे स्याद् दशग्रीवेऽपि पुंस्ययम् ॥ ९५ ॥
 वलयः कण्ठरोगे ना कटके पुन्नपुंसकम् ।
 ब्रह्मण्यः स्याद् ब्रह्मसाधुब्रह्मदारुशनैश्चरे ॥ ९६ ॥
 बालेयो गर्दभे पुंसि मृदौ बालहिते त्रिषु ।

ब्राह्मणं ब्राह्मणत्वे च समूहे च द्विजन्मनाम् ॥ ६७ ॥
 भुवन्युः स्यात् पुमान् भानौ ज्वलने शशलाङ्गुने ।
 भुजिष्यस्तु स्वतन्त्रे च हस्तसूत्रकदासयोः ॥ ६८ ॥
 स्त्रियां दासीगणिकयोर्मलयः पर्वतान्तरे ।
 शैलांशे देश आरामे त्रिवृतायान्तु योषिति ॥ ६९ ॥
 मङ्गल्यः स्यात् त्रायमाणाश्वत्थविलवमसूरके ।
 स्त्रियां शम्यामधः पुष्पीमिसीशुक्लवचासु च ॥ १०० ॥
 रोचनायामथो दधिन कलावं शिवकरे त्रिषु ।
 सृगयुः पुंसि गोमायौ व्याधे च परमेष्ठिनि ॥ १०१ ॥
 रहस्या रुदी नदीभेदे गोपनीयेऽभिधेयवत् ।
 लौहित्यं लोहितत्वे च कलीवं पुंसि नदान्तरे ॥ १०२ ॥
 वदान्या दानशौण्डे च चारुवादिनि वाच्यवत् ।
 व्यवायः सुरतेऽन्तद्वौ पुंसि कलीवन्तु तेजसि ॥ १०३ ॥
 वक्तव्यं कुत्सिते हीने वचनाहैं तु वाच्यवत् ।
 विजयः स्याज्जये पार्थे स्त्रियां तिथ्यन्तरे स्मृता ॥ १०४ ॥
 उमासख्यां विस्मयः स्यादाश्रव्यगर्वयोः पुमान् ।
 विनया तु वलायां रुदी शिक्षायां प्रणतौ पुमान् ॥ १०५ ॥
 विषयो गोचरे देशे तथा जनपदेऽपि च ।
 प्रबन्धाद् यस्य यो ज्ञातस्तत्र रूपादिके पुमान् ॥ १०६ ॥
 विशलयोऽग्निशिखादन्तीगुह्यचीत्रिपुटासु च ।
 श्वशुर्यो देवरे श्याले शाणिडल्यः पावकान्तरे ॥ १०७ ॥
 मुनिभेदे च मालूरे शालेयः स्यानिमसौ पुमान् ।
 त्रिषु शालयुद्धवे क्षेत्रे स्यात् शीर्षण्यन्तु शीर्षके ॥ १०८ ॥
 सुकेशे पुंसि शैलेयं तालपण्यांश्च सैन्धवे ।
 शैलजे ना तु मधुपे शिलातुल्येऽन्यलिङ्गकम् ॥ १०९ ॥
 संस्त्यायः सत्रिवेशे च संस्थाने विस्तृतावपि ।
 सन्नयः समवाये स्यात् पृष्ठस्थायिवले पुमान् ॥ ११० ॥
 समयः शपथाचारसिद्धान्तेषु तथा धियि ।

कियाकारे च निर्देशे सङ्केते कालभाषयोः ॥ १११ ॥

सरण्युस्तु पुमान् वारिवाहे स्यान्मातरिश्वनि ।

सामर्थ्यं योग्यतायां स्याच्छक्तावपि नपुंसकम् ॥ ११२ ॥

सौरभ्यन्तु मनोज्ञत्वे सौगन्धे गुणगौरवे ।

सौभाग्यं सुभगत्वे स्याद् योगभेदे नपुंसकम् ॥ ११३ ॥

हिरण्यं रेतसि द्रव्ये शातकुम्भवराटयोः ।

अक्षये मानभेदे स्यदकुप्ये च नपुंसकम् ॥ ११४ ॥

हृदयं मानसे बुक्कोरसेऽरपि नपुंसकम् ।

(यचतुष्कम्)

भवेदनुशयो छेषे पश्चात्तापानुवन्धयोः ॥ ११५ ॥

अवश्यायस्तु नीहारेऽप्यभिमानेऽपि पुंस्यम् ।

अथावसायः शेषे स्यात् समाप्तौ निश्चयेऽपि च ॥ ११६ ॥

अपसव्यं त्रिलङ्घस्तु दक्षिणप्रतिकूलयोः ।

अन्तशश्या मृतौ भूमिशश्यायां पितृकानने ॥ ११७ ॥

उपकार्या राजसद्व्युपकारोचितेऽन्यवत् ।

जलाशयो जलाधारे स्यादुशीरे नपुंसकम् ॥ ११८ ॥

तण्डुलीयः शाकभेदे विडङ्गतरुताप्ययोः ।

तृणशून्यं मलिलकायां तथा स्यात् केतकीफले ॥ ११९ ॥

दाक्षिणात्यो नारिकेले त्रिषु दक्षिणदिग्भवे ।

धनञ्जयेऽर्जुने वहिनागभिद्वैहमारुते ॥ १२० ॥

निरामयस्तु पुंसि स्यादिदिके त्रिषु नीरुजि ।

परिधायो जनस्थाने परिच्छेदनितम्बयोः ॥ १२१ ॥

प्रतिश्रयः सभायाज्ञाश्रये प्रतिभयं भये ।

घोरेऽपि पाञ्चजन्यस्तु विष्णुशङ्खे हुताशाने ॥ १२२ ॥

प्रावृषेण्यः पुमान् नीपे प्रावृद्धकालभवे त्रिषु ।

पौरुषेयः कृते पुंसां विकारे पुरुषस्य च ॥ १२३ ॥

त्रिषु ना सङ्खवधयोः पुरुषस्य पदान्तरे ।

फलोदयः पुमान् लाभे त्रिदिवेशालयेऽपि च ॥ १२४ ॥

भागधेयं मतं भाग्ये भागप्रत्याययोः पुमान् ।
 महालयो विहारे स्यात् तीर्थं च परमात्मनि ॥ १२५ ॥
 महोदयः कान्यकुञ्जे चाधिपत्यापवर्गयोः ।
 महामूल्यः पद्मरागे ना महाद्यैऽन्यलिङ्गकः ॥ १२६ ॥
 मार्जारीयः स्मृतः शूद्रे विडाले कायशोधने ।
 रौहिणेयोऽन्यवद् वत्से ना वृधे च हलायुधे ॥ १२७ ॥
 विलेशयस्तु पुंलिङ्गो मूषके च भुजङ्गमे ।
 वैनतेयस्तु गृहे स्यात् प्रभाकरसारथौ ॥ १२८ ॥
 सम्परायः समीके स्यादापदुच्चरकालयोः ।
 समाह्यस्तु पशुभिः खगैर्दूते च सङ्गरे ॥ १२९ ॥
 भवेत् समुदयः सङ्ग्रे सङ्गमे च समुद्रमे ।
 समुदायः समुहे स्याद् युद्धे समुच्छ्रयः पुमान् ॥ १३० ॥
 विरोधेत्सेधयोः स्थूलोच्चयोर्गण्डोपलेऽपि च ।
 गजानां मध्यमगतेऽप्यसाकलयवरण्डयोः ॥ १३१ ॥
 हिरण्मयः सुरज्येष्ठे ना सुवर्णमये त्रिषु ।

(यपवक्म)

कालानुसार्यं शैलेये कालीये शिंशपादुमे ॥ १३२ ॥
 दुग्धतालीयमित्येतद् दुग्धाम्रक्षीरफेनयोः ।
 अथ प्रवचनीयञ्च स्यात् प्रवक्तृप्रवाच्ययोः ॥ १३३ ॥
 वृषाकपायी श्रीगौरीवरीजीवन्तिकासु च ।

(यष्टकम्)

प्रत्युद्रमनीयमुपस्थेये धौतांशुकद्रये ॥ १३४ ॥
 विश्वक्रमसेनप्रिया लक्ष्म्यां वाराहामपि योषिति ।

इति यान्तवर्गः ।

(रैकम्)

रः स्मृतः पावके तीक्ष्णे राः पुंसि स्वर्णवित्तयोः ।
 श्रीवैशरचनाशोभाभारतसरलद्रमे ॥ १ ॥

लक्ष्म्यां त्रिवर्गसम्पत्तिविधोपकरणेषु च ।
विभूतौ च मतौ च खी खुः ख्यियां निजम्भरे स्त्रवे ॥ २ ॥
(रद्विकम्)

अरं शीघ्रे च चक्राङ्गे शीघ्रगे पुनरन्त्यवत् ।
अग्रं पुरस्तादुपरि परिमाणे पलस्य च ॥ ३ ॥
आलम्बने समूहे च प्रान्ते च स्यान्तपुंसकम् ।
अधिके च प्रधाने च प्रथमे चाभिधेयवत् ॥ ४ ॥
अस्त्रः कोणे कचे पुंसि कलीवमश्रुणि शोणिते ।
अस्त्रं प्रहरणे चापे करवाले नपुंसकम् ॥ ५ ॥
अभ्रं मेघे च गगने धातुभेदे च काञ्चने ।
अद्रिः शैलद्रुमार्कं नाथाङ्गिर्ना पादमूलयोः ॥ ६ ॥
आरा चर्मप्रभेदित्यां पुंसि भौमे शनैश्चरे ।
आद्रां नक्षत्रभेदे स्यात् ख्यियां किलन्नेऽभिधेयवत् ॥ ७ ॥
आरुः पुंसि तरोभेदे तथा कर्कटदण्डिणोः ।
इन्द्रः शकादित्यभेदे योगभेदान्तरात्मनि ॥ ८ ॥
इन्द्रा फणिजभके खी स्यादिरा भूवाक्सुराम्बुषु ।
उग्रः शूद्रासुते क्षत्रादुद्रे पुंसि त्रिषूत्कर्ते ॥ ९ ॥
खी वचाक्षुद्रयोरुष्टी कर्कर्यां करमे पुमान् ।
उखो वृषे च किरणेऽप्युस्त्रार्जुन्युपचित्रयोः ॥ १० ॥
ऐन्द्रिः काके जयन्ते नाऽथौड्राः पुंभूमिन नीवृति ।
ओड्रस्तु तस्मेदे स्यात् क्षरं नीरे क्षरोऽम्बुदे ॥ ११ ॥
करो वर्षोपले रक्षमौ पाणौ प्रत्यायशुण्डयोः ।
कद्रुख्यिषु स्वर्णपिङ्गे नागानां मातरि ख्यियाम् ॥ १२ ॥
करो वधे निश्चये च वलौ यत्ने यतावपि ।
तुषारशैलेऽपि पुमान् ख्यियां दूत्यां प्रसेवके ॥ १३ ॥
सुवर्णकारिकायाञ्च बन्धनागारवन्धयोः ।
क्षारो रसान्तरे धूत्ते लवणे काचभस्मनोः ॥ १४ ॥
कारिः ख्यियां क्रियायां स्याद्वाच्यलिङ्गस्तु शिलिपनि ।

कार्हिंश्वकर्मणि ना त्रिषु कारकशिल्पिनोः ॥ १५ ॥
 क्षीरं दुग्धे जले कीरः शुके पुंभूमिन नीवृति ।
 कुरुनृपान्तरे भक्ते पुमान् पुंभूमिन नीवृति ॥ १६ ॥
 क्षुद्रः स्यादधमक्रूरकृपणालपेषु वाच्यवत् ।
 क्षुद्रा व्यङ्गानटीकण्टकारिकासरधासु च ॥ १७ ॥
 चाङ्गेरीवेश्ययोहिंस्मामक्षिकामात्रयोरपि ।
 क्षुरः स्याच्छेदनद्रव्ये कोकिलाक्षे च गोक्षुरे ॥ १८ ॥
 क्रूरस्तु कठिने घोरे नृशंसेऽप्यभिधेयवत् ।
 कृच्छ्रमाख्यातमाभीले पापसान्तपनादिनोः ॥ १९ ॥
 क्षेत्रं शरीरे केदारे सिद्धस्थानकलत्रयोः ।
 क्रोष्टी शृगालिकाकृष्णविदारीलाङ्गलीषु च ॥ २० ॥
 क्षौद्रं मधुनि पानीये खरः स्यात्तीक्ष्णधर्मयोः ।
 गर्दभे स्त्री देवताडे खरुदर्पे हरे हये ॥ २१ ॥
 दन्ते पुंसि त्रिषु इवेते खुरः कोत्तदले शफे ।
 गरी खरायां करणे कलीवं नोपविषे विषे ॥ २२ ॥
 गात्रं गजाग्रजङ्गादिभागेऽप्यङ्गे कलेघरे ।
 गीः स्त्री भाषासरस्वत्योर्गिरिना नेत्ररुग्मिभदि ॥ २३ ॥
 अद्रौ गिरियके योषिद् गोणौ पूज्ये पुनस्त्रिषु ।
 गुन्द्रस्ते जनके स्त्री तु प्रियङ्गौ भद्रमुस्तके ॥ २४ ॥
 गुरुस्त्रिलङ्गयां महति दुर्जरालघुनोरपि ।
 पुमान् निषेकादिकरे पित्रादौ सुरमन्त्रिणि ॥ २५ ॥
 गृध्रः खगान्तरे पुंसि वाच्यलिङ्गोऽथ लुब्धके ।
 गोत्रा भूगव्ययोर्गेत्रः शैले गोत्रं कुलाख्ययोः ॥ २६ ॥
 सम्भावनीयवोधे च काननच्छ्रवत्तर्मसु ।
 गौरः इवेतेऽरुणे पीते विशुद्धे चाभिधेयवत् ॥ २७ ॥
 ना इवेतसर्षपे चन्द्रे न द्वयोः पद्मकेशरे ।
 गौरी त्वसज्जातरजः कन्याशङ्कुरभार्ययोः ॥ २८ ॥
 रोचनीरजनीषिङ्गाप्रियङ्गुवसुधासु च ।

आपगाया विशेषे च यादसां पतियोविति ॥ २९ ॥
 वस्तु दिवसे हिंसे घोरो भीमे हरेऽपि च ।
 चरोऽक्षयतभेदे च भौमे चारे त्रसे चले ॥ ३० ॥
 चन्द्रः कपूरकाम्पिलतसुधांशुस्वर्णवारिषु ।
 चक्रः कोके पुमान् कलीवं वज्रं सैन्यरथाङ्गयोः ॥ ३१ ॥
 राष्ट्रे दम्भान्तरे कुम्भकारोपकरणाम्बयाः ।
 जलावत्तेऽप्यथ चहः पुमान् हव्यात्रभाण्डयोः ॥ ३२ ॥
 चारः पियालवृक्षे स्याद्गतौ वन्धापसर्पयोः ।
 चारुर्वहस्पतौ पुंसि शोभने त्वभिधेयवत् ॥ ३३ ॥
 चित्राखुपर्णीगोदुम्बासुभद्रादन्तिकासु च ।
 मायायां सर्पनक्षत्रनदीभेदेषु च ख्यियाम् ॥ ३४ ॥
 तिलकालेखयोः कलीवं कर्वुराद्भुतयोरपि ।
 तद्युक्त्योस्त्वन्यलिङ्गं चीरी भिलल्यां नपुंसकम् ॥ ३५ ॥
 गोस्तने वस्त्रभेदे च रेखालिखनभेदयोः ।
 चुक्रं वृक्षाम्ले चाङ्गेयर्यां खो पुस्यम्लेऽम्लवेतसे ॥ ३६ ॥
 चैत्रं मृतदेवकुले ना भूमृत्मासभेदयोः ।
 चौरः पाटञ्जरेऽपि स्यात् चोरपुष्पौषधावपि ॥ ३७ ॥
 क्षत्रा मिसावतिच्छ्रुते कुस्तुम्बुरुशिलीन्द्रयोः ।
 नपुंसकञ्चातपत्रे छिक्रं दूषणरन्द्रयोः ॥ ३८ ॥
 जारी स्यादोषधीभेदे ख्यियामुपपतौ पुमान् ।
 जीरस्तु जरणे खड्गे टारो लङ्गतुरङ्गयोः ॥ ३९ ॥
 तरस्तु तरणे पुंसि कृशानां पेटके तरी ।
 तन्त्रं कुटुम्बकृत्ये स्यात् सिद्धान्ते चौषधेात्तमे ॥ ४० ॥
 प्रधाने तन्तुवाये च शास्त्रभेदे परिच्छ्रुदे ।
 श्रुतिशाखान्तरे हेतावुभयार्थप्रयोजके ॥ ४१ ॥
 इतिकर्त्तव्यतायां नन्त्री वाणागुणे मता ।
 अमृतादेहशिरयास्तन्द्री निद्राप्रमीलयोः ॥ ४२ ॥
 तारो वानरभिन्मुक्ताविशुद्धयोः शुद्धमौक्तिके ।

ना नक्षत्रेऽक्षिमध्ये च न ना रूप्यं नपुंसकम् ॥ ४३ ॥
 स्त्री बुद्धदेवताभेदे वालिगीष्पतिभार्ययोः ।
 त्रिलिङ्गोऽत्युच्चशब्दे च ताम्रं शूलवेऽरुणेऽपि च ॥ ४४ ॥
 तीव्रा तु कटुरोहिण्यां राजिकामण्डदूर्वयोः ।
 त्रिष्वत्युष्णे नितान्ते च कटौ तीरन्तु रोधसि ॥ ४५ ॥
 पुंसि त्रपुणि तोत्रन्तु प्राजने वेणुकेऽपि च ।
 दरोऽस्त्री साध्वसे गर्त्ते कन्दरे तु दरी मता ॥ ४६ ॥
 दराव्ययं मनागर्थं दस्तः खरेऽश्विनीसुते ।
 दारुः स्यात् पित्तले काष्ठे देवदारौ नपुंसकम् ॥ ४७ ॥
 द्वारं निर्गमनेऽपि स्यादभ्युपाये धरो गिरौ ।
 कार्पासतूलके कूर्मराजे वस्वन्तरेऽपि च ॥ ४८ ॥
 धरा विश्वम्भरायाञ्च स्त्री गर्भाशयमेदसाः ।
 धात्री जनन्यामलकीवसुमत्युपमातृषु ॥ ४९ ॥
 धारा सैन्याग्रिमस्कन्दे तुरङ्गगतिपञ्चके ।
 घटादिच्छुद्रसन्तत्योः प्रपाते स्याद् द्रवस्य च ॥ ५० ॥
 खड्गादेनिशितमुखे धारो ग्रावान्तरेऽप्युष्णे ।
 धीरा धैर्यान्विते स्वैरे बुधे कलीवन्तु कुड्कुमे ॥ ५१ ॥
 खियां प्रवणतुल्यायां नरोऽजे मनुजेऽर्जुने ।
 कलीवन्तु रामकर्पूरे नकं स्यादग्रदारुणि ॥ ५२ ॥
 नासायां पुंसि कुम्भीरे नारस्तर्णकनीरयोः ।
 नीत्रं नेमौ वलीकेन्द्रोः रेवतीभेऽपि कानने ॥ ५३ ॥
 नेत्रं मथिगुणे वस्त्रभेदे मूले द्रुमस्य च ।
 रथे चक्षुषि नद्याञ्च नेत्री नाड्याञ्च योषिति ॥ ५४ ॥
 परः श्रेष्ठोरिदुरान्योत्तरे कलीवन्तु केवले ।
 पत्रन्तु वाहने पर्णे स्यात् पक्षे शरपक्षिणोः ॥ ५५ ॥
 पारं परतटे प्रान्ते न स्त्री पारा नदीभिदि ।
 पारी पूरे च कर्कर्यां पादरज्जौ च दन्तिनः ॥ ५६ ॥
 पात्रं सुवादौ पर्णे च भाजने राजमन्त्रिणि ।

तीरद्वयान्तरे योग्ये पुरुः प्राज्येऽभिधेयवत् ॥ ५७ ॥
 पुंसि स्याद् देवलोके च नृपमेदपरागयोः ।
 पुरं नपुंसकं गेहे देहपाटीलपुत्रयोः ॥ ५८ ॥
 पुष्पादीनां दलावृत्तौ ना गुग्गुलौ न ना पुरि ।
 पुण्ड्रो दैत्यविशेषेक्षुभेदयोरतिमुक्तके ॥ ५९ ॥
 चित्रे कुमौ पुण्डरीके पुंभूमिन नीवृदन्तरे ।
 पूरो जलसमूहे स्याद् व्रणसंशुद्धिखादयोः ॥ ६० ॥
 पोत्रं वज्रे मुखाश्रे च शूकरस्य हलस्य च ।
 पौरं त्रिषु पुरोद्भूते कत्तृणे तु नपुंसकम् ॥ ६१ ॥
 वरो जामातरि वृतौ देवतादेरभीप्सिते ।
 षिङ्गे पुंसि त्रिषु श्रेष्ठे कुड्कुमे तु नपुंसकम् ॥ ६२ ॥
 वरी प्रोक्ता शतावर्यां वरा च स्यात् फलत्रिके ।
 मनागिष्ठे वरं कलीबे केचिदाहुस्तदवयम् ॥ ६३ ॥
 बमुवैश्वानरे शूलपाणौ च गहुडध्वजे ।
 विशाले नकुले पुंसि पिङ्गले त्वभिधेयवत् ॥ ६४ ॥
 वक्तः शनैश्चरे पुंसि पुटभेदे नपुंसकम् ।
 त्रिषु क्रूरे च कुटिले वारः सूर्यादिवासरे ॥ ६५ ॥
 द्वारे हरे कुञ्जवृत्ते वृन्दावसरयोः क्षणे ।
 वारी स्याद् गजवन्धन्यां कलस्यामपि योषिति ॥ ६६ ॥
 वारिवार्गजवन्धन्योः खी कलीबेऽम्बुनि बालके ।
 वीरो रसविशेषे पुंस्युत्तरे सुभटे त्रिषु ॥ ६७ ॥
 खी सुराक्षीरकाकोलीतामलक्येलबालुके ।
 पतिपुत्रवतीरम्भागम्भारीदुग्धिकासु च ॥ ६८ ॥
 मलपूक्षीरविदायर्योः कलीबं शृङ्गयां नलेऽपि च ।
 भरुः स्वर्णे हरे पुंसि भरोऽतिशयभारयोः ॥ ६९ ॥
 भद्रः शिवे खजरीटे वृषभे च कदम्बके ।
 करिजातिविशेषे ना कलीबं मङ्गलमुस्तयोः ॥ ७० ॥
 काञ्चने च खियां रास्तोकृष्णाव्योमनदीषु च ।

तिथिभेदे प्रसारिण्यां कट्टूलानन्तयोरपि ॥ ७१ ॥
 त्रिषु श्रेष्ठे च साधौ स्यान्न पुंसि करणान्तरे ।
 भारः स्याद् वीवधे विष्णौ पलानां द्विसहस्रे ॥ ७२ ॥
 भीरुराते त्रिलिङ्गः स्याद् वरयोषिति योषिति ।
 भूरिना वासुदेवे च हरे च परमेष्ठिनि ॥ ७३ ॥
 नपुंसकं सुवर्णं च प्राञ्ये स्याद् वाच्यलिङ्गकः ।
 मन्त्रो वेदविशेषे स्याद् देवादीनां च साधने ॥ ७४ ॥
 गुह्यवादेऽपि च पुमान् मरुर्ना गिरिधन्वनोः ।
 मात्रा कर्णविभूषायां विच्चे माने परिच्छ्रुदे ॥ ७५ ॥
 अक्षरावयवे स्वल्पे कलीवं कात्स्न्यऽवधारणे ।
 मारा मृत्यौ स्मरे विघ्ने मारी चण्ड्यां जनक्षये ॥ ७६ ॥
 मारिः स्त्री मारणे वर्षे मित्रं सुहृदि न द्रयोः ।
 सूर्ये पुंसि मुरा गन्धद्रव्ये दैत्यान्तरे पुमान् ॥ ७७ ॥
 यात्रा तु यापनेऽपि स्याद् गमनात्सवयोः स्त्रियाम् ।
 रन्धन्तु दूषणे छिद्रे राष्ट्रं स्यादुपवर्त्तने ॥ ७८ ॥
 उपद्रवे कलीवपुंसोः रुर्ना मृगदैत्ययोः ।
 रेत्रं रेतसि पीयूषे पटवासे च सूतके ॥ ७९ ॥
 रोद्रो ना सावरे कलीवमपराधे च किलिवषे ।
 रौद्रो धर्मं रसे चण्ड्यां स्त्री तीव्रं भीषणे त्रिषु ॥ ८० ॥
 वज्रं स्याद् वालके धार्यां कलीवं योगान्तरे पुमान् ।
 वज्रा सुव्यां गुड्हच्यां वज्री सुव्यान्तरे स्मृता ॥ ८१ ॥
 दम्भोलौ हरिकेऽप्यस्त्री वध्रं त्रपुवरत्रयोः ।
 वप्रस्ताते पुमानस्त्री रेणौ क्षेत्रे चये तटे ॥ ८२ ॥
 वक्त्रं मुखे वृत्तभेदे व्यग्रो व्यासकं आकुले ।
 वाश्रो ना दिवसे कलीवं मन्दिरे च चतुर्ष्पथे ॥ ८३ ॥
 व्याघ्रः स्यात् पुंसि शार्दूले रक्तैरण्डकरञ्जयोः ।
 श्रेष्ठे नराद्युत्तरस्थः कण्टकार्यान्तु योषिति ॥ ८४ ॥
 वृत्रो रिपौ धने ध्वानते लभेदे च दानवे ।

वेरं कलेवरे क्लीवं वार्ताकौ कुड़कुमेऽपि च ॥ ८५ ॥
 वोड्डी स्त्री पणपादे ना गोनसाहौ भषान्तरे ।
 शरस्तेजनके बाणे दध्यग्रे ना शरं जले ॥ ८६ ॥
 शस्त्रं लौहास्त्रयोः क्लीवं क्षुरिकायान्तु योषिति ।
 शकः पुमान् देवराजे कुट्टजार्जुनभूरुहोः ॥ ८७ ॥
 शद्रिनार्दम्भोधरे जिष्णौ शहर्ना कोषवज्रयोः ।
 शारिनार्दक्षोपकरणे खियां शकुनिकान्तरे ॥ ८८ ॥
 युद्धार्थगजपर्यणे व्यवहारान्तरेऽपि च ।
 शारः स्यात् शबले वाच्यलिङ्गः पुंसि समीरणे ॥ ८९ ॥
 अक्षोपकरणे शास्त्रं न द्वयोरागमाक्षयोः ।
 शिग्रुर्ना शाकमात्रे च शोभाज्जनमहीरुहे ॥ ९० ॥
 शिरो ना पिष्पलीमूले स्याद् धमन्याश्च योषिति ।
 शीघ्रं नलदे चकाङ्गे क्लीवं द्रुतगतौ त्रिषु ॥ ९१ ॥
 शुभ्रं स्यादभ्रके क्लीबमुहीसशुक्लयोखिषु ।
 शुक्रः स्याद् भार्गवे ज्येष्ठमासे वैश्वानरे पुमान् ॥ ९२ ॥
 रेतोऽक्षिरुग्मिदोः क्लीवं शूरः स्याद् यादवे भटे ।
 स्वरुः पुंसि यूपखण्डे भिदुरेऽप्यधरे शरे ॥ ९३ ॥
 सत्रं यज्ञे सदादानाच्छादनारण्यकैतवे ।
 सरो दध्यग्रगत्योर्ना स्वरो नात्तासमीरणे ॥ ९४ ॥
 उदात्तादावकारादौ षड्जादौ च ध्वनौ पुमान् ।
 सारो बले स्थिरांशे च मज्जन पुंसि जले धने ॥ ९५ ॥
 न्याये क्लीवं त्रिषु वरे सान्द्रं वने घने मृदौ ।
 स्फारः स्यात् पुंसि विकटे कनकादेश्व बुद्धुदे ॥ ९६ ॥
 सिप्रो निदाधसलिले सिप्रा तु सरिदन्तरे ।
 स्थिरा भूशालपण्योर्ना शनौ मोक्षेऽचले त्रिषु ॥ ९७ ॥
 सीरोऽकहलयोः पुंसि सुरा चषकमदययोः ।
 पुंलिङ्गखिदिवेशे स्यात् सूत्रं तन्तुव्यवस्थयोः ॥ ९८ ॥
 शास्त्रादिसूत्रणाग्रन्थे स्वैरः स्वच्छन्दमन्दयोः ।

हरिश्चन्द्रार्कवाताश्वशुकभेकयमाहिषु ॥ ६६ ॥
 कपौ सिंहे हरेऽजैऽशौ शक्ते लोकान्तरे पुमान् ।
 वाच्यवत् पिङ्गहरितोहर्षो मुक्तावलौ युधि ॥ १०० ॥
 हारिः पथिकसन्तानद्यूतादिभङ्गयोः खियाम् ।
 हिंस्त्रा त्वेलावलीमांस्योः खियां स्याद् धातुकेऽन्यवत् ॥ १०१ ॥
 हीरा तैलाम्बुकालक्ष्म्योः पुंसि शङ्करवज्रयोः ।
 होरा लग्नेऽपि राश्यद्वे रेखाशाखाभिदोरपि ॥ १०२ ॥

(रत्रिकम्)

अमरखिदशेऽप्यस्थिसंहारे कुलिशद्वुमे ।
 खी गुद्धच्यमरावत्योः स्थूणादूर्वाजिरायुषु ॥ १०३ ॥
 अपरं गजपश्चाद्वे स्याज्जरायौ तु योषिति ।
 इतरस्मन्नपि तथाऽर्वाचीनेऽप्यन्यलिङ्गकम् ॥ १०४ ॥
 अधरस्तु पुमानोष्टे हीनेऽनूदधर्वे तु वाच्यवत् ।
 अध्वरः सावधाने स्याद् वसुभेदे क्रतौ पुमान् ॥ १०५ ॥
 अन्तरमवकाशावधिपरिधानान्तर्द्धिभेदतादर्थ्ये ।
 छिद्रात्मीयविनावहिरवसरमध्यात्मसदृशेषु ॥ १०६ ॥
 अवरं गजान्त्यजड्बादिदेशे चरमे त्रिषु ।
 अम्बरं न द्रयोव्योम्नि सुगन्ध्यन्तरवस्थयोः ॥ १०७ ॥
 अङ्गारमुत्सुके न खी पुंलिङ्गस्तु महीसुते ।
 अङ्गुरो सधिरे लोम्निं पानीयेऽभिनवोऽङ्गिदि ॥ १०८ ॥
 अजिरं प्राङ्गणे वाते विषये दर्ढुरे तनौ ।
 खी चण्ड्यामक्षरं ब्रह्मवर्णयोः पुंसि शङ्करे ॥ १०९ ॥
 अशिरो वीतिहोत्रे स्याद्राक्षसे भास्करे पुमान् ।
 अण्डीरः पुरुषे शक्तेऽररं छुदकपाटयोः ॥ ११० ॥
 अवीराऽपतिपुत्रायां खी सत्त्वरहिते त्रिषु ।
 अगुह क्लीबं जोङ्गकशिंशपयोर्वाच्यवस्थानि ॥ १११ ॥
 असुरा रजनीराश्योरसुरो देवारिभास्करयोः ।
 आकरो निवहोत्पत्तिस्थानश्रेष्ठेषु कथ्यते ॥ ११२ ॥

आधारश्चाधिकरणेऽप्यालवालेऽम्बुधारणे ।

आसारः स्यात् प्रसरणे वेगवृष्टौ सुहृद्वले ॥ ११३ ॥

आहारः स्यादाहरणे भोजने च पुमानयम् ।

आशरस्तु पुमान् वैश्वानरे च रजनीचरे ॥ ११४ ॥

आकार इङ्गिताकृत्योरितरोऽन्यत्र पामरे ।

इत्वर्थ्यसत्यां पथिके क्रूरकर्मणि च त्रिषु ॥ ११५ ॥

ईश्वरो मन्मथे शम्भौ नाऽऽद्ये स्वामिनि वाच्यवत् ।

ईश्वरी चेश्वरोमायामुदरं जठरे युधि ॥ ११६ ॥

उदारो दातृमहतेर्दक्षिणे चाभिधेयवत् ।

उर्वरा सर्वशस्याद्यभूमौ स्याद् भूमिमात्रके ॥ ११७ ॥

उत्तरा दिग्बिशेषे च स्नुषायामर्जुनस्याच ।

विराटस्य सुते ना स्यादूद्धौदीच्योत्तमे त्रिषु ॥ ११८ ॥

नपुंसकं प्रतिवाक्येऽथोद्धारश्चोद्धृतावृणे ।

ऋक्षरं वारिधारायामृक्षरश्चर्त्विजि स्मृतः ॥ ११९ ॥

एकाग्रमन्यलिङ्गं स्यादेकतानेऽप्यनाकुले ।

ओशीरं शयनासनचामरदण्डेऽप्युशीरजे प्रोक्तम् ॥ १२० ॥

क्रकरः करीरवृक्षे दीने क्रकचे च पक्षिभेदे च ।

कदरः इवेतखदिरे क्रकचव्याधिभेदयोः ॥ १२१ ॥

कर्वुरं सलिले हेमिनि कर्वुरः पापरक्षसोः ।

कर्वुरा कृष्णवृन्तायां शबले पुनरन्यवत् ॥ १२२ ॥

कर्परः स्यात् कपाले च शश्चभेदकटाहयोः ।

कन्धरो वारिवाहे स्याद् ग्रीवायां कन्धरा मता ॥ १२३ ॥

कर्वरः कथितो व्याघ्रे शिवायामपि कर्वरी ।

कञ्जरो जठरे सूर्ये विरिञ्चौ वारणे मुनौ ॥ १२४ ॥

करीरो वंशाङ्कुरेऽस्त्री वृक्षभिद्वटयोः पुमान् ।

करीरी चीरिकायाञ्च दन्तमूले च दन्तिनाम् ॥ १२५ ॥

कटित्रं रशनायाञ्च चर्माङ्गे कीटवाससि ।

कच्छुरा शूकशिम्ब्याञ्च शटीदुष्पर्श्योरपि ॥ १२६ ॥

कच्छुरः पुंश्ले कच्छुयुक्ते च कवरी पुनः ।
 पृथ्वीतुङ्गयोः केशवेशो कवरं लवणाम्लयोः ॥ १२७ ॥
 कवयुमायां ना रक्षःपापयोभैषजान्तरे ।
 कर्मारो जातिभेदे च त्वचिसारे च पुंस्ययम् ॥ १२८ ॥
 कणेहः कणिकारे च करिणीवेश्ययोः स्त्रियाम् ।
 कश्चरं कुत्सिते वाच्यलिङ्गं तक्रे नपुंसकम् ॥ १२९ ॥
 कर्करी भाण्डभेदे ना दर्पणे कठिने त्रिषु ।
 कडारः पिङ्गले दासे कलत्रं ओणिभार्ययोः ॥ १३० ॥
 दुर्गस्थाने नृपादीनां कटप्रूः पुंसि राक्षसे ।
 विद्याधरे महादेवे तथा स्यादक्षदेवते ॥ १३१ ॥
 कन्दरस्त्वङ्गुशो पुंसि गुहायाञ्च नपुंसकम् ।
 कर्वुरः स्यात् पुमान् शश्यां सुवर्णं तु नपुंसकम् ॥ १३२ ॥
 काश्मीरं कुङ्गुमेऽपि स्यात् टङ्गपुष्करमूलयोः ।
 कावेरी स्यात् सारिद्भेदे पुण्यनारीहरिद्रियोः ॥ १३३ ॥
 कान्तारोऽख्यो महारण्ये विलो दुर्गमवत्मनि ।
 पुंसि स्यादिक्षुभेदेऽथ किशोरोऽश्वस्य शावके ॥ १३४ ॥
 तैलपण्योवधौ च स्यात् तरुणावस्थसूर्ययाः ।
 किर्मीरो नागरङ्गे च कर्वुरे राक्षसान्तरे ॥ १३५ ॥
 किंशारुर्ना शस्यशूके विशिखे कङ्गपक्षिणि ।
 कुहरं गह्वरे छिद्रे कलीबं नागान्तरे पुमान् ॥ १३६ ॥
 कुकुरः सारमेये ना ग्रन्थिपर्णं नपुंसकम् ।
 कूर्परः स्यात् कफोणौ च जानुःयपि च पुंस्ययम् ॥ १३७ ॥
 कुञ्जरोऽनेकपे केशे खी धातक्याञ्च पाटलौ ।
 कुमारः स्यात् शुके स्कन्दे युवराजेऽश्वचारके ॥ १३८ ॥
 चालके वरुणद्रौ ना न द्रयोर्जात्यकाञ्चने ।
 कुमारी शैलतनयानवमालयोर्नदीभिदि ॥ १३९ ॥
 सहापराजिताकन्याजम्बुद्धीपेषु च स्त्रियाम् ।
 कुटारुर्ना द्रमे कीशे कुद्वारं केवले रते ॥ १४० ॥

कुबेरः स्यात् पुंसि नन्दीवृक्षे पुण्यजनेश्वरे ।
 कुबेरस्त्रिषु चारौ ना कुञ्जके खी युगन्धरे ॥ १४१ ॥
 केशरं हिङ्गुले कलीबं किञ्चलके न खियां पुमान् ।
 सिंहसटायां पुन्नागे वकुले नागकेशरे ॥ १४२ ॥
 केदारोऽद्रौ शिवे क्षेत्रे भूमिभेदालवालयोः ।
 केनारः कुमिभनरके शिरःकपोलसन्धिषु ॥ १४३ ॥
 कोटिरः पुंसि नकुले शत्रुगोपकशकयोः ।
 कोद्धारो नागरे कूपे पुष्करिण्याश्च पाटके ॥ १४४ ॥
 खपुरः क्रमुके भद्रमुस्तके कलशोऽपि च ।
 खर्परस्तस्करे धूत्त्वं भिक्षाभाण्डकपालयोः ॥ १४५ ॥
 खर्जूरं रुद्धयखलयोर्वृश्चिके ना द्रुमे द्रयोः ।
 खदिरी शाकभेदे खी ना चन्द्रे दन्तधावने ॥ १४६ ॥
 खण्डाभ्रमभ्रलेशे रुद्धात् तथा दन्तक्षतान्तरे ।
 खिङ्गिरस्तु शिवाभेदे खट्टवाङ्गे वारिबालके ॥ १४७ ॥
 गणेहः कर्णिकाराद्रौ कर्णिणोवेश्ययोः खियाम् ।
 गर्गरो मीनभेदे खी मन्थन्यामथ गह्वरम् ॥ १४८ ॥
 गुहागहनदम्भेषु निकुञ्जे तु पुमानयम् ।
 गान्धारः पुंसि सिन्दूरे रागदेशप्रभेदयोः ॥ १४९ ॥
 गायत्री त्रिपदादेवीच्छन्दोभित्खदिरेषु च ।
 गोपुरं द्वारि पूर्ढारि कैवर्तीमुस्तकेऽपि च ॥ १५० ॥
 घर्षरो ना चलद्वारिध्वानोल्कनदान्तरे ।
 खी क्षुद्रघण्टयां वीणाया भेदे स्वरान्तरे त्रिषु ॥ १५१ ॥
 चमरं चामरे खी तु मञ्चरी मृगभेदयोः ।
 चन्दिरोऽनेकपे चन्द्रे चत्वरं स्थण्डिलेऽङ्गने ॥ १५२ ॥
 चङ्करः स्याद्रथे वृक्षे चातुरो नेत्रगोचरे ।
 चाटुकारिनियन्त्रोश्च त्रिषु दाश्ये तु चातुरी ॥ १५३ ॥
 चक्रगण्डौ च पुंसि स्याच्चामरं चमरापि च ।
 दण्डे च वालव्यजने चिकुरस्तरलागसोः ॥ १५४ ॥

पक्षिवृक्षभिदोः केशे गृहवस्त्रौ सरीसृपे ।
 द्विदिरः पावके रज्जौं करवाले परश्वधे ॥ १५५ ॥
 छिदुरश्छेदनद्रव्ये धूचौं वैरिणि च त्रिषु ।
 जठरो न स्त्रियां कुक्षौ वृद्धकर्कटयोऽस्त्रिषु ॥ १५६ ॥
 जर्जरः शैवले शक्वध्वजे त्रिषु जरातुरे ।
 जम्बारः प्रस्थपुष्पे स्यात् तथा दन्तशठद्रुमे ॥ १५७ ॥
 जलेन्द्रः पुंसि वरुणे जम्भले च महोदधौ ।
 भर्वरः स्यात् कलियुगे वाद्यभाण्डे नदान्तरे ॥ १५८ ॥
 भल्लरी भल्लरी च द्वे हुडके बालचक्रके ।
 दहुरी स्यान् मृषावादे लम्पापटहवाद्ययोः ॥ १५९ ॥
 दङ्कारो विस्मये पुंसि प्रसिद्धौ शिखिनीध्वनौ ।
 दगरष्टङ्कणक्षारे हेलाविभ्रमगोचरे ॥ १६० ॥
 नाऽन्यवत् केकराक्षे स्याद् डिङ्गरी डङ्गरेऽपि च ।
 क्षेपे तमित्तं तिमिरे कोपे स्त्री तु तमस्ततौ ॥ १६१ ॥
 कृष्णपक्षनिशायाञ्च त्वक्पत्रन्तु वराङ्गके ।
 स्त्री कारव्याञ्च तिमिरं ध्वान्ते नेत्रामयान्तरे ॥ १६२ ॥
 धीवरो नाऽम्बुधौ व्याधे तुम्बुरी कुकुरस्त्रियाम् ।
 धन्याकेऽपि तुशारस्तु शीतले शीकरे हिमे ॥ १६३ ॥
 तुवरस्तु कषाये स्यात् काश्यादकयोस्तुवर्च्यपि ।
 तूवरोऽश्मश्वपुष्पेऽप्रौढशङ्गगवेऽपि च ॥ १६४ ॥
 पुरुषव्यञ्जनत्यके स्यात् कषायरसेऽपि च ।
 दहरो भ्रातरि स्वत्पे भूषिकायाञ्च बालके ॥ १६५ ॥
 दन्तुरस्तूततरदे तथोन्नतानते त्रिषु ।
 दर्दरः पर्वते पुंसि त्रिष्वीषद्भ्रमभाजने ॥ १६६ ॥
 दर्दुरस्तोयदे भेके वाद्यभाण्डाद्रिभेदयोः ।
 दर्दुरा चण्डिकायां स्याद् ग्रामजाले नपुंसकम् ॥ १६७ ॥
 दण्डारो वहने मत्तवारणे शरयन्त्रके ।
 कुम्भकारस्य चक्रे च द्वापरः संशये युगे ॥ १६८ ॥

दासेरो दासिकापत्ये त्रिषु पुंसि क्रमेलके ।
 दुर्द्वारः पुंसि नरकान्तरे स्वादृष्टभौषधे ॥ १६९ ॥
 दैत्यारिः पुंसि सामान्यदेवे च गरुडध्वजे ।
 धूसरी किन्नरीभेदे ना खरे त्रिषु पाण्डुरे ॥ १७० ॥
 नरेन्द्रस्तु महीपाले विषवैष्टे च पुंस्ययम् ।
 नर्मरा तु दरीभस्त्रासरलानिष्कलासु च ॥ १७१ ॥
 नागरं मुस्तके शुण्डयां विदग्धे नगरोङ्गवे ।
 निकरो निवहे सारे न्यायदेयधने निधौ ॥ १७२ ॥
 निर्जरः स्यात् पुमान् देवे जरात्यक्ते तु वाच्यवत् ।
 निर्जरा तु गुह्यच्याङ्ग तालपण्यामपि लियाम् ॥ १७३ ॥
 निर्भरस्तु सहस्रांशुतुरङ्गे तुषपावके ।
 निकारः स्यात् परिभवे धान्यस्योत्क्षेपणेऽपि च ॥ १७४ ॥
 निर्दर्शने निर्भरे सारेऽन्यवच्चु कठिनेऽत्रपे ।
 स्यान्नीवरो वाणिजके वास्तव्ये च पुमानयम् ॥ १७५ ॥
 प्रवरं सन्ततौ गोत्रे कलीवं श्रेष्ठे तु वाच्यवत् ।
 प्रखरं हयसत्राहे कुकुरेऽश्वतरेऽपि च ॥ १७६ ॥
 पुंसि त्रिष्वत्यन्तखरे पवित्रं वर्षणे कुशे ।
 ताम्रे पयसि च कलीवं मेध्ये स्यादभिधेयवत् ॥ १७७ ॥
 प्रदरो रोगभेदे स्याद् विदारे शरभङ्गयोः ।
 प्रकरः स्यात् पुमान् सङ्घे विकीर्णकुसुमादिषु ॥ १७८ ॥
 नपुंसकं जोङ्के स्त्री नाटयाङ्गे चत्वरावनौ ।
 पङ्कारः शैवले सेतौ सोपाने जलकुञ्जके ॥ १७९ ॥
 प्रस्तरो ग्रावृणि च मणौ प्रकारस्तुलयभेदयोः ।
 पदारः पादधूलौ स्यात् पादालिन्देऽपि पुंस्ययम् ॥ १८० ॥
 प्रसरः प्रणये वेगे स्यात् पर्यीरस्तु मूलके ।
 केदारे वेणुसारे च वारिदे तितउन्यपि ॥ १८१ ॥
 स्यादङ्गे वातिके पुंसि पामरः खलनीचयोः ।
 पाण्डुरः स्यान्मरुषके वर्णे ना तद्रति त्रिषु ॥ १८२ ॥

पार्पौ भक्तशिकथे स्यात् कीनाशे राज्यक्षमणि ।
 जराटेऽपि कदम्बस्य केशरे च गदान्तरे ॥ १८३ ॥
 प्रान्तरं विपिने दूरशून्यवर्त्मनि कोटरे ।
 पिठरः स्थालयां ना कलीवं मुस्तामन्थानदण्डयोः ॥ १८४ ॥
 पिञ्छरोऽश्वान्तरे पीते कलीं रवर्णं च पीतने ।
 पिण्डारः क्षपणे गोपे महिषीरक्षके द्रुमे ॥ १८५ ॥
 पीवरः कच्छपे स्थूले पुष्करं खेऽम्बुपद्ययोः ।
 तुर्यवक्त्रे खड्गफले हस्तिहस्ताग्रकाण्डयोः ॥ १८६ ॥
 कुष्ठौषधे द्वीपतीर्थभेदयोश्च नपुंसकम् ।
 ना रागनागविहगनृपभेदेषु वाहणौ ॥ १८७ ॥
 वण्ठरः स्थगिकारजौ लाड्गूले कुकुरस्य च ।
 करीरकोषे तालस्य पल्लवे च पयोधरे ॥ १८८ ॥
 वन्धुरं मुकुटे पुंसि खीचिहृतैलकलकयोः ।
 वन्धूके वधिरे हंसे त्रिषु स्याद्रम्यनप्रयोः ॥ १८९ ॥
 वन्धूरा पण्थयोषायां ख्रियां पुंभूमिन शक्तुषु ।
 वन्धूरः शोभने नग्रे वरत्रा वर्द्धीकक्षयोः ॥ १९० ॥
 भ्रमरः कासुके भृङ्गे भ्रामरं मधुनि स्मृतम् ।
 पुंसि प्रस्तरभेदेऽथ भास्करोऽश्वौ प्रभाकरे ॥ १९१ ॥
 भार्याहृः शैलभेदे स्यान् मृगभेदे च तत्र च ।
 क्रीडया परभार्यायां पुत्रो येनोपपादितः ॥ १९२ ॥
 भृङ्गारी भिस्तिकायां स्यात् कनकालौ पुनः पुमान् ।
 मत्सरा मक्षिकायां स्यान् मात्सर्यक्रोधयोः पुमान् ॥ १९३ ॥
 असह्यपरसम्पत्तौ कृपणे चाभिधेयवत् ।
 मधुरा शतपुष्पायां मिश्रेयानगरोभिदोः ॥ १९४ ॥
 मधुकर्टिकाभेदामधुलीयष्टिकासु च ।
 कलीवं विषे पुंसि रसे तद्वत् स्वादुप्रियेऽन्यवत् ॥ १९५ ॥
 मन्दरस्तु पुमान् मन्थशैले मन्दारपादपे ।
 वाच्यवद् वहले मन्दे मन्दारः स्यात् सुरद्रुमे ॥ १९६ ॥

पारिभद्रेऽर्कपर्णं च मदारो हस्तिधूर्त्तयोः ।
 मन्दिरं नगरेऽगारे क्लीवं ना मकरालये ॥ १९७ ॥
 मन्थरः कोषफलयोर्वाधमन्थानयोः पुमान् ।
 कुसुम्भ्यां न द्रयार्मन्दे पृथौ वक्रेऽभिघेयवत् ॥ १९८ ॥
 मकरो यादसो भेदे निधिराशिप्रभेदयोः ।
 मयूरो वर्हिचूडायामपामार्गं शिखरिङ्गनि ॥ १९९ ॥
 महेन्द्रः पर्वते शके मधुद्रोऽलौ च कामुके ।
 मन्दुरा वाजिशालायां शयनीयार्थवस्तुनि ॥ २०० ॥
 मसूरा मसुरा वा ना वेश्यावीहिप्रभेदयाः ।
 मसूरी पापरोगे स्यादुपधाने पुनः पुमान् ॥ २०१ ॥
 मर्मरो वस्त्रपर्णादिस्वने स्त्री पीतदारूणि ।
 मञ्जरी तिलकद्वूरुमुक्तयोर्वल्लरी द्रयोः ॥ २०२ ॥
 मकुरः स्यात् मुकुरवद् दर्पणे वकुलद्रुमे ।
 कुलालदण्डे माठरो व्यासेऽर्कपारिपार्श्विके ॥ २०३ ॥
 मार्जार बोतौ खट्टाशे मिहिरः सूर्यवृद्धयोः ।
 मुद्ररं कलिकाभेदे पुंसि लोष्टादिभेदने ॥ २०४ ॥
 मुदिरः कामुके मेघे मुहिरः काममूर्खयोः ।
 मुर्मुरस्तुषवहौ स्यान्मन्मथे रविवाजिनि ॥ २०५ ॥
 मृगारिः स्यात् पुंसि कण्ठीरवशार्दूलयोरपि ।
 रुधिरोऽङ्गारके पुंसि क्लीवन्तु कुड्कुमासृजोः ॥ २०६ ॥
 वदरा गृष्टिकार्पास्योरेलापण्यां स्त्रियां पुमान् ।
 कार्पासस्यास्थिन वदरी कोलौ झ्लीवन्तु तत्फले ॥ २०७ ॥
 वटरः कुष्कुटे वस्त्रे शठे च वशिरः पुमान् ।
 किनिहीहस्तिपिण्पलयोः झ्लीवेऽविधिलवणे स्मृतः ॥ २०८ ॥
 वर्वरः पामरे केशे चक्कले नीवृदन्तरे ।
 फङ्गिकायां पुमान् शाकभेदपुष्पभिदेः स्त्रियाम् ॥ २०९ ॥
 वर्करः परिहासे स्याच्छ्रागे युवपशावपि ।
 वल्लुरं स्याद् वनक्षेत्रे गहनोषरयोरपि ॥ २१० ॥

वल्लुरो त्रिषु संशुष्कमांसशूकरमांसयोः ।
 वार्दरं कृष्णलावीजदक्षिणावर्त्तशङ्खयोः ॥ २११ ॥
 नीरे च काकचिञ्चायां भारत्याञ्च नपुंसकम् ।
 वागरस्तु गतोत्क्षे मुमुक्षौ वातवेष्टके ॥ २१२ ॥
 विशारदे विषाणेऽपि निर्णये वारकेऽपि च ।
 वासरस्तु पुमान् नागविशेषे दिवसेऽख्नियाम् ॥ २१३ ॥
 वासुरा वासितायां स्याद् वासतेयमुवि ख्नियाम् ।
 विष्टरः कुशमुष्टौ स्यादासने च महीरुहे ॥ २१४ ॥
 विस्तरो वाकप्रपञ्चे स्याद् विस्तारे प्रणयेऽपि च ।
 विदुरो नागरे धीरे कौरवाणाञ्च मन्त्रिणि ॥ २१५ ॥
 विधुरं स्यात् प्रविद्वलेषे न द्वयोर्विकले त्रिषु ।
 रसालायां स्त्री विदारो जलोच्छ्वासाजिदारणे ॥ २१६ ॥
 विदारी शालपण्याञ्च रोगभेदेक्षुगन्धयोः ।
 विवरं दूषणे गत्ते विसरः प्रसरे ब्रजे ॥ २१७ ॥
 विस्तारो विस्तृतौ स्तम्बे विकारो विकृतौ रुजि ।
 विहारी भ्रमणे स्कन्धे लीलायां सुगतालये ॥ २१८ ॥
 शवरो म्लेच्छ्वभेदे च पानीये शङ्खरेऽपि च ।
 शम्बरं सलिले पुंसि मृगदत्यविशेषयोः ॥ २१९ ॥
 शम्बरी चाखुपण्यां स्यात् शर्वरी यामिनीख्नियोः ।
 शर्करा खण्डविकृताखुपलाकर्पांशयोः ॥ २२० ॥
 शर्कराऽन्वितदेशोऽपि रुग्भेदे सकलेऽपि च ।
 शर्करी छन्दसो भेदे नदीमेखलयोरपि ॥ २२१ ॥
 शणीरं शीणमध्यस्थपुलिने दर्दरीतटे ।
 श्वशुरः पूज्ये स्त्री ब्राह्मयां शारीरं देहजे वृषे ॥ २२२ ॥
 शार्करः स्याद् दुर्घफेनशर्करान्वितदेशयोः ।
 शाङ्करस्तु बलीवर्द्धं लुन्देभेदे नपुंसकम् ॥ २२३ ॥
 शार्वरन्त्वन्धतमसे धातुके भेद्यलिङ्गकम् ।
 शालारं स्याद् हस्तिनखे सोपाने पक्षिपञ्चरे ॥ २२४ ॥

शावरी शूकशिम्ब्यां स्यात् पुंसि पापापराधयोः ।
 लोध्रे च शाङ्करिः पुंसि कार्त्तिकेये गणाधिपे ॥ २२५ ॥
 शिखरोऽखी द्रुमाग्रेऽद्रिश्टक्षेपे पुलकक्षयोः ।
 पक्षदाढिमवीजाभमाणिक्यशकलाऽग्रयोः ॥ २२६ ॥
 शिशिरो ना हिमे न स्त्री ऋतुभेदे जडे त्रिषु ।
 शिलीन्द्रं कन्दलीपुष्पे करके ना भषान्तरे ॥ २२७ ॥
 द्रुभेदे स्त्री तु विहगीभेदे गण्डपदीमृदोः ।
 शीकरं शरले वातसृताम्बुकणयोः पुमान् ॥ २२८ ॥
 शुषिरं वंश्यादिवाद्ये विवरे च नपुंसकम् ।
 मूषिके ना स्त्रियां नल्योषधौ रन्धान्विते त्रिषु ॥ २२९ ॥
 शृङ्गारः सुरते नाट्यरसे च गजमण्डने ।
 नपुंसकं लवङ्गेऽपि नागसम्भवचूर्णयोः ॥ २३० ॥
 शम्बरो दैत्यहरिणमत्थ्यशौलजिनान्तरे ।
 नपुंसकन्तु सलिलबौद्धब्रतविशेषयोः ॥ २३१ ॥
 सङ्कारोऽग्निचट्टकारे सम्मार्जन्यवपुस्तिः ।
 नवदूषितकन्यायां सङ्कारी पुनरुच्यते ॥ २३२ ॥
 संस्कारः प्रतियन्तेऽनुभवे मानसकर्मणि ।
 संस्तरः प्रस्तरे यज्ञे सङ्करो युधि चापदि ॥ २३३ ॥
 क्रियाकारे विषे चाङ्गीकारे ङ्गीवं शमीफले ।
 सम्भारः सम्भृतौ सङ्घे सामुद्रं देहलक्षणे ॥ २३४ ॥
 समुद्रजेऽन्यलिङ्गोऽथ सावित्रः शङ्करे वसौ ।
 सावित्री सत्यवत्पत्न्यां ब्रह्मपत्न्युमयोरपि ॥ २३५ ॥
 सिन्दूरस्तरुभेदे स्यात् सिन्दूरं रक्तचूर्णके ।
 सिन्दूरी रोचनारकचेलिकाधातकीषु च ॥ २३६ ॥
 सुनारस्तु शुनीस्तन्ये सर्पाणडकलविङ्गयोः ।
 सुन्दरी तरुभिन्नारीभिदोः स्त्री रुचिरेऽन्यवत् ॥ २३७ ॥
 सैरन्ध्री परवेशमस्थशिल्पकृत्स्ववशस्त्रियाम् ।
 वर्णसङ्करसम्भूतस्त्रीमहस्त्रिक्योरपि ॥ २३८ ॥

सौवीरं काञ्जिके स्रोतोऽज्ञने च वदराफले ।
ना तु नीवृति हारिद्रं हरिद्रारञ्जिते त्रिषु ॥ २३९ ॥
ना नीपवृक्षे हिण्डीरः फेनवार्चाकुपूरुषे ।

(रचतुष्कम्)

अहृष्करो व्रणकृति त्रिषु भज्ञातके पुमान् ॥ २४० ॥
भवेदभिमरो युद्धे वधे स्ववलसाध्वसे ।
अनुत्तरं त्रिषु श्रेष्ठे प्रतिजल्पविवर्जिते ॥ २४१ ॥
अलङ्कारस्तु हारादावुपमादावलङ्कृतौ ।
अवहारः पुमान् चौरे चूतयुद्धादिविश्रमे ॥ २४२ ॥
निमन्त्रणापनेतव्यद्रव्ये ग्राहाक्षयादसि ।
अवतारोऽवतरणे पुष्करिण्यादितीर्थयोः ॥ २४३ ॥
अवस्कारोऽपि वर्चस्के गुह्योऽथावसरः पुमान् ।
प्रस्तावे मन्त्रभेदे च वर्षणे चापि कीर्तिः ॥ २४४ ॥
उपलादावकृपारः कूर्मराजे महोदधौ ।
असिपत्रः खड्गकोषे पुमानिक्षौ च नारके ॥ २४५ ॥
भवेदश्वतरो वेगसरे नागान्तरेऽपि च ।
अभिहारोऽभियोगे च चौर्यै सन्नहनेऽपि च ॥ २४६ ॥
अग्निहोत्रोऽग्निहविषोरर्द्धचन्द्रो नखक्षते ।
गलहस्ते वाणभेदे कृष्णत्रिवृति तु खियाम् ॥ २४७ ॥
माडम्बरस्तूर्यपक्षमसंरम्भे गजगर्जिते ।
आत्मवीरः प्राणवति इयालके च विदूषके ॥ २४८ ॥
इन्दीवरं कुवलये शतावर्यान्तु योविति ।
उदुम्बरस्तु देहल्यां वृक्षभेदे च पण्डके ॥ २४९ ॥
कुष्ठभेदेऽपि च पुमान् ताम्रे तु स्यान्नपुंसकम् ।
उपहरं समीपे स्यादेकान्ते च नपुंसकम् ॥ २५० ॥
उदन्तुरखिषुकृज्ञे करालोत्कटदण्डयोः ।
उपकारश्चोपकृतौ विकीर्णकुसुमादिषु ॥ २५१ ॥
औदुम्बरः श्राद्धदेवे रोगभेदे नपुंसकम् ।

अथ कर्मकरो भृत्ये वेतनाजीविनि त्रिषु ॥ २५२ ॥
 कीनाशे पुंसि मूर्वायां विस्विकायामपि स्त्रियाम् ।
 कलिकारस्तु धूम्याटे करञ्जे पीतमस्तके ॥ २५३ ॥
 कर्णिकारः पुमानारम्भधद्रौ च द्रुमोत्पले ।
 कर्णपूरः शिरीषे स्यान्नीलोत्पलावतंसयोः ॥ २५४ ॥
 करवीरः कृपाणे स्याद् दैत्यभेदाश्वमारयोः ।
 करवीर्यदितिश्रेष्ठगवीपुत्रवतीषु च ॥ २५५ ॥
 कटम्भरा प्रसारण्यां रोहिण्यां गजयोषिति ।
 कलविङ्कायां गोलायां वर्षाभूमूर्वयोरपि ॥ २५६ ॥
 कादम्भरस्तु दध्यग्रे मद्यभेदे नपुंसकम् ।
 स्त्री वाहणीपरभृताभारतीशारिकासु च ॥ २५७ ॥
 कालञ्जरो योगिचक्रमेलके भैरवे गिरौ ।
 कुम्भकारी कुलत्थ्याञ्च पुंलिङ्गो घटकारके ॥ २५८ ॥
 कृष्णसारा शिशपायां पुंसि स्नुह्यां मृगान्तरे ।
 गिरिसारः पुमान् लोहे वङ्गे मलयपर्वते ॥ २५९ ॥
 घनसारस्तु कपूरे दक्षिणावर्त्तपारदे ।
 चराचरं वाच्यलिङ्गमिङ्गे जगति न द्रयोः ॥ २६० ॥
 चर्मकारः पादुकुति स्त्रियां चर्मकषौषधौ ।
 अथ चकधरोऽजेऽहौ ना त्रिषु ग्रामजालिनि ॥ २६१ ॥
 चित्रटीरो विधौ भालमङ्गितं येन तत्र च ।
 घण्टाकर्णोपहाराय हतच्छागास्त्रबिन्दुभिः ॥ २६२ ॥
 तालपत्रन्तु ताडङ्के रण्डायां तालपत्रयपि ।
 तुङ्गभद्रा नदीभेदे स्त्रियां पुंसि मदोत्कटे ॥ २६३ ॥
 तुण्डिकेरी तु कार्पास्यां विस्विकायामपि स्त्रियाम् ।
 तुलाधारस्तुलाराशौ पुंसि वाणिजके त्रिषु ॥ २६४ ॥
 अथ तोयधरो मुस्तासुनिषण्णौषधीयने ।
 दण्डयात्रा दिग्विजये संयानवरयात्रयोः ॥ २६५ ॥
 अथो दशपुरं देशे लवेऽपि स्यान्नपुंसकम् ।

दण्डधरः पुमान् पृथ्वीनाथे प्रेताधिपेऽपि च ॥ २६६ ॥
 दिग्म्बरः स्यात् क्षपणे नग्ने तमसि शङ्करे ।
 दुरोदरं द्यूतमेदे द्यूतकृत्पणयोः पुमान् ॥ २६७ ॥
 देहयात्रा यमपुरीगमने भोजनेऽपि च ।
 द्वैमातुरो जरासन्धवारणाननयोः पुमान् ॥ २६८ ॥
 धराधरो हरौ शैले धाराधरोऽसिमेघयोः ।
 धाराङ्गुरस्तु नासीरे शीकरेऽपि घनेषपले ॥ २६९ ॥
 धार्चराष्ट्रोऽसितास्याङ्ग्रिहंसे कौरवसर्पयोः ।
 धुन्धुमारः शक्रगोपे गृहधृमे पदालिके ॥ २७० ॥
 धुरन्धरो धवद्रौ ना वाच्यलिङ्गस्तु धूर्वहे ।
 धृतराष्ट्रः सुराक्षि स्यान्नागक्षत्रियभेदयोः ॥ २७१ ॥
 धृतराष्ट्री हंसपत्न्यां नभश्चरो विहङ्गमे ।
 विद्याधरो घने वाते निशाचरस्तु रक्षसि ॥ २७२ ॥
 फेरुपेचकसर्पेषु पांशुलायां निशाचरी ।
 निषद्रस्तु जम्बाले निशायान्तु निषद्ररी ॥ २७३ ॥
 नीलाम्बरः प्रलम्बद्धने कौणपे च शनैश्चरे ।
 भवेत् परिकरः सङ्घे पर्यङ्गपरिवारयोः ॥ २७४ ॥
 प्रगाढगात्रिकावन्धे समारम्भविवेकयोः ।
 अथ पक्षचरश्चन्द्रे पृथक्चारिगजेऽपि च ॥ २७५ ॥
 भवेत् प्रतिसरो मन्त्रमेदे माल्ये च कङ्गणे ।
 ब्रणशुद्धौ चमूपृष्ठे पुंसि न ल्ली तु मण्डने ॥ २७६ ॥
 आरक्षे करसूत्रे च नियोज्ये त्वन्यलिङ्गकः ।
 भवेत् परिसरो मृत्यौ विधावपि च पुंस्ययम् ॥ २७७ ॥
 परम्परो मृगमेदे प्रपोत्रे तनयस्य च ।
 परम्परा परिपात्यां हिंसासन्तानयोरपि ॥ २७८ ॥
 पयोधरः कोषकारे नारिकेले स्तनेऽपि च ।
 कशेरुमेघयोः पुंसि प्रभाकराऽग्निसूर्ययोः ॥ २७९ ॥
 प्रतीहारो द्वारि द्वाःस्थे द्वाःस्थितायान्तु योषिति ।

परिवारः परिजने खड्गकोषे परिच्छुदे ॥ २८० ॥

पारावारः समुद्र ना तटद्वये नपुंसकम् ।

पात्रटीरस्तु पुंलिङ्गो युक्तव्यापारमन्त्रिणि ॥ २८१ ॥

लोहकांस्यरजतपात्रे सिंहाणे पावकेऽपि च ।

पारिभद्रस्तु मन्दारे निम्बद्रौ देवदारुणि ॥ २८२ ॥

पीताम्बरस्तु शैलूषे पुंसि कैटभसूदने ।

पीतसारो मलयजे गोमेदकमणावपि ॥ २८३ ॥

पूर्णपात्रं वस्तुपूर्णपात्रे वर्द्धापकेऽपि च ।

बलभद्रा त्रायमाणाकुमायर्योः पुंसि सीरिणि ॥ २८४ ॥

ब्रह्मपुत्रः क्षेत्रभेदे नदभेदे च पुंस्ययम् ।

वक्रनक्षस्तु पिशुने तथैव शुकपक्षिणि ॥ २८५ ॥

वार्वटीरो रङ्ग आम्रास्थन्यङ्गुरे गणिकासुते ।

वारकीरस्तु पुंसि स्याद् भारत्राहिणि वाढवे ॥ २८६ ॥

यूकायां वेणिवेधन्यां नीराजितहयेऽपि च ।

विन्दुतन्त्रः पुमान् शारिफलके च तुरङ्गके ॥ २८७ ॥

वीरभद्रोऽश्वमेधाश्वे वीरश्रेष्ठे च वीरणे ।

स्याद् वीरतरं वीरणे वीरश्रेष्ठे शरे च ना ॥ २८८ ॥

महावीरस्तु गरुडे शूरे सिहे मखानले ।

वज्रे श्वेततुरङ्गे च सञ्चानविहगेऽपि च ॥ २८९ ॥

महामात्रः समृद्धे चामात्ये हस्तिपकाधिपे ।

मणिच्छिद्रा तु मेदायामृषभास्यौषधेऽपि च ॥ २९० ॥

महेश्वरो महादेवे कथितेऽधीश्वरेऽपि च ।

मृगनेत्रा रात्रिभेदे विशेषे योषितस्तथा ॥ २९१ ॥

रथकारस्तु माहिष्यात् करणीजे च तक्षणि ।

रागसूत्रं तुलासूत्रे पट्टसूत्रे नपुंसकम् ॥ २९२ ॥

लम्बोदरः स्यादुद्धाने गणानामधिपेऽपि च ।

लक्ष्मीपुत्रस्तु पुंलिङ्गः कामदेवे तुरङ्गमे ॥ २९३ ॥

व्यवहारो द्रुभेदे स्यानन्यायेऽपि च पणे स्थितौ ।

अथ व्यतिकरः पुंसि व्यसनव्यतिषङ्गयोः ॥ २६४ ॥
 वातपुत्रो महाधूर्चे भीमसे ने हनूमति ।
 विश्वम्भरोऽच्युते शके पुंसि विश्वम्भरा भुवि ॥ २६५ ॥
 विश्वकद्रिष्टिषु खले ध्वानाखेटशुनोः पुमान् ।
 विभावरी निशारात्र्योः कुदृन्यां वक्रयोषित ॥ २६६ ॥
 विवादवस्थगुण्ठयाच्च विभाकराऽग्रिसूर्य्ययोः ।
 वीतिहोत्रोऽनलेऽकं च शतपत्रः शिखपिण्डनि ॥ २६७ ॥
 दार्वाद्याटे सारसे च कमले तु न पुंसकम् ।
 शतावरी तु शुण्ठ्यां स्यादिन्दीवर्यामपि छियाम् ॥ २६८ ॥
 शिशुमारोऽम्बुसम्भूतजन्तौ तोरात्मकाच्युते ।
 भवेत्सहचरो भिण्ठ्यां द्वयोरनुचरे त्रिषु ॥ २६९ ॥
 समुद्राः पुमान् ग्राहे सेतुवन्धे तिमिङ्गिले ।
 सम्प्रहारो गतौ युद्धे खिरदंष्ट्रे भुजङ्गमे ॥ ३०० ॥
 वराहाकृतिविष्णौ च सुकुमारो मृदौ त्रिषु ।
 पुंसि पुण्ड्राभिधानेक्षौ सुत्रधारः शचीपतौ ॥ ३०१ ॥
 नान्द्यनन्तरसञ्चारिपात्रशिल्पप्रसेदयोः ।

(रपचकम्)

तमालपत्रं तापिच्छ्वे तिलके पत्रकेऽपि च ॥ ३०२ ॥
 तालीशपत्रं भूस्यामलकीतालीशयोः समृतम् ।
 स्यात् पांशुचामरः पुंसि द्रौश्चिततटीभुवि ॥ ३०३ ॥
 वद्धापके प्रशंसायां पुरोटौ धूलिगुच्छुके ।
 स्यात् पादचत्वरश्चागे सैकते पिष्पलेऽपि च ॥ ३०४ ॥
 करके परदोषैकप्रवक्तृपुरुषेऽपि च ।
 पीतकावेरमित्येतत् कुदृमे पित्तलेऽपि च ॥ ३०५ ॥
 स्याद्राजवदरं रक्तामलके लवणेऽपि च ।
 वस्वोक्तसारेन्द्रपुरे कुवरनलिनीपुरोः ॥ ३०६ ॥
 विप्रतीसार उद्दिष्टः कौकृत्येऽनुशये रुषि ।
 भवेत् समभिहारस्तु पौनः पुन्यभृशाथ्ययोः ॥ ३०७ ॥

सर्वतोभद्र इत्युक्तः काव्यचित्रे गृहान्तरे ।
निम्बे ना सर्वतोभद्रा गाम्भारीनटयोषितोः ॥ ३०८ ॥
इति रान्तवर्गः ।

(लैकम्)

लः शक्रे ला तु दाने स्याद् अहणेऽपि निगद्यते ।
ली श्लेषणे च चपले ग्लौर्धरण्यां निशापतौ ॥ १ ॥

(लद्विकम्)

अम्लो रसस्य भेदे स्यदाम्ली चाङ्गेरिकौषधौ ।
अलिः सुरापुण्पलिहोः पुंस्यालिर्विशदाशये ॥ २ ॥
त्रिषु ख्लियां वयस्यायां सेतौ पङ्क्तौ प्रकीर्तिता ।
आलुर्गलन्तिकायां खीं क्लीबं मूले च भेलके ॥ ३ ॥
इला कलवे सौम्यस्य धरित्रियां गवि वाचि च ।
ओळस्तु शूरणे पुंसि स्यादादें वाच्यलिङ्गकः ॥ ४ ॥
कला स्यान् मूलविवृद्धौ शिल्पादावंशमालके ।
षोडशांशे च चन्द्रस्य कलनाकालमानयोः ॥ ५ ॥
कलं शुक्रे त्रिष्वजीर्णं चाव्यक्तमधुरध्वनौ ।
कलिः खीं कलिकायां ना शराजिकलहे युगे ॥ ६ ॥
कालो मृतौ महाकाले समये यमकृष्णयोः ।
काला तु कृष्णात्रिवृतामज्जिष्टानीलिनीषु च ॥ ७ ॥
काली गौर्यां क्षीरकीटे कालिकामातृभेदयोः ।
कीलो लेशे द्रव्योः स्तम्भज्वालाकफाणिशङ्कुषु ॥ ८ ॥
कुलं जनपदे गोत्रे सज्जातीयगणेऽपि च ।
भवने च तनौ क्लीबं कण्टकाव्यौषधौ कुली ॥ ९ ॥
मथ कूलं तटे स्तूपे सैन्यपृष्ठतडागयोः ।
कोलं कोलिफले क्लीबं पिण्पलीचव्ययोः ख्लियाम् ॥ १० ॥
नाङ्कुपाला शनौ चित्रे वराहोत्सङ्गमेलके ।
खलं भूस्थानकलकेषु नीचकूराधमे त्रिषु ॥ ११ ॥

खल्लो वस्त्रप्रभेदे स्याद् गत्ते चर्मणि चातके ।
 खल्ली तु हस्तपादावमर्दनाख्यरुजि ख्यियाम् ॥ १२ ॥
 खिलमप्रहतेऽपि स्यात् सारसंक्षिप्तवेद्यसोः ।
 गलः सर्जरसे कण्ठे गुलः स्यादैक्षवे पुमान् ॥ १३ ॥
 गली तु गुटिकारोगभिदोः स्त्रुद्यां गुला स्मृता ।
 गोला गोदावरीसख्योः कुनटीदुर्गयोः ख्यियाम् ॥ १४ ॥
 पत्राखने मण्डले चालिखरे बालखेलने ।
 चला लक्षस्यां पुमान् कम्पे कम्पयुक्तेऽभिधेयवत् ॥ १५ ॥
 चिक्षः पुमान् क्लिन्ननेत्रे किलन्नाक्षेऽप्यभिधेयवत् ।
 आततायिनि सम्प्रोक्तश्चिल्लं स्यात् क्षुद्रवास्तुके ॥ १६ ॥
 चुल्ली चितायामुद्धाने ख्यिया चेलोऽधमे त्रिषु ।
 नपुंसकन्तु वसने छुलं सखलितशाढ्ययोः ॥ १७ ॥
 छुल्ली वीरुधि सन्ताने वल्कले कुसुमान्तरे ।
 जलं गोकलने नीरे हीवेरेऽप्यन्यवज्जडे ॥ १८ ॥
 जालं गवाक्ष आनाये क्षारके दन्तवृन्दयोः ।
 जालो नीपद्रुमे जाली पटोलिकौषधौ ख्यियाम् ॥ १९ ॥
 भला स्यादातपस्योमौ दुहितर्यपि च ख्यियाम् ।
 भिली चीर्यातिपरुचोर्वर्त्यमुद्रत्तनांशुके ॥ २० ॥
 तलं स्वरूपेऽनूदृध्वेऽखी कलीबं ज्याधातवारणे ।
 कानने कार्यबीजे च पुंसि तालमहीरुहे ॥ २१ ॥
 चपेटे च त्सरौ तन्त्रीघाते सव्येन पाणिना ।
 तल्ली तरुण्यां तज्जस्तु जलाधारान्तरे पुमान् ॥ २२ ॥
 तालः करतलेऽङ्गुष्ठमध्यमाभ्याञ्च सम्मिते ।
 गीतकालक्रियामाने करासफाले द्रुमान्तरे ॥ २३ ॥
 वाद्यभाण्डे च कांस्यस्य त्सरौ ताल्यजटौषधौ ।
 कलीबन्तु हरिताले स्यात् तुला सादृश्यमानयोः ॥ २४ ॥
 गृहाणां दारुवन्धाय पीठिकायामपीष्यते ।
 राशौ पलशते भाण्डे तूलं स्यात् ब्रह्मदारुणि ॥ २५ ॥

ग्राकाशेऽथ पितृौ न स्त्री दलमुत्सेधखण्डयोः ।
 शस्त्रीच्छेदेऽप्पद्रव्ये पत्रेऽप्यथ दुलिः स्त्रियाम् ॥ २६ ॥
 कमङ्घां ना मुनौ दोला नीत्यां यानान्तरेऽपि च ।
 नलः पोटगले राशि पितृदेवे कपीश्वरे ॥ २७ ॥
 कमलेऽपि च न व्याञ्च क्रमेण क्लीबयोषितोः ।
 नाला न ना पद्मदण्डे नाली शाककडम्बके ॥ २८ ॥
 नीलन्तु नीलरके ना निध्यद्रिवानरान्तरे ।
 नीली रुग्मेदनीलिन्योः पलमुन्मानमांसयोः ॥ २९ ॥
 पल्लयल्पग्रामकुञ्च्योः स्त्री पञ्चः स्थूलकुसूलके ।
 पालिः कर्णलताग्रेऽश्रौ पङ्कावङ्गप्रभेदयोः ॥ ३० ॥
 छात्रादिदेये स्त्री पालो युकासशमश्रुयोषितोः ।
 पिञ्चः पुमान् क्लिननेत्रे क्लिनाक्षे पुनरन्यवत् ॥ ३१ ॥
 पीलुः पुमान् प्रसूने स्यात् परमाणौ मतङ्गजे ।
 अस्थिखण्डे च तालस्य काण्डपादप्रभेदयोः ॥ ३२ ॥
 पुलः स्यात् पुलके पुंसि विपुलेऽप्यन्यलिङ्गकः ।
 फलं जातीफले शस्ये हेतूत्थे व्युषिलाभयोः ॥ ३३ ॥
 त्रिफलायाञ्च ककोले प्रियङ्गौ तु फलो स्मृता ।
 फालः पुंसि महादेवे कालिन्दीभेदनेऽपि च ॥ ३४ ॥
 क्लीबं सीरोपकरणे त्रिषु कार्पासवाससि ।
 बलिदैत्यप्रभेदे च करचामरदण्डयोः ॥ ३५ ॥
 उपहारे पुमान् स्त्री तु जरया शुथचर्मणि ।
 गृहदारुप्रभेदे च जठरावयवेऽपि च ॥ ३६ ॥
 बलं गन्धरसे रूपे स्थामनि स्थौल्यसैन्ययोः ।
 पुमान् हलायुधे दैत्यप्रभेदे वायसेऽपि च ॥ ३७ ॥
 बलयुक्तेऽन्यलिङ्गः स्याद् वाच्यालके तु योषिति ।
 वस्त्री स्यादजमोदायां व्रतत्यामपि योषिति ॥ ३८ ॥
 वालो ना कुन्तलेऽश्वस्य करिणश्चापि वालधौ ।
 नारिकेले हरिद्रायां मञ्जिकाभिद्यपि स्त्रियाम् ॥ ३९ ॥

वाच्यलिङ्गोऽर्भके मूर्खे होवेरे पुनर्पुंसकम् ।
 अलङ्कारान्तरे मेध्ये वाली वाला त्रुटौ खियाम् ॥ ४० ॥
 वेला काले च सीमायमध्ये: कूलविकारयोः ।
 अकिलष्टमरणे रागे ईश्वरस्य च भोजने ॥ ४१ ॥
 भज्जः स्यात् पुंसि भल्लूके शख्बेदे पुनर्द्वयोः ।
 भज्जातक्यां खियां भज्जी भालं तेजोललाटयोः ॥ ४२ ॥
 भेलः प्लवे मुनौ पुंसि भीरावज्जे च वाच्यवत् ।
 भोलो मीनान्तरे पुसि विषु कामादिविह्वले ॥ ४३ ॥
 मलोऽखी पापविट्किट्टे कृपणे त्वभिधेयवत् ।
 मज्जः पात्रे कपोले च मत्स्यभेदे वलीयसि ॥ ४४ ॥
 मालं क्षेत्रे खियां पृक्कास्त्वजोर्जात्यन्तरे पुमान् ।
 मालुः पत्रलतानाय्योः खियां मूलं शिफाद्ययोः ॥ ४५ ॥
 मूलविच्चेऽन्तिके वा ना भे मेला मेलके मसौ ।
 मौलिः किरीटे धम्मिष्टे चूडायामनपुंसकम् ॥ ४६ ॥
 नाऽशोकद्रौ खियां भूमौ लीला केलिविलासयोः ।
 श्रङ्गारभावचेष्टायां लोलः स्याद् वाच्यलिङ्गकः ॥ ४७ ॥
 सतृणे चञ्चले लोला जिह्वाकमलयोः खियाम् ।
 व्यालो दुष्टगजे सर्पे इवापदे नान्यवत् खले ॥ ४८ ॥
 बिलं छिद्रे गुहायाञ्च पुमानुचैःश्रवोहये ।
 शलन्तु शलले पुंसि भृङ्गिक्षेत्रभिदोविधौ ॥ ४९ ॥
 शालुः कषायद्रव्ये स्यात् चौरकाख्यौषधौ पुमान् ।
 शालिस्तु कलमादौ च गन्धमार्जारके पुमान् ॥ ५० ॥
 शाला दुस्कन्धशाखायां गृहगेहैकदेशयोः ।
 ना भषे शिलमुञ्ज्ञे स्याद् गण्डपद्यां शिली मता ॥ ५१ ॥
 स्तम्भशीर्षे शिलाशिलयौ शिला तु प्रस्तरे मता ।
 तथा मनःशिलायाञ्च द्वाराधःस्थितदारुणि ॥ ५२ ॥
 शीलं स्वभावे सद्वृच्चे शुक्लो योगान्तरे सिते ।
 नपुंसकन्तु रजते शूलोऽखी रोग आयुधे ॥ ५३ ॥

मृत्युकेतनयोगेषु शुक्ला स्यात् पण्योषिति ।
 शैलो भूभृति शैलं तु शैलेये ताक्षर्यशैलके ॥ ५४ ॥
 सालः पादपमात्रे स्यात् प्राकारे सर्जपादपे ।
 स्थालं भाजनभेदेऽपि स्थाली स्यात् पाटलोखयोः ॥ ५५ ॥
 स्थूलं कूटेऽथ निष्प्रहो पीवरेऽप्यन्यलिङ्गकः ।
 हालो हले पुमान् हाला मदिरायाञ्च योषिति ॥ ५६ ॥
 हेला छियामवज्ञायां विलासे वीरयोषिताम् ।

(लत्रिकम्)

अनलो वसुभेदेऽशावनिलो वसुवातयोः ॥ ५७ ॥
 अर्गला त्रिषु कळोलेऽन्तर्दण्डवारयोर्न ना ।
 अरालः कुटिले सर्जरसे समददन्तिनि ॥ ५८ ॥
 अड्गुली करशाखायां कर्णिकायां गजस्य च ।
 अचला वसुधायां स्यादचलः शैलकीलयोः ॥ ५९ ॥
 अमलन्त्वभ्रके क्लीवं लक्ष्मयां खी निर्मले त्रिषु ।
 अज्ञलिस्तु पुमान् हस्तसम्पुटे कुडवेऽपि च ॥ ६० ॥
 अवेलस्त्वपलापे स्यादवेला पूगचर्विते ।
 आभीलं न द्रयोः कुच्छु वाच्यलिङ्गं भयानके ॥ ६१ ॥
 इलवला तारकाभेदे ना भेदे दैत्यमत्स्ययोः ।
 उत्पली तुष्वर्पस्यां क्लीवं कुष्ठप्रसूनयोः ॥ ६२ ॥
 उपलः प्रस्तरे रत्ने शर्करायान्तु योषिति ।
 उज्ज्वलो दीपशृङ्गारविशदेषु विकाशिनि ॥ ६३ ॥
 उत्कुञ्जं करणे खीणामुच्चानेऽपि विकस्वरे ।
 उत्ताल उत्कटे श्रेष्ठे विकराले प्लवङ्गम् ॥ ६४ ॥
 कमलं सलिले ताम्रे जलजे क्लोम्नि भेषजे ।
 मृमभेदे तु कमलः कमला श्रीवरखियोः ॥ ६५ ॥
 कपिला रेणुकायाञ्च शिंशपागोविशेषयोः ।
 पुण्डरीकरिण्यां खी वर्णभेदे त्रिलिङ्गकम् ॥ ६६ ॥
 नाऽनले वासुदेवे च मुनिभेदे च कुक्कुरे ।

कम्बलो नागराजे स्यात् सास्नाप्रावारयोरपि ॥ ६७ ॥
 कुमावप्युत्तरासङ्के सलिले तु नपुंसकम् ।
 करालो दन्तुरे तुङ्गे भीषणे चाभिधेयवत् ॥ ६८ ॥
 ससर्जरसतैले ना फ्लीवं कृष्णकुठेरके ।
 कन्दलं त्रिषु कपालेऽप्युपरागे नवाङ्गकुरे ॥ ६९ ॥
 कलध्वनौ कन्दली तु मृगगुलमप्रभेदयोः ।
 कदला कदलौ पुश्यन्यां कदली कदलौ पुनः ॥ ७० ॥
 रम्भावृक्षेऽथ कदली पताकामृगभेदयोः ।
 कदला डिभिकायाश्च शालमलीभूरुहेऽपि च ॥ ७१ ॥
 कपालोऽखीं शिरोऽस्थिन स्याद् वटादेः शकले वजे ।
 कण्ठाला तु द्रयोद्रीणी प्रभेदे ना क्रमेलके ॥ ७२ ॥
 क्ष्मोलः पुंसि हर्षे स्यादुक्षोलवैरिणोरपि ।
 कामला रोगभेदे वा ना ना मरुवसन्तयोः ॥ ७३ ॥
 कामुके वाच्यलिङ्गोऽथ काकोलं नरकान्तरे ।
 ना कुलाले द्रोणकाके विषभेदे तु न ख्रियाम् ॥ ७४ ॥
 काहला वाद्यभाण्डस्य भेदे चाप्सरसां भिदि ।
 काहली तु तरुण्यां स्यात् काहलश्चरणायुधे ॥ ७५ ॥
 शब्दमात्रेऽपि पुंलिङ्गख्यिषु शुष्के भृशो खले ।
 किट्टालः पुंसि ताप्रस्य कलसे लोहगूथके ॥ ७६ ॥
 कीलालं रुधिरे ताये कुशलः शिक्षिते त्रिषु ।
 क्षेमे च मुकुते चापि पर्यात्सौ च नपुंसकम् ॥ ७७ ॥
 कुवलश्चोत्पले मुक्काफले च वदरीफले ।
 कुड्मलो मुकुले पुंसि न द्रयोर्नरकान्तरे ॥ ७८ ॥
 कुटिला तगरपाद्यां खी भुग्ने च वाच्यलिङ्गकः ।
 कुन्तलश्चषके वाले यवे पुंभूम्नि नीवृति ॥ ७९ ॥
 कुलालः कुक्कुभे कुम्भकारे खी त्वञ्जनान्तरे ।
 कुम्भीलः शालमीने च चौरश्लोकार्थचौरयोः ॥ ८० ॥
 कुद्वालः स्यात् पुमान् भूमिदारणे युगपवके ।

कुचेला विद्वकण्या खी वाच्यवत् कुवाससि ॥ ८१ ॥
 कुकुलं शङ्कुसङ्कीर्णश्वभ्रे ना तु तुषानले ।
 कुरुडलं कर्णभूषायां पाशेऽपि वलयेऽपि च ॥ ८२ ॥
 काञ्चनद्रुगुद्वच्योः खी केवलः कुहने पुमान् ।
 नपुसकन्तु निर्णीते वाच्यवच्चैककृत्ययोः ॥ ८३ ॥
 केवली ज्ञानभेदेऽथ कोमलं सृदुले जले ।
 कोहलो वाच्यभेदे स्यान् नाट्यशास्त्रप्रवक्तरि ॥ ८४ ॥
 अन्धिलस्तु करीरद्रौ विकङ्कततरौ पुमान् ।
 संग्रन्थौ त्रिषु गन्धोलिर्भद्राशत्योश्च योषिति ॥ ८५ ॥
 गरलं तृणपूले च विषे माने नपुंसकम् ।
 गोपालो नृपगोपेशो गोकीलो मुसले हले ॥ ८६ ॥
 गौरिलस्तु पुमान् लौहचूर्णं स्याद् गौरसर्वपे ।
 चपलः पारदे मीने चौरके प्रस्तरान्तरे ॥ ८७ ॥
 चपला कमलाविद्युत्पुंश्चलीपिष्पलीषु च ।
 नपुंसकन्तु शीघ्रे स्याद् वाच्यवत् तरले चले ॥ ८८ ॥
 चत्वालो होमकुण्डे स्यात् पुंसि दर्भेऽपि दृश्यते ।
 चन्दिलः पुंसि वास्तुकशाके भगे च नापिते ॥ ८९ ॥
 चञ्चला तु तडिल्लक्ष्म्योश्चञ्चलः कामुकेऽनिले ।
 चूडाला तृच्छटायां खी चूडावति च वाच्यवत् ॥ ९० ॥
 छुगलं नीलवस्त्रे ना छागे खी वृद्धदारके ।
 जम्बालः शैवले पक्षे जगलो मदनद्रुमे ॥ ९१ ॥
 मेदके पिष्टमये च पुंसि धूर्त्तेऽभिधेयवत् ।
 जटिला पिष्पलीमांस्योर्जयायुक्ते च वाच्यवत् ॥ ९२ ॥
 जङ्गलं निर्जनस्थाने त्रिलङ्घयां पिशितेऽत्रियाम् ।
 जम्भलः पुंसि जम्बीरे बुद्धदेवान्तरेऽपि च ॥ ९३ ॥
 जम्बूलस्तु पुमान् जम्बूविटपे क्रकचच्छुदे ।
 जाङ्गुली विषविद्यायां जाङ्गुलं जालिनीफले ॥ ९४ ॥
 जाङ्गली शूकशिम्ब्यां खी जाङ्गलो ना कपिङ्गले ।

तरलं चञ्चले विङ्गे भास्वरेऽपि त्रिलिङ्गकम् ॥ ६५ ॥
 हारमध्यमणौ पुंसि यवागूसुरयोः स्त्रियाम् ।
 तण्डुलः स्याद् विडङ्गे च धान्यादिनिकरे पुमान् ॥ ६६ ॥
 तमालस्तिलके खड़े तापिच्छे वरुणद्रुमे ।
 ताम्बूली नागवल्लयां स्त्री क्रमुके तु नपुंसकम् ॥ ६७ ॥
 तातलो रुजि पाके च लोहकूटे मनोजवे ।
 तुमुलः कलिवृक्षे ना फ्लीवन्तु रणसङ्कुले ॥ ६८ ॥
 तैतिलो गण्डके पुंसि फ्लीवन्तु करणान्तरे ।
 दुकूलं इलक्षणवस्त्रे स्यात् क्षौमे च धवला गवि ॥ ६९ ॥
 वृषश्रेष्ठ पुमान् वाच्यलिङ्गः शुक्ले च सुन्दरे ।
 नकुली कुकुटीमांस्योः पशुपारडवयोः पुमान् ॥ १०० ॥
 नाकुली कुकुटीकन्दे राम्यायां चविके स्त्रियाम् ।
 नाभीलं वङ्घणे नार्याः कुच्छुगभाण्डयोरपि ॥ १०१ ॥
 निचुलस्तु निचेआले स्यादिज्जलाख्यमहीरुहे ।
 निर्मलं स्याचु निर्माम्ये चाभ्रके च नपुंसकम् ॥ १०२ ॥
 मलहीनेऽन्यलिङ्गञ्च निस्तलं वर्त्तुले चले ।
 निष्कलस्तु कलाशून्ये नष्टवीर्ये च वाच्यवत् ॥ १०३ ॥
 नेपाली तु नवमालीकुनटीसुवहासु च ।
 पक्षले तिलचूणे च पङ्के मांसे नपुंसकम् ॥ १०४ ॥
 ना राक्षसेऽथ पटलं पिटके च परिच्छुदे ।
 छुर्दिर्हंग्रोगतिलके फ्लीवं वृन्दे पुनर्न ना ॥ १०५ ॥
 प्रतलं पातालभेदे तताङ्गुलिकरे पुमान् ।
 पटोलं वस्त्रभेदे नौषधौ ज्योत्स्न्यां तु योविति ॥ १०६ ॥
 प्रवालोऽस्त्री किसलये वीणादण्डे च विद्रूमे ।
 पाञ्चाली पुत्रिकागीत्योः स्त्रियां पुम्भूम्नि नीवृति ॥ १०७ ॥
 पांशुलः पुंश्वले शम्भोः खट्टवाङ्गे सूत्यसतीभुवोः ।
 पाकलं कुष्ठभैषज्ये पुंसि स्यात् कुञ्जरज्वरे ॥ १०८ ॥
 पाचलं पाचने नाम्नौ राधनद्रव्यवातयोः ।

पाटला पाटलौ खी स्यादस्य पुष्पे पुनर्न ना ॥ १०६ ॥
 आशुधान्ये पुमान् इवेतरक्तवर्णेऽपि वाच्यवत् ।
 पातालं नागलोके स्याद्विवरे वडवानले ॥ ११० ॥
 पातिली वागुरायां स्याक्षारीपात्रप्रभेदयोः ।
 पिष्पलं सलिले वस्त्रच्छेदभेदे च ना तरौ ॥ १११ ॥
 निरंशुके पक्षिभेदे कणायां पिष्पली मता ।
 पिचुलो भाबुकेऽपि स्यादिज्जले जलवायसे ॥ ११२ ॥
 पिङ्गलो नागभिद्रुद्रचण्डांशुपारिपार्श्विके ।
 निधिभेदे कपावग्रौ पुंसि स्यात् कपिलेऽन्यवत् ॥ ११३ ॥
 खियां वेश्याविशेषे च करिण्यां कुमुदस्य च ।
 पित्तला तोयपिष्पलयां रूयन्यवत् पित्तसंयुते ॥ ११४ ॥
 क्लीवन्तु तैजसद्रवये पिच्छलो बिजिलेऽन्यवत् ।
 खी पोतिकाशिंशपयोः शालमलीसिन्धुभेदयोः ॥ ११५ ॥
 पुङ्गलः सुन्दराकारे त्रिषु पुंस्यात्मदेहयोः ।
 वेषलो रुचिरे दक्षे फेनिलोऽरिष्टपादपे ॥ ११६ ॥
 नासफेने त्रिषु क्लीवं कोलीमदनयोः फले ।
 बहुला नीलिकायां स्यादेलायां गवि योषिति ॥ ११७ ॥
 कृत्तिकासु खियां भूमिन् विहायसि नपुंसकम् ।
 पुंस्यग्नौ कृष्णपक्षे च वाच्यवत् प्राज्यकृष्णयोः ॥ ११८ ॥
 वरला वारला चापि गन्धोलीहंसकान्तयोः ।
 वार्द्दलं दुर्द्दिने मेलानन्दायां वार्द्दलः स्मृतः ॥ ११९ ॥
 मङ्गला सितदूर्वायामुमायां पुंसि भूमिजे ।
 नपुंसकन्तु कल्याणे सर्वार्थरक्षणेऽपि च ॥ १२० ॥
 मण्डलं परिधौ कोठे देशे द्वादशराजसु ।
 क्लीवेऽथ निवहे विम्बे त्रिषु पुंसि तु कुक्कुरे ॥ १२१ ॥
 मञ्जुलं त्रिषु मञ्जौ ना जलरङ्गौ नपुंसकम् ।
 जलाञ्जले निकुञ्जे च महिला फलिनीखियोः ॥ १२२ ॥
 मातुलो वीहिभिन्मातृभ्रात्रोश्च मदनद्रमे ।

धूस्तूरे माचलो वन्दिचौरे च ग्राहरागयोः ॥ १२३ ॥
 मूषलं स्यादयोऽग्रे च पुत्रपुंसकयोः स्त्रियाम् ।
 तालमूल्यामालुपर्णीगृहगोधिकयोरपि ॥ १२४ ॥
 मृणालं नलदे क्लीवं पुत्रपुंसकयोर्विसे ।
 मेखला खड़गवन्धे स्यात् काञ्चीशैलनितम्बयोः ॥ १२५ ॥
 यमलं युगले क्लीवं यमलो चेष्टिकाद्वये ।
 रसाला रसनादूर्वाविदारीमार्जितासु च ॥ १२६ ॥
 रसालं सिंहके वोले रसालश्वेष्टुचूतयोः ।
 रामिलो रमणे कामे लाड्गुलं पुच्छशेषयोः ॥ १२७ ॥
 लाङ्गली तोयपिण्ठयां क्लीवन्तु कुसुमान्तरे ।
 गोदारणे तृणराजगृहदारुविशेषयोः ॥ १२८ ॥
 लोहलः श्रद्धलाचार्योऽव्यक्तवाचिनि च त्रिषु ।
 वञ्जुलः पुंसि तिनिशे वेतसाशोकयोरपि ॥ १२९ ॥
 वण्टालो युद्धभेदे च नौकायाञ्च खनितके ।
 वातलः पुंसि वात्यायां वाच्यवन्मारुतासहे ॥ १३० ॥
 वामिलो दाम्भिके वामे त्रिषु स्याद् विमला लियाम् ।
 शातलायां भुवो भेदे निर्मले त्वभिधेयवत् ॥ १३१ ॥
 विपुलः पृथुलेऽगाधे मेरुपश्चिमभूधरे ।
 विदुलस्तु पुमानम्बुवेतसे वेतसेऽपि च ॥ १३२ ॥
 विडालो नेत्रपिण्डे स्याद् वृषदंशकके पुमान् ।
 विशाला त्विन्द्रावारुण्यामुज्जयिन्यान्तु योषिति ॥ १३३ ॥
 मृगपक्षिभिदाः पुंसि पृथुले त्वभिधेयवत् ।
 वृषलो गृजने शूद्रे चन्द्रगुसेऽपि राजनि ॥ १३४ ॥
 शकल त्वचि खण्डे स्याद् रागवस्तुनि वलकले ।
 शम्बलोऽखी सम्बलवत् कुलपाथेयमत्सरे ॥ १३५ ॥
 शयालुः स्यादजगरे निद्राशीले च कुक्कुरे ।
 श्रद्धालुदोहिन्यां स्त्री श्रद्धायुक्ते तु वाच्यवत् ॥ १३६ ॥
 श्यामलः पिण्ठले कृष्णे शार्दूलो राक्षसान्तरे ।

व्याघ्रे च पशुभेदे च सत्तमे तूत्तरस्थितः ॥ १३७ ॥
 शालमलिस्तरुभेदे स्याद् द्वीपभेदेऽपि च द्रयोः ।
 श्रीफलः पुंसि मालूरे धात्रीनीलिकयोः स्त्रियाम् ॥ १३८ ॥
 शीवलं स्याच्च शैवाले शैलेये च नपुंसकम् ।
 शीतलं पुष्पकाशीशो शैलजे मत्तयोद्धवे ॥ १३९ ॥
 पुमानसनपर्यां स्यात् शिशिरे वाच्यलिङ्गकम् ।
 शृगालो वञ्चके दैत्यभेदे ना डमरे स्त्रियाम् ॥ १४० ॥
 शृङ्गला पुंस्कटीवस्त्रवन्धे च निगडे त्रिषु ।
 शैवलं पञ्चकाष्टे स्यात् शैवालेऽपि पुमानयम् ॥ १४१ ॥
 शौष्ठकलः शृष्टमांसस्य पणके पिशिताशिनि ।
 षण्डाली तैलमाने च सरसीकामुकस्त्रियोः ॥ १४२ ॥
 सरलः पूतिकाष्टे नाऽथेदारावकयोस्त्रिषु ।
 सङ्कुलं त्रिषु विस्पष्टवाच्च व्यासेऽथ सप्तला ॥ १४३ ॥
 नवमालीचर्मकषागुञ्जासु पाटलौ स्त्रियाम् ।
 सन्धिला तु सुरुङ्गायां नदीमदिरयोः स्त्रियाम् ॥ १४४ ॥
 सिध्मला मत्स्यविकृतौ वाच्यवच्चु किलासिनि ।
 सुवेलः प्रणते शान्ते त्रिषु ना पर्वतान्तरे ॥ १४५ ॥
 सुतलोऽद्विलिकावन्धनागलोकप्रभेदयोः ।
 हिङ्गुलो वर्णकद्रव्ये ना भण्टाक्यान्तु हिङ्गुली ॥ १४६ ॥
 हेमलः स्वर्णकारे स्यात् कुकलासे शिलान्तरे ।

(लचतुष्कम्)

अक्षमालाऽक्षसूत्रे स्यादरुन्धत्यामपि स्त्रियाम् ॥ १४७ ॥
 अङ्गुष्ठाली परीरम्भे धात्रीवेदिकयोः स्त्रियाम् ।
 अथातिवलः प्रबले त्रिषु खी त्वौषधीभिदि ॥ १४८ ॥
 उदूखलं गुग्गुलौ स्यादुलूखलेऽपि न द्रयोः ।
 एकाष्टीला वनतिक्किकौषधौ पुंसि वकपुष्पे च ॥ १४९ ॥
 कलकल उक्तः कोलाहले तथा सालनिर्यासे ।
 अथ कर्मफलं कर्मरङ्गकर्मविपाकयोः ॥ १५० ॥

कन्दरालः पुमान् गर्दभाण्डे प्लक्षतरावपि ।
 कमण्डलुः स्यात् करके न स्त्री ना प्लक्षपादपे ॥ १५१ ॥
 कुतूहलं कौतुके स्यात् प्रशस्तेऽपि च दृश्यते ।
 खतमालस्तु पुंलिङ्गो धूमेऽपि च बलाहके ॥ १५२ ॥
 गण्डशैलो ललाटे स्यात् चयुतस्थूलोपले गिरेः ।
 गन्धफल्यपि गुन्दायां चम्पकस्य च कोरके ॥ १५३ ॥
 चक्रवालोऽद्रिभेदे स्यात् चक्रवालन्तु मण्डले ।
 जलाञ्चलं स्वतो वारिनिर्गमे शैवलेऽपि च ॥ १५४ ॥
 दलामलं मरुबके दमनेऽपि नपुंसकम् ।
 ध्वनिनाला तु वीणायां वेणुकाहलयोरपि ॥ १५५ ॥
 स्यात् परिमलोऽतिमर्द्दितिमनोहरगन्धयोश्चापि ।
 सुरतोपमर्द्दविकसच्छरीररागादिसौरभे पुंसि ॥ १५६ ॥
 अथ पोटगलः पुंसि नले च काशमत्स्ययोः ।
 भवेद् बहुफलो नीपे नामलक्यान्तु योषिति ॥ १५७ ॥
 भस्मतूलं ग्रामकूटे पांशुवर्षे हिमेऽपि च ।
 भद्रकाली तु गन्धोलयां कात्यायन्यामपि स्त्रियाम् ॥ १५८ ॥
 महाकालो महादेवे किम्पाके प्रमथान्तरे ।
 भवेन्मदकलो मच्चेभमदाव्यक्तवाच्चिनोः ॥ १५९ ॥
 महाबलं सीसकेऽतिवलायां स्त्री बलोत्तरे ।
 त्रिलिङ्गं मणिमाला तु हारे दन्तक्षतान्तरे ॥ १६० ॥
 महानीलो भृङ्गराजे मणिनागविशेषयोः ।
 मुक्ताफलन्तु कर्पूरे मौक्किके लवलीफले ॥ १६१ ॥
 स्यान् मृत्युफला कदल्यां महाकालफले पुमान् ।
 भवेद् यवफलो वेणौ मांसीकुटजयोरपि ॥ १६२ ॥
 रजस्वला पुष्पवत्यां स्त्रियां स्यात् सौरभे पुमान् ।
 वातकेलिः कलालापे विङ्गदन्तक्षते पुमान् ॥ १६३ ॥
 अथ वायुफलं शक्रकामुके करकेऽपि च ।
 भवेद् विचकिलो मङ्गीप्रभेदे मदने पुमान् ॥ १६४ ॥

बृहत्रला गुडाकेश महापोटगले पुमान् ।
 सदाफलः स्कन्दफले नारिकेलेऽप्युदुम्बरे ॥ १६५ ॥
 सिनीवाली तु दृष्टेन्दुकलामादुर्गयोरपि ।
 अथ सौवर्चलं सर्जक्षारे च लवणान्तरे ॥ १६६ ॥
 हस्तिमल्लोऽप्रमातङ्गे शङ्खनागे विनायके ।
 हरितालं धातुभेदे खी दूर्वाकाशरेखयोः ॥ १६७ ॥
 हलाहलो ब्रह्मसर्पेऽखनायां ना विषेऽस्त्रियाम् ।

(लपचकम्)

आसुतीवल आख्यातः कन्यापालकयज्वनोः ॥ १६८ ॥
 उद्धण्डपालः पुंसि स्यात् सर्पमत्स्यप्रभेदयोः ।
 एककुण्डल आख्यातो वलभद्रे धनाधिपे ॥ १६९ ॥
 कुपीटपाल उद्दिष्टः केनिपातसमुद्रयोः ।
 स्यात् पाण्डुकम्बलः इवेतप्रावास्यावभेदयोः ॥ १७० ॥
 भवेत् सुरतवाली तु दूतिकयां शिरःस्त्रजि ।

इति लान्तवर्गः ।

(वैकम्)

वः सान्त्वने च वाते च वरुणे च निगद्यते ।
 चं प्रचेतसि जानीयादिवार्थं च तदव्ययम् ॥ १ ॥
 स्वः स्यात् पुंस्यात्मनि ज्ञातौ त्रिष्वात्मीये धनेऽस्त्रियाम् ।

(वद्विकम्)

अविनार्थे रवौ मेरे शैलमूषिककम्बले ॥ २ ॥
 अश्वः पुञ्जातिभेदे च तुरगे च पुमानयम् ।
 उद्धर्वं स्यादुच्छ्रुते तुङ्गे चोपरिष्टादपि स्मृतम् ॥ ३ ॥
 क्षवः क्षुते राजकायां कविर्वालमीकिशुक्रयोः ।
 सूरौ काव्यकरे पुंसि स्यात् खलीने तु योषिति ॥ ४ ॥
 कण्वं पापे मुनौ पुंसि किण्वं बीजे च शीधुनः ।

पापे क्लीवं नपुंसके षण्डेऽन्यवदविक्रमे ॥ ५ ॥
 स्यान्तु ग्रीवा कन्धरायां तच्छुरायाञ्च योषिति ।
 चार्वीं तु शोभनावुद्धयोज्योत्स्नाधनदभार्ययोः ॥ ६ ॥
 छविः शोभारुच्योषिज्जवो वेगवति त्रिषु ।
 पुंलिङ्गस्तु भवेद् वेगे चोण्डपुष्पे जवा स्मृता ॥ ७ ॥
 जीवः प्राणिनि वृत्तौ च वृक्षमेदे वृहस्पतौ ।
 जीवा जीवन्तिकामौर्वीवचाशिज्ञितभूमिषु ॥ ८ ॥
 न स्त्री तु जीविते तत्त्वं स्वरूपे परमात्मनि ।
 स्याद् विलस्त्वितनृत्ये च द्रवः प्रद्रावनर्मणोः ॥ ९ ॥
 रसेऽपि द्रवदावौ तु वनवहौ वनेऽप्युभौ ।
 द्वन्द्वं रहस्ये कलहे तथा मिथुनयुग्मयोः ॥ १० ॥
 दार्वीं दारुहरिद्रायां तथा गोजिह्विकौषधौ ।
 द्यौः स्त्री स्वर्गे च गगने दिवं क्लीवं तयोः स्मृतम् ॥ ११ ॥
 देवो मेघे सुरे राहि स्यान् नपुंसकमिन्द्रिये ।
 देवी कृताभिषेकायां तेजनीपृक्योरपि ॥ १२ ॥
 धवः पुमान् नरे धूर्चे पत्यौ वृक्षान्तरेऽपि च ।
 ध्रुवः शङ्कौ हरे विष्णौ वटे चोत्तानपादजे ॥ १३ ॥
 वसुयोगभिदाः पुंसि क्लीवं निश्चिततर्कयोः ।
 स्त्री मूर्वाद्योः शापण्यो गीतिसुग्भेदयोषिषु ॥ १४ ॥
 सन्तते शाश्वते चाथ नवं नव्ये पुमान् स्तुतौ ।
 नीवी परिपणे स्त्रीणां कटीवसनवन्धने ॥ १५ ॥
 पक्तं परिणतेऽपि स्याद् विनाशाभिमुखे त्रिषु ।
 प्रवः स्यात् प्लवने भेले भेकेऽयौ इवपचेऽपि च ॥ १६ ॥
 शाखामृगे च कुलके प्रवणे पर्कटीद्रुमे ।
 कारण्डवाख्यविहगे शब्दे प्लुतगतौ पुमान् ॥ १७ ॥
 कैवर्तीमुस्तके गन्धरुणेऽपि स्यान् नपुंसकम् ।
 पाश्वं कक्षाधरे चक्रोपान्ते पर्शुगणेऽपि च ॥ १८ ॥
 प्राध्वन्तु प्रणते चातिदूरवर्तमनि बन्धने ।

पृथ्वी भूमौ महत्याञ्च त्वक्पव्यां कृष्णजीरके ॥ १६ ॥
 भवः क्षेमेशसंसारे सत्तायां प्राप्तिजन्मनोः ।
 भावः सत्तास्वभावाभिप्रायचेष्टात्मजन्मसु ॥ २० ॥
 क्रियालीलापदार्थेषु विभूतिबुधजन्तुषु ।
 रत्यादौ चाथ रेवा स्यान् नीत्यां रत्यां नदीभिदि ॥ २१ ॥
 लवो लेशे विनाशे च छेदने रामनन्दने ।
 लट्बा करञ्जभेदे स्यात् फले वाद्ये खगान्तरे ॥ २२ ॥
 लघ्वी लाघवयुक्तायां प्रभेदे स्यन्दनस्य च ।
 विश्वा त्वतिविषायां स्त्री जगति स्यान् नपुंसकम् ॥ २३ ॥
 न ना शुण्ठ्यां पुंसि देवप्रभेदेष्विले त्रिषु ।
 विल्वं फले श्रीफले ना शवः स्यात् कुणपे पुमान् ॥ २४ ॥
 शिवो मोक्षे महादेवे कीलकग्रहयोगयोः ॥ २५ ॥
 बालुके गुग्गुलौ वेदे पुण्डरीकदुमे पुमान् ।
 सुखक्षेमजले क्लीबं शिवा भाटामलौषधौ ॥ २६ ॥
 अभयामलकीगौरीफेरुसकतुफलास्वपि ।
 शुल्वं ताङ्गे यज्ञकर्मण्याचारे जलसन्निधौ ॥ २७ ॥
 सत्त्वं गुणे पिशाचादौ बले द्रव्यस्वभावयोः ।
 आत्मत्वे व्यवसायाऽसुचित्तेष्वस्त्री तु जन्तुषु ॥ २८ ॥
 सवो यज्ञे च सन्ताने सान्त्वं दाक्षिण्यसामनोः ।
 सुवा द्रयोर्यज्ञपत्रे शङ्खकीमूर्ववयोः स्त्रियाम् ॥ २९ ॥
 हव आज्ञाध्वराहाने हस्वो न्यक् खर्ववयोस्त्रिषु ।

(वत्रिकम्)

अक्षीबं वशिरे शिश्रौ नाऽमत्तेऽपुनरन्यवत् ॥ ३० ॥
 अभावो मरणेऽसत्त्वे आहवो युद्धयज्ञयोः ।
 आर्त्तवं स्त्रीरजःपुष्पे क्लीबं स्याद्वतुजे त्रिषु ॥ ३१ ॥
 माश्रवोऽङ्गीकृतौ कलेशे नाऽन्यवत् वचनस्थिते ।
 उद्धवो यादवभिदि महे च क्रतुपावके ॥ ३२ ॥

उत्सवो मह उत्सेके इच्छाप्रसवकोपयोः ।
 कारवी मधुरादीप्यत्वकूपत्रीकृष्णजीरके ॥ ३३ ॥
 कितवस्तु पुमान् मत्ते वञ्चके कनकाह्ये ।
 केशवोऽजे च पुन्नागे पुंसि केशवति त्रिषु ॥ ३४ ॥
 कैतवं तु छुले द्यूते कैरवः कितवे रिपौ ।
 नपुंसकञ्च कुमुदे चन्द्रिकायान्तु कैरवी ॥ ३५ ॥
 गाण्डीवो गाण्डिवश्चास्त्री कामुकेऽर्जुनकामुके ।
 गालवस्तु मुनौ लोग्ने ताण्डवोऽस्त्री तृणान्तरे ॥ ३६ ॥
 भवेदुद्धतनृत्ये च त्रिदिवा सरिदिन्तरे ।
 पुंसि स्वर्गे दीदिविर्ना धिषणेऽन्ने तदस्त्रियाम् ॥ ३७ ॥
 निष्पावः शूर्पपवने राजमाषे कडङ्कके ।
 पवने शिम्बिकायां ना निर्विकल्पेऽन्यलिङ्गकः ॥ ३८ ॥
 निहिवः पुंसि निकृतावविश्वासापलापयोः ।
 पल्लवोऽस्त्री किसलये विटपे विस्तरे वने ॥ ३९ ॥
 शृङ्गारेऽलक्करागे च प्रभावः शान्तितेजसोः ।
 पञ्चत्वं पञ्चानां भावे प्राणानामत्ययेऽपि च ॥ ४० ॥
 प्रभवो जन्ममूले स्याज्जन्मदेतौ पराक्रमे ।
 ज्ञानस्य चादिमस्थाने प्रसवो गर्भमोचने ॥ ४१ ॥
 उत्पादे स्यादपत्येऽपि फले च कुसुमेऽपि च ।
 प्रसेवः पुंसि वीणाङ्गे स्यूते च पार्थिवो नृपे ॥ ४२ ॥
 पार्थिवी तु सीतायां स्त्री पृथिव्या विकृतौ त्रिषु ।
 पुङ्गवः स्याद् बलीवदेऽप्यौषधस्य च ॥ ४३ ॥
 उत्तरस्थः पुनः श्रेष्ठे फेरवो जन्मवुकेऽस्तपे ।
 वल्लवः सूपकारे स्याद् भीमसेने च गोद्रुहि ॥ ४४ ॥
 वान्धवो ज्ञातिसुहृदोर्भार्गवो गजधन्विनोः ।
 शुक्रे परशुरामे च भार्गवी पार्वतीश्रियोः ॥ ४५ ॥
 दूर्वायां भैरवः पुंसि शङ्करे भीषणे त्रिषु ।
 माधवोऽजे मधौ राधे यादवे ना स्त्रियां मिसौ ॥ ४६ ॥

मधुशर्करावासन्तीकुट्टनीमदिरासु च ।
 गोमहिष्यादिसम्पत्तौ यादवः पुंसि केशवे ॥ ४७ ॥
 राजीवं नलिने ना तु भेदे हरिणमीनयोः ।
 राघवेऽव्येष्महामीनभेदे च रघुवंशजे ॥ ४८ ॥
 रौरवो नरके घोरे वडवा द्विजयोषिति ।
 अश्वायां कुम्भदास्याञ्च नारीजात्यन्तरेऽपि च ॥ ४९ ॥
 वाडवं करणे खीणां घोटकौघे नपुंसकम् ।
 पाताले न खियां पुंसि ब्राह्मणे वडवानले ॥ ५० ॥
 विभवो रैमोक्तैश्वर्यं विद्रवो विद्रुतौ धियि ।
 विभावः स्यात् परिचये रसस्योदीपनादिषु ॥ ५१ ॥
 शात्रवं भावसंहत्योः शत्रूणां शात्रवो द्विषि ।
 शाडवो गानरसयोः सचिवो मन्त्रिणि स्मृतः ॥ ५२ ॥
 सहाये सम्भवो हेतावुत्पत्तौ मेलकेऽपि च ।
 आधारानतिरक्तवेऽप्याधेयस्य निगद्यते ॥ ५३ ॥
 सुग्रीवो वासुदेवस्य हये शाखामृगेश्वरे ।
 सुषवी कारवेले स्यात् कृष्णजीरकजीरयोः ॥ ५४ ॥
 सैन्धवोऽस्त्री माणिमन्थे नाऽश्वे सिन्धुभवे त्रिषु ।

(वचतुष्कम्)

अनुभावः प्रभावे स्यान्निश्चये भाववोधके ॥ ५५ ॥
 भवेदभिषवः स्नाने मध्ये सन्धानयज्ञयोः ।
 अपहवस्तु पुंलिङ्गः स्मृतः स्नेहापलापयोः ॥ ५६ ॥
 आदीनवः पुमान् दाषे परिक्लेशदुरन्तयोः ।
 उपलवः सैंहिकेये विप्लवात्पातयोरपि ॥ ५७ ॥
 कुशीलवस्तु वाल्मीकौ नटयाचकयोरपि ।
 जलविलवः कर्कटे स्यात् पञ्चाङ्गे जलचत्वरे ॥ ५८ ॥
 जीवञ्चीवश्चकोरे स्याद् द्रमभेदेऽपि पुंस्ययम् ।
 धामार्गवस्तु पुंसि स्यादपामार्गं च घोषके ॥ ५९ ॥
 पारिप्लवश्चाकुले स्याञ्चञ्चलं च पराभवः ।

तिरस्कारे विनाशे च पुंसि पारशवः पुमान् ॥ ६० ॥
 परस्तीतनये शस्त्रे द्विजात् शृदासुतेऽपि च ।
 पुटग्रीवस्तु पुलिङ्गो गर्गरीताम्रकुम्भयोः ॥ ६१ ॥
 बलदेवो बले वाते त्रायमाणौषधौ स्थियाम् ।
 रान्तदेवस्तु नृपतेभेदे च गरुडध्वजे ॥ ६२ ॥
 रोहिताश्वश्चित्तभानौ हरिश्चन्द्रनृपात्मजे ।
 अथ शीतशिवं झीवं शलेयमाणिमन्थयोः ॥ ६३ ॥
 पुंसि शवतुफलावृक्षे तथा मधुरिकौषधौ ।
 सहदेवा बलादण्डोत्पलयोः शारिवौषधौ ॥ ६४ ॥
 सहदेवीं तु सर्पाक्ष्यां पुंसि स्यात् पाण्डवे पुनः ।

(वपन्नकम्)

आशितमभवमन्नादे तृप्तौ स्यादाशितमभवः ॥ ६५ ॥
 इति वान्तवर्गः ।

(शैकम्)

शं वदन्ति बुधाः श्रेयः शश्च शस्त्रं निगद्यते ।
 शीश्च शयनमित्याहुः शास्त्रं शा च निगद्यते ॥ १ ॥

(शद्रिकम्)

अंशुरक्षप्रभोस्त्रेषु नाऽशा तृष्णादिशोः स्थियाम् ।
 आशुर्धान्यान्तरे शीघ्रेऽपीशा लाङ्गलदण्डके ॥ २ ॥
 ईशः प्रभौ महादेवे काशी वाराणसीपुरे ।
 न स्थियां तृणभेदे स्यात् कीशो दिगम्बरे कपौ ॥ ३ ॥
 कुशी फाले कुशा रज्जवां त्रिषु पापिष्ठमत्तयोः ।
 योक्त्ररामसुतद्वीपे ना दर्भेऽस्त्री कुशं जले ॥ ४ ॥
 केशः स्यात् पुंसि वरुणे हीवेरे कुन्तलेऽपि च ।
 क्लेशो दुःखेऽपि कोपेऽपि व्यवसायेऽपि दूश्यते ॥ ५ ॥
 कोशोऽस्त्री कुशले पात्रे दिव्ये खङ्गपिधानके ।

जातिकोषेऽर्थसङ्गाते पेश्यां शब्दादिसङ्ग्रहे ॥ ६ ॥
 दर्शस्तु स्यादमावस्यायागभेदावलोकने ।
 दंशः कीटविशेषे च वर्मदंशनयोः पुमान् ॥ ७ ॥
 दशाऽवस्थादीपवत्त्योर्वस्त्रान्ते भूम्नि योषिति ।
 द्रृक् लियां दर्शने नेत्रे बुद्धौ च त्रिषु वीक्षके ॥ ८ ॥
 नाशः पलायनेऽपि स्याक्षिधानानुपलम्भयोः ।
 निशा दारुहरिद्रायां स्यात् त्रियामाहरिद्रियोः ॥ ९ ॥
 पशुमृगादिदेवाजे नाव्ययं पशु दर्शने ।
 पाशः केशादिपूर्वः स्यात् तत्सङ्ग्ये कर्णपूर्वकः ॥ १० ॥ १
 सुकर्णं च स्वसामर्थ्यान् सृगपश्यादिवन्धने ।
 पांशुधूलौ च शस्यार्थचिरसञ्जितगामये ॥ ११ ॥
 पेशी सुपक्कलिके मांस्यां खङ्गपिधानके ।
 मांसपिण्ड्यामण्डभेदे राशिर्मूषादिपुञ्जयोः ॥ १२ ॥
 वंशः पुंसि कुले वेणौ पृष्ठावयववर्गयोः ।
 वशा वन्ध्यासुतायोषाखीगवीकरिणीषु च ॥ १३ ॥
 त्रिष्वायच्चे क्लीवमायत्तत्वे चेच्छाप्रभुत्वयोः ।
 विट् पुंसि मनुजे वैश्ये वेशो वेश्यागृहे गृहे ॥ १४ ॥
 नेपथ्ये च शशो वोले लोभ्रे नृपशुभेदयोः ।
 स्पर्शो रुजायां दाने च स्पर्शने स्पर्शकेऽपि च ॥ १५ ॥
 स्पर्शः स्यात् सम्पराये च प्रणिधावपि पुंस्ययम् ।

(शत्रिकम्)

आदशो दर्पणे टीकाप्रतिपुस्तकयोरपि ॥ १६ ॥
 उड्डीशो ग्रन्थभेदे स्यादुड्डीशश्चन्द्रिकापतौ ।
 उपांशुर्जपभेदे स्यादुपांशु विजनेऽव्ययम् ॥ १७ ॥
 कपिशस्त्रिषु इयावे खी माधव्यां सिहके पुमान् ।
 कर्कशः काशमद्देश्वकाम्पिल्येष्वव्यसौ पुमान् ॥ १८ ॥
 त्रिषु साहसिके क्रूरे दृढामसृणनिर्दये ।

कीनाशः कर्षकक्षुद्रोपांशुव्रातिषु वाच्यवत् ॥ १६ ॥
 यमे ना कुलिशो न स्त्री दम्भोलौ ना भषान्तरे ।
 गिरिशोऽद्रिपतौ वाचस्पतिशङ्करयोः पुमान् ॥ २० ॥
 तुङ्गीशस्तु पुमान् गौरीवज्ज्ञभे हिमदीधितौ ।
 दुःस्पशो धन्वयासे ना कण्टकायर्यां स्त्रियां त्रिषु ।
 खरस्पशेऽथ निविंशः खण्डे ना निर्व्ये त्रिषु ॥ २१ ॥
 निर्वेशस्तु पुमान् भोगे वेतने मूर्च्छनेऽपि च ।
 निवेशः पुंसि विन्यासे शिविरोद्वाहयोरपि ॥ २२ ॥
 निवेशः शासनेऽपि स्यात् कथनोपान्तयोरपि ।
 नीकाशो निश्चये तुल्ये पलाशं छुदने मतम् ॥ २३ ॥
 शटीकिंशुकरक्षःसु पुंसि स्यादु हरिते त्रिषु ।
 प्रकाशस्तु स्फुटे ख्याते प्रहासातपयोरपि ॥ २४ ॥
 प्रदेशो देशमात्रे स्यात् तर्जन्यङ्गुष्ठसम्मिते ।
 भित्तावपि च पिङ्गाशी नीलिकायां नपुंसकम् ॥ २५ ॥
 जात्यस्वर्णे पुमान् पञ्चीपतौ मत्स्यान्तरेऽपि च ।
 वालिशश्च शिशौ मूर्खै भूकेशः शैवले वटे ॥ २६ ॥
 भूकेश्यवलगुजेऽपि स्यात् लोमशो मुनिमेषयोः ।
 लोमान्विते स्त्रियां काकजङ्घामांसीवचासु च ॥ २७ ॥
 शूकशिम्बामहामेदाकाशीशो शाकिनीभिदि ।
 विवशस्त्रिघ्ववश्यात्मारिष्टदुष्टधियोरपि ॥ २८ ॥
 विकाशः पुंसि विजने प्रकाशे सदृशं समे ।
 उचिते चाथ संवेशः स्वापत्रीरतवन्धयोः ॥ २९ ॥
 सुखाशो वरुणे राजतिनिशे सुखभाजने ।
 हताशो निर्व्ये चाशारहिते पिशुनेऽपि च ॥ ३० ॥

(शत्रुष्कम्)

अपदेशः पुमान् लक्ष्ये निमित्तव्याजयोरपि ।
 अपम्रंशस्तु पतने भाषामेदापशब्दयोः ॥ ३१ ॥
 आश्रयाशः पुमान् वहौ त्रिषु चाश्रयनाशके ।

उपस्पर्शः स्पर्शमात्रे स्नानाचमनयोरपि ॥ ३२ ॥
 उपदंशो विदंशे च मेद्वैरागान्तरेऽपि च ।
 क्रूरदृक् पिशुने वाच्यलिङ्गः पुंसि शनैश्चरे ॥ ३३ ॥
 खण्डपर्शुः पर्शुरामे शङ्करे चूर्णलेपिनि ।
 खण्डामलकमैषज्ये सिंहिकातनयेऽपि ना ॥ ३४ ॥
 जीवितेशो यमे पुंसि त्रिषु स्याज्ञीवितेश्वरे ।
 नागपाशः पुमान् त्रीणां करणे वरुणायुधे ॥ ३५ ॥
 पञ्चदशी त्वमावास्यापौर्णमास्योश्च योषिति ।
 प्रतिस्पर्शः सहाये स्याद् वार्त्ताहरपुरोगयोः ॥ ३६ ॥
 परिवेशो वेष्टने स्यात् परिधावपि पुंस्ययम् ।
 पादपाशी खड्डुकायां शृङ्खलायामपि त्रियाम् ॥ ३७ ॥
 पुरोडाशो हविर्भेदे चमस्यां पिष्टकस्य च ।
 हुतशेषे च भूमिस्पृक् पुंसि मानुषवैश्ययोः ॥ ३८ ॥

इति शान्तवर्गः ।

(षैकम्)

षः कचे पुंसि विशेयः श्रेष्ठे स्यादभिधेयवत् ।
 क्षः संवत्त्वं राक्षसे च नरसिंहे च विद्युति ॥ १ ॥
 क्षेत्रे नाशे क्षेत्रपाले त्रिनिवासे गतौ क्षये ।

(षद्विकम्)

अक्षो ज्ञातार्थशकटव्यवहारेषु पाशके ॥ २ ॥
 रुद्राक्षेन्द्राक्षयोः सर्पे विभीतकतरावपि ।
 चक्रे कर्षे पुमान् क्लीबं तुत्थे सौवर्चलेन्द्रिये ॥ ३ ॥
 उषा वाणसुतारात्र्योषः कामिनि गुग्गुलौ ।
 रात्रिशेषे उषायान्तु केचिदाहुस्तदव्ययम् ॥ ४ ॥
 उषः क्षारमृत्तिकायां प्रभातेऽपि पुमानयम् ।
 तत्सन्ध्यायाञ्च रन्ध्रे च चन्दनाद्रौ श्रवोविले ॥ ५ ॥

ऋषिवेदे वशिष्ठादौ दीधितौ च पुमानयम् ।
 ऋक्षः पर्वतभेदे स्याद् भल्लूके शोणके पुमान् ॥ ६ ॥
 कृतवेधनेऽन्यलिङ्गो नक्षत्रे पुन्रपुंसकम् ।
 कक्षा स्यादन्तरीयस्य पश्चादञ्चलपङ्गवे ॥ ७ ॥
 स्पर्षास्पदे ना दोमूले कच्छवीरुच्चर्णेषु च ।
 कर्षणे न कर्षणे मानप्रभेदे पुन्रपुंसकम् ॥ ८ ॥
 कर्षः पुमान् करीषायौ स्त्रियां कुल्येष्टिखातयोः ।
 काक्षी तुवरिकायाञ्च सौराष्ट्रमृद्यपि स्त्रियाम् ॥ ९ ॥
 कोषोऽखी कुञ्जले पात्रे दिव्ये खड़गपिधानके ।
 जातिकेषेऽर्थसङ्घाते पेश्यां शब्दादिसङ्ग्रहे ॥ १० ॥
 घोष आभीरपल्ल्यां स्याद् गोपालध्वनिघोषके ।
 कांस्ये चाम्बुदनादे ना घोषा मधुरिकौषधौ ॥ ११ ॥
 चोक्षो गीते शुचौ दक्षे तथा तीक्ष्णमनोऽन्नयोः ।
 भषा नागबलायां स्त्री तापमत्स्याटवीषु ना ॥ १२ ॥
 तर्षो लिप्सोदन्ययोस्त्वट् कान्तौ वाचि रुचौ स्त्रियाम् ।
 तुषो धान्यत्वगक्षद्रोस्तृषा लिप्सातृषोः स्त्रियाम् ॥ १३ ॥
 तृट् लिप्सायामुदन्यायां स्मरपुञ्चामपि स्त्रियाम् ।
 दक्षस्त्रिषु पटौ पुंसि ताप्रचूडे प्रजापतौ ॥ १४ ॥
 मुनिभेदे हरवृषे द्रुमभेदे स्त्रियां भुवि ।
 दोषः स्याद् दूषणे पापे दोषा रात्रौ भुजेऽपि च ॥ १५ ॥
 ध्वाङ्गो मत्स्यात् खगे काके तक्षके भिक्षुकेऽपि च ।
 ध्वाङ्गक्षी कक्कोलिकायां स्यान्नयुक्षं कात्स्यर्थं तृणेऽपि च ॥ १६ ॥
 क्लीबेऽथ पुंसि महिषे निकृष्टे पुनरन्यवत् ।
 एलक्षो जटीगर्दभाण्डद्रीपभित्कुञ्जराशने ॥ १७ ॥
 पक्षो मासार्द्धके पार्थिणग्रहे साध्यविरोधयोः ।
 केशादेः परता वृन्दे बले सखिसहाययोः ॥ १८ ॥
 चुल्लीरन्धे पतत्वे च वाजे कुञ्जरपाश्वयोः ।
 प्रेक्षा नृत्येक्षणे बुद्धौ प्रैषः क्लेशे च मर्दने ॥ १९ ॥

उन्मादे प्रेषणे पौषो मासे तत्पूर्णिमातिथौ ।
 स्त्रियां भिक्षा भृतौ याञ्चासेवाभिक्षितवस्तुषु ॥ २० ॥
 माषो त्रीह्यन्तरे मूर्खे मानत्वगदोषमेद्याः ।
 मिषं व्याजे स्पर्ढने ना मेषो राश्यन्तरे हुडे ॥ २१ ॥
 भैषज्यमिदि मोक्षस्तु मुक्तिपादलिमोवने ।
 यक्षो गुह्यकमात्रे च गुह्यकाधीश्वरेऽपि च ॥ २२ ॥
 रक्षा जतुरक्षणयोः रक्षस्त्वप्रेम्यचिकणे ।
 लक्षा न पुंसि सङ्घवायां क्लीबं व्याजशरव्ययोः ॥ २३ ॥
 वर्षोऽस्त्री भारतादौ च जम्बूदीपाब्दवृष्टिषु ।
 प्रावृट्काले स्त्रियां भूम्नि विट्टस्त्री व्यापनविष्टयोः ॥ २४ ॥
 विषं जलेऽतिविषायां स्त्रियां क्षवेडे तु न स्त्रियाम् ।
 वृषो धर्मं वलीवर्दे शृङ्गयां पुंराशिसेदयोः ॥ २५ ॥
 श्रेष्ठे स्थादुत्तरस्थश्च वासामूषिकशुक्ले ।
 तथा वास्तुस्थानभेदे पुमानयं प्रकीर्तिः ॥ २६ ॥
 वृषा मूषिकपण्याञ्च यतीनामासने वृषी ।
 व्योषं स्यात् त्रिकटुद्रव्ये करिभेदे पुमानयम् ॥ २७ ॥
 शुषिः शोषे विले खो स्यात् शोषः सङ्करणे वधे ।
 अनन्ते ना प्रसादे न स्वनिर्माल्यार्पणे स्त्रियाम् ॥ २८ ॥
 उपयुक्तेरे न खो शोषो यक्षमणि शोषणे ।

(षत्रिकम्)

अध्यक्षोऽधिकृते पुंसि प्रत्यक्षे त्वभिधेयवत् ॥ २९ ॥
 अभिषुः प्रग्रहे रक्षो नाकर्षो धूत इन्द्रिये ।
 पाशके शारिफलके कोदण्डाभ्यासवस्तुनि ॥ ३० ॥
 आकर्षणेऽपि पुंसि स्यादामिषं पुनर्पुंसकम् ।
 भोग्यवस्तुनि सम्भोगेऽप्युत्कोचे पललेऽपि च ॥ ३१ ॥
 उर्णीषवन्तु शिरोवेषे किरीटे लक्षणान्तरे ।
 उत्प्रेक्षाऽनपधानेऽपि काव्यालङ्करणान्तरे ॥ ३२ ॥
 कलमषं किलिवषे क्लीबं पुंसि स्यान् नरकान्तरे ।

कल्माषो यातुधाने च कृष्णपाण्डरकृष्णयोः ॥ ३३ ॥
 कल्पुषं त्वाविले पापे किल्विषं पापरोगयोः ।
 अपराधेऽपि कुल्माषं काञ्जिके यावके पुमान् ॥ ३४ ॥
 गणद्वृष्टो मुखपूर्चीभपुष्करप्रसृतोन्मिते ।
 गवाक्षी शक्रवाहणयां गवाक्षो जालके कपौ ॥ ३५ ॥
 गोरक्षो नागरङ्गे स्याद् गवाञ्च परिरक्षके ।
 जिगीषा जेतुमिच्छायां व्यवसायप्रकर्षयोः ॥ ३६ ॥
 तरीषी शक्रकन्यायां पुंसि स्वर्गे महोदधौ ॥ ३७ ॥
 तारीषी चेन्द्रकन्ययां ना स्वर्गम्भुधिकाञ्चने ।
 नहुषो नागभेदे स्यात् सोमवंशनृपेऽपि च ॥ ३८ ॥
 निकषः शाणफलके निकषा यातुमातरि ।
 निमेषनिमिषौ कालप्रभेदेऽक्षिनिमीलने ॥ ३९ ॥
 परुषं कर्वुरे रुक्षे निरुरोक्तो च वाच्यवत् ।
 प्रदोषः समये दोषे प्रत्युषोऽहमूखे वसौ ॥ ४० ॥
 पीयूषं सप्तदिवसावधिक्षीरे तथाऽमृते ।
 पुरुषः पूरुषे साहृदयज्ञे च पुत्रागपादपे ॥ ४१ ॥
 पौरुषं पुरुषस्य स्याद् भावे कर्मणि तेजसि ।
 ऊर्ध्वविस्तृतदोःपाणिन्माने त्वभिधेयवत् ॥ ४२ ॥
 महिषी कृताभिषेकासैरभ्योरोषधीभिदि ।
 मारिषः शाकभिद्याय्ये नास्त्रोक्तो पुंसि योषिति ॥ ४३ ॥
 दक्षाम्बायां मृगाक्षी तु विशालामृगनेत्रयोः ।
 रक्ताक्षः कासरे क्रूरे पारावतचकोरयोः ॥ ४४ ॥
 रौहिषं कत्तुणे क्लीवं पुंसि स्याद् हरिणान्तरे ।
 विश्लेषो विंधुरेऽयोगे शुश्रृषा स्यादुपासने ॥ ४५ ॥
 कथने श्रोतुमिच्छायां शैलूषो नटविल्वयोः ।
 संहर्षस्तु प्रमोदेऽपि स्पद्धायाञ्च प्रभज्ञने ॥ ४६ ॥
 सङ्घर्षः स्यात् पुमान् घृष्टौ स्पद्धायामपि द्रुश्यते ।

समीक्षा तु ख्यायं तत्त्वे बुद्धावपि निभालने ॥ ४७ ॥
(षचतुष्कम्)

अनुकर्षो रथाधः स्थदारुण्यप्यनुकर्षणे ।
अम्बरीषं रणे भ्राष्टे ल्लीबं पुंसि नृपान्तरे ॥ ४८ ॥
नरकस्य प्रभेदे च किशोरे भास्करेऽपि च ।
आम्रातकेऽनुतापे चानिमेषो मत्स्यदेवयोः ॥ ४९ ॥
अनुतर्षः सुरापानपात्रे तृष्णाभिलाषयोः ।
अहिद्विड् गरुडे शक्र मयूरे नकुले पुमान् ॥ ५० ॥
अलम्बुषः प्रहस्ते च छुर्दने राक्षसान्तरे ।
अलम्बुषा तु मुण्डीयर्थो स्वर्गवाराङ्गनान्तरे ॥ ५१ ॥
अथ किम्पुरुषो लोकभेदकिन्नरयोः पुमान् ।
देववृक्षः सप्तपै मन्दारादिषु गुग्गुली ॥ ५२ ॥
नन्दिघोषोऽर्जुनरथे घोषे बन्दिजनस्य च ।
परिवेषस्तु पुंलिङ्गः परिधौ परिवेषणे ॥ ५३ ॥
परिघोषो निनादे स्थादवाच्ये जलदध्वनौ ।
पलङ्कुषा गोक्षुरके रास्तागुग्गुलुकिंशुके ॥ ५४ ॥
मुण्डीरीलाक्षयोश्च खीराक्षसे तु पलङ्कुषः ।
वीरवृक्षो भज्ञातककुभद्रुमयोः पुमान् ॥ ५५ ॥
भूतवृक्षस्तु शाखोटद्रुमे श्योनाकपादपे ।
महाघोषा तु कर्कटशृङ्गया पुंस्यतिघोषणे ॥ ५६ ॥
क्लीबं हड्डे राजवृक्षः सुवर्णकिण्यालयोः ।
वातरूषस्तु वातूलोत्कचयोः शक्रकार्मुके ॥ ५७ ॥
(१)विशालाक्षो हरे ताक्षये ना सुनेत्रेऽभिधेयवत् ।
सकटाक्षो वराक्षो ना कटाक्षसहिते त्रिषु ॥ ५८ ॥

इति षान्तवर्गः ।

(सैकम्)

स जीवेच्छे पञ्चवक्त्रे भृगौ भसि निशापतौ ।
शक्तौ तु सा ख्यियां सुस्तु प्रसवे गर्भमोचने ॥ १ ॥

(सद्विकम्)

कंसोऽस्त्री तैजसद्रव्ये कांस्ये मानेऽसुरे तु ना ।
कासूर्विकलवाचि स्यात् तथा शक्त्यायुधे ख्यियाम् ॥ २ ॥
गुत्सः स्यात् स्तवके स्तम्बे हारभिदूग्रन्थिपर्णयोः ।
गोसो वोलोषसोश्वास इक्षुपक्षिभिदाः पुमान् ॥ ३ ॥
व्रासो भये मणेदोषे दासो वाणाभुजिष्ययोः ।
दासो भृत्ये च शुद्रे च ज्ञातात्मनि च धीवरे ॥ ४ ॥
नासा तु नासिकायाञ्च द्वारोदूर्ध्वदारुणि ख्यियाम् ।
सूरश्वाजनन्योश्च कन्दलीवीरुधोः ख्यियाम् ॥ ५ ॥
वसुर्ना देवभेदाश्रिभायोक्त्रवकराजसु ।
क्लीवे वृद्धयौषधे इयामरैरले मधुरे त्रिषु ॥ ६ ॥
भासः पुंसि प्रभायां स्याद् विशेषे विहगस्य च ।
भास् प्रभावे मयूखे स्त्री भाश्वन्द्रमासयोः पुमान् ॥ ७ ॥
मांसं स्यादामिषे क्लीवं कक्षोलीजटयोः ख्यियाम् ।
मिसिः स्त्री मधुरामांस्योः शतपुष्पाजमोदयोः ॥ ८ ॥
मृत्सा काक्षयां श्रेष्ठमृदि रसो गन्धरसे जले ।
शृङ्गारादौ विषे वीर्ये तिक्कादौ द्रवरागयोः ॥ ९ ॥
देहधातुप्रभेदे च पारदस्वादयोः पुमान् ।
ख्यियान्तु रसनापाठाशङ्कीकड्गुभूमिषु ॥ १० ॥
रासः कोलाहले ध्वाने भाषाशृङ्गलकेऽपि च ।
क्लीडाभेदे च गोपानां वत्सः पुत्रादिवर्षयोः ॥ ११ ॥
तर्णके नोरसि क्लीवं व्यासो ना विस्तृतौ मुनौ ।
शंसा वचसि वाञ्छार्यां हंसः स्यान् मानसौकसि ॥ १२ ॥
निलोभनृपविष्णवके परमात्म न मत्सरे ।
योगिभेदे मन्त्रभेदे शरीरमरुदन्तरे ॥ १३ ॥

तुरङ्गमप्रभेदेऽपि हसा चौर्यादिवातयोः ।

(सत्रिकम्)

अलसा हंसपद्यां ना पादरोगद्रुभेदयोः ॥ १४ ॥

कियामन्दे त्रिष्वथार्चिर्मयूखशिखयोर्न ना ।

अदस् परस्मिन्नत्र स्यादभ्यासोऽभ्यसनेऽनितके ॥ १५ ॥

आगोऽपराधे पापे स्यादाश्वासः पुंसि निर्वृतौ ।

आख्यायिकापरिच्छेदे चाशीर्दन्ते मरुदमुजाम् ॥ १६ ॥

हितस्याशंसने ख्री स्यादिष्वासः कार्मुके पुमान् ।

त्रिषु स्यात् लेपके चेषोरुच्छ्वासः प्राणनेऽपि च ॥ १७ ॥

आख्यायिकापरिच्छेदेऽप्याश्वासेऽपि पुमानयम् ।

उच्चंसः कर्णपूरेऽपि शिखरेऽपि च न ख्रियाम् ॥ १८ ॥

उषस् प्रत्यूषसि क्लीवं पितृप्रस्वाञ्च योषिति ।

उरस् वक्षसि च श्रेष्ठेऽप्येनः पापापराधयोः ॥ १९ ॥

ओजस् दीपाववष्टम्भे प्रकाशबलयोरपि ।

ओकस् आश्रयमात्रे च मन्दिरे च नपुंसकम् ॥ २० ॥

कीकसः कुमिजातौ स्यात् पुंसि कुलये नपुंसकम् ।

चमसो यज्ञपात्रस्य भेदेऽख्री पिष्टके ख्रियाम् ॥ २१ ॥

छुन्दस् पथे च वेदे च स्वैराचारामिलाषयोः ।

ज्यायान वृद्धेऽतिप्रशस्ते ज्योतिरग्नौ दिवाकरे ॥ २२ ॥

पुमान् नपुंसकं दृष्टौ स्यान् नक्षत्रप्रकाशयोः ।

तरो बले च वेगे च तपो लोकान्तरेऽपि च ॥ २३ ॥

चान्द्रायणादौ धर्मे च पुमान् शिशिरमाघयोः ।

तमो ध्वान्ते गुणे शोके क्लीवं वा ना विधुन्तुदे ॥ २४ ॥

तामसी निशि दुर्गायां तामसो भुजगे खले ।

तेजो दीपौ प्रभावे च स्यात् पराक्रमरेतसोः ॥ २५ ॥

धनुः पियाले ना न ख्री राशिभेदे शरासने ।

धनुद्धर्दे त्रिषु नभः क्लीवं व्योम्नि पुमान् घने ॥ २६ ॥

ब्राणश्चावणवर्षासु विसतन्तौ पतहृग्रहे ।

पनसः कण्टकीफले कण्टके वानरान्तरे ॥ २७ ॥
 खियां रेतगप्रभेदे स्यात् पयः स्यात् क्षीरनीरयोः ।
 पायसस्तु झीवपुंसोः श्रीवासपरमावयोः ॥ २८ ॥
 पुक्सी कलिकानीलयोः पुक्सः श्वपचेऽधमे ।
 वीभत्सो नाऽर्जुने क्रूरघृणात्मविकृते त्रिषु ॥ २९ ॥
 भूयान् त्रिषु बहुतरे पुनरर्थे त्वदोऽव्ययम् ।
 मनस् चित्ते मनीषायां मह उत्सवतेजसोः ॥ ३० ॥
 मानसं सरसि स्वान्ते रभसो वेगहर्षयोः ।
 रहस् तत्त्वे रते गुह्ये रजस् झीवं गुणान्तरे ॥ ३१ ॥
 आर्चवे च परागे च रेणुमात्रे च दृश्यते ।
 राक्षसो यातुधाने स्याच्चण्डायां राक्षसी स्मृता ॥ ३२ ॥
 रेपाः स्यादधमे क्रूरे कृपणेऽप्यभिधेयवत् ।
 रेतस् शुक्रे पारदे च रोदश्च रोदसीति च ॥ ३३ ॥
 दिवि भूमौ पृथक् च स्यात् सहोक्त्याप्येतयोस्तथा ।
 लालसौत्सुक्यतृष्णातिरेकयाच्चासु च द्वयोः ॥ ३४ ॥
 वयस् पक्षिणि बाल्यादौ यौवने च नपुंसकम् ।
 वच्चो नपुंसकं रूपे विष्णायामपि तेजसि ॥ ३५ ॥
 पुंसि चन्द्रस्य तनये वर्हिस् पुंसि हुताशने ।
 न ऋकुशे वपुस् झीवं तनौ शस्ताकृतावपि ॥ ३६ ॥
 वतंसस्तु पुमान् कर्णपूरशेखरयोरपि ।
 वाहसो जलनिर्यने शयालौ सुनिषण्णके ॥ ३७ ॥
 वायसोऽगुरुवृक्षे च श्रीवासध्वाङ्गयोः पुमान् ।
 काकोडुम्बरिकायाच्च काकमाच्याच्च वायसी ॥ ३८ ॥
 विद्वानात्मविदि प्राणे परिडते चाभिधेयवत् ।
 विलासो हारभेदे स्याज्जीलायामपि पुंस्ययम् ॥ ३९ ॥
 वीतंसो बन्धनोपाये मृगाणां पक्षिणामपि ।
 तेषामपि च विश्वासहेतोः प्रावरणेऽपि च ॥ ४० ॥
 वेधाः पुंसि हृषीकेशे बुधे च परमेष्ठिनि ।

शिरस् प्रधाने सेनाग्रे शिखरे मस्तकेऽपि च ॥ ४१ ॥

श्रीवासो वृक्खधूपे स्यात् पङ्कजे मधुसूदने ।

श्रेयो मुक्तौ शुभे घर्मेऽतिप्रशस्ते च वाच्यवत् ॥ ४२ ॥

श्रेयसो करिपिष्पल्यामभयापाठयोरपि ।

सहो बले ज्योतिषि च पुंसि हेमन्तमार्गयोः ॥ ४३ ॥

सरसी विज्ञे कासारे सरो नीरतडागयोः ।

स्यात् समासस्तु पुंलिङ्गः सङ्क्षेपे च समर्थने ॥ ४४ ॥

सारसः पक्षिमेदेन्द्रोः कलीवन्तु सरसीरुहे ।

साहसन्तु बलात्कारकृतकार्यै दमेऽपि च ॥ ४५ ॥

सुरसन्तु त्रिषु स्वादौ पर्णासे तु नपुंसकम् ।

ख्री राम्नानागमात्रोश्च स्रोतोऽम्बुवेग इन्द्रिये ॥ ४६ ॥

हविर्होतव्यमात्रे च सर्पिष्यपि नपुंसकम् ।

(सचतुर्ष्कम्)

अधिवासो निवासे स्यात् संस्कारे धूपनादिभिः ॥ ४७ ॥

अवध्वंसः परित्यागे निन्दनेऽप्यवचूर्णने ।

अवतंसो न त्रियां स्यात् कर्णपूरे च शेखरै ॥ ४८ ॥

अगौकाः पुंसि शरभे पक्षिपञ्चास्ययोरपि ।

उद्दिच्छुरुत्प्रभे वाच्यलिङ्गः पुंसि हुताशने ॥ ४९ ॥

कलहंसस्तु कादम्बे राजहंसे नृपोत्तमे ॥

कनीयानतियूनि स्यादत्यल्पानुजयोत्रिषु ॥ ५० ॥

कुम्भीनसः कूरसपै त्रियां लवणमातरि ।

भवेद् घनरसः सान्द्रनिर्यासे मोरटेऽम्बुनि ॥ ५१ ॥

कर्पूरे पीलुपण्यांश्च सम्यक् सिद्धरसेऽपि च ।

चन्द्रहासो दशश्रीवकरबालेऽसिमात्रके ॥ ५२ ॥

जटायुस् पुंसि सम्पातेः कनोयसि च गुग्गुलौ ।

अथ तामरसं पश्चो ताम्रकाञ्चनयोरपि ॥ ५३ ॥

त्रिस्रोता जहूनुकन्यायां स्रोतस्वत्यन्तरेऽपि च ।

दिवोकाश्च दिवौकाश्च पुंसि देवे च चातके ॥ ५४ ॥

दीर्घायुः शालमलीवृक्षे वायसे जीवकद्गुमे ।
 मार्कण्डेये च पुंसि स्याच्चिरजीविनि वाच्यवत् ॥ ५५ ॥
 नगौकाः पुंसि शरभे पक्षिपञ्चास्ययोरपि ।
 निःश्रेयसन्तु कल्याणमोक्षयोः शङ्करे पुमान् ॥ ५६ ॥
 नीलाञ्जसाऽप्सरोभेदे सरिञ्जेदे च विद्युति ।
 प्रचेताः पाशिनि मुनौ ना प्रहृष्टहृदि त्रिषु ॥ ५७ ॥
 पुनर्वर्षुना मुनिभियजे द्वित्वे तु भान्तरे ।
 पौर्णमासः पुमान् यज्ञभेदे खी पूर्णिमातिथौ ॥ ५८ ॥
 महारसः स्यात् खर्जुरे कोषकारकशेरुणोः ।
 मलीमसस्तु मलिने पुष्पकाशीशलोहयोः ॥ ५९ ॥
 भवेन्मधुरसा द्राक्षामूर्विकादुग्धिकासु च ।
 यमस्वसा तु दुर्गायां यमुनायामपि ख्याम् ॥ ६० ॥
 यवीयाननुजेऽपि स्यादतियूनि च वाच्यवत् ।
 रासेरसस्तु गोष्ठ्यां स्याद् रासशङ्कारयोरपि ॥ ६१ ॥
 रससिद्धौ रसावासे षष्ठीजागरकेऽपि च ।
 राजहंसस्तु कादम्बे कलहंसे नृपोत्तमे ॥ ६२ ॥
 वरीयान् योगभिच्छेष्टवस्त्रिष्टवतियूनि च ।
 विहायाः शकुनौ पुंसि गगने पुत्रपुंसकम् ॥ ६३ ॥
 विभावसुः पुमान् सूर्यवै हारभेदे च पावके ।
 श्वःश्रेयसन्तु कल्याणे परमात्मनि शर्मणि ॥ ६४ ॥
 अथ सर्वरसो वाय्यभाण्डभेदे च धूनके ।
 सप्तार्चिः पावके पुंसि कूरचक्षुषि तु त्रिषु ॥ ६५ ॥
 साधीयानतिवाढे स्यादतिसाधौ तु वाच्यवत् ।
 सिद्धरसो रसे पुंसि धातुप्रभृतिषु त्रिषु ॥ ६६ ॥
 सुमनाः पुष्पमालत्योः ख्यायां ना धीरदेवयोः ।
 सुमेधास्तु ख्यायां ज्योतिष्मत्यां त्रिषु सुबुद्धिनि ॥ ६७ ॥
 (सप्तवक्म)
 दिव्यचक्षुः सुगन्धस्य भेदे नाऽन्धे सुलोचने ।

स्यान्नभश्चमसश्चन्द्रे चित्रापूषेन्द्रजालयोः ॥ ६८ ॥

हिड्गुनियर्यास इत्येष निम्बे हिडगुरसेऽपि च ।

(सषट्कम्)

हिरण्यरेताः पुंसि स्याद् दिवाकरहविभुजोः ॥ ६९ ॥

इति सान्तवर्गः ।

(हैकम्)

हः शिवे सलिले शून्ये धारणे मङ्गलेऽपि च ।

गगने नकुलीशो च रक्ते नाके च वर्ण्यते ॥ १ ॥

(हृदिकम्)

अहिर्वृत्रासुरे सर्पे पुंसीहोद्यमवाङ्ग्लयोः ।

कुहः खी कोकिलालापनष्टेन्दुकलदर्शयोः ॥ २ ॥

ग्रहेऽनुग्रहनिर्वन्धग्रहणेषु रणोद्यमे ।

सूर्यदौ पूतनादौ च सैंहिकेयोपरागयोः ॥ ३ ॥

ग्राहो ग्रहेऽवहारे च गुहः वाणमातुरे गुहा ।

सिंहपुच्छयां च गर्त्त च पर्वतादेश गह्यरे ॥ ४ ॥

गृहं गृहाश्च पुंभूमिन कलत्रेऽपि च सद्गनि ।

नाहस्तु वन्धने कूटे प्रोहो गजाङ्गुलिपर्वणोः ॥ ५ ॥

वाच्यवन्निपुणे तकं वहं पिच्छे दलेऽस्त्रियाम् ।

बहु स्यात् त्र्यादिसङ्घासु विपुलेऽप्यभिधेयवत् ॥ ६ ॥

मही नद्यन्तरे भूमौ मह उत्सवतेजसोः ।

अथ मोहो नृलिङ्गः स्यादविद्यायाच्च मूर्च्छने ॥ ७ ॥

लोहेऽस्त्री शशके लौहे जोङ्गके सर्वतैजसे ।

वहः स्याद् वृषभस्कन्धे वाहे गन्धवहेऽपि च ॥ ८ ॥

वाहो भुजे पुमान् मानभेदाश्ववृषवायुषु ।

व्रीहिः सामान्यधान्ये स्यादाशुधान्ये तु पुंस्ययम् ॥ ९ ॥

व्यूहः स्याद् बलविन्यासे निर्माणे वृन्दतर्कयोः ।

सहो बले न खियां स्यात् स्त्रियान्तु नखभेषजे ॥ १० ॥
दण्डेत्पलामुद्गपर्णीकुमारीपृथिवीषु च ।

सिंहः कण्ठीरवे राशौ सत्तमे चोत्तरस्थितः ॥ ११ ॥

सिंही तु कण्टकार्यां स्याद् वार्चाकौ वासकेऽपि च ।
स्नेहः स्यात् पुंसि तैलादिरसद्रव्ये च सौहृदे ॥ १२ ॥

(इतिक्रम)

अत्यूहा नीलिकायां स्त्री कालकण्टखगे पुमान् ।

माग्रहोऽनुग्रहासक्त्योराकमे ग्रहणेऽपि च ॥ १३ ॥

मारोहस्त्ववरोहे च वरारोहाकटावपि ।

मारोहणे गजारोहे दीर्घत्वे च समुच्छ्रुये ॥ १४ ॥

उत्साहस्तूद्यमे सूत्रे कटाहः कूर्मकर्परे ।

द्वीपस्य च प्रभेदे स्यात् तैलादेः पाकभाजने ॥ १५ ॥

जायमानविषाणाग्रमहिषीशावकेऽपि च ।

कलहं युधि वाटे ना खड़गकोषे च भण्डने ॥ १६ ॥

दात्यूहस्तु पुमान् कालकण्टचातकपक्षिणोः ।

निग्रहो भत्सनेऽपि स्यान् मर्यादायाञ्च वन्धने ॥ १७ ॥

निर्यूहः शिखरे द्वारे निर्यासे नागदन्तके ।

निरुहो वस्तिभेदे स्यादूहशूल्ये च निश्चिते ॥ १८ ॥

प्रग्रहस्तु तूलासूत्रे वृषादिप्रग्रहेऽपि च ।

पटहो ना समारम्भे आनके पुन्पुंसकम् ॥ १९ ॥

प्रवहस्तु वहिर्यात्रिमातरिश्वप्रभेदयोः ।

प्रग्रहस्तु तूलासूत्रे वन्द्यां नियमने भुजे ॥ २० ॥

हयादिरश्मौ रश्मौ च सुवर्णालुमहारुहे ।

प्रवाहस्तु प्रवृत्तौ स्यादपि स्नोतसि वारिणः ॥ २१ ॥

वराहः शुकरे विष्णौ मानभेदेऽद्रिमुस्तयोः ।

वाराही मातृभेदे स्याद् विश्वकर्मनप्रियौषधा ॥ २२ ॥

राजार्हजोङ्कके कलीबं राजयोग्येऽभिधेयवत् ।

विग्रहः कायविस्तारविभागे ना रणेऽखियाम् ॥ २३ ॥

विदेहः कायशून्ये स्याज्ञानकान्वयभूमिपे ।

वैदेही रोचनासीतावणिकस्त्रीपित्पलीषु च ॥ २४ ॥

सङ्ग्रहो वृहत्युच्चुङ्गे ग्रहसङ्क्षेपयोरपि ।

सुवहा शङ्खक्येलापर्णीगोधापदीषु वीणायाम् ॥ २५ ॥

रासनाशोफालिकयाः स्त्री सुखवाहोऽन्यलिङ्गः स्यात् ।

(हवतुष्कम्)

अवग्रहो वृष्टिरोधे प्रतिवन्धे गजालिके ॥ २६ ॥

अभिग्रहोऽभिग्रहणेऽभियोगेऽपि च गौरवे ।

अवरोहोऽवतरणेऽप्यारोह च लोद्रमे ॥ २७ ॥

अश्वारोहाऽश्वगन्धायां ख्यां त्रिष्वशत्रवाहके ।

उपनाहो व्रणालेपपिण्डे वीणानिवन्धने ॥ २८ ॥

उपग्रहः पुमान् वन्द्यामुपयागेऽनुकूलने ।

स्याद् गन्धवहा नासायां पुंलिङ्गो मातरिश्वनि ॥ २९ ॥

तनूरुहन्तु लोम्मि स्यात् पतने च नपुंसकम् ।

तमोऽपहः सहस्रांशुमृगाङ्गजिनवहिषु ॥ ३० ॥

प्रतिग्रहः स्वीकरणे सैन्यपृष्ठे पतद्वग्रहे ।

द्विजेभ्यो विधिवदेये तद्वग्रहे च ग्रहान्तरे ॥ ३१ ॥

परिग्रहः परिजने पतन्यां स्वीकारमूलयोः ।

शापे परिवर्णो राजयोग्यद्रव्ये परिचञ्चले ॥ ३२ ॥

परोवाहो जलोच्छत्रासे महीभृद्योग्यवस्तुनि ।

पितामहो विरिञ्चौ स्यात् तातस्य जनकेऽपि च ॥ ३३ ॥

महासहा मासपण्यमिम्लानेऽपि च याविति ।

(हपञ्चकम्)

प्रपितामह इत्येष विधौ पितृपितामहे ॥ ३४ ॥

इति हान्तवर्गः ।

अथाव्ययानि ।

अथाव्ययानि वश्यन्ते व्यक्तं पूर्वोदितैः क्रमैः ।
अकाराद्यन्तता चास्मिन् तस्माद्व्यतिरिच्यते ॥ १ ॥

(अ)

अशब्दः स्यादभावेऽपि स्वलपार्थप्रतिषेधयोः ।
अनुकम्पायाञ्च तथा वासुदेवे त्वनव्ययम् ॥ २ ॥

(आ)

आ प्रगृह्यां स्मृतौ वाक्येऽनुकम्पायां समुच्चये ।

(इ)

इ खेदे च रुषोक्तौ चापाकरणानुकम्पयोः ॥ ३ ॥

(ई)

ई विषादेऽनुकम्पायां लक्ष्यां पुनरनव्ययम् ।

(उ)

उ सम्बोधनराष्ट्रोक्त्योरनुकम्पानियोगयाः ॥ ४ ॥

पदस्य पूरणे पादपूरणेऽपि च दृश्यते ।

(ऊ)

ऊ वाक्यारम्भरक्षानुकम्पास्वपि च दृश्यते ॥ ५ ॥

(ऋ)

ऋशब्दो गर्हणे वाक्ये देवास्वायां त्वनव्ययम् ।

(ऋ)

ऋ वाक्यारम्भे रक्षायां वक्षः स्मृत्योरनव्ययम् ॥ ६ ॥

देवास्वायां दनौ चापि भैरवे दनुजे गतौ ।

(लृ)

लृकारो देवतास्वायां भुवि कुध्रे च कीर्तिः ॥ ७ ॥

(लृ)

लृकारो देवनार्थीं स्यान्नार्थ्यात्मन्यपि मातरि ।

(ए)

ए स्मृतावव्यसूयानुकम्पामन्त्रणदृष्टिषु ॥ ८ ॥

(ए)

ऐशब्दो दृश्यते हृतौ स्मृत्यामन्त्रणयारपि ।

(ओ)

ओ सम्बोधन आह्वाने स्मरणं चानुकम्पने ॥ ६ ॥

(ओै)

ओैशब्दः कथितो हृतौ तथा सम्बोधनेऽपि च ।

रुदी तु विश्वम्भरायां स्वात् पुमांस्तु निस्वने स्मृतः ॥ १० ॥

(कैकम्)

कु पापे चेषदर्थे च कुत्सायाञ्च निवारणे ।

(कद्विकम्)

धिक् भर्त्सने च निन्दायाम्

(कत्रिकम्)

मनागप्यत्पमन्दयोः ॥ ११ ॥

हिरुक् शब्दो विनार्थे च मध्यार्थेऽपि च दूशयते ।

(गद्विकम्)

अङ्ग सम्बोधने हष सम्भ्रमासूययोरपि ॥ १२ ॥

(डद्विकम्)

माङ् सीमायामभिव्यासौ क्रियायोगेषदर्थयोः ।

(चैकम्)

चान्वाचये समाहारेऽप्यन्योन्यार्थे लमुच्चये ॥ १३ ॥

पक्षान्तरे तथा पादपूरणेऽप्यवधारणे ।

(चद्विकम्)

किञ्चारम्भे च साकल्ये प्राक् पूवस्मिन्नवान्तरे ॥ १४ ॥

अग्रे प्रभातेऽतीते च देशे दिक्कालयोरपि ।

(चत्विकम्)

तिर्यक् तिरोऽर्थं वक्रे च विहङ्गादौ त्वनव्ययम् ॥ १५ ॥

ननु च प्रश्नदुष्टोक्तयोः सम्यक् द्वृढप्रशंसयोः ।

(बद्विकम्)

नजभावे निषेधे च स्वरूपार्थेऽप्यतिकमे ॥ १६ ॥

ईषदर्थे च सादृश्ये तद्विरुद्धतदन्ययोः ।

(ठद्विकम्)

सुधु प्रशंसनेऽपि स्यादत्यर्थं च निगद्यते ॥ १७ ॥

(ठिकम्)

अपष्टु निरवद्ये च शोभनार्थे च दृश्यते ।

(णचतुष्कम्)

अन्तरेणपदं विद्याद् विनामध्यार्थयोरपि ॥ १८ ॥

(तैकम्)

तु पादपूरणे भेदे समुच्चयेऽवधारणे ।

पक्षान्तरे नियोगे च प्रशंसायां वनिग्रहे ॥ १९ ॥

(तद्विकम्)

अतिशब्दः प्रशंसायां प्रकर्षे लङ्घनेऽपि च ।

नितान्तासम्प्रतिक्षेपवाचकोऽप्येष दर्शितः ॥ २० ॥

अस्तु स्यादभ्यनुज्ञानेऽप्यसुयापीडयोरपि ।

प्रतिक्षेपे प्रशंसायां प्रकर्षे लक्षणेऽपि च ॥ २१ ॥

असम्प्रत्यर्थं उद्दिष्टमिति हेतौ प्रकाशने ।

निर्दर्शने प्रकारे स्यात् परकृत्यनुकर्षयोः ॥ २२ ॥

समाप्तौ च प्रकरणेऽप्युताऽत्यर्थविकल्पयाः ।

समुच्चये वितर्के च प्रश्ने च पादपूरणे ॥ २३ ॥

उत् स्यात् प्रश्ने वितर्के च चेत् कुत्सतप्रशंसयोः ।

पक्षान्तरेऽप्यसाकल्ये जातुशब्दा विगर्हणे ॥ २४ ॥

कदाचिदर्थेऽपि तथा नेत् विकल्पनिषेधयोः ।

प्रति प्रतिनिधावित्थम्भूताख्यानाभिमुख्ययोः ॥ २५ ॥

मात्रार्थभागवीसासु लक्षणप्रतिदानयोः ।

वतामन्त्रणसन्तोषखेदानुकोशविस्मये ॥ २६ ॥

स्वस्ति स्यान्मङ्गले पुण्येऽप्याशंसायामपि कचित् ।

स्वित् प्रश्ने च वितर्के च तथैव पादपूरणे ॥ २७ ॥

हन्त वाक्यारम्भखेदविषादहर्षसम्भ्रमे ।

(त्रिकम्)

आराद् दूरे समीपे च कञ्जित् कामप्रवेदने ॥ २८ ॥

प्रश्ने हृष्टे मङ्गले च किमुत प्रश्नतर्कयोः ।

विकल्पेऽतिशयेऽपि स्यात् तावत् मानेऽवधारणे ॥ २६ ॥

सम्भ्रमे च परिच्छेदे तथा कात्स्न्याधिकारयोः ।

पश्यत् स्याच्च प्रशंसायां विस्मये च निगद्यते ॥ ३० ॥

पश्चात् प्रतीच्यां चरमेऽप्यधिकारेऽपि द्रूश्यते ।

यद्वत् प्रश्ने वितर्के च यावत् कात्स्न्येऽवधारणे ॥ ३१ ॥

प्रशंसायां परिच्छेदे मानाधिकारसम्भ्रमे ।

पक्षान्तरे च शश्वत् स्यादनुप्रश्ने च मङ्गले ॥ ३२ ॥

पुराकल्पे सदार्थे च पुनरर्थे च द्रूश्यते ।

सकृत् सहैकवारे स्यात् साक्षात् प्रत्यक्षतुल्ययोः ॥ ३३ ॥
(तच्चुष्कम्)

अहोवताऽनुकम्पायां खेदे सम्बोधनेऽपि च ।

पुरस्तात् प्रथमे प्राच्यामग्रतोऽर्थपुरार्थयोः ॥ ३४ ॥
(थद्विकम्)

अथाथो संशये स्यातामधिकारे च मङ्गले ।

विकल्पानन्तरप्रश्नकात्स्न्याधिभस्तुच्ये ॥ ३५ ॥

तथाऽभ्युपगमे पृष्ठप्रतिवाक्ये समुच्ये ।

सदृशे निश्चयेऽपि स्याद् यथा तुल्याथमानयोः ॥ ३६ ॥

प्रशंसायां वृथा वन्ध्ये निष्कारणे-

(थत्रिकम्)

अन्यथा पुनः ।

तवतथे चापरार्थे च सर्वथा हेतुवादयोः ॥ ३७ ॥

(दद्विकम्)

उद्गप्रकाशे विभागे च प्रावल्यास्वास्थ्यशक्तिषु ।

प्राधान्ये वन्धने भावे मोक्षे लाभोऽर्धकर्मणोः ॥ ३८ ॥

यद् गर्हीत्ववधृत्यार्यदि गर्हीविकल्पयोः ।

(धद्विकम्)

अधि स्यादधिकारे चापीश्वरे च निगद्यते ॥ ३९ ॥

(नैकम्)

न स्यान्निषेधोपमयोर्नि निवेशभृशार्थयोः ।

नित्यार्थसंशयकैशलोपरमेषु च ॥ ४० ॥
 सामीप्याश्रयदानेषु मोक्षान्तर्भाववन्धने ।
 राश्यधोभावविन्यासे तु वितर्कपमानयोः ॥ ४१ ॥
 विकल्पानुनयातीते प्रश्ने हेत्वपदेशयोः ।

(नद्विकम्)

अनु हीने सहाथ च पश्चात्सादूश्ययोरपि ॥ ४२ ॥
 लक्षणेत्थम्भूताख्यानभागवीप्सास्वनुक्रमे ।
 आयामे च समीपे च किन्तु प्रश्नवितर्कयोः ॥ ४३ ॥
 चन विस्मये साकल्ये ननुशब्दे विनिग्रहे ।
 अनु प्रश्ने परकृतावधिकारे च सम्भ्रमे ॥ ४४ ॥
 आमन्त्रणेऽप्यनुनये प्रश्नानुज्ञावधारणे ।
 नानाशब्दे विनार्थेऽपि तथानेकोभयार्थयोः ॥ ४५ ॥
 स्थाने तु करणार्थे स्याद् युक्तसादूश्ययोरपि ।

(पद्विकम्)

अप स्यादपकृष्टार्थं वर्जनार्थवियोगयोः ॥ ४६ ॥
 विपर्यये च विकृतौ चौर्थे निर्देशहर्षयोः ।
 अपि सम्भावनाप्रश्नशङ्कागहासिसुच्ये ॥ ४७ ॥
 तथा युक्तपदार्थेऽपि कामकारकियासु च ।
 उप स्यादधिकार्थे च हीनार्थसन्नयोरपि ॥ ४८ ॥

(भद्रिकम्)

अभीत्थम्भूतकथने चाभिमुख्याभिलापयोः ।

(मैकम्)

मा वारणे विकल्पे च स्मातीते पादपूरणे ॥ ४९ ॥
 स्थानमङ्गले परकृतौ

(मद्रिकम्)

अमाऽग्नितक्षहार्थयोः ।
 आम् ज्ञाननिश्चयस्मृत्योहम् रोषेऽङ्गीकृतावाप ॥ ५० ॥
 प्रश्नेऽपि स्यादूम् रुषोक्तौ पृच्छायामोमुपक्रमे ।

प्रणवे चाभ्युपगमे चापाकृतौ च मङ्गले ॥ ५१ ॥
 कम् पादपूरणे तोये मस्तके च सुखेऽपि च ।
 किम् कुत्सायां वितर्के च निवेद्यप्रश्नयोरपि ॥ ५२ ॥
 किमु सम्भावनायां स्याद् विमर्शं चापि दृश्यते ।
 नाम कोपेऽभ्युपगमे विस्मये स्मरणेऽपि च ॥ ५३ ॥
 सम्भाव्यकुत्साप्राकाश्यविकल्पेऽपि च दृश्यते ।
 सम् कल्पाणे सुखे सन्तु शोभनार्थसमार्थयोः ॥ ५४ ॥
 सङ्गार्थे च प्रहृष्टार्थे सामि निन्दाद्वयोर्मतम् ।
 हम् रुषोक्तावनुनये हुम् स्मृतावप्यपाकृतौ ॥ ५५ ॥
 अनुप्रश्नेऽभ्युपगमायां हूम् स्यात् प्रश्नवितर्कयोः ।

(मन्त्रिकम्)

अलम् भूषणपर्याप्तिवारणेषु निरर्थके ॥ ५६ ॥
 शक्तावेवम् प्रकारे स्यादङ्गीकारेऽवधारणे ।
 अनुप्रश्ने परकृतावुपमापृच्छयोरपि ॥ ५७ ॥
 कथम् हर्षे च गर्हायां प्रकारार्थे च सम्भ्रमे ।
 प्रश्ने सम्भावनायांश्च कामम् चाऽनुमतौ स्मृतम् ॥ ५८ ॥
 प्रकामे चाप्यसूयायां तथाऽनुगमनेऽपि च ।
 जोषम् सुखे प्रशंसायां तृष्णीलङ्घनयोरपि ॥ ५९ ॥
 नूनन्तु निश्चिते तर्के स्मरणे वाक्यपूरणे ।
 परम् नियोगे क्षेपे च प्राध्वम् नर्मानुकूलयोः ॥ ६० ॥
 सत्यम् प्रश्नेऽभ्युपगमे-

(मचतुष्कम्)

उवश्यम् नित्यप्रयत्नयोः ।
 अभीक्षणम् मुहुरश्रान्ते शीघ्रप्रकर्षयोरपि ॥ ६१ ॥
 इदानीम् वाक्यभूषायां सम्प्रत्यर्थे च दृश्यते ।
 तद्विनम् दिनमध्ये स्यात् तथैव प्रतिवासरे ॥ ६२ ॥
 साम्प्रतम् चाधुनार्थे स्यादुचितार्थे च दृश्यते ।

(यद्विकम्)

अयि प्रश्नानुनयोस्तथा सम्बोधनेऽपि च ॥ ६३ ॥

अये क्रोधे विषादे च सम्भ्रमे स्मरणेऽपि च ।

दिष्ट्या हर्षं मङ्गले च पश्यशब्दस्तु विस्मये ॥ ६४ ॥

प्रशंसायामपि तथा

(यत्रिकम्)

समयाऽन्तिकमध्ययोः ।

(रैककम्)

प्र प्रकर्षं गताद्यर्थेऽपि-

(रद्विकम्)

अरेऽपाकृत्यसूययोः ॥ ६५ ॥

उर्यूरी चाप्युभौ शब्दौ विस्तारेऽङ्गीकृतावपि ।

दुनिषेधे च कष्टे च निर्निर्णयनिषेधयोः ॥ ६६ ॥

परि स्यात् सर्वतोभावे वर्जने व्याधिशेषयोः ।

इत्थमूताख्यानभागवीप्सालिङ्गनलक्षणे ॥ ६७ ॥

दोषाख्याने निरसने पूजाव्याप्त्योश्च भूषणे ।

परा विमोक्षप्राधान्यप्रातिलोप्येषु धर्षणे ॥ ६८ ॥

आभिमुख्ये भृशार्थं च विक्रमे च गतौ वधे ।

पुरा पुराणे निकटे प्रबन्धातीतभाविषु ॥ ६९ ॥

स्वः प्रेत्य व्योम्नि नाके चापि-

(रत्रिकम्)

अन्तः स्वीकारमध्ययोः ।

अन्तरा तु विनार्थं स्यान्मध्यार्थनिकटार्थयोः ॥ ७० ॥

उर्यूहर्यर्यररी च विस्तारेऽङ्गाकृतौ त्रयम् ।

नकिनिषेधोपमयोः प्रादुः प्राकाश्य इष्यते ॥ ७१ ॥

सम्भाव्ये च प्रवृत्तौ च पुनरप्रथमे मतम् ।

अधिकारे च भेदे च तथा पक्षान्तरेऽपि च ॥ ७२ ॥

(लद्विकम्)

किलशब्दस्तु वाच्चायां सम्भाव्यानुनयार्थयोः ।

खलु स्याद् वाक्यभूषायां जिज्ञासायाच्च सःन्त्वने ॥ ७३ ॥
वीप्सामाननिषेधेषु पूरणे पदवाक्ययोः ।

(दैकम्)

वा स्याद् विकल्पोपमयोर्वितकं पादपूरणे ॥ ७४ ॥

समुच्चये च विस्त्रम्भे ननार्थतीतयोरपि ।

वै स्यात् सम्बोधने पादपूरणेऽनुनयेऽपि च ॥ ७५ ॥

वि निग्रहे नियोगे च तथैव पादपूरणे ।

निश्चयेऽसहने हेतावव्याप्तिविनियोगयोः ॥ ७६ ॥

ईषदर्थे परिभवे शुद्धावालम्बनेऽपि च ।

विज्ञाने-

(वद्विकम्)

अथैव चौपम्ये नियोगे वाक्यपूरणे ॥ ७७ ॥

अवधारणे च चारनियोगे च विनिग्रहे ।

(षड्विकम्)

उषा रात्रौ तदन्ते च दोषा रात्रौ च तन्मुखे ॥ ७८ ॥

द्वृक्षुम् शीघ्रे भृशार्थे च

(षत्रिकम्)

निकषाऽन्तिकमध्ययोः ।

(सैकम्)

सु पूजायां भृशार्थानुमतिकृच्छ्रसमृद्धिषु ॥ ७९ ॥

(सद्विकम्)

आस् स्मरणेऽपाकरणे कोपसन्तापयोरपि ।

ईस् दुःखभावने कोपे निस् निषेधे च निश्चये ॥ ८० ॥

साकल्यातीतयोर्भर्मस्तु सम्बोधनविषादयोः ।

(सत्रिकम्)

अञ्जसाशब्द आख्यातस्तत्त्वतूर्णार्थयोरपि ॥ ८१ ॥

तिरोऽन्तद्वौ तिर्यगर्थे नौचैः स्वैराल्पयोर्मतम् ।

पुरोऽग्ने प्रथमे भूयोऽधिकारे च पुनः पुनः ॥ ८२ ॥

मिथोऽन्योन्ये रहोऽर्थं च शनैः स्वैरे शनैश्चरे ।

(सच्चुष्कम्)

अभितः शीघ्रसाकल्यसमुखोभयतोऽन्तिके ॥ ८३ ॥

अग्रतः प्रथमे चाग्रे पुरतः प्रथमाग्रयोः ।

पूर्वेद्युः प्रातःकाले स्यात् तथैव धर्मवासरे ॥ ८४ ॥

(हैकम्)

ह स्यात् सम्बोधने पादपूरणे च विनिग्रहे ।

नियोगे च क्षिपायां स्यात् कुत्सायामपि द्रुश्यते ॥ ८५ ॥

हा विषादे च शोके च कुत्सादुःखार्थयोरपि ।

हि पादपूरणे हेतौ विशेषेऽप्यवधारणे ॥ ८६ ॥

प्रश्ने हेत्वपदेशो च सम्भ्रमासूययोरपि ।

ही दुःखे हेतावाख्यातो विषादे विस्मयेऽपि च ॥ ८७ ॥

हे सम्बोधन आह्वानेऽप्यसूयादौ च द्रुश्यते ।

है सम्बोधन आह्वाने होहौशब्दौ तथैतयोः ॥ ८८ ॥

(हद्विकम्)

अह प्रशंसाक्षिपयोर्नियोगे च विनिग्रहे ।

अहो धिगर्थं शाके च करुणार्थविषादयोः ॥ ८९ ॥

सम्बोधने प्रशंसायां विस्मये पदपूरणे ।

असूयायां वितकं स्यादाह क्षेपनियोगयोः ॥ ९० ॥

आहो प्रश्ने वितके च सह साकल्य इप्यते ।

विद्यमाने च साद्रुश्ययौगपद्यसमुद्धिषु ॥ ९१ ॥

सम्बन्धे च तथा हीहीशब्दो विस्मयहास्ययोः ।

हेहै सम्बोधने हूतौ होहौशब्दौ तथैतयोः ॥ ९२ ॥

(हत्रिकम्)

अहहेत्यद्धुते खेदे परिक्लेशप्रकर्षयोः ।

सम्बोधनेऽपि चोताहां परिप्रश्नविचारयोः ॥ ९३ ॥

अव्ययानेकार्थवर्गः समाप्तः ।

उपसंहारः ।

उत्पलिनीशब्दार्णवसंसारावर्तनाममालाख्यान् ।
 भागुरिवररुचिशाश्वतवोपालितरन्तिदेवहरकोषान् ॥
 उमरशुभाङ्गहलायुधगोवर्धनरभसपालकृतकोषान् ।
 रुद्रामरदत्ताजयगङ्गाधरधरगिकोषांश्च ॥
 हारावल्यभिधानं त्रिकाण्डशेषं च रत्नामालां च ।
 अपि बहुदोषं विश्वप्रकाशकोषं च सुविचार्य ॥
 वार्षभट्टमाधववाचस्पतिधर्मव्याडितारपालाख्यान् ।
 अपि विश्वरूपविक्रमादित्यनामलिङ्गानि सुविचार्य ॥
 कात्यायनवामनचन्द्रगोमिरचितानि लिङ्गशाखाणि ।
 पाणिनिपदानुशासनपुराणकाव्यादिकं च सुनिरूप्य ॥
 षट्शतगाथाकोषप्रणयनविरुद्धातकौशलेनाऽयम् ।
 मेदिनिकरेण कोषः प्राणकरसूनुना रचितः ॥

इति श्रीप्राणकरसूनुश्रीमेदिनिकरनिर्मितौ नानार्थशब्द-
 कोशाख्यो मेदिनीकोशः समाप्तः ।

॥ श्रीः ॥

मेदिनीकोशस्य—
शब्दानुक्रमणिका ।

शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०
अ			अप्रत्यस्	१८६	८४	अज	२९	२
अंशु	१६२	२	अघ	२६	१	अजिर	१३०	१०९
अंशुक	४	४३	अधृष्या	११७	६८	अज्ञ	३२	१
अंशुमती	६८	१८९	अझूपाली	१९९	१४८	अज्ञन	८४	२६
अंशुमान्	६८	१८४	अझुर	१३०	१०८	अज्ञना	८४	२७
अंहति	६०	८७	अझु	१७९	१२	अज्ञनी	८४	२७
अ	१७८	१	अझु	२१	२	अज्ञलि	१४९	६०
अकूपार	१४०	२४९	अझुज	३१	११	अज्ञसा	१८६	८१
अक्ष	१६६	२	अझुति	६०	८६	अट्ट	३३	१
अक्षत	६०	८०	अझुद	७६	१७	अणि	४६	२
अक्षर	१३०	१०९	अझुदा	७६	१८	अणु	४६	२
अक्षमाला	१९६	१४७	अझुन	८४	२९	अणुक	४	४२
अक्षीव	१९९	३०	अझुना	८४	२९	अण्ड	४०	१
अग	३१	२	अझुर	१३०	१०८	अण्डज	३१	१८
अगस्त्य	११८	७०	अझुरक	१४	१७६	अण्डीर	१३०	११०
अगस्ति	६०	८५	अझारिका	१४	१७६	अति	१८०	२०
अगाध	८०	२७	अझारिति	६७	१८०	अतिगण्ड	४३	३८
अगुरु	१३०	१११	अझारिणी	९१	१०	अतिथि	७३	१४
अगौकम्	१७३	४९	अड्गुली	१४९	६९	अतिबल	१६६	१४८
अग्नि	८२	१	अहृषि	१२३	६	अतिमुक्त	६७	१८३
अग्निमुख	२०	१३	अचल	१४९	६९	अतिसर्जन	९९	१२७
अग्निहोत्र	१४०	२४७	अचला	१४९	६९	अत्यय	११७	६७
अग्र	१३३	३	अच्छ	२९	१	अत्याहित	६३	१८१
अग्नजन्मन्	९९	१२९	अच्युत	६९	७९	अत्यूहा	१७६	१३

शब्दः	पृ०	श्लो०	शब्दः	पृ०	श्लो०	शब्दः	पृ०	श्लो०
अथ	१८१	३९	अनुतर्ष	१६९	६०	अन्वासन	९६	५३
अथर्वन्	९६	६४	अनुत्तर	१४०	२४१	अप	१८२	४६
अथर्वणि	९१	९०	अनुपमा	११२	६८	अपचिति	६८	१८७
अद्स्	१७९	१६	अनुबन्ध	८६	४१	अपत्य	११७	७०
अद्वि	१२३	६	अनुबन्धी	८२	४२	अपदेश	१६४	३१
अधम	१११	२९	अनुभाव	१६१	६६	अपद्वंस	१७३	४८
अधर	१२०	१०९	अनुमति	६८	१८६	अपश्रंशा	१६४	३१
अधि	१८२	३९	अनुवासन	९९	१२९	अपर	१३०	१०४
अधिक्षिप	६८	१८४	अनुशय	१२१	११६	अपराजित	७१	२३१
अधिवास	१७३	४७	अनुष्टुभ्	१०८	२४	अपलाप	१०३	२३
अधिष्ठान	९६	६३	अनुक	४	४३	अपवर्ग	२९	५१
अध्यक्ष	१६७	२६	अनूचान	१४	६०	अपवर्जन	९९	१२८
अध्यारुद्ध	४४	११	अनूप	१०२	१३	अपवाद	७७	४६
अध्यूढ	४४	६	अनृत	९६	७८	अपष्टु	१८०	१८
अध्वर	१३०	१०९	अनेडमूक	१८	२२४	अपसव्य	१२१	११७
अध्वा	८६	३६	अन्त	६४	२	अपद्वच	१६१	६६
अनव	२६	६	अन्तः	१८४	७०	अपाङ्ग	२३	२८
अनङ्ग	२३	२८	अन्तर	१३०	१०६	अपाचीन	९४	६०
अनन्त	६०	८१	अन्तरा	१८४	७०	अपान	८४	२८
अनन्ता	६०	८२	अन्तरेण	१८०	१८	अपावृत	६७	१८१
अनन्तम्	६०	८३	अन्तर्गत	६७	१७९	अपि	१८२	४७
अनय	११७	६७	अन्तशय्या	१२१	११७	अपोगण्ड	४३	३८
अनल	१४९	६७	अन्तावसायी	१०१	१६२	अब्ज	३०	३
अनिमेष	१६९	४९	अन्तिक	४	४४	अब्द	७४	२
अनिरुद्ध	८२	४२	अन्तिका	४	४४	अब्धि	७८	२
अनिल	१४७	६७	अन्तेवासी	१००	१३०	अभया	११८	६९
अनीक	४	४२	अन्दू	७४	२	अभाव	१९९	३१
अनीकस्थ	७४	६२	अन्ध	७९	३	अभि	१८२	४९
अनीकिनी	९६	६२	अन्धिका	४	४६	अभिरुद्धा	११७	६९
अनु	१८२	{ ४२	अन्न	८२	२	अभिग्रह	१७७	२७
अनुकृष्ण	१६९	४८	अन्य	११३	६	अभिजन	९६	६९

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
अभिजात	६७	१८२	अम्बरीष	१६९	४८	अर्थपति	६७	१७७
अभितस्	१८६	८३	अम्बष्ट	३९	११	अर्थी	८६	३६
अभिनिष्णान	१००	१३०	अम्बष्टा	३९	११	अर्थ्य	११३	३
अभिनीत	६७	१८२	अम्बिका	४	४६	अर्दित	६९	७९
अभिपञ्च	१४	६	अम्बुज	३१	११	अर्द्ध	७८	२
अभिमर	१४०	२४१	अम्ल	१४६	२	अर्द्धचन्द्र	१४०	२४७
अभिमर्द	७७	४६	अम्लान	८६	३२	अर्द्धेन्दु	७९	{ १८ १९
अभिमान	१४	६२	अम्लिका	६	४६	अर्दुद	७९	११
अभियुक्त	६७	१८३	अयन	८४	२८	अर्भक	६	४७
अभिरूप	१०३	२३	अयि	१८४	६३	अर्यमन्	९७	६४
अभिशस्ति	६८	१८६	अये	१८४	६४	अर्य्य	११३	६
अभिषङ्ग	२६	६२	अयोग	२३	२७	अर्वती	६०	८६
अभिष्व	१६१	९६	अर	१२३	३	अर्वा	८९	३६
अभिषु	१६७	३०	अरणि	४७	३४	अर्शोन्नी	८६	३२
अभिष्यन्द	७७	४३	अरत्ति	८६	३४	अर्शोन्नी	८६	३२
अभिहार	१४०	१४६	अराल	१४९	६८	अर्ह	६०	८४
अभीक	४	४१	अरिष्ट	{ ३६	३२	अर्हन्त	६०	८६
अभीक्षण	४७	३८		{ ३६	३३	अलका	४	४१
अभीक्षणम्	१८३	६१	अरुण	४७	३३	अलङ्कार	१४०	२४२
अभ्यास	१७१	१९	अरुणा	४७	३४	अलम्	१८३	६६
अभ्यागम	११२	६८	अरुष्कर	१४०	२४०	अलम्बुष	१६९	९१
अभ्युपगम	११२	६३	अरे	१८४	६६	अलर्क	४	४६
अभ्र	१२३	६	अर्गला	१४९	६८	अलसा	१७१	१४
अमर	१३०	१०३	अर्ध	२६	२	अळि	१४६	२
अमरपुष्प	१०४	३०	अर्धपारावत	७१	२३६	अलिपक	१४	१७४
अमल	१४९	६०	अर्द्ध	११३	४	अलिमक	१४	१७४
अमा	१८२	६०	अर्चा	२७	१	अलीक	४	४२
अमृत	९९	७७	अर्चि	१७१	१६	अवगीत	६७	१६९
अमृता	९९	७८	अर्जुन	८४	३०	अवग्रह	१७७	२६
अमोघ	२६	७	अर्जुनी	८४	३१	अवग्रहण	९३	११२
अम्बर	१३०	१०७	अर्थ	७२	२			

शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०
अवट	३९	३१	अशिर	१३०	११०	आकर	१३०	११२
अवतंस	१७३	४८	अशोक	४	४०	आकल्पक	१४	१७६
अवतार	१४०	२४३	अश्व	१९७	३	आकार	१३१	११७
अवतारण	६३	११३	अश्वत्तर	१४०	२४६	आकृति	६१	९६
अवदात	६७	१७८	अश्वत्थ	७३	१६	आक्षेप	१०२	१४
अवदान	९४	६१	अश्वत्था	७३	१६	आक्षेपका	१६	१७७
अवधि	८०	२६	अश्वारोहा	१७७	२८	आखिनिक	१६	१७७
अवध्य	११८	७१	अश्वीय	११७	६८	आखुपर्णी	१९४	१२४
अवध्वस्त	६७	१८४	अष्टापद	७७	४४	आख्यात	६०	८७
अवर	१३०	१०७	अष्टापदी	७७	४४	आगम	१११	३९
अवरोध	८१	४०	असन	८४	२९	आगस्	१७१	१६
अवरोह	१७७	२७	असनि	८९	३३	आप्रह	१७६	१३
अवलम्भ	९४	६९	असिकनी	८९	३३	आघ्रात	६०	८८
अवलेप	१०३	२३	असिपत्र	१४०	२४६	आह्	१७९	१३
अवलोकित	७१	२३०	असुरा	१३०	११२	आचित	६०	८९
अवश्य	१८३	६१	असूक्	३१	२०	आच्छादन	९६	६७
अवश्याय	१२१	११६	अस्त	६४	२	आच्छुरितक	१८	२२६
अवष्टुद्ध	८१	४०	अस्तु	१८०	२१	आजि	३०	३
अवष्टम	१०८	२६	अश्मन्तक	१४	१७६	आडम्बर	१४०	३४८
अवसर	१४०	२४४	अस्त्र	१२३	६	आढकी	६	४०
अवसाय	१२१	११६	अस्त्र	१२३	६	आतङ्क	६	९०
अवसित	६७	१७७	अस्त्रपा	१०२	१३	आतञ्जन	९६	६६
अवस्कार	१४०	२४४	अह	१८६	८९	आतपण	६१	९१
अवहार	१४०	२४२	अहलया	११८	७२	आतिथ्य	११८	७३
अवि	१९७	२	अहह	१८६	९३	आत्मवीर	१४०	२४८
अवेल	१४९	६१	अहि	१७६	३	आत्मभू	१०७	११
अवेला	१४९	६१	अहिभुग्	३२	३०	आत्मयोनि	९६	६९
अव्य	११३	३	अहिद्विद्	१६९	६०	आत्मा	८९	३८
अव्यक्त	६०	८०	अहोवत	१८१	३४	आत्रेयी	११७	७४
अव्यथ	७३	१६	आ	१७८	२	आदर्श	१६३	१६
अव्यय	११७	७१	आ	१७८	२	आदान	८९	३७

शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०
आदित्य	११८	७४	आराद्	१८१	२८	आसन्ति	६१	१२
आदिष्ट	३६	३३	आराधन	५९	६७	आसन	८७	८६
आदीनव	१६१	९७	आरु	१२३	८	आसनी	८७	३७
आदृत	६०	८९	आरोहण	१७६	१४	आसन्द	७६	२०
आधि	७१	३	आर्त्तव	१६९	३१	आसार	१३१	११३
आधार	१३१	११३	आर्ति	५४	३	आसुतीवल	१९७	१६८
आध्मात	६०	८८	आद्रा	१२३	७	आस्कन्दन	९५	६८
आनक	६	४७	आलान	८६	३९	आस्था	७२	३
आनद्ध	८०	२७	आलि	१४६	२	आस्पद	७३	२०
आनर्त	६०	९१	आलु	१४६	३	आस्फोत	६०	९२
आपन्न	८६	३८	आलोक	६	४८	आस्फोता	६१	९३
आपात	६०	८७	आवर्ते	६०	९२	आह	१८६	१०
आप्लुत	६०	८९	आवाप	१०२	१४	आहत	६०	९०
आबद्ध	८०	२८	आविद्ध	८०	२८	आहव	१९९	३१
आभील	१४१	६१	आवेशन	९६	६८	आहार	१३१	११४
आभोग	२३	२९	आशय	११८	७३	आहो	१८६	९१
आम्	१८३	१०	आशर	१३१	११४	आहिक	६	४९
आम	१०८	२	आशा	१६२	२			
आमिष	१६७	३१	आशावन्ध	८२	४२	इ	१७६	३
आमोद	७६	२१	आशितम्भव	१६२	६६	इ	१७६	३
आम्ली	१४६	२	आशीस्	१७१	१६	इक्षुगन्धा	८२	४४
आयति	{ ६०	४४	आशु	१६२	२	इक्षवाकु	६	९०
	{ ६१	९४	आशुग	२४	३०	इज्या	११३	६
आयत्त	१६३	१५	आशमन्त	६०	८३	इडा	४०	१
आयत्ति	६१	९४	आश्रम	१११	३९	इत्थम्	१८४	६७
आयस्त	६१	६३	आश्रयाश	१६४	३२	इत्वरी	१३१	११९
आयुष्मान्	६८	१८७	आश्रव	१६९	३२	इदानीम्	१६४	६१
आयोग	२४	२९	आश्वास	१७१	१६	इन	८२	२
आयोधन	९६	६६	आषाढ	४४	६	इन्दीवर	१४०	२४१
आरम्भ	१०६	१०	आस्	१८६	८०	इन्दुलेखा	२१	१६
आरा	१२३	७				इन्द्र	१२३	८
						इन्द्रा	१२३	८

शब्दानुक्रमणिका ।

६

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
इन्द्राणी	४७	३६	उद्गीश	१६३	१७	उदासिथत	६८	१८८
इन्या	११३	६	उव	१८०	२४	उदित	६१	१००
हरा	१२३	९	उत्ताहो	१८६	१३	उदुम्बर	१४०	२४९
हला	१४६	४	उत्तस	६१	१७	उदूखल	११९	१४९
इलवला:	१४९	६२	उत्तरा	१३१	११८	उहण्डपाल	१९७	१६९
हष्ट	३३	२	उत्तस्थ	१६०	४४	उदन्तुर	१४०	२६१
हष्टगन्ध	८२	४३	उत्तमा	१११	४०	उद्दाम	१११	४०
हष्टि	३३	३	उत्तस	१७९	१८	उद्ग्राहित	६८	१८९
हष्ट्वास	१७१	१७	उत्तान	८७	४०	उद्द	२६	२
	क्रि		उत्ताल	१४९	६४	उद्धात	६१	९९
इ	१७६	४	उत्थान	८६	४१	उद्धरण	९१	९२
ईक्षण	४७	३६	उत्थित	६१	११	उद्धव	१९९	३२
ईति	९४	४	उत्कलिक	१५	१७६	उद्धान	८९	४३
ईरिण	४७	३६	उत्क्षेपण	६१	१२	उद्धृत	६१	९८
ईशा	१६२	३	उत्पत्तन	६६	७०	उज्जट	३६	३४
ईशा	१६२	२	उत्पली	१४९	६२	उद्यान	८२	४३
ईशान	८६	४०	उत्फुल्ल	१४९	६४	उद्ध्रथ	७३	१७
ईश्वर	१३१	११६	उत्सर्ग	२४	३१	उद्धर्तन	९९	७१
ईश्वरी	१३१	११६	उत्सव	१६०	३३	उद्धान्त	६१	१०२
ईस	१८६	८०	उत्सादन	९९	७०	उद्धाहन	९९	७२
ईहास्त्रग	२९	९२	उत्साह	१७६	१६	उद्गेग	२४	३०
	उ		उत्सेध	८०	२९	उज्ज	८२	२
उ	१७८	४	उद्	१८१	३८	उन्मत्त	६२	१०१
उग्र	१२३	९	उदन्त	६१	१६	उन्माथ	७३	१६
उग्रगन्धा	८२	४६	उदय	११८	७६	उप	१८२	४८
उचित	६१	१८	उदयन	९९	७१	उपकार	१४०	२६१
उचिच्छाट	३७	६७	उदरथि	७४	२९	उपकारिका	१८	२२
उच्छ्रूत	६१	१०१	उदर्क	६	९१	उपकार्या	१२१	११८
उच्छ्रूत्वास	१७१	१७	उदर्चि	१७३	४९	उपक्रम	११२	९९
उज्जूम्भत	६८	१०	उदान	८७	४२	उपगम	११२	९९
उज्ज्वल	१४९	६३	उदार	१३१	११७	उपग्रह	१७७	२६

मेदिनीकोशस्य-

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
उपचित	६८	११०	उल्लाघ	२६	७	ऋक्षर	१३१	१११
उपताप	१०३	२४	उलिलखित	६८	१८९	ऋत	९४	६
उपदंश	१६४	३३	उल्क	६	६१	ऋति	९४	६
उपधान	९५	६९	उष	१६६	४	ऋतु	९४	८
उपधूपित	७१	२३२	उषस्	१७१	११	ऋद्ध	७९	४
उपनाह	१७७	२८	उषा	१८७	७८	ऋद्धि	७९	९
उपनिषद्	७५	६६	उषा	१६६	४	ऋधम्	१०५	११
उपग्लव	१६१	६७	उषित	६१	१६	ऋधमध्वज	३२	३६
उपरक	६८	१११	उष्ण	४६	३	ऋषि	१६६	६
उपराग	२६	९३	उष्णीष	१६७	३२	ऋष्यप्रोक्ता	६८	११२
उपल	१४९	६३	उष्मक	६	६२	ऋ	१७८	६
उपलिधि	८२	४४	उष्ट्रिका	५	६२	लृ	१७८	७
उपसत्ति	६८	१११	उष्ट्री	१२३	१०	लृ	१७८	८
उपसम्पन्न	१००	१३१	उख	१२३	१०	लृ	१७८	८
उपसर्ग	२६	६४	ऊ	१७८	६	ए	१७८	८
उपस्थ	७३	१६	ऊति	९४	६	एकपद	७७	४६
उपस्पर्शी	१६६	३२	ऊम्	१८३	६१	एककुण्डल	१९७	१६९
उपस्पर्शन	१००	१३१	ऊरी	१८४	७१	एकाग्र	१३१	१२०
उपह्र	१४०	२५०	ऊरी	१८४	६६	एकाष्टीला	१९६	१४६
उपाकृत	६८	१८८	ऊर्ही	१८४	७१	एडमूक	१६	१०८
उपाधि	८१	२९	ऊर्ज	३०	४	एत	९४	६
उपाय	६१८	७६	ऊर्णा	४६	३	एधतु	६१	१०२
उपासन	९९	७२	ऊर्णयु	११८	७६	एनस्	१७१	१९
उपांशु	१६३	१७	ऊदूष्वं	१५७	३	एव	१८६	७७
उपाहित	६८	१५७	ऊर्म	१०८	२	एषणी	४७	३७
उपोढ	४४	७	ऊर्मिका	६	६३	ए	१७१	९
उम्	१८३	६०	ऊष	१६६	६	ऐनिद्र	१३३	११
उमा	१०८	३	ऊषण	४७	३६	ऐरावत	६८	११२
उररी	१८४	७१	ऋ	१७८	६			
उरस्	१७१	१९	ऋक्ष	१६६	६			
उरी	१८४	६३						
उर्वरा	१३१	११७						

शब्दानुक्रमणिका ।

८

शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०
ओ			कञ्चुक	६	६२	कत्तृण	४७	३८
ओा	१७९		कञ्चुकि	६	६३	कथम्	१८३	९८
ओकस्	१७१	२०	कञ्ज	३०	४	कथप्रसङ्ग	२६	५७
ओघ	२६	२	कञ्जर	१३१	१२४	कदन	८६	४७
ओजस्	१७१	२०	कट	३३	३	कदम्ब	१०६	९
ओड्र	१२३	११	कटक	६	९६	कदर	१३१	१२१
ओदन	८७	४३	कटखादक	७८	२२	कदला	१६०	{ ७०
ओल्ल	१४६	४	कटप्रू	१३२	१२१		७१	
ओ			कटभङ्ग	२६	९४	कदली	१६०	{ ७०
ओ	१७९	१०	कटभी	१०७	१४	कदु	१२३	१३
औचित्य	११८	७७	कटम्भरा	१४१	२६६	कनक	६	९३
औदुम्ब्रर	१४०	२९२	कटाह	१७६	१६	कनिष्ठ	३९	१२
औशीर	१३१	१२०	कटित्र	१३१	१२६	कनीनिका	१६	१८१
क			कटी	३३	४	कनीयस्	१७३	६०
क	२	१६	कटु	३३	४	कन्था	७२	३
ककुद्	७६	२२	कटुकन्द	७७	४६	कन्द	७४	३
ककुद	७६	२२	कटुका	६	६७	कन्दर	१३२	१३२
ककुभ्	१०७	१३	कठ	३८	१	कन्दराल	१९६	१९१
ककुभ	१०७	१३	कठिन	८६	४६	कन्दल	१९०	६९
कक्ष	१६६	७	कठिनी	८६	४६	कन्दली	१६०	७०
कक्ष्या	११३	१०	कठिल्लक	१६	१७०	कन्धर	१३१	१३३
कक्ष्यावेक्षक	१८	२२६	कडार	१३२	१३०	कन्धरा	१३१	१३३
कक्ष्यण	४८	४०	कण	४६	६	कन्या	११३	७
कच	२७	१	कणा	४६	६	कपर्दि	७६	२३
कचा	२७	२	कणिका	६	६१	कपर्दक	१६	१७१
कचाकु	६	६१	कणीची	२८	१३	कणाल	१६०	७२
कच्चर	१३२	१२९	कणेरु	१३२	१२९	कपि	१०२	२
कच्छ	२९	२	कण्टुक	६	६८	कपिला	१४९	६६
कच्छपी	१०३	१६	कण्ठ	३८	३	कपिश	१६३	१८
कच्छुर	१३२	१२७	कण्ठाला	१६०	७२	कपीतन	९६	७३
कच्छुरा	१३१	१२६	कण्व	१९७	६	कपोत	६१	१०३

शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०
कवन्ध	८१	३०	कर्कश	१६३	१८	कलहंस	१७३	९०
कम्	१८३	९२	कर्कटक	१६	१८०	कला	१४६	९
कमठ	३९	१२	कर्ण	४६	४	कलानुनादी	१०१	१६२
कमण्डलु	१९६	१६१	कर्णपूर	१४१	२६४	कलाप	१०३	१७
कमन	८६	४४	कर्णिका	६	६०	कलापी	९६	७३
कमल	१४९	६६	कर्णिकार	१४१	२६४	कलि	१४६	६
कमला	१४९	६६	कर्णेन्दु	७६	२३	कलिकार	१४१	२५३
कम्पन	८६	४४	कर्त्तन	८६	४७	कलिङ्ग	२४	३१
कम्बल	१९०	६७	कर्ता	६४	८	कलित	६१	१०२
कम्तु	१०४	३	कर्दट	३६	३५	कलुष	१६८	३४
कम्बोज	३१	२०	कर्ष	१३१	१२३	कल्लोल	११०	७३
कम्भील	११०	८०	कर्मुर	१३१	१२२	कल्क	२	११
कर	१२३	१२	कर्बंरा	१३१	१२२	कल्प	१०२	२
करक	६	९४	कर्म	८६	४७	कल्मष	१६७	३३
करङ्क	६	९९	कर्मकर	१४१	२६२	कल्मष	१६८	३३
करज	३१	२१	कर्मफल	१५६	१६०	कल्य	११३	८
करट	३६	३७	कर्मार	१३२	१२८	कल्याण	४७	४०
करण	४७	३८	कर्वंर	१३१	१२४	कवच	२८	१३
करण्ड	४२	२७	कर्वरी	१३१	१२५	कवर	१३२	१२७
करभ	१०७	१४	कर्ष	१६६	८	कवरी	१३२	१२७
करवीर	१४१	२६६	कर्षू	१६६	९	कवि	१५७	४
करहाट	३७	९७	कल	१४६	६	कशिषु	१०३	१८
कशल	११०	६८	कलकण्ठ	४०	१७	कश्य	११३	७
करीर	१३१	१२६	कलकल	१६६	१५०	कश्यप	१०३	१८
करीरी	१३१	१२६	कलङ्क	६	५९	कवाय	११८	७७
करुण	४७	३७	कलधौत	१६८	११४	कष्ट	३४	६
करुणा	४७	३७	कलधवनि	६६	७४	कलत्र	१३२	१३०
करेणु	४८	४१	कलम	१११	४१	कहर	१३२	१३६
कके	२	१८	कलम्बी	१०६	९	काक	{ २	२०
कर्कट	३६	३४	कलविङ्ग	१६	१८०	काकरुक	१६	१८२
कर्करी	१३२	१३०	कलह	१७६	१६	काकलप	१०३	१६

शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०
काकिणी	४८	४२	कामुकगण	९१	९३	काव्या	११३	११
काकिनी	८६	९०	काम्बोज	३१	२२	काशी	१६२	३
काकोल	१६०	७४	काम्बोजी	३१	२२	काश्मीर	१३२	१३३
काक्षी	१६६	९	काय	११३	१२	काइयपी	१०३	१८
काच	२७	२	कायस्थ	७३	१७	काष्ठा	३८	२
काञ्चन	८६	४८	कार	१२३	१३	कासू	१७०	२
काञ्चनी	८६	४८	कारण	४८	४३	कांस्थ	११३	११
काञ्ची	२७	३	कारन्धमी	१००	१३२	काहल	१९०	७९
काण	४६	६	कारवी	१६०	३३	काहली	१६०	५६
काण्ड	४०	२	कारि	१२३	१९	किञ्च	१७९	१४
कात्यायन	९६	७५	कारु	१२४	१६	किटाक	१६०	७३
कादम्ब	१०६	१०	कारुज	३१	२१	किण्व	१६७	६
कादम्बर	१४१	२५७	कार्पट	३६	३७	कितव	१६०	३४
कानन	८६	९१	कार्मण	४८	४१	किन्तु	१८२	४३
कानीनं	८६	९०	कार्मुक	६	{ ६४	किम्	१८३	६२
कान्ता	६४	९			{ ६६	किमु	१८४	६३
कान्तार	१३२	१३४	कार्यपुट	३७	६८	किमुत	१८१	२९
कान्ति	६४	८	कार्षपण	५१	९३	किम्पाक	६	६८
कापटिक	१६	१८१	काल	१४६	७	किम्पुरुष	१६९	६२
कापथ	७३	१८	कालकण्ठ	४०	१८	किरात	६१	१०९
कापोत	६१	१०४	कालज्ञर	१४१	२९८	किर्मी	१०८	७
काम	१०८	६	कालपृष्ठ	४०	१६	किर्मीर	१३२	१३६
कामकूट	३७	९८	कालस्कन्ध	८२	४९	किल	१८६	७३
कामचारी	१००	१३२	काला	१४६	७	किलाल	१९०	७७
कामदा	७६	२४	कालानुसार्थ	१२२	१३२	किलिवष	१६८	३४
कामम्	१०३	९८	कालिका	६	६६	किंशारु	१३२	१३६
कामला	१६०	७३	कालिङ्गी	२४	३३	किञ्कु	३	२३
कामि	१०८	६	काली	१४६	८	किञ्कुर्पर्वन्	१००	१३३
कामिनी	८६	४९	कालेय	११८	७८	कीकट	३६	३७
कामी	८६	४९	कावृक	६	६९	कीकस	१७१	२१
कामुक	९	९७	कावेरी	१३२	१३३	कीचक	६	६८
			काव्य	११३	११	कीटक	६	६९

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
कीनाश	१६४	११	कुण्डली	१६	७७	कुलाय	११८	६९
कीर	१२४	१६	कुण्डी	४०	४	कुलाल	१५०	८०
कीर्ण	४६	६	कुतप	१०३	१९	कुलिक	६	७१
कीर्ति	१४	१०	कुतूहल	१९६	१६२	कुलिश	१६४	२०
कील	१४९	८	कुथ	७२	४	कुली	१४९	९
कीश	१६२	३	कुदाल	११०	८१	कुलमाप	१६८	३४
कु	१७१	११	कुनटी	३६	३९	कुल्य	११४	१४
कुक्कुल	१९१	८२	कुन्त	९४	१०	कुल्या	११४	१६
कुक्कुर	१३२	१३७	कुन्तल	१६०	७९	कुवल	१५०	७८
कुचन्दन	९६	७६	कुन्ती	६४	११	कुशल	१५०	७७
कुचेला	१९१	८१	कुन्द	७४	३	कुशा	१६२	४
कुज	३०	४	कुवेर	१३३	१४१	कुशिक	६	७०
कुजा	३०	९	कुञ्ज	३०	६	कुशी	१६२	४
कुञ्ज	३०	६	कुमार	१३२	१३८	कुशीलव	१६१	६८
कुञ्जर	१३२	१३८	कुमारी	१३२	१३९	कुषाकु	६	७१
कुट	३४	६	कुमुद्	७६	२६	कुष्ठ	३९	३
कुटज	३१	२३	कुमुद	७६	२६	कुसोद	७६	२६
कुटन्नट	३८	६९	कुमुदती	६८	१९६	कुसुम	१११	४१
कुटिला	१६०	७१	कुमुदान्	६८	१९६	कुसुम्भ	१०७	१९
कुटी	३४	७	कुम्भ	१०६	२	कुहन	८६	९१
कुट्टार	१३२	१४०	कुम्भकारी	१४१	२६८	कुहना	८६	९२
कुठारु	१३२	१४०	कुम्भयोनि	९६	७६	कुहरित	६८	११४
कुड्मल	१६०	७८	कुम्भीनस	१७३	६१	कुहू	१७६	२
कुड्य	११३	१३	कुरण्टक	१६	१८३	कूट	३४	७
कुणप	१०३	२०	कुरु	१२४	१६	कूप	१०२	३
कुण्पी	१०३	१९	कुरुण्ट	३६	३८	कूपक	७	७२
कुणि	४६	६	कुस्वक	१६	१८२	कूपिका	७	७३
कुण्ठ	३९	३	कुस्विन्द	७७	४७	कूबर	१३३	१४१
कुण्ड	४०	४	कुवीण	४८	४३	कूच	२७	३
कुण्डकीट	३८	५१	कुल	१४६	९	कूचिका	७	७४
कुण्डल	१६१	८२	कुलक	६	६१	कूपर	१३२	१३७

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
कूल	१४९	१०	केदार	१३३	१४३	कौपीन	८६	९४
कूलक	७	७३	केनार	१३३	१४३	कौमुद	७६	२७
कूष्माण्डी	४२	२७	केवल	१९१	८२	कौमुदी	७६	२७
कृष्णाकु	१६	१८३	केवली	१९१	८४	कौलीन	८६	९३
कृत	९४	११	केश	१६२	६	कौलेयक	१६	१८४
कृतज्ञ	३३	४	केशट	३६	४०	कौशिक	७	७७
कृतान्त	६२	१०६	केशर	१३३	१४३	कौषिकी	७	७८
कृति	९४	१३	केशव	१६०	३४	कंस	१७०	२
कृती	८६	६२	केशी	८६	९३	क्रकर	१३१	१२१
कृत्त	९४	१२	केसरी	९६	७७	क्रकच	२८	१४
कृत्ति	९४	१२	कैतव	१६०	३६	क्रन्दन	८६	४६
कृत्या	११४	१६	कैरव	१६०	३९	क्रन्दित	६१	१०३
कृत्रिम	१११	४२	कोक	३	२३	क्रमुक	९	९६
कृष्ण	१०२	३	कोकनद	७८	४७	क्रव्याद्	७६	२४
कृष्ण	४८	४४	कोटि	३४	९	क्रीडा	४०	२
कृष्णा	१०२	४	कोटिर	१३३	१४४	कूर	१२४	१६
कृष्णाण	४८	४४	कोट्टार	१३३	१४४	कूरहक्	१६९	३३
कृष्णी	१०२	३	कोण	४६	८	क्रोड	४१	७
कृष्णीट	३६	४०	कोथ	७२	६	क्रोष्टी	१२४	२०
कृष्णीट्याल	१५७	१७०	कोदण्ड	४२	२८	क्रौञ्च	२७	४
कृमि	१०८	७	कोमल	१६१	८४	क्रौञ्चादन	९६	७१
कृमिकण्टक	१८	२२७	कोरक	७	७६	क्लेश	१६२	६
कृषक	७	७६	कोल	१४६	१०	क्षथ	७२	४
कृष्टि	३४	८	कोश	१६२	६	क्ष	१६६	१
कृष्ण	४६	७	कोशातक	१६	१४४	क्षण	४६	४
कृष्णवर्तमन्	१००	१३३	कोष	१६६	१०	क्षणद	७६	२२
कृष्णवृन्ता	६८	११६	कोष्ट	३९	४	क्षणदा	७६	२२
कृष्णसार	१४१	२९९	कोहल	१९१	८४	क्षत्ता	१४	७
कृष्णा	४३	७	कौकृत्य	११८	८१	क्षत्रा	१२६	३८
केतन	८६	०२	कौकृटिक	१६	१४४	क्षमा	१०८	४
केतु	९४	१३	कौतुक	७	५६	क्षय	११३	८

मेदिनीकोशस्य-

शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०
क्षर	१३३	११	खज्जा	३०	६	खिरदंष्ट्र	१४४	३००
क्षव	१५७	४	खट	३४	९	खिल	१४६	१३
क्षवथु	७३	१७	खट्वास्थ	४४	११	खुर	१२४	२२
क्षार	१२३	१४	खड्ग	२३	४	खेट	३४	१०
क्षारक	६	६६	खड्गवेनु	१६	७८	खोलक	७	८०
क्षारित	६१	१०४	खड्गारोट	३८	६०	ग		
क्षिति	९४	१०	खड्गिक	७	७९	गज	३०	७
क्षिपण्यु	११८	७१	खड्गी	८६	५६	गजाह्व	१०६	१०
क्षीर	१२४	१९	खण्ड	४१	७-८	गजाह्वा	१०६	१०
क्षीराविधज	३२	३१	खण्डपर्शु	१६६	३४	गञ्ज	३०	८
क्षुद्र	१२४	१७	खण्डाभ्र	१३३	१४७	गञ्जा	३०	८
क्षुद्रा	१२४	१७	खतमाल	१९६	१६२	गड	४१	९
क्षुमा	१०८	८	खदिरी	१३३	१४६	गडु	४१	९
क्षुर	१३४	१८	खनक	७	७१	गण	४६	९
क्षुरक	६	७२	खपुर	१३३	१४६	गणाधिपति	७१	२३३
क्षुललक	६	७०	खर	१३४	२१	गणिका	७	८०
क्षेत्र	१२४	२०	खरालिक	१६	१८७	गणेश	१३३	१४८
क्षेत्रज्ञ	३३	४	खरु	१२४	२१	गण्ड	४१	८
क्षेपण	४८	४६	खर्ज	३०	७	गण्डक	८	८२
क्षेम	१०८	८	खर्जूर	१३३	१४६	गण्डकी	७	८२
क्षोद	७४	४	खर्पर	१३३	१४६	गण्डशैल	१९६	१९३
क्षौद्र	१२४	२१	खबे	१०४	३	गण्डूषा	१६८	३७
क्षौम	१०८	९	खम	१०८	९	गत	९६	१६
क्षमाभृद्	६६	१६४	खल	१४६	११	गति	९६	१६
क्ष्वेद	४०	६	खलिनी	८६	५९	गद	७४	४
क्ष्वेदा	४०	६	खलु	१८६	७३	गदयित्नु	९६	७९
ख			खलल	१४६	१२	गदा	७४	४
ख	१९	१	खल्ली	१४६	१२	गन्ध	७९	६
खग	२३	४	खष्प	१०२	४	गन्धन	८६	९७
खजा	३०	७	खाटि	३४	१०	गन्धफली	१९६	१९३
खञ्जन	८६	९६	खिङ्खिर	१३३	१४७	गन्धमादन	१००	१३४

शब्दः	पृ०	इलो०	शब्दः	पृ०	इलो०	शब्दः	पृ०	इलो०
गन्धर्व	१०६	११	गात्र	१२४	२३	गूढ	४३	१
गन्धवती	६८	११६	गाथा	७२	६	गुञ्जन	८७	९८
गन्धवह	१७७	२९	गाध	७१	६	गृध्र	१२४	२६
गमस्ति	६२	१०७	गान्धार	१३३	१४९	गृष्टि	३४	११
गम	१०८	१०	गान्धिक	७	८३	गृह	१७९	४
गय	११४	१६	गायत्री	१३३	१५०	गृहपति	६८	११७
गया	११४	१६	गिरि	१२४	२३	गृह्याक	७	८४
गरल	१६१	८६	गिरिजा	३१	२३	गेष्णु	४६	११
गरी	१२४	२२	गिरिश	१६४	२०	गैरिक	७	८४
गरुड	४२	२८	गिरिसार	१४१	२९९	गोकृष्टक	१६	१८६
गगर	१३३	१४८	गी	१२४	२३	गोकर्ण	४८	४७
गर्जन	८६	९	गीत	५६	१६	गोकर्णी	४८	४७
गर्जित	६२	१०६	गीति	५६	१६	गोकील	१११	८६
गर्त	९४	१३	गुच्छ	२१	३	गोकुलिक	११	१८७
गर्दभ	१०७	१६	गुज्जा	३०	८	गोग्रन्थि	७३	११
गर्दभी	१०७	१६	गुड	४१	१०	गोजागरिक	१८	२२८
गर्दभ	१०७	१६	गुडा	४१	१०	गोहुम्ब	१०६	१२
गर्भ	१०६	३	गुण	४६	१०	गोण्ड	४१	११
गर्मुत्	६२	१०८	गुणिका	१९	१५६	गोतम	१११	४३
गर्व	१०६	४	गुण्डक	७	४४	गोत्र	१२४	२६
गल	१४६	१३	गुत्स	१७०	३	गोत्रा	१२४	२६
गली	१४६	१४	गुन्द्र	१२४	२४	गोधा	७९	६
गवाक्ष	१६८	३९	गुप्त	१५९	१७	गोधूम	१११	४३
गवाक्षी	१६८	३९	गुप्ति	५६	१६	गोनर्द्द	७६	२८
गवाइनी	९६	७८	गुप्तक	१०४	२	गोप	१०२	९
गवय	११४	१७	गुरु	१२४	२६	गोपति	६२	१०८
गहन	८६	९६	गुल	१४६	१३	गोपुर	१३३	१५०
गहर	११३	१४८	गुला	१४६	१४	गोपाल	१९१	८६
गाङ्ग	२२	६	गुलम	१०९	११	गोप्य	११४	२०
गाङ्गेय	११८	८१	गुह	१७९	४	गोमती	८७	१११
गाढ़सुष्टि	३८	६१	गुहा	१७९	४	गोमी	८७	६०
गाण्डोव	१६०	३६	गुह्य	११४	११			
गातु	६६	१५						

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	
गोमुख	२०	८	ग्रावा	८७	५८	चक्रधर	१४१	२६१	
गोमेदक	१६	१८७	ग्राह	१७६	४	चक्रवाट	३८	६१	
गोरक्ष	१६८	३६	ग्राहक	७	८३	चक्रवाढ	४३	३६	
गोरक्षु	८	८६	ग्रीवा	१५८	६	चक्रवाल	१९६	१९४	
गोलक	८	८६	ग्रीष्म	१०८	१०	चक्राङ्ग	२४	३३	
गोला	१४६	१४	ग्लौ	१४९	१	चक्राङ्गी	२४	३३	
गोलोमी	१११	४२				चक्राट	३६	४१	
गोविन्द	७६	२८	घ	२६	१	चक्री	८७	६२	
गोष्ठ	३९	४	घट	३४	११	चक्षुष्य	११८	८२	
गोष्पद	७६	२७	घटा	३४	१२	चक्षुर	१३३	१६३	
गोस	१७०	३	घट्टना	८७	६०	चङ्ग	२२	६	
गोस्तन	८७	६९	घन	८२	३	चञ्चल	१९१	१०	
गोस्तनी	८७	६९	घनरस	१७३	६१	चञ्चला	१९१	१०	
गौ	२१	१	घनसार	१४१	२६०	चञ्चा	२७	९	
गौर	१२४	२७	घनाघन	९६	८०	चञ्चु	२७	६	
गौरिल	१६१	८७	घर्वर	१३३	१६१	चटु	३४	१३	
गौरी	१२४	२८	घर्वस्त्रिका	१६	१८८	चण्ड	४१	११	
ग्रथित	६२	१०७	घर्म	१०९	१२	चण्डा	४१	१२	
ग्रन्थ	७२	६	घस्त्र	१२६	३०	चण्डालिका	१९	१८९	
ग्रन्थि	७२	६	घात	६६	१७	चण्डी	४१	१२	
ग्रन्थिक	७	८०	घृत	६६	१७	चतुष्की	८	८६	
ग्रन्थिल	१६१	८६	घृष्टि	३४	१२	चतुष्पदो	७८	४८	
ग्रस्त	६६	१४	घोण्टा	३४	१३	चतुष्पथ	७४	२७	
ग्रह	१७६	३	घोष	१६६	११	चतुषष्टि	३८	६२	
ग्रहण	४८	४६	घोषयित्नु	९६	८०	चत्वर	१३३	१६३	
ग्रहराज	३२	३२	ग्राण	४६	११	चत्वाल	१९१	८९	
ग्राम	१०८	१०				चन	१८२	४४	
ग्रामणी	४८	४६	ङ	२७	१	चन्दन	८७	६०	
ग्राममद्गुरिका	१९	२३६		च	{ २७	१	चन्दनी	८७	६०
ग्रामीण	८६	६८		{ १७९	१३		चन्दिर	१३३	१६३
ग्रामीणा	४८	४६	च				चन्दिल	१९१	८९
ग्राम्य	११४	१८	चक्र	१२६	३१		चन्द्र	१२६	३१

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
चन्द्रकान्त	६८	१९८	चार्वी	१६८	६	चेतना	८७	६३
चन्द्रहास	१७३	१२	चिकटा	३७	६९	चेल	१४६	१७
चपल	१६१	८७	चिकुर	१३३	१६४	चेष्टित	६२	१०८
चपला	१६१	८८	चित	६६	१८	चैत्य	११४	२२
चम्	१०९	१२	चिता	६६	१८	चत्र	१२६	३७
चमर	१३३	१९२	चिति	६६	१८	चोक्ष	१६६	१२
चमस	१७१	२१	चित्य	११४	२२	चोड	४१	१३
चय	११४	२१	चित्रक	८	८८	चोद्य	११४	२३
चर	१२६	३०	चित्रगुप्त	६९	१९९	चोलकी	९६	८१
चरण	४८	४८	चित्रटीर	१४१	२६२	चौर	१२९	३७
चराचर	१४१	२६०	चित्रभानु	९६	८१	छु		
चरु	१२६	३२	चित्ररथ	७४	२८	छगल	१९१	९१
चर्चीक	१६	१८८	चिपिट	३६	४१	छत्रभङ्ग	२९	६६
चर्चा	२७	४	चिरजीवी	१००	१३४	छद	७४	६
चर्पट	३६	४०	चिरटी	३६	४२	छद्यन्	८७	६४
चर्मकार	१४१	२६१	चिलमीलिका	१८	२२८	छन्द	७४	६
चर्मण्वती	६९	१९८	चिल्ल	१४६	१६	छन्दस्	१७१	२२
चर्मी	८७	६२	चिह	८३	४	छन्न	८३	६
चलन	८७	६१	चीन	८३	४	छद्यन	८७	६४
चलनी	८७	६२	चीरी	१२६	३५	छद्यन	८३	६
चला	१४६	१६	चीर्णपर्ण	६२	९४	छल	१४६	१७
चलुक	८	८६	चुम्बक	८	८८	छल्ली	१४६	१८
चव्य	११४	२१	चुक	१२६	३६	छवि	११८	७
चषक	८	८६	चुल्लकी	८	८१	छा	२९	१
चातुर	१३३	१९३	चुल्ली	१४६	१७	छाया	११४	२३
चातुरक	१६	१८९	चूडा	४१	१३	छिदिर	१३४	१६६
चातुरी	१३३	१९३	चूडामणि	६२	५४	छिदुर	१३४	१६६
चामर	१३३	१९४	चूडाला	१९१	१०	छिद्र	१२६	३८
चाम्पेय	११८	८३	चूतक	८	१०	छिच्छ	८३	६
चार	१२६	३३	चूर्ण	४६	१२	छुप	१०२	६
चारक	८	८७	चूर्णी	४६	१२	छेक	३	२४
चारु	१२६	३३	चूलिका	८	१०	छेदन	८७	६६

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
ज			जम्भल	१९१	९३	जाङ्गली	१९१	९५
जकुट	३६	४२	जयन	८७	६७	जाङ्गल	१९१	९३
जगत्	६२	१०९	जयन्ती	६२	११०	जाङ्गली	१९१	९१
जगती	६२	१०६	जया	११४	२४	जात	६६	१८
जगल	१९१	९१	जरठ	३९	१३	जाति	६६	१९
जघन	८७	६७	जरण	४८	४९	जातु	१८०	२४
जघन्य	१११	८३	जरायु	११९	८४	जानपद	७८	४८
जघन्यज	३२	३२	जर्जर	१३४	१९७	जामाता	६२	१११
जङ्गल	१९१	९३	जर्जरीक	१६	१९०	जायानुजीवी	१०१	१५३
जटा	३४	१४	जर्ण	४६	१३	जारी	१२६	३९
जटायु	११९	८४	जल	१४६	१८	जाल	१४६	१९
जटायुस्	१७३	६३	जलकरङ्ग	१९	२२९	जालक	८	१२
जटिला	१९१	९२	जलकूपी	१०३	२४	जालिक	८	१४
जटी	३४	१४	जलगुलम	११२	६०	जाली	१४६	१९
जठर	१३४	१९६	जलज	३१	२४	जालम	१०९	१३
जडा	४१	१३	जलतापिक	१९	२३०	जाहक	८	१२
जतुक	८	११	जलद	७६	२९	जिगीषा	१६८	३८
जतुका	८	११	जलविलव	१६१	९८	जिन	८३	८
जन	६३	६	जलरुण्ड	४३	३९	जिष्णु	४९	१३
जनन	८७	६६	जलसूचि	२८	२०	जिह्वा	१०९	१३
जननी	८७	६६	जलाञ्चल	१९६	१९४	जिह्वग	२४	३२
जनपद	७८	४८	जलाटन	९६	८२	जिह्वाप	१०३	२०
जनी	८१	६	जलाशय	१२१	११८	जीमूत	६२	१११
जन्य	११४	२६	ज्वलित	६२	११०	जीर	१२६	३९
जन्या	११४	२६	जलेन्द्र	१३४	१९८	जीर्ण	४९	१३
जन्यु	११४	२७	जव	१९८	७	जोव	१९८	८
जम्बार	१३४	१९७	जवन	८७	६६	जीवक	८	१५
जम्बाल	१९१	९१	जवा	१९८	७	जीवजीव	१६१	६९
जम्बु	१०६	४	जहु	८३	७	जीवद	७६	२९
जम्बूक	८	११	जा	२९	१	जीवन	८७	६८
जम्बूल	१९१	९४	जाङ्गल	१९१	९६	जीवनी	८७	६९
जम्भ	१०६	४				जीवन्तिका	१६	११०

शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०
जीर्ण	४६	१३	झला	१४६	२०	तडाग	२४	३४
जीवन्ती	६२	११२	झव	१६६	१२	तण्डक	९	१७
जीवा	१९८	८	झाट	३४	१९	तण्डुरीण	९२	९९
जीवातु	६२	११२	झिलिका	८	९६	तण्डुल	१९२	९६
जीविका	८	९६	झिली	१४६	२०	तण्डुलीय	१२१	११९
जीवितेश	१६६	३४	ज	३२	२	तत	९९	२०
जुष्ट	३४	१४	ट	३२	१	तत्त्व	१६८	९
जुहुवाण	६२	९९	टगर	१३४	१६०	तथा	१४१	३६
जूः	२९	१-२	टङ्क	३	२४	तद्विन	१८३	६२
जूम्भित	६२	११३	टङ्कार	१३४	१६०	तनु	८३	९
जौङ्क	१७६	२३	टङ्क	२२	६	तनूरूह	१७७	३०
जोष	१८३	९९	टङ्की	१३४	१६१	तन्त्र	१२६	४०
जैवातृक	१६	१११	टुण्डुक	८	९७	तन्त्री	१२६	४२
ज्ञ	३३	१	ठ	३८	१	तन्द्री	१२६	४२
ज्ञाति	९६	२०	ठ	४०	१	तपन	८७	६९
ज्ञानी	८७	६८	ठ	३८	१	तपस्	१७१	२३
ज्या	११३	२	ठ	४०	१	तपस्य	११९	८६
ज्यानि	८३	७	ठ	१३४	१६१	तपस्या	११९	८६
ज्यायान्	१७१	२२	ठिङ्गरी	१०६	६	तपोधन	९६	८३
ज्येष्ठ	३९	९	ठिम्ब	९	१७	तमस्	१७१	२४
ज्येष्ठा	३९	९	ठिम्बिका	१०६	४	तमाल	१९२	१७
ज्योति	१७१	२२	ठिम्भ	४३	१	तमालपत्र	१४४	३०२
ज्योत्स्ना	८३	८	ठ	४४	१	तमित्र	१३४	१६१
ज्योत्स्नी	८३	९	ण	९५	१	तमोऽन	८७	७१
ज्वलित	६२	१०	त	९५	१	तमोपह	१७७	३०
भ			त	९	११	तर	१२६	४०
झ	३२	१	त	३४	१६	तरक	९	११
झञ्ज्ञा	३२	२	तक्षक	९	११	तरणि	४८	५०
झणि	४६	१४	तट	३४	१६	तरण्ड	४२	२९
झर्षर	१३४	१६८	तटी	३४	१६	तरदू	७६	२९
झलरी	१३४	१९९				तरल	१६२	९६

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
तरस्	१७१	२३	तालपत्र	१४१	२६३	तुष	१६६	१३
तरस्वी	१६	८३	तालीशपत्र	१४४	३०३	तुषार	१३४	१६३
तरी	१२९	४०	त्रवत्	१८१	२९	तू	९६	२२
तरीष	१६८	३७	तिक्क	९६	२१	तूणी	४६	१६
तरीषी	१६८	३७	तिक्कपर्वी	१००	१३७	तूल	१४६	२७
तर्ण	४८	४९	तिक्कशाक	१६	११२	तूलिका	९	१०२
तर्क	३	२९	तिक्का	९३	२२	तूवर	१३४	१६४
तर्तरीक	१६	११७	तिमिर	१३४	१६२	तूद्	१६६	१४
तर्ष	१६६	१३	तिरस्	१८६	८२	तृणगोधा	८२	४६
तल	१४६	२१	तिर्यक्	१७९	१९	तृणता	६२	११४
तलिन	८७	७०	तिलक	९	१००	तृणशून्य	१२१	११६
तलिम	१११	४४	तिष्य	११६	२८	तृष	१६६	१३
तलुन	८७	७०	तीक्ष्ण	४६	१९	तृष्णा	४६	१६
तलुनी	८७	७०	तीक्ष्णगन्धा	८२	४६	तेजन	८८	७२
तल्ल	१४६	२२	तीर	१२६	४६	तेजनी	८८	७२
तल्ली	१४६	२२	तीर्थ	७२	७	तेजस्	१७१	२६
ताड	४१	१४	तीवा	१२६	४६	तेमन	८७	७२
ताडी	४१	१६	तु	१८०	१९	तेवन	८७	७२
ताण्डव	१६०	३६	तुङ्गभद्रा	१४१	२६३	तैतिल	१६२	१९
तात	९९	२१	तुङ्गा	२२	६	तैलपर्णी	६२	१६
तातगु	२४	३४	तुङ्गीश	१६४	२१	तोक	३	२६
तातल	१६२	९८	तुण्डिकेरी	१४१	२६४	तोकम	१०९	१४
ताप	१०२	७	तुत्थ	७२	८	तोत्र	१२६	४६
तापी	१०२	७	तुसुल	१९२	१८	तोदन	८८	७३
तामरस	१७३	५३	तुम्बुरी	१३४	१६३	तोयद	७६	३०
तामस	१७१	२६	तुरग	२४	३६	तोयधर	१४१	२६६
तामसा	१७१	२६	तुरगी	२४	३६	त्याग	२२	६
ताम्बूली	१६२	९७	तुरुष्क	९	१०२	त्यागिन्	८७	७१
ताम्र	१३६	४४	तुला	१४६	२४	त्रपा	१०२	७
तार	१२९	४३	तुलाधार	१४१	२६४	त्रयी	११४	२७
ताल	१४६	२३	तुवर	१३४	१६४	त्राण	४६	१४

शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०
त्रायमाणा	६२	९६	दण्डार	१३४	१६८	दहन	८८	७९
त्रास	१७०	४	दत्त	९६	२३	दहर	१३४	१६९
त्रिक	३	२६	दधि	७१	१६	दाक्षायणी	६२	१७
त्रिका	३	२६	दन्त	९६	२३	दाक्षिणात्य	१२१	१२०
त्रिकृट	३६	४३	दन्तधावन	१००	१३७	दाढिम	१११	४४
त्रिगर्त	६२	११३	दन्तशठ	४०	१९	दात्यूह	१७६	१७
त्रिदिवा	१६०	३७	दन्तुर	१३४	१६६	दान	८३	१०
त्रिपुट	३६	४४	दन्दशूक	१६	११४	दानु	८३	१०
त्रिवर्ग	२४	३९	दम	१०९	१४	दान्त	९६	२४
त्रिवर्णक	१६	१९३	दमथ	७३	१९	दायाद	७६	३१
त्रिशङ्कु	९	१०१	दमन	८८	७४	दारक	९	१०३
त्रिशिख	२०	९	दम्भ	१०६	६	दारद	७६	३१
त्रिस्रोतस्	१७३	१४	दर	१२३	४६	दारु	१२६	४७
त्रुटि	३४	१६	दरद्	७६	३०	दारुण	४८	९२
त्रेता	६९	२३	दरी	१२६	४६	दार्ची	१५८	११
त्रोटि	३४	१७	दर्दर	१३४	१६६	दास	१७०	४
त्र्यक्षर	१११	६१	दर्दुर	१३४	१६७	दासी	१७०	४
त्र्यङ्कृट	३६	४३	दर्दुरा	१३४	१६७	दासेर	१३६	१६९
त्वक्	२७	६	दर्प	१०२	७	दासेरक	१६	१९५
त्वक्पत्र	१३४	१६२	दर्वि	१०६	६	दिग्म्बर	१४२	२६७
त्वरित	६२	११३	दर्श	१६३	७	दिग्धा	७९	७
त्वष्टा	३४	१६	दर्शक	९	१०३	दिति	९६	३४
थ	७२	१	दर्शन	८८	७३	दिव	१५८	११
थ	८	१	दल	१४७	२६	दिवाकीर्ति	६९	२००
द	७४	१	दलाडक	१६	१९३	दिवाभीत	६९	११९
दक्ष	१६६	१४	दलामल	१९६	१९९	दिवोकस्	१७३	९४
दक्षिण	४८	९०	दशनोच्छिष्ट	३८	६६	दिवौकस्	१७३	९४
दग्ध	७१	७	दशपुर	१४१	२६६	दिव्य	११९	३१
दण्ड	४१	१७	दशमीस्थ	७४	२८	दिव्यचक्षु	१७४	६८
दण्डधर	१४२	२६६	दशा	१६३	८	दिष्ट	३४	१७
दण्डयात्रा	१४१	२६९	दस्यु	११९	३०	दीदिवि	१६०	३७
			दस्त	१२६	४७	दीना	८३	१०

शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०
दीपक	९	१०४	दृष्टव्य	६१	२०१	द्रवक	९	१०४
दीप	९६	२६	दृष्टान्त	६२	११६	द्रविण	४८	९१
दीप्यक	९	१०६	दृष्टि	३४	६८	द्रव्य	११९	२९
दीर्घाधिग	२६	६६	देव	१६८	१२	द्राविड	४२	३०
दीर्घायुस्	१७४	६	देवताड	४३	४०	द्रुघण	४८	५२
दीर्ण	४६	१६	देवन	८८	७६	द्रुण	४६	१६
दुकूल	१६२	९६	देवमणि	६२	९०	द्रुत	५६	२६
दुर्घ	७१	८	देवयु	११९	८६	द्रुम	१०९	१६
दुर्घतालीय	१२२	१३३	देववृक्ष	१६	९२	द्रोण	४६	१७
दुर्घी	७१	८	देवसेना	९६	८४	द्रोहाट	३६	४४
दुच्छक	९	१०६	देवी	१६८	१२	द्रन्द्र	१९८	१०
दुन्दुभि	१०७	१६	देष्टु	४६	१७	द्रापर	१३४	१६८
दुरोदर	१४२	२६७	देहयात्रा	१४२	२६८	द्वार	१२६	४८
दुर्गति	६२	११६	देत्य	११९	३२	द्विक	३	२६
दुर्जात	६२	११९	देत्या	११९	३२	द्विज	३०	१९
दुर्ज्जर	१३९	१६९	देत्यारि	१३६	१७०	द्विजन्मा	९६	८४
दुर्सुख	२०	१०	दैवज्ञ	३३	८	द्विजराज	३२	३३
दुर्लभ	१०७	१६	दोर्घा	७१	८	द्विजा	३०	१०
दुर्वण	४८	९३	दोला	१४७	२७	द्विजाति	६२	११९
दुर्विध	८१	३१	दोष	१६६	१६	द्विजिह	१०६	१२
दुलि	१४७	२६	दोषा	१८६	७८	द्वीपवान्	६९	२००
दुःस्थ	७२	८	दोहदलक्षण	६३	११७	द्वैमातुर	१४२	२६८
दुःस्पर्श	१६४	२१	दौर्वीण	४९	९३	ध	७८	१
दूत्य	११९	३२	दंश	१६३	७	ध	३४	१८
दूषिका	९	१०६	दंशन	८८	७३	धट	८३	१२
दूष्य	११९	३१	दंशित	६२	११४	धन	१२१	१२०
दृक्	१६३	८	धु	११३	३	धनञ्जय	७६	३२
दृढ	४३	२	धुति	६६	२६	धनद	८३	१०६
दृति	९६	८६	धुम्न	८३	११	धनिका	९	१०६
दृन्मू	१०६	६	धौ	११३	२	धनु	८३	११
दृशान	८८	७६	धौ	१६८	११	धनुस्	१७१	२६
दृष्टद्	७६	३२	द्रव	१६८	९	धन्या	११६	३३

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
धन्वा	८८	८७	धावन	८८	७९	ध्वाङ्क्ष	१६६	१६
धन्वी	८८	७७	धावनी	८८	७९	न	८२	१
धमन	८८	७८	धिक्	१७९	११	न	१८२	४०
धमनी	८८	७९	धिषण	४९	६७	नकिर्	१८४	७१
धर	१२६	४८	धिषणा	४९	६७	नकुली	१९२	१००
धरण	४९	६४	धिष्य	११९	३३	नक्क	१२६	५२
धरणी	४९	६४	धी	७८	२	नक्षत्रनेमि	११२	६४
धरा	१२६	४९	धीदा	७४	६	नखिन्	२०	२
धराधर	१४२	२६९	धीरा	१२६	९१	नगौकस्	१७४	६६
धरण	४९	६६	धीवर	१३४	१६३	नगन	८३	१३
धर्म	१०९	१६	धुत	६६	२७	नटी	३४	१९
धर्मण	४९	९४	धुनी	८३	१२	नसिका	९	१०९
धर्मराज	३२	३३	धुन्धुमार	१४२	२७०	नज्	१७१	१६
धर्षण	४९	६६	धुरन्धर	१४२	२७१	नटी	३४	१९
धर्षिणां	४९	६६	धू	७८	२	नत	९६	२९
धव	१९८	१३	धूत	६६	२८	नदी	७४	६
धवला	१९२	१९	धूमकेतु	६९	२०१	नदीकान्त	६९	२०२
धा	७८	१	धूमकेतन	१००	१३६	नदीकान्ता	६९	२०३
धाता	९६	२७	धूत	६६	२८	नद्ध	७९	९
धात्री	१२६	४९	धूलिकदम्ब	१०६	१७	ननान्द	८८	८१
धाना	८३	१३	धूसरी	१३६	१७०	ननु	१८२	४४
धान्य	११९	३३	धृतराष्ट्र	१४२	२७१	ननुच	१७१	१६
धाम	८८	८०	धृतराष्ट्री	१४२	२७२	नन्दक	९	११०
धामार्गव	१६१	९९	धृति	६६	२९	नन्दन	८८	८०
धार	१२६	९१	धेनुका	९	१०७	नन्दा	७४	६
धारणा	४९	६६	धैनुक	९	१०७	नन्दि	७४	६
धारणी	४९	६६	ध्याम	१०९	१७	नन्दिधोष	१६१	५३
धारा	१२६	९०	ध्रुव	१९८	१३	नन्दिनी	८८	८१
धाराङ्कुर	१४२	२६९	ध्वज	३०	१०	नन्दिवर्धन	१००	१३६
धाराङ्क	२४	३६	ध्वजी	८८	७६	नन्दी	८८	८१
धाराट	३६	४६	ध्वनिनाला	१९६	१६६	नन्द्यावर्त	६९	२०२
धार्तराष्ट्र	१४२	२७०						

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
नभश्चर	१४२	२७२	नाडी	४१	१६	निचुल	१९२	१०२
नभस्	१७१	२६	नाडीतरङ्ग	२६	९७	निज	३०	११
नसुचि	२८	१४	नादेय	११९	८६	नितम्ब	१०६	१२
नय	११९	३४	नाना	१८२	४६	नित्य	११९	३४
नर	१२६	९२	नाभि	१०६	६	निदाव	२६	८
नरक	९	१०९	नाभील	१६२	१०१	निदान	८८	८३
नरङ्ग	२४	३६	नाम	१८३	९३	निदेश	१६४	२३
नरेन्द्र	१३९	१७१	नायक	१०	१११	निधन	८८	८३
नर्तक	९	१०८	नार	१३६	९३	निधुवन	९६	८६
नर्तकी	९	१०८	नारकीट	३८	६२	निन्दा	७६	७
नर्मठ	३९	१३	नारङ्ग	२४	३७	निभ	१०६	६
नर्मद	७६	३३	नाराची	२८	१७	निमित्त	६३	११९
नर्मदा	७६	३३	नारायण	६२	९६	नियति	६३	१२१
नर्मरा	१३६	१७१	नाला	१४७	२८	नियम	१११	४६
नल	१४७	२७	नाली	१४७	२८	नियामक	१६	११६
नलद	५६	३३	नालोक	१०	११०	निरसन	९६	८८
नलिनी	८८	८२	नाश	१६३	९	निरस्त	६२	११८
नव	१९८	१६	नासा	१७०	६	निराकृति	६९	३०६
नवफलिका	१९	२३०	नाह	१७६	६	निरामय	१२१	१२१
नहुप	१६८	३८	नि	१८२	४०	निरूपण	९२	१००
नाक	३	२७	निकर	१३६	१७२	निरूह	१७६	१८
नाकु	३	२७	निकष	१६८	३९	निरोध	८१	३२
नाग	२२	{ ७	निकषा	१६८	३९	निर्वति	६२	११७
नागदन्त	६९	२०३	निकषा	१८९	७९	निर्गुण्डी	४२	३०
नागदन्ती	६९	२०४	निकाय	११९	८७	निर्ग्रन्थ	७३	२०
नागपाश	१६९	३६	निकार	१३६	१७४	निर्ग्रन्थक	१६	१९६
नागपुष्प	१०३	२६	निकृम्भ	१०७	१७	निर्जर	१३९	१७३
नागर	१३६	१७२	निकृत	६२	११७	निर्जरा	१३९	१७३
नागवारिका	१९	२३०	निकृति	६३	१२०	निर्जंर	१३९	१७४
नागञ्जन	९६	८६	निगम	१११	४६	निर्देट	३७	४६
नाट्य	११६	३४	निगरण	६२	९८	निर्देर	१३९	१७५
			निग्रह	१७६	१८			

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
निर्भत्सन	९६	८७	निष्कल	१९२	१०३	नेत्री	१२६	९४
निर्मल	१९२	१०२	निष्कट	३७	४७	नेपथ्य	११९	८८
निर्माण	४९	५८	निष्कासित	६९	२०४	नेपाली	१९२	१०४
निर्मुक्त	६२	११८	निष्क्रम	१११	४६	नेम	१०९	१८
निर्मीक	१०	१११	निष्ठा	३९	६	नेमि	१०९	१७
निर्याण	४९	५८	निष्पाव	१६०	३८	नैगम	१११	४६
निर्यातन	९६	८७	निसर्ग	२४	३८	न्यक्	२७	६
निर्यूह	१७६	१८	निस्तरण	९२	९६	न्यङ्कु	३	२७
निर्वाण	४९	६९	निस्तल	१९२	१०३	न्यग्रोध	८१	३२
निर्वाद	७७	३४	निस्तुष्टित	६९	२०९	न्यग्रोधी	८१	३२
निर्वासन	९६	८६	निष्पिश	१६४	२१	न्युक्ष	१६६	१६
निर्वृति	६३	१२१	निःसरण	६२	९६	न्युङ्ग	२०	२
निर्वेश	१६४	२२	निहित	१६०	३९	न्युञ्ज	३०	११
निर्वात	६३	११९	नीकाश	१६४	२३	न्यून	८३	१३
निर्वेश	१६४	२२	नीच	२७	६			
निशमन	९६	८८	नीचैस्	१५६	८२			
निशा	१६३	९	नीड	४१	१७	पक्षि	६६	३०
निशाचर	१४२	२७२	नीति	६६	३०	पक्ष	१६८	१६
निशाचरी	१४२	२७३	नीप	१०२	७	पक्ष	१६६	१८
निशान्त	६३	१२०	नीरज	३१	२४	पक्षक	१०	११४
निशामन	९६	८८	नील	१४७	२९	पक्षचर	१४२	२७६
निशीथ	७३	२०	नीलङ्गु	३४	३८	पक्षति	६३	१२९
निश्चारक	१६	१९६	नीलाञ्जस	१७४	५७	पक्षिणी	४९	६२
निश्रेणि	४९	५७	नीलाम्बर	१४२	२७४	पक्षम	८९	८९
निश्रेयस्	१७४	६६	नीलका	९	११२	पङ्क	३	२९
निषङ्ग	२४	३८	नीली	१४७	२९	पङ्कार	१३९	१७९
निषध	८१	३३	नीवर	१३६	१७६	पङ्किति	९६	३१
निषद्वर	१४२	२७३	नीवा	१६८	१६	पञ्चगुप्त	६९	२१०
निषद्वरी	१४२	२७३	तु	१८२	४१	पञ्चता	६३	१२९
निषाद	७७	३४	नूनम्	१८३	६०	पञ्चत्व	१६०	४०
निष्क	३	२८	नेत्र	१२६	९४	पञ्चदशी	१६६	३६

शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०
पञ्चम	१११	४८	पनस	१७२	२७	परिभाषण	९३	११४
पञ्चमी	१११	४८	पञ्चग	२४	३९	परिमल	१५६	१९६
पञ्चानन	१७	८९	पयस्	१७२	२८	परिवर्त	६९	२०८
पञ्चालिका	१६	११८	पयस्य	११९	९३	परिवाद	७८	४९
पट	३६	१९	पयस्विनी	१७	९६	परिवाप	१०३	२९
पटल	१६३	१०५	पयोधर	१४२	२७९	परिवार	१४३	१८०
पटि	३६	२२	पर	१२६	६७	परिवेश	१६६	३७
पटीर	१३६	१८१	परज्ञ	३१	२९	परिवेष	१६१	६३
पटु	३६	२०	परपुष्ट	३८	६३	परिसर	१४२	२७७
पटोल	१६२	१०६	परम्	१८३	६०	पारिस्तुता	६९	२०१
पट्ट	३६	२१	परम	१११	४७	परीरण	९२	१०२
पण	४६	१९	परम्पर	१४२	२७८	परीवाह	१७७	३३
पण्ड	४१	१८	परम्परा	१४२	२७८	परोष्टि	३७	४८
पण्डित	६३	१२२	परवाणि	५२	१०२	परूष	१६८	४०
पतझ	२४	४२	परा	१८४	६८	परेत	६३	१२७
पताका	१०	११५	पराक	१०	११२	पर्कटी	३७	४७
पति	९६	३२	पराक्रम	११२	६१	पञ्जंन्य	११६	१३१
पत्ति	९६	३०	पराग	२४	४०	पर्ण	४६	२०
पत्र	१२६	९६	पराभव	१६१	६०	पर्षट	३७	४८
पत्राङ्ग	२४	३९	परायण	५२	१०२	पर्षटी	३७	४८
पत्री	८९	८७	परि	१८४	६७	पर्परीण	६२	१००
पत्रोर्ण	४९	६२	परिक्रम्य	१०३	२६		६२	१०१
पथ्या	११६	३६	परिकर	१४२	२७४	पर्यस्त	६३	१२२
पद	७६	८	परिगत	६९	२०६	पर्यास	६३	१२८
पदार	१३६	१८०	परिग्रह	१७७	३१	पर्यासि	६३	१३१
पद्धति	६३	१३०	परिव	२७	९	पर्याय	११९	८९
पद्म	१०९	१८	परिवोष	१६१	६३	पर्व	८९	८८
पद्मक	१०	११३	परिज्वा	९७	९४	पर्वत	६३	१२७
पद्माङ्गुष्ठन	१००	१३८	परिताप	१०३	२६	पलङ्घ	१६९	१४४
पद्मिनी	८९	८६	परिधाय	१२१	१२१		१६९	९६
पद्म	११६	३६	परिधि	८१	३३	पलाश	१६४	२३
पद्मा	११६	३६	परिवर्ह	१७७	३२	पलाशी	९७	९१

शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०
पलिघ	२६	१	पात्रट	३७	४९	पालक्क	१०	११७
पलित	६३	१२३	पात्रटीर	१४३	२८१	पाटि	१४७	३०
पल्यक्कु	१०	११४	पाथ	७२	१	पावक	१०	११८
पल्ल	१४७	३०	पाद	७६	१	पावन	८९	१०
पल्लव	१६०	३९	पादचत्वर	१४४	३०४	पाश	१६३	१०
पल्लवित	६९	२०७	पादप	१०३	२१	पाशी	८९	११
पल्ली	१४७	३०	पादपा	१०३	२१	पाशुपत	७०	२१३
पवन	८८	४४	पादपाशी	१६६	३७	पांशु	१६३	११
पवित्र	१३६	१७७	पान	८३	१३	पांशुचामर	१४४	३०३
पश्चु	१६३	१०	पानीय	११९	९६	पांशुल	१६२	१०८
पश्चात्	१८१	३१	पामर	१३६	१८२	पिङ्गल	१६३	११३
पश्यत्	१८१	३०	पायस	१७२	२८	पिङ्गाशी	१६४	२६
पा	१०१	१	पार	१२६	६६	पिङ्गी	२२	९
पाक	३	२९	पारशव	१६२	६०	पिचु	२७	७
पाकल	१९२	१०८	पारा	१२६	६६	पिचुल	१६३	११२
पाक्य	११६	३६	पारायण	६२	१०३	पिच्छट	३७	४९
पाचन	८९	१०	पारावत	७०	२१४	पिच्छा	२९	३
पाचल	१९२	१०९	पारावतो	७०	२१४	पिच्छिल	१६३	११६
पाक्षजन्य	१२१	१२२	पारावार	१४३	२८१	पिच्छर	१३६	१८६
पाल्वाली	१९२	१०७	पारिजात	७०	२१३	पिज्ञा	३०	१२
पाटक	१०	११६	पारिप्लव	१६१	६०	पिटक	१०	१२०
पाटला	१९३	१०९	पारिभद्र	१४३	२८२	पिठर	१३६	१८४
पाठ	३९	७	पारिव्याघ	८२	४७	पिण्ड	४१	१८
पाठीन	८९	८९	पारी	१२६	६६	पिण्डपुष्प	१०३	२७
पाण्डु	४१	१८	पारूष्य	११९	९४	पिण्डार	१३६	१८६
पाण्डुकम्बल	१६७	१७०	पार्थिवी	१६०	४३	पिण्डित	६४	१३४
पाण्डुर	१३६	१८२	पार्पर	१३६	१८३	पिण्डितक	१६	१९९
पात	६६	३२	पार्श्व	१६८	१८	पिण्डो	४१	२०
पाताल	१६३	११०	पार्षिण	८६	३०	पिण्याक	१०	११९
पातिली	१६३	१११	पार्वती	६४	१३३	पितामह	१७७	३३
पातुक	१०	११६	पाल	१४७	३१			३४
पात्र	१२६	६७						

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
पित्तला	१६३	११४	पुष्टीव	१६२	६१	पूग	२२	१०
पित्सन्	६४	१३४	पुटभेद	७८	६१	पूज्य	११९	३८
पिनाक	१०	१२०	पुटित	६४	१३६	पूत	९६	३६
पिपतिष्ठन्	७१	२३३	पुण्डरीक	१६	२००	पूतना	८९	९३
पिप्पल	१६३	१११	पुण्ड्र	१२७	६१	पूतिकाष्ठ	४०	२०
पिप्पलक	१६	११८	पुण्य	११९	३७	पूत्यण्ड	४२	३२
पिप्पली	१६३	११२	पुण्यजन	९७	९६	पूर	१२७	६०
पिरल	१४७	३१	पुत्रिका	११	१२४	पूरण	४९	६४
पिशित	६४	१३४	पुनर्	१८६	७२	पूरणी	४९	६४
पिशुन	८९	९१	पुनर्वसु	१७४	६८	पूर्ण	४६	२२
पिशुना	८९	९२	पुन्नाम	२६	४३	पूर्णक	११	१२५
पिष्टक	१०	१२१	पुमान्	१७१	२३	पूर्णपात्र	१४३	२८४
पीठमर्द	७८	६०	पुर	१२७	६८	पूर्णानक	१६	२०१
पीडा	४२	२०	पुरतस्	१८६	८४	पूर्णिका	११	१२५
पीडित	६४	१३६	पुरस्	१८६	८२	पूर्ति	९६	३६
पीत	६६	३४	पुरस्कृत	७०	२१६	पूर्व	१०६	६
पीतकावेर	१४४	३०६	पुरस्तात्	१८१	३४	पूर्वेष्टुस्	१८६	८४
पीतचन्दन	१००	१३९	पुरु	१२७	६७	पृतना	८९	९४
पीतन	८१	९२	पुरुष	१६८	४१	पृथग्जन	९७	९६
पीतसार	१४३	३८३	पुरोडाश	१६७	३८	पृथिवीपति	७१	२३३
पीताम्बर	१४३	२८३	पुल	१४७	३३	पृथुक	११	१२६
पीति	६६	३३	पुलक	१०	१२१	पृथ्वी	१५९	१९
पीयु	११६	३७	पुलाक	१०	१२२	पृदाकु	११	१२६
पीयूष	१६८	४१	पुष्कर	१३६	१८६	पृष्ट	६४	१३६
पीलु	१४७	३२	पुष्करिणी	९२	१०४	पृष्टत	६४	१३६
पीलुपर्णी	६२	१०४	पुष्कलक	१६	११९	पृष्ट	३९	७
पीवर	१३६	१८६	पुष्टि	३६	२२	पृष्टश्वस्त्री	१००	४०
पुक्कस	१७२	२९	पुष्प	१०२	८	पृष्टहायन	१००	१३७
पुक्कसी	१७२	२९	पुष्पक	१०	१२३	पेचक	११	१२७
पुङ्गल	१६३	११६	पुष्पदन्त	७०	२१६	पेटक	११	१२७
पुङ्गव	१६०	४३	पुष्प	११९	३८	पेय	११९	३९
पुच्छ	२९	९	पुस्त	६६	३६			

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
येया	११९	३९	प्रजापति	६९	२१०	प्रतीत	६३	१२६
येशिन्	१६३	१२	प्रज्ञ	३३	२	प्रतीहार	१४२	२८०
येषल	१५३	११६	प्रज्ञान	८८	८४	प्रत्यक्	२८	१६
योटगल	१५६	१६०	प्रणय	११९	८९	प्रत्यर्थी	१७	१४
योत	६६	३८	प्रणाद	७७	३९	प्रत्यालीढ	४४	११
योत्र	१२७	६१	प्रणाथ्य	११९	९३	प्रत्युद्गमनीय	१२२	१३४
यौर	१२७	६१	प्रणिधान	९७	१०	प्रत्यूष	१६८	४०
यौह्ष	१६८	४२	प्रणिधि	८१	३४	प्रथम	१११	४७
यौह्षेय	१२१	१२३	प्रणिहित	६९	२०६	प्रदर	१३६	१७८
यौर्णमास	१७४	६८	प्रणीत	६३	१२६	प्रदेश	१६४	२९
यौलस्त्य	११९	९५	प्रति	६३	१३०	प्रदोष	१६८	४०
यौष	१६७	२०	प्रतल	१९२	१०६	प्रधन	८८	८३
य्र	१८४	६६	प्रति	१८०	२६	प्रधान	८८	८५
प्रकर	१३९	१७८	प्रतिकृति	७०	२१२	प्रधूपिता	६९	२०९
प्रकाण्ड	४२	३१	प्रतिकृष्ट	३८	६३	प्रपञ्च	२८	१२
प्रकार	१३६	१८०	प्रतिक्षिप	६९	२०८	प्रपात	६३	१२८
प्रकीर्णक	१६	११७	प्रतिग्रह	१७७	३१	प्रभव	१६०	४१
प्रकीर्य	११९	१३	प्रतिघ	२७	१०	प्रभाकर	१४२	२७९
प्रकृति	६३	१३२	प्रतिपत्ति	६९	२११	प्रभाव	१६०	४०
प्रकोष्ठ	३९	१४	प्रतिपन्न	९७	९२	प्रभूत	६३	१२२
प्रक्रम	१११	४९	प्रतिपादन	१००	१३७	प्रमथा	७३	२१
प्रखर	१३६	१७६	प्रतिभय	१२१	१३२	प्रमद	७७	३७
प्रगाढ	४४	८	प्रतिमा	१११	४८	प्रमाण	४९	६१
प्रग्राह	१७६	१९	प्रतिमान	९७	९३	प्रमीढ	४४	८
प्रघण	४९	६०	प्रतियत्न	९७	९३	प्रमीत	६३	१२६
प्रचण्ड	४२	३१	प्रतिश्रय	१२१	१२२	प्रमुख	२०	१०
प्रचला	१६	११७	प्रतिसर	१४२	२७६	प्रथाग	२४	४१
प्रचलाकी	१००	१३८	प्रतिसृष्ट	३८	६४	प्रयोग	२४	४२
प्रचेतस्	१७४	६७	प्रतिस्पर्श	१६९	३६	प्रयोजन	१७	११
प्रजनन	९६	८९	प्रतिहित	६९	२०७	प्रसृद	४४	८
प्रजा	३०	१२	प्रतीक	१०	११३	प्रलम्ब	१०९	१३

शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०
प्रलय	११९	१०	प्रहत	६३	१२२	प्लक्ष	१६६	१७
प्रवचन	१७	११	प्रहसन	१७	१०	प्लव	१६८	१६
प्रवचनीय	१२२	१३३	प्राक्	२७	५	प्लवग	२४	४०
प्रवर	१३६	१७६	प्राक्	१७१	१४	प्लवङ्गम	११२	६१
प्रवाण	४९	६९	प्राण	४६	२१	प्लुत	९६	३६
प्रवारण	६१	१०२	प्राणक	१०	११६	फ	१०४	१
प्रवाल	१६३	१०७	प्राणनाथ	७४	२९	फटा	३६	२२
प्रवाह	१७६	२१	प्राति	६६	३३	फर्फरीक	१६	२०१
प्रविदारण	९३	११३	प्राथ	७२	१०	फल	१४७	३३
प्रवृत्ति	६३	१३१	प्राध्व	१६८	१९	फलकी	१७	१७
प्रवेणि	४९	६३	प्रान्तर	१३६	१८४	फलिनी	८९	९६
प्रवजिता	६९	२१२	प्राप्त	६६	३२	फली	१४७	३४
प्रवज्या	६८	१८८	प्राप्तरूप	१०३	२६	फलोदय	१२१	१२४
प्रष्ठ	३९	६	प्राय	११६	३६	फाणि	४६	२२
प्रसन्ना	८९	८६	प्रायित	६४	१३३	फाल	१४७	३४
प्रसर	१३६	१८१	प्रावृषेण्य	१२१	१२३	फालगुन	८९	९६
प्रसव	१६०	४१	प्रासाद	७७	३६	फालगुनी	८९	९६
प्रसव्य	११९	९२	प्रियक	१०	११८	फेनिल	१५३	११६
प्रसहन	९७	८९	प्रियङ्कु	२४	४३	व	१०४	१
प्रसाद	७७	३६	प्रियंवद	६८	५०	व	३	३०
प्रसाधन	९७	९९	प्रीत	९६	३३	बकेरका	१६	२०३
प्रसाधनी	९७	९६	प्रीति	९६	३४	बटी	३९	३३
प्रसिद्ध	८९	३४	प्रेक्ष	१६६	१९	बण्ठर	१३६	१८८
प्रसूत	६३	१२४	प्रेङ्ग	२०	३	बत	१८०	२६
प्रसूति	६३	१३०	प्रेत	९६	३७	बद्री	१३७	२०७
प्रसून	८९	८७	प्रेमा	८९	९४	बद्धशिखा	२१	१६
प्रसृत	६३	१२३	प्रैष	१६६	१९	बन्दनी	८९	८९
प्रसृता	६३	१२४	प्रोक्षण	४९	६६	बन्ध	७९	९
प्रसेव	१६०	४२	प्रोक्षित	६४	१३७	बन्धक	११	१२९
प्रस्तर	१३६	१८०	प्रोत	९६	३७	बन्धकी	११	१२९
प्रस्थ	७२	१०	प्रोह	१७६	६			
प्रस्फोटन	९७	९२						

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
बन्धन	८९	१७	बालिका	११	१३१	भग	२२	१२
बन्धु	११९	९	बालिश	१६४	२६	भगवान्	७०	२१६
बन्धुर	१३६	१८९	बाली	१४८	४०	भङ्ग	२२	११
बन्धुक	११	१२८	बालुक	११	१३२	भङ्गा	२२	११
बन्धूर	१३६	१९०	बालुका	११	१३२	भट	३९	२३
बन्धूरा	१३६	१९०	बालेय	११९	१७	भट्टारक	१७	२०६
बन्धय	११६	३९	बालहीक	१३	१५६	भट्टिनी	१०	१००
बरटा	३७	९०	बाष्प	१०२	११	भण्डन	१०	१००
बरला	१९३	११९	बाहुज	३१	२७	भद्र	२३७	७०
बर्वटी	३७	९०	विन्दुतन्त्र	१४३	२८७	भद्रकाली	१९६	१९८
बहै	१७६	६	विम्ब	१०६	०	भय	११९	४१
बहिस्	१७२	३६	विल	१४८	४१	भशानक	१७	२०६
बल	१४७	३७	विलेशय	१२२	१२८	भर	१२७	६९
बलभद्रा	१४३	२८४	विलव	१९९	२४	भरण	६०	६९
बलाहक	१६	२०२	बीजपुष्प	१०४	३१	भरणी	६०	६८
बलि	१४७	३७	बीभत्स	१७२	२१	भरत	६४	१३८
बल्य	११७	४०	बुधान	८९	१८	भरद्वाज	३२	३४
बल्लव	१६०	४४	बुद्ध	७९	१०	भरु	१२७	६९
बहु	१७६	६	बोधन	८१	९९	भर्ता	९६	३९
बहुक	११	१२९	बोधनी	९०	९९	भर्म	९०	९९
बहुफल	१९६	१७७	बोधि	७१	११	भर्मक	११	१३३
बहुरूप	१०३	२७	ब्रह्मण्य	१११	९६	भल्ल	१४८	४३
बहुला	१९३	११७	ब्रह्मन्	८९	१६	भल्ली	१४८	४२
बाधा	७९	१०	ब्रह्मपुत्र	१४३	२८६	भत्र	१९९	२०
बाढ	४४	३	ब्रह्मबन्धु	८२	४७	भवन	१०	१
बाण	४६	२७	ब्रह्मी	१०९	१९	भव्य	११९	४२
बाणा	४६	२७	ब्राह्मण	९०	६७	भसद्	७७	३७
बाणी	४६	२२	ब्राह्मण्य	१२०	१७	भस्मतूल	१९६	१९८
बान्धव	१६०	४९	ब्राह्मी	१०९	२०	भाकुड	३७	६२
बाल	१४७	३९	भ	१०६	१	भाग	२२	१३
बालक	११	१३०	भक्ति	१९३	३९	भागधेय	१२२	१३१
बाला	१४८	४०				भाजन	१०	१

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
भाण्ड	४२	१२	भुवन्यु	१२०	९८	भोगवती	७०	२१६
भानु	८३	१४	भू	१०६	१	भोगिनी	९०	३
भाम	१०९	२१	भूक	३	३०	भोगी	९०	२
भार	१२७	७२	भूकेश	१६४	१२६	भोल	१४८	४३
भारत	६४	१३९	भूकेशी	१६४	२७	भौम	१०९	२२
भारती	६४	१३९	भूजम्बू	१०६	१४	अम	१०९	२०
भारद्वाजी	३२	३४	भूत	६७	४१	अमणी	९०	६९
भार्याटिक	१७	२०६	भूतवृक्ष	१६९	६६	अमर	१३६	११०
भार्याहु	१३६	११२	भूतात्मन्	९७	९८	अमरक	१७	२०६
भाल	१६८	४३	भूति	६७	४१	आन्ति	९६	३९
भालाङ्कु	११	१३४	भूतिक	११	१३५	आमक	११	१३३
भाव	१९९	२०	भूमि	१०९	२२	आमर	१३६	१११
भावना	१०	३	भूमिका	११	१३५	अङ्ग	४६	२३
भावाट	१३७	६	भूमिज	३१	२७	म	१०८	१
भावित	६४	१४१	भूमिजा	३१	२७	मकर	१३७	११५
भास	१७०	७	भूयान्	१७२	३०	मकुर	१३७	२०३
भासन्त	६४	१४०	भूरि	१२८	७३	मकुष्ठ	३९	१६
भास्कर	१३६	१११	भृगु	२२	१३	मघ	८६	४
भास्वान्	६४	१३९	भृङ्ग	२२	१४	मधा	८६	३
भिक्षा	१६७	२०	भृङ्गराज	३२	३६	मधी	८६	३
भित्ति	६६	४०	भृङ्गरारी	१३६	११३	मङ्गला	१६३	१२०
भिन्न	८३	१४	भृति	६७	४२	मङ्गलय	१२०	१००
भीत	६६	४०	भृत्य	११६	४३	मङ्गरी	१३७	२०२
भीति	६६	४०	भृत्या	११६	४३	मञ्जुल	१६३	१२२
भीम	१०९	२१	भृष्टि	३६	२४	मणि	४६	२३
भीरु	१२८	७३	भेक	३	३०	मणिच्छिद्रा	१४३	२१०
भीषण	९०	७०	भेद	६७	१२	मणिमाला	१९६	१६०
भीष्म	१०९	२१	भेहण्डा	४३	३४	मण्ड	४२	२१
भुजङ्ग	२६	४९	भेल	१४८	४३	मण्डलक	१७	२०८
भुजा	३०	१२	भैरव	१६०	४६	मण्डला	१९३	१३०
भुजिष्य	१२०	९८	भोग	२२	१४	मण्डूक	१२	१३७
भुवन	९०	२						

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
मण्डूकपर्णी	९३	११९	मन्दर	१३६	१९६	मसूरी	१३७	२०१
मण्डूकी	१२	१३७	मन्दिर	१३७	१९७	मसृण	६०	७०
मण्डन	१०	६	मन्दुरा	१३७	२००	मह	१७२	३०
मण्डोदक	१७	२०७	मन्मथ	७३	२२	महती	६४	१४१
मत	६७	४३	मन्यु	११६	४६	महस्	१७६	७
मति	६७	४३	मय	११६	४४	महाकच्छ	२९	१
मत्कुण	६०	७१	मयु	११६	४३	महाकाल	१६६	१९९
मत्त्वारण	९३	११४	मयूख	२०	१०	महाघोष	१६९	६६
मत्सरा	१३६	१९३	मयूर	१३७	१९९	महाधन	९७	१८
मत्स्य	११६	४६	मयूरक	१७	२०१	महानाद	७८	५१
मथित	६४	१४२	मरीचि	२८	१६	महानील	१६६	१६१
मद	७९	१२	मरु	१२८	७६	महापञ्च	११२	६२
मदकल	१६६	१६९	मरुबक	१७	२०७	महाबल	१६६	१६०
मदन	१०	३	मकटक	१७	२०८	महामात्र	१४३	२१०
मदनशालाका	११	२३९	मर्कटी	३७	६२	महामुनि	१७	१००
मदयित्तु	१७	९९	मर्ज्	३०	१३	महामूल्य	१२२	१२६
मदार	१३७	१९७	मर्म	१३७	२०२	महारजन	१००	१४२
मधुक	११	१३६	मर्यादा	७७	३७	महारस	१७४	६९
मधुका	११	१३६	मल	१४८	४४	महार्घ	२७	१०
मधुद्र	१३७	२००	मलन	१०	५	महालय	१२२	१२९
मधुपर्णी	६२	१०६	मलय	१३०	११	महावीर	१४३	२८१
मधुरसा	१७४	६०	मलिन	१०	४	महाशङ्क	२१	१६
मधुरा	१३६	१९४	मलिनमुख	२१	१८	महासहा	१७७	३४
मधुसूदन	१००	१४२	मलिम्लच	२८	२१	महासेन	१७	१९१
मध्य	११६	४४	मलीमस	१७४	६९	महिला	१६३	१२८
मध्यम	१११	४१	मल्ल	१४८	४४	महिषी	१६८	४३
मनस्	१७२	३०	मल्लनाग	२६	६६	मही	७६	७
मन्तु	६७	४३	मलिलक	१२	१३७	महेन्द्र	१३७	२००
मन्त्र	१२८	७४	मलिलका	१२	१३८	महेश्वर	१४३	२९१
मन्थ	७२	११	मशक	११	१३६	महोदय	१२२	१३६
मन्थर	१३७	१९८	मसुरा	१३७	२०१	महौषध	८२	४८
मन्द	७९	१३	मसुरा	१३७	२०१	मा	१०८	१

शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दा	पृ०	श्लो०
मा	१८२	४९	मार्जर	१३७	२०४	सुद्र	१३७	२०४
माकन्द	७७	३८	मार्जीरीय	१२२	१२७	सुनि	८३	१९
मागधी	८१	३४	मार्तण्ड	४३	३६	सुनिमेषज	३२	१
माटर	१३७	२०३	माल	१४८	४७	सुरा	१२८	७७
माहि	४४	२	मालिक	१२	१४०	सुसुर	१३७	२०६
माणवक	१७	२०९	मालिका	१२	१३९	सुषित	६४	१४३
मातङ्ग	३६	४६	मालिनो	१०	६	सुष्टि	३६	२४
माता	६७	४४	मालु	१४८	४९	सुष्क	३	३१
माति	६७	४४	मालुधान	१७	१०१	सुहिर	१३७	२०६
मातुल	१६३	१२३	मालुधानी	१७	१०१	मूक	३	३१
मातुलपुत्रक	१९	२३६	माल्य	११६	४९	मूढ	४४	३
मातुलानी	१७	१००	माप	१६७	२१	मूर्त	६७	४६
मातृका	१२	१३९	मांस	१७०	८	मूर्ति	६७	४६
मात्रा	१२८	७६	मिथ्य	१८६	८३	मूर्वामिष्टक	५१	२३४
माधव	१६०	४६	मिथुन	१०	७	मूल	१४६	४१
मान	८३	१४	मिद्ध	७९	१२	मूल्य	११६	४६
मानस	१७२	३१	मिष	१६७	२१	मूष्ल	१९४	१२५
मानिनी	१०	७	मिसि	१७०	८	मृग	२३	१६
मानी	१०	७	मिहिर	१३७	२०४	मृगनेत्रा	१४३	२९१
मामक	१२	१३८	मीन	८३	१५	मृगयु	१२०	१०१
माय	११६	४६	मीनाम्रीण	६२	१०६	मृगाक्षी	१६८	४४
माया	११६	४६	मुकुन्द	७७	३८	मृगारि	१३७	२०६
मार	१२८	७६	मुक्त	६७	४६	मृगी	२३	१६
मारि	१२८	७७	मुक्ताफल	१९६	१६१	मृणाल	१६४	१२६
मारिष	१६८	४३	मुक्ति	७७	४४	मृत	६७	४२
मारी	१२८	७६	मुख	२०	३	मृत्यु	११६	४६
मारीच	२८	१७	मुग्ध	७९	१३	मृत्युफला	१९६	१६२
मारीची	२८	१७	मुच्चुकुन्द	७८	६२	मृत्युवञ्चन	१००	१४३
मारुण्ड	४३	३६	मुण्ड	४२	२२	मृत्सा	१७०	९
मार्ग	२३	१६	मुण्डन	९०	८	मृत्सना	८३	१६
मार्गण	६०	७१	मुण्डा	४२	२३	मृदङ्ग	२६	४६
मार्जन	१०	६	मुदिर	१३७	२०६	मृदु	७६	१४

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
सृष्टेरुक	१७	२१०	यक्षराट्	३२	३६	युक्ति	५७	४७
मेखला	१५४	१२६	यति	९७	४७	युग	२३	१७
मेघ	२६	४	यथा	१८१	३६	युज्ञान	९१	११
मेघनाद	७८	६२	यद्	१८१	३९	युत	९७	४८
मेघपुष्प	१०३	२८	यद्वत्	१८१	३१	युतक	१२	१४४
मेचक	१२	१४०	यन्ता	९७	४७	युवन्	९१	११
मेधा	७१	१३	यन्त्रण	९०	७२	यूथ	७२	११
मेधावी	१७	१०१	यम	१०९	२३	यृथिका	१२	१४४
मेध्य	११६	४७	यमक	१२	१४२	योग	२३	१८
मेनाद	७७	३९	यमन	९०	९	योग्य	११६	४९
मेला	१४८	४६	यमल	१९४	१२६	योजन	९१	११
मेष	१६७	२१	यमली	१९४	१२६	योजनगन्धा	८२	४९
मेहन	९०	८	यमस्त्वसा	१७४	६०	योनि	८३	१६
मैथुन	९०	८	ययु	११६	४७	यौवनलक्षण	९१	११७
मोक्ष	१६७	२२	यवफल	१९६	१६३	र	१२२	१
मोघा	२६	४	यवानी	९०	१०	रक्त	५७	४८
मोत्र	२७	८	यवीयस्	१७४	६१	रक्तक	१२	१४९
मोत्तक	१२	१४१	यष्टि	३६	२६	रक्तपा	१०३	२१
मोत्रा	२७	८	या	११२	१	रक्तरेणु	९२	१०६
मोत्राट	३७	९३	याजक	१२	१४३	रक्ताक्ष	१६८	४४
मोण	४६	२४	याज्ञिक	१२	१४३	रक्ताङ्ग	२९	४६
मोदक	१२	१४२	यातयाम	११२	६२	रक्ष	१६७	२३
मोरट	३७	९३	यात्रा	१२८	७८	रङ्ग	३	३१
मोरटा	३७	९४	यादव	१६१	४७	रङ्ग	२३	११
मोह	१७९	७	यादसाम्पत्ति	७४	२३४	रङ्गमाता	७०	२१७
मौलि	१४८	४६	यापन	९०	१०	रज	३०	१३
मिलष्ट	३६	२४	याम	१०९	२४	रजत	६४	१४४
म्लेच्छ	२९	६	यामि	१०९	२४	रजनी	९१	१४
य			याय्य	११६	४८	रजस्	१७२	३१
य	११३	१	यावत्	१८१	३१	रंजस्त्वला	१९६	१६३
यक्ष	१६७	२२	युक्त	९७	४८	रञ्जु	३०	१४

मेदिनीकोशस्य-

३५

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
रक्षन	११	१३	रसिका	१२	१४६	रामा	११०	२६
रक्षनी	११	१३	रसित	६४	१४४	रामिल	१६४	१२७
रण	४६	२६	रहस्	१७२	३१	राशि	१६३	१२
रण्डा	४२	२३	रहस्या	१८६	८३	राङ्	१२८	७८
रत	५७	५०	रा	१२२	१	रास	१७०	११
रतनारीच	२१	२१	राका	३	३२	रासेरस	१७४	६१
रत्नदिक्	१७	२१०	राक्षस	१७२	३२	रास्ना	८३	१७
रति	६७	४९	राक्षसी	१७२	३२	रिक्त	६७	६१
रत्न	८३	१७	राग	२३	२०	रिह्ना	२०	६
रथ	७२	१२	रागचूर्ण	६२	१०६	रिष्ट	३६	२६
रथकार	१४३	२९२	रागसूत्र	१४३	२९२	रिष्टि	३६	२६
रथाङ्	२६	४६	रागी	९१	१६	रीति	६७	६१
रथ्या	११६	९१	राघव	१६१	४८	रुक्	२८	९
रद	७६	१४	राजजम्बू	१०६	१६	रुक्म	११०	२८
रन्तिदेव	१६२	६२	राजन्	९१	१६	रुचि	२८	८
रन्ध्र	१२८	७८	राजराज	३२	३६	रुजा	३०	१४
रभस	१७२	३१	राजवद्र	१४४	३०६	रुणिङ्का	१२	१४८
रम	११०	२६	राजवृक्ष	१६९	६७	रुधिर	१३७	२०६
रमण	६०	७३	राजहंस	१७४	६२	रुमा	११०	२७
रमति	६४	१४४	राजादन	९८	१०३	रुचक	१२	१४७
रमा	११०	२६	राजि	३०	१४	रुरु	१२८	७८
रम्भा	१०६	७	राजिका	१२	१४६	रुढ	४४	३
रम्या	११६	६०	राजीव	१६१	४८	रुप	१०२	९
रवण	९०	७२	राज्ञी	३३	२	रुपक	१२	१४९
रद्दिम	११०	२६	रादा	४४	३	रुप्य	११६	६१
रस	१७०	९	रात्रक	१२	१४६	रेक	३	३३
रसन	९१	१२	राध	७९	१३	रेचनी	९१	१६
रसना	९१	१२	राधन	९१	१४	रेणु	४६	२९
रसायन	९७	१०२	राधना	९१	१४	रेणुका	१२	१४९
रसाल	१६४	१२७	राधरेक	१७	२११	रेत	१२९	९३
रसाला	१६४	१२६	राधा	७१	१३	रेतस्	१७२	३३
						रेत्र	१२८	७१

शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	इलो०
रेप	१०२	१०	लक्षण	६०	७६	लाङ्गलिन्	९८	१०४
रेपस्	१७२	३३	लक्षणा	६०	७६	लाङ्गली	१६४	१२८
रेफ	१०४	२	लक्षा	१६७	२३	लाङ्गलिकी	२१	१४
रेविहाण	९३	१०७	लक्ष्म	९१	११	लाज	३०	१४
रेवती	६४	१४६	लक्ष्मी	११०	२८	लाट	३९	२६
रेवा	१९९	२१	लक्ष्मीपति	७०	२१७	लालाटिक	१७	२११
रेवत	६६	१४६	लक्ष्मीपुत्र	१४३	२९३	लासक	१३	११०
रोक	३	३३	लक्ष्य	११६	५३	लास्य	११६	५३
रोग	२३	२१	लरन	८४	१८	लिङ्ग	२३	२१
रोध	१२८	८०	लधिष्ट	४०	१६	लिप्त	९७	६२
रोचन	९१	१७	लघु	२६	६	ली	१४९	१
रोचना	९१	१६	लघ्वी	१९९	२३	लीला	१४८	४७
रोचनी	९१	१६	लङ्घा	३	३३	लुब्ध	७१	१४
रोड	४२	२४	लङ्घ	२३	२१	लूता	९७	९२
रोद	१७२	३३	लड्घन	९१	१८	लेख	२०	४
रोदन	९१	१७	लट्वा	१९९	२२	लेखन	९१	२०
रोप	१०२	१०	लता	९७	५१	लेखनिक	१७	२१२
रोमर्हण	९३	११६	लहक	१३	१९१	लेखा	२०	४
रोषण	६०	७३	लभ्य	११६	५३	लेप	१०२	१०
रोहक	१२	१९०	लम्पाक	१३	१९०	लोक	४	३४
रोहिणी	६०	७४	लम्बकण	९३	१०७	लोचक	१३	१९१
रोहित	६५	१४६	लम्बा	१०६	६	लोमश	१६४	२७
रोहिताश्व	१६२	६३	लम्बोदर	१४३	२९३	लोल	१४८	४७
रोहिन्	६५	१४७	लय	११६	६२	लोला	१४८	४८
रोही	९१	१८	ललजिव्ह	१०६	१६	लोह	१७६	८
रौद्र	१२८	८०	ललना	९१	१९	लोहल	१६४	१२९
रौरव	१६१	४९	ललाम	१११	५१	लोहित	६९	१४८
रौहिणेय	१२२	१२७	ललामन्	९८	१०३	लौहित्य	१२०	१०२
रौहिष	१६८	४९	ललित	६६	१४७	व		
ल			लव	१९९	२२	व	१६७	१
ल	१४६	१	लवण	६०	७६	वक्त्रव्य	१२०	१०४

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
वक्ता	१८	१४	वपन	११	२०	वर्णक	१३	११३
वक्त्र	१२७	६६	वपुस्	१७२	३६	वर्णविलोडक	११	२३६
वक्त्रनक्त्र	१४३	२८५	वसा	६८	६३	वर्णाट	३७	९४
वक्त्र	१२८	८३	वप्र	१२८	८२	वर्णी	११	२६
वक्ष	३	२८	वम्	१६७	१	वर्तक	१३	११४
वक्त्रु	४	३४	वमथु	७३	२३	वर्तन	११	२३
वझ	२३	२२	वमन	९१	२१	वर्त्म	१२	२६
वच	२८	१	वमि	११०	२१	वर्तरूक	१७	२१३
वचक्तु	१२	२६	वयस्	१७२	३६	वर्ति	५८	५६
वच्र	१२८	८१	वयस्या	७३	२२	वर्धमान	१८	१०६
वच्रा	१२८	८१	वर	१२७	६२	वर्धन	११	२१
वज्रिन्	१२	२४	वरचन्दन	१००	१४०	वर्द्धित	६९	१४९
वज्री	१२८	८१	वरण	४९	६६	वर्या	११६	४०
वज्रक	१३	१९९	वरण्ड	४३	३३	वर्वर	१३७	२०९
वज्रुल	१९४	१२९	वरण्डक	१६	२०३	वर्ष	१६७	२४
वटर	१३७	२०८	वरण्डा	४३	३६	वर्षभू	१०७	१८
वडवा	१६१	४९	वरदा	७७	३६	वर्षम्	१२	२६
वण्टाल	१९४	१३०	वरवर्णिनी	१००	१४१	वलज	३१	२६
वण्ठ	३९	८	वरा	१२७	६३	वलजा	३१	२६
वतंस	१७२	३७	वराक	११	१३०	वलदेव	१६२	६२
वत्स	१७०	११	वराङ्	२७	४४	वलय	११९	९६
वदरा	१३७	२०७	वराटक	१६	२०२	वलक	४	३४
वदान्य	१२०	१०३	वराह	१७६	२२	वलगु	२३	२३
वधू	७९	१४	वरिष्ठ	३९	१६	वलमीक	११	१२८
वन	८४	१९	वरी	१२७	६३	वल्लभ	१०७	१८
वनजा	३१	२८	वरीयान्	१७४	६३	वल्ली	१४७	३८
वनमाली	१००	१४३	वरुण	४९	६६	वल्लुर	१३७	२१०
वनश्वा	९८	१०६	वरुथ	७३	२१		१३८	२११
वनस्पति	७०	२१८	वर्कर	१३७	२१०	वशा	१६३	१३
वनिता	६६	१६०	वर्कराट	३८	६४	वशिर	१३७	२०८
वन्दा	७६	९	वर्चस्	१७२	३९	वसति	६६	१६१
वन्य	११६	६४	वर्ण	४६	२६	वसन	९१	२१

शब्दानुक्रमणिका ।

३८

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
वसन्तदूत	७१	२३६	वामन	१२	२७	वासिता	६६	१९३
वसन्तदूती	७१	२३६	वामि	११०	२९	वासुरा	१३८	३१४
वसु	१७०	६	वामिल	११४	१३१	वाह	१७९	९
वसुक	१३	१९३	वामी	११०	३०	वाहस	१७२	३७
वस्ति	६८	९६	वायस	१७२	३८	वाहिनी	८९	९८
वह	१७६	८	वायसी	१७२	३८	वि	१८६	७६
वहति	६६	१४९	वायुफल	१६६	१६४	विक्रच	२८	१८
वहि	८४	१९	वार	१२७	६९	विकल्प	१०३	२२
वा	१८६	७४	वारक	११	१३२	विकार	१३८	२१८
वाक्	२८	९	वारकी	१७	१७	विकाश	१६४	३१
वागर	१३८	२१२	वारकीर	१४३	२८६	विकृत	६६	१९९
वाग्मी	९२	२८	वारण	{ ४९	६९	विक्रम	११२	९४
वाचा	२८	९		{ ४९	६७	विकिल्प	९२	३१
वाच्यालङ्घ	९३	४९	वारला	१५३	११९	विगूढ	४४	९
वाच्यलङ्घक	२७	७	वाराही	१७६	२६	विग्रह	१७६	२३
वाज	३०	१५	वारि	१२७	६७	विघ्नकारी	१०१	१४६
वाजी	९२	२६	वारिण	१७६	२१	विचकिल	१९६	१६४
वाट	३९	२७	वारी	१२७	६६	विच्छित्	६६	१९९
वाडव	१६१	६०	वार्णी	६०	६८	विच्छिन्न	९२	३२
वाणिजक	१७	२०४	वारुणी	४३	३३	विजय	१२०	१०४
वाणिनी	८९	१८	वारुणी	६८	९६	विजुम्भित	७०	२१६
वाणी	७०	२२४	वार्ता	६८	९६	विट्	१६३	१४
वातकेलि	१६६	१६३	वार्दर	१३८	२११	विट	३७	२७
वातरायण	९३	११६	वार्द्धल	१६३	११९	विटप	१०३	२२
वातपुत्र	१४४	२१४	वार्द्धक	१३	१६७	विडङ्ग	२९	४७
वातरूप	१६९	६७	वार्वटीर	१४३	२८६	विडाल	१६४	१३३
वातल	१९४	१३०	वार्षिक	१३	१९७	वितण्डा	४३	३६
वातहुडा	४३	४०	वालक	१३	१९८	वितर्क	१३	१६८
वातिग	२६	४७	वाश्र	१२८	८३	वितान	९२	२९
वाहल	१६३	११६	वासन	९२	२७	वितुन्न	९२	२८
वान	८४	२०	वासन्ता	६६	१६३	वितुन्नक	१७	२१४
वानप्रस्थ	७४	२१	वासर	१३८	२१३			
वापित	६६	१६१	वासित	६६	१६३			

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
विद्यथ	७३	२४	विपणि	९०	७८	विवृता	६६	११७
विदा	७६	१४	विपत्ति	६६	१६०	विवेक	१३	११९
विदार	१३८	२१६	विपन्न	९२	३२	विशद	७७	३९
विदारण	९३	१०८	विपाक	१३	१६९	विशलय	१२०	१०७
विदारी	१३८	२१७	विपुल	१६४	१३२	विशाख	२०	१२
विदित	६६	१६०	विप्रतीसार	१४४	३०७	विशारद	७८	९३
विदुर	१३८	२१९	विप्रलाप	१०४	२८	विशाला	१६४	१३३
विदुल	१६४	१३२	विवृध	८१	३६	विशालाक्ष	१६९	९८
विदूषक	१७	२१९	विभव	१६१	६१	विशिख	२०	११
विदेह	१७७	२४	विभाकर	१४४	२१७	विशिखा	२०	११
विद्याधर	१४२	२७२	विभाव	१६१	६१	विशेषक	१७	२१४
विद्युत्	६६	१५६	विभावरी	१४४	२९६	विश्रब्ध	८१	३६
विद्व	१६१	६१	विभावसु	१७४	६५	विश्रम्भ	१०७	२०
विद्वम	११२	५३	विभु	१०६	७	विश्लेष	१६८	४६
विद्वान्	१७२	३९	विभ्रम	११२	६२	विश्वकद्रृ	१४४	२९६
विधा	८०	६७	विमला	१६४	१३१	विश्वकर्मन्	१०१	१४६
विधाता	६६	१९७	विमान	९२	३०	विश्वकर्मर	१४४	२९६
विधि	८०	१७	विरच्छि	२८	१८	विश्वकर्मरा	१४४	२९६
विधु	८०	१६	विरिच्छि	२८	१८	विश्वस्त	६६	१९६
विधुर	१३८	२१६	विरोचन	९८	१०७	विश्वा	१६९	२३
विद्ध	८०	१६	विलग्न	९२	३३	विष	१६७	२६
विनत	६६	१६८	विलास	१७२	३९	विषद्धन	९२	३३
विनता	६६	१६८	विलासी	९८	११०	विषय	१६०	१०६
विनया	१२०	१०६	विलेपनी	९८	११०	विषयिन्	९८	१०८
विनायक	१७	२१३	विलोम	११२	६३	विषयी	१०१	१४४
विनिपात	७०	२१९	विलोमी	११२	६४	विषाणी	९०	७७
विनीत	६६	१६६	विवध	८१	३६	विष्कम्भ	१०७	११
विनेता	६६	१६७	विवर	१३८	२१७	विष्टम्भ	१०७	२०
विन्दु	७६	१०	विवर्त	६६	१६२	विष्टर	१३८	२१४
विन्ध्या	११६	६६	विवश	१६४	२८	विष्टि	३६	२८
विन्न	८४	२०	विवस्वान्	७०	२२०	विष्टुपद	७८	९३
विपञ्ची	२८	१७	विविक्त	६९	१६४	विष्टक्सेन	९८	१०९

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
विष्वकूसेना	१८	१०९	वृत्ति	६८	३८	वेलिलत	६६	१६१
विसर	१३८	२१७	वृत्त	६८	६१	वेश	१६३	१४
विसर्ग	२६	४८	वृत्तान्त	६६	१६०	वेश्य	११७	६६
विसर्जन	१८	१०६	वृत्ति	६८	६७	वेष्टन	९२	३९
विस्तर	१३८	२१६	वृत्र	१३८	८६	वेष्टित	६६	१६१
विस्तार	१३८	२१८	वृथा	१८१	३७	वै	१८६	७६
विस्मय	१३०	१०६	वृद्ध	८०	१८	वैकुण्ठ	४०	१६
विस्मापन	१८	१०६	वृद्धि	८०	१८	वैजयन्त	७०	२२०
विहङ्ग	२६	४९	वृन्त	६८	६०	वैजयन्ती	७०	२२१
विहनन	१८	१०८	वृन्दारक	१७	२०४	वैजिक	१३	१६१
विहस्त	६६	१९४	वृश्चिक	१३	१६०	वतरणी	९३	१०८
विहायस्	१०	३	वृष	१६७	२६	वैतालिक	१७	२१६
विहायस्	१७४	६३	वृषपर्वन्	१०१	१४६	वैदम्भ	१०७	२१
विहारी	१३८	२१८	वृषभ	१०७	२१	वैदेहक	१७	२१६
विहेठन	१८	१०७	वृषल	१९४	१३४	वैदेही	१७७	२४
वीक्ष्य	११७	९६	वृषा	९२	३९	वैनतेय	१२२	१२८
वोचि	२८	१०	वृषाक्पि	१०४	३०	वनाशिक	१७	२१७
वीणा	४७	२८	वृषाक्पायी	१२२	१३३	वैरोचनि	९८	११२
वीतंस	१७२	४०	वृषाक्तु	१३	१६०	वैशाख	२०	१२
वीतिहोत्र	१४४	२१७	वृषी	१६७	२७	वोड्डी	१२९	८६
वीथी	७२	१२	वृष्णि	४७	२८	वंश	१६३	१३
वीर	१२७	६७	वृहन्नला	१५७	१६९	व्यक्त	९८	६४
वीरतर	१४३	२८८	वेकट	३७	९१	व्यग्र	१२८	८३
वीरभद्र	१४३	२८८	वेग	२३	२४	व्यङ्ग	२३	२२
वीरवृक्ष	१६९	६९	वेणी	४७	२८	व्यञ्जन	९१	२२
वीरधू	८१	३६	वेणु	४७	२९	व्यतिकर	१४४	२१४
वीर्य	११६	४१	वेद	७५	१९	व्यतीपात	७०	२१८
वीवध	८१	३६	वेदना	९२	३९	व्यलीक	१३	१६६
वृक्धूप	१०४	२९	वेदि	७६	१९	व्यवहार	१४३	२१४
वृक्षादन	९८	१११	वेधस्	१७२	४१	व्यवहारिका	१६	२३२
वृक्षादनी	९८	१११	वेर	१२९	८९	व्यवाय	१२०	१०३
वृजिन	९२	३४	वेला	१४८	४१	व्यसन	९१	२३

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
व्यस्त	१८	६४	शकुलादनी	१०१	१४७	शम्बरी	१३८	२२०
व्यावात	६६	१६२	शक्ति	६८	६३	शम्बल	१६४	१३६
व्याप्र	१२८	८४	शक्र	१२९	८७	शम्बूक	१३	१६२
व्याघ्रनख	२१	१६	शक्री	१३८	२२१	शम्बूका	१३	१६३
व्याज	३०	१६	शङ्का	४	३६	शम्भु	१०६	८
व्याड	४२	२६	शङ्कु	४	३९	शय	११	६७
व्याध	७१	१६	शङ्कुं	२०	६	शयन	१३	३७
व्याधि	७१	१६	शङ्कुंक	१३	१६३	शयालु	१५४	१३७
व्यायत	६६	१६२	शङ्कुनी	९३	३९	शय्या	११७	६८
व्यायाम	१११	९२	शङ्की	९३	४०	शर	१२९	८६
व्याल	१४८	४८	शची	२८	१०	शरण	६०	७९
व्यास	१७०	१२	शठ	३९	८	शरण्ड	४३	३७
व्युष्ट	३९	२८	शणीर	१३८	२२२	शरभ	१०७	२१
व्युष्टि	३६	२८	शतघ्नी	९३	४०	शरवाणि	५३	१०१
व्युत्थान	९२	३४	शतघ्निं	७०	२२१	शरु	१२९	८८
व्यूढ	४४	४	शतपत्र	१४४	२१७	शर्करा	१३८	२२०
व्यूह	१७६	१०	शतपर्वा	१०६	१६	शर्वरी	१३८	२२०
व्योम	९२	३६	शतपर्विका	१९	२३३	शल	१४८	४९
व्योमचारी	१०१	१४६	शतहृदा	७८	५६	शलाका	१३	१६१
व्योष	१६७	२७	शतानन्द	७८	१४	शल्क	४	३६
वज	३०	१६	शतानीक	१८	२१७	शल्य	११७	९७
वज्या	११६	५४	शतावरी	१४४	२१८	शल्लकी	१३	१६२
वीहि	१७६	९	शद्रि	१२९	८८	शश	१६३	१९
वीहिराजिक	१९	२३२	शनैस्	१८६	८३	शशविन्दु	७८	९४
श								
श	१६२	१	शफ	१०४	३	शशिलेखा	२१	१७
शक	४	३७	शवर	१३८	२१९	शश्वत्	१८१	३२
शक्ल	१९४	१३७	शमथ	७३	२४	शष्प	१०२	११
शक्ति	९३	{ ३८	शमन	९३	३७	शस्त	६८	६२
शकुन	९३	{ ३९	शमी	११०	३१	शस्त्र	१२९	८७
शकुनि	९२	३६	शम्ब	१०६	८	शां	१६२	१
शकुन्त	६६	१६२	शम्बर	{ १३८	२१९	शाक	४	३६
				{ १३९	२३१	शाकट	३७	९६

शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०
शाखा	२०	६	शावरी	१३९	२२९	शीकर	१३९	२२८
शाखी	९३	४१	शासन	९३	४१	शीघ्र	१२९	९१
शाङ्कुर	१३८	२२३	शास्त्र	९८	६३	शीत	९८	६९
शाङ्कुरि	१३९	२२७	शास्त्र	१२९	९०	शीतक	१४	१६९
शाण	४७	२९	शिखण्ड	४३	३७	शीतचम्पक	१९	२३३
शाणी	४७	३०	शिखण्डिनी	९८	११३	शीतमयूख	२१	१९
शापिडल्य	१२०	१०७	शिखण्डी	९८	११३	शीतल	१९९	११९
शातकुम्भ	१०८	२९	शिखर	१३९	२२६	शीतशिव	१६२	६३
शात्रव	१६१	५२	शिखरिणी	१९३	१०९	शीन	८४	२१
शाद	७६	१६	शिखरी	९८	११२	शीर्ण	४७	३०
शान्त	६८	६३	शिखा	२०	६	शीर्षण्य	१२०	१०८
		६४	शिखी	९३	४२	शील	१४८	६३
शान्ति	६६	६२	शिग्रु	१२९	९०	शीवल	१९९	१३९
शाप	१०२	११	शिह्वाण	९१	८१	शुक	५८	६६
शार	१२९	८९	शित	९८	६४	शुक्त	५९	६६
शारद	७७	४०	शिति	९८	६४	शुक्ति	६९	६६
शारि	१२९	८८	शिपिविष्ट	३८	६६	शुक्र	१२९	९२
शारीर	१३८	२२२	शिफा	१०४	३	शुक्रल	१४८	६३
शार्कक	१३	१६४	शिर	१२९	९१	शुक्रला	१४९	६४
शार्कर	१३८	२२३	शिरस्	१७३	४१	शुक्र	२३	२६
शार्ङ्ग	२३	२४	शिला	१४८	६२	शुचि	२८	११
शार्दूल	१९४	१३७	शिलाटक	१८	२१०	शुण्डा	४२	२६
शार्य	११७	९९	शिली	१४८	९१	शुद्ध	८०	२०
शार्वर	१३८	२२४	शिलीमुख	२१	१७	शुद्धान्त	६६	१६४
शालक्कायन	१०१	१४३	शिलीन्द्र	१३९	२२७	शुभ	१०६	८
शाला	१४८	९१	शिलप	१०२	१२	शुभ्र	१२९	९२
शालार	१३८	२२४	शिव	१६९	२७	शुभ्रदन्ती	७०	२२२
शालावृक	१८	२१७	शिवकीर्तन	१०१	१४८	शुलक	४	३८
शालि	१४८	९०	शिवा	१९९	२६	शुलब	१९९	२७
शालु	१४८	९०	शिशुक	१४	१६४	शुश्रूषा	१६८	४९
शालेय	१२०	१०८	शिशुमार	१४४	२११	शुष्वि	१६७	२८
शालमलि	१९६	१३८	शी	१६२	१	शुष्विर	१३९	२२९

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
शुक	४	३८	श्येन	८४	२१	श्वेतधामा	१०१	१४९
शुकक	१४	१६६	श्रद्धा	८०	१९	श्वेतवाहन	१०१	१४८
शून्य	११७	६८	श्रद्धालु	१९५	१३६	श्वेता	९९	६८
शूर	१२९	९३	श्रमण	९०	८०	ष	१६६	१
शूल	१४८	९३	श्रवण	९०	८०	षष्ठिहायन	१०१	१४९
शृगाल	१९६	१४०	श्राण	४७	३०	षष्ठी	३९	९
शृगालजस्त्रु	१०६	१७	श्राद्ध	८०	११	षष्ठ्यग्रन्था	७३	२४
शृगालिका	१८	२१८	श्रामी	११०	३४	षष्ठ्यविन्दु	५७	४१
शृह्ला	१९६	१४१	श्रावण	९०	८१	षण्ड	४२	२६
शृङ्ग	२३	{ २६	श्रावणा	९०	८१	षण्डाली	१९६	१४२
शृङ्गाटक	१८	२१९	श्री	१२२	१	षण्ड	४४	४
शृङ्गार	१३९	२३०	श्रीकण्ठ	४०	१७	षाढव	१६१	६२
शृङ्गारी	१८	११४	श्रीपति	६६	१६३	षोढा	४४	४
शृङ्गी	९३	४३	श्रीपर्णी	९१	८२	स	१७०	१
शोष	१६७	२८	श्रीफल	१९९	१३८	स	१६९	६८
शैल	१४९	६४	श्रीमान्	६६	१६३	सकटाक्ष	१८	२२२
शैलाट	३७	६६	श्रीवास	१७३	४२	सक्तिक	१८	३३
शैलूष	१६८	४६	श्रुत	९९	६७	सकृत्	१८१	३३
शैलेय	१२०	१०९	श्रुति	९८	६६	सङ्कर	१३९	२३२
शैवल	१९९	१४१	श्रुतिकट	३८	६६	सङ्कारी	१३९	२३२
शोठ	३६	९	श्रेणि	४७	३१	सङ्कीर्ण	९१	८२
शोण	४७	३१	श्रेष्ठ	३९	९	सङ्कल	१९६	१४३
शोभन	९३	४४	श्रेय	१७३	४२	सङ्कोच	२८	१९
शोभा	१०६	९	श्रेयसी	१७३	४३	सङ्क्रम	११२	६४
शोष	१६७	२९	श्लाघा	२६	६	सङ्ख्य	११७	६०
शौक	४	३९	श्लेष्मघना	९८	११४	सङ्ख्या	११७	६०
शौण्ड	४२	२६	श्लेष्मधनी	९३	४४	सङ्ख्यावान्	७१	२२७
शौष्कल	१५६	१४२	श्वशुर	१३८	२२२	सङ्खति	६६	१६९
शंसा	१७०	१२	श्वशुर्य	१२०	१०७	सङ्खर	१३९	२३३
श्याम	११०	३१	श्वश्रेयस	१७४	६४	सङ्ख्रह	१७७	२९
श्यामल	१६४	१३७	श्वसन	९३	३८	सङ्ख्य	१६८	४७
			श्वा	८४	२१	सङ्ख्यर्थ		

शब्दानुक्रमणिका ।

४४

शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०
सङ्घाटिका	१८	२२७	सन्ध्या	११७	६०	समुद्रत	७०	२२२
सङ्घात	६६	१६७	सन्नति	६६	१६९	समुत्थान	१८	११९
सखा	२०	७	सन्नद्ध	८१	३७	समुद्रनवनीत	७१	२३६
सखी	२०	७	सन्निधि	८१	३७	समुद्रान्तरा	७१	२२६
सचिव	१६१	५२	सन्नय	१२०	११०	समुद्रारु	१४४	३००
सज्ज	३१	१८	सप्तला	१९९	१४३	समुच्छ्व	८२	४८
सज्जन	१३	४८	सप्तर्चि	१७४	६६	समूढ	९	१०
सञ्चारिका	१८	२२०	समा	१०६	९	सम्पद्	७७	४१
सटा	३६	२९	सम्	१८३	६४	सम्पन्न	९४	५०
सत्तम	११३	९६	समज	३१	२९	सम्पराय	१२२	१२९
सत्य	११७	६१	समभिहार	१४४	३०७	सम्पर्क	१४	१६६
सत्यम्	१८३	६१	समय	१२०	१११	सम्पाक	१४	१६६
सत्यवती	७०	२२४	समया	१८४	६६	सम्प्रयोग	२६	६७
सत्र	१२९	१४	समर्थ	७३	२६	सम्प्रयोगी	१०१	१६०
सत्व	१९९	३८	समर्थद	७८	६६	सम्प्रहार	१४४	३००
सदन	६४	६१	समाधात	७१	२२७	सम्बाध	१	३७
सदागति	७०	२२३	समादान	९९	११७	सम्बाधन	९९	१२०
सदादान	९८	११६	समाधि	८१	३७	सम्बोध	८१	३८
सदाफल	१६७	१६५	समान	९३	५६	सम्भव	१६१	१३
सद्ग	१६४	२१	समापन	९९	११८	सम्भाग	२६	५०
सद्ग	१४	६१	समाप्त	९९	१२०	सम्भार	१३९	२३४
सनातन	९९	११८	समाप्ति	६६	१७०	सम्भेद	७७	४३
सनाभि	१०७	२६	समायोग	२६	६६	सम्भ्रम	११२	५९
सन्तति	६६	१६८	समास	१७३	४४	सम्पूर्छन	९८	११६
सन्तान	९३	४६	समाहित	७१	२२६	सम्यक्	२८	१९
सन्तानिका	७८	२१९	समाहय	१२२	१२९	सम्यक्	१७९	१६
सन्देशिका	१८	२२०	समिति	६६	१६९	सर	१७३	४४
सन्धा	८०	२०	समीक्षा	१६९	४७	सरक	१४	१६८
सन्धान	१४	४९	समीरण	५३	१११	सरणि	११२	५६
सन्धि	८०	२१	समुच्छय	१२२	१३१	सरण्यु	१३१	११२
सन्धिनी	१४	६०	समुद्र	१२२	१३०	सरमा	११२	५६
सन्धिला	१६६	१४४	समुदाय	१२२	१३०	सरल	१६९	१४३

शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०	शब्दाः	पृ०	इलो०
सरस्	१२९	१४	साधिष्ठ	४०	१७	सिक्ष्य	७३	१४
सरस्वान्	७०	२२३	साधीयान्	१७४	६६	सित	५९	७१
सरोजिनी	९९	११६	साधीयसी	११२	५६	सिद्ध	८०	२४
सव	१६९	२९	साधु	८०	२३	सिद्धरस	१७४	६६
सवन	९३	४६	साति	९९	६९	सिद्धार्थ	७३	२६
सस्यक	१४	१६६	सात्रु	८४	२२	सिद्धि	८०	२६
सह	१७३	४३	सान्त्व	१६९	२९	सिध्मला	१९६	१४६
सह	१८६	११	सान्द्र	१२९	१६	सिनीवाली	१९१	१६६
सहचर	१४४	२९९	साम	९४	९४	सिन्दूर	१३९	२३६
सहज	३१	२८	सामज	३१	२९	सिन्दूरतिलक	१९	२३६
सहदेवा	१६२	६४	सामधेनी	९९	१२२	सिन्दूरी	१३९	२३६
सहदेवी	१६२	६६	सामयोनि	९९	१२२	सिन्धु	८०	२६
सहस्	१७६	१०	सामर्थ्य	१२१	११२	सिप्र	१२९	१७
सहस्रपाद	७८	५६	सामि	१८३	६५	सिप्रा	१२९	१७
सहस्रेष्ठि	१०१	१५३	सामुद्र	१३९	२३४	सीता	९९	७१
सह्य	११७	६९	साम्रतम्	१८४	६३	सीमन्	९४	९६
सावित्री	१३१	२३७	साय	११७	६२	सीमा	११०	३६
सिह	१७६	११	सायक	१४	१६८	सीर	१२९	९८
सिही	१७६	१२	सार	१२९	९९	सु	१७०	१
सर्गं	२३	२७	सारङ्ग	२६	५०	सु	१८९	७१
सर्जु	३१	१७	सारण	९१	८५	सुकर्मन्	९९	१२४
सर्वंग	२६	४९	सारणी	९१	८३	सुकुमार	१४४	३०१
सर्वज्ञ	३३	५	सारस	१७३	४९	सुकृत	६७	१७२
सर्वतोभद्र	१४६	३०८	सारसन	९१	१२१	सुख	२०	८
सर्वतोमुख	२१	१९	सारीषी	१६८	३८	सुखा	२०	८
सर्वथा	१८१	३७	सार्थ	७२	१३	सुखाश	१६४	३०
सर्वरस	१६४	६७	सार्वभौम	११२	६३	सुगन्धि	८१	३९
सर्वोघ	२७	१०	साल	१४९	९४	सुग्रीव	१६१	९४
सा	१७०	१०	सावन	९४	९३	सूत	९९	७२
साक्षात्	१८१	३३	सावित्री	१३९	२३६	सूतल	१९६	१४६
सादी	९४	६२	साहस	१७३	४७	सुता	९९	७२
साधन	९४	६३	सिकता	६६	१७१	सुदर्शन	९९	१२३

शब्दानुक्रमणिका ।

४६

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
सुदामा	११	१२६	सुषेण	९१	८४	सेन्य	११७	६४
सुधन्वा	११	१२७	सुष्ठु	१८०	१७	सेनिक	१४	६७२
सुधा	८०	२६	सूक	४	३९	सेन्धव	१६१	६६
सुधासूति	७१	२२७	सूक्ष्म	११०	३६	सैरन्धी	१३९	२३८
सुनन्दा	७७	४३	सूचक	१४	१६९	सौहिकेय	१७६	३
सुनार	१३९	२३७	सूचना०	१४	५६	सोढा	४४	६
सुनीति	६७	१७३	सूची	२८	१२	सोमवलक	१८	२२३
सुन्दरी	१३९	२३७	सूत	९१	७३	सौगन्धिक	१८	२२३
सुपर्ण	९१	८६	सूतक	१४	१७०	सौदामनी	९९	१२६
सुपर्णा	९१	८६	सूत्र	१२९	९८	सौभाग्य	१२१	११३
सुपर्वन्	९१	१२५	सूत्रकण्ठ	४०	३१	सौम्य	११७	६६
सुषि	९१	७२	सूत्रधार	१४४	३०१	सौरम्य	१२१	११३
सुप्रतीक	१८	२२१	सूद	७६	१६	सौवचल	१९७	१६६
सुभाषित	७१	२२८	सून	८४	२४	सौवीर	१४०	२३९
सुमना	१७४	६७	सूना	८४	२४	संज्ञा	३३	३
सुसुख	२०	१३	सूत्र	८४	२५	संयमन	९९	१२१
सुमेधा	१७४	६७	सूत्रत	६७	१७४	संयमनी	९९	१२१
सुयामुन	९१	१२४	सूप	१०२	१२	संरूढ	९	१०
सुरत	६६	१७२	सूप्र	११०	३६	संवदन	९९	११६
सुरतवाली	१५७	१७०	सूर्य	११७	६३	संवर्त्त	६६	१६६
सुरता	६६	१७२	सूर्यमक्त	७१	२२८	संवादन	९९	११७
सुरभि	१०७	२२	सृति	९१	७५	संवित्ति	६६	१६८
सुरस	१७३	४६	सृदाकु	१४	१७०	संविद्	७७	४२
सुरा	१२९	९८	सृष्ट	३७	३०	संवेश	१६४	२९
सुवर्ण	९१	८४	सृष्टि	३७	३०	संसरण	९३	११०
सुवसन्तक	९९	२३४	सेचक	१४	१७१	संसिद्धि	८१	३८
सुवहा	१७७	२९	सेचन	१४	९६	संसृष्ट	३७	६६
सुरेल	१६६	१४९	सेनानी	१४	९६	संस्कार	१३९	२३३
सुवता	६७	१७३	सेनापति	७१	२२९	संस्कृत	६६	१६६
सुषमा	११२	६७	सेवक	१४	१७१	संस्तर	१३९	२३३
सुषवी	१६१	८४	सेवन	१४	८७	संस्त्याय	१२०	११०
सुषीम	११२	६७	सेव्य	१७	६४	संस्थान	९३	४७

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
स्कन्ध	८०	२२	स्मृति	९९	७४	हम्	१८३	९९
स्खलित	६६	१६६	स्यन्दन	९३	४८	हरण	९१	८७
स्तनन	९३	४९	स्यमीक	१४	१६७	हरि	१३०	९९
स्तनयित्नु	९९	११९	स्यमीका	१४	१६७	हरिचन्दन	१०१	११०
स्तम्ब	१०६	८	स्यूत	९९	७४	हरिण	९१	८७
स्तम्भ	१०६	१०	स्यूति	९९	७४	हरिणी	९१	८८
स्तमित	६६	१७१	स्वन्तो	६६	१६४	हरिता	६७	१७६
स्तोक	४	३१	सु	१२३	२	हरिताल	१९७	१६७
स्त्यान	८४	२३	सुवा	१९९	२९	हरिद्र	६७	१७४
स्थपति	६६	१६६	स्तोत	१७३	४६	हरिवाहन	१०१	१११
स्थाणु	४७	३२	स्व	१५७	२	हरेणु	९१	८६
स्थान	८४	२३	स्वर्	१८४	७०	हमित	६७	१७९
स्थापन	९४	९२	स्वज	३१	१७	हर्षण	९१	८८
स्थापित	६६	१७१	स्वक्ष	३१	१७	हर्षयित्नु	९९	१२७
स्थाल	१४९	९६	स्वप्न	८४	२२	हलाहल	१९७	१६८
स्थाली	१४९	९६	स्वभू	१०६	१०	हव	१९९	३०
स्थासक	१४	१६६	स्वर्	१२९	१४	हविस्	१७३	४७
स्थित	९९	७०	स्वरु	१२९	९३	हसन्ती	६७	१७६
स्थिति	९९	७०	स्वस्ति	१८०	२७	हसन	९४	९०
स्थिरा	१२९	९७	स्वस्तिक	१४	१६७	हस्त	९९	७९
स्थूणा	४७	३२	स्वस्तिमुख	२१	१८	हस्तिकर्ण	६३	१११
स्थूल	१४९	६६	स्वान्त	९९	६९	हस्तिनी	९४	९७
स्थेय	११७	६३	स्वाप	१०२	१२	हस्तिमङ्ग	१५७	१६७
स्नान	८४	२४	स्वित्	१८०	२७	हा	१८६	८६
स्निग्ध	८०	२४	स्वेद	७५	१७	हायन	९४	९८
स्नेह	१५६	१२	स्वैर	१२९	९९	हार	१३०	१००
स्पद्धा	८०	२१	ह	१५६	१	हारक	१४	१७२
स्पर्श	१६३	१९	ह	१८६	८६	हारि	१३०	१०४
स्पर्शन	९३	४७	हठ	३९	१०	हारिकण्ठ	४०	२१
स्फार	१२९	९६	हताशा	१६४	३०	हारिद्र	१४०	२३९
स्फुट	३६	२९	हनु	८४	२६	हारीत	६७	१७६
स्फुटि	३६	२९	हन्त	१८०	२६	हाय	११७	६६

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
हाल	१४९	६६	ही	१८६	८७	हेमल	१९६	१४७
हाला	१४९	६६	हीरा	१३०	१०२	हेमाङ्ग	२६	९१
हि	१८६	८६	हीही	१८६	९२	हेरम्ब	१०६	१९
हिङ्गुनिर्यास	१७५	६९	हुड्हक	१४	१७३	हेरुक	१४	१७३
हिङ्गुल	१९६	१४६	हुम्	१८३	६६	हेला	१४९	६६
हिण्डार	१४०	२३९	हूम्	१८३	६६	हेहै	१८६	९२
हित	९९	७३	हृदय	१२१	११६	है	१८६	८८
हिम	११०	३८	हृद्य	११७	६६	हो	१८६	८८
हिमजा	३१	३०	हृषित	६७	१७७	होमि	११०	३८
हिमाराति	७१	२२९	हृष्ट	३६	३१	होरा	१३०	१०२
हिरण	६१	८९	हे	१८६	८८	होहौ	१८६	९२
हिरण्मय	१२२	१३२	हेति	९९	७६	हौ	१८६	८८
हिरण्य	१२१	११४	हेमपुष्प	१०४	३०	हृस	१७०	१२
हिरण्यरेतस	१७४	६९	हेमपुष्पक	११	२३४	हृस्व	१९९	३०
हिरुक	१७९	१२	हेमपुष्पिका	११	२३४	ह्लादिनी	१४	९१
हिंखा	१३०	१०१						

काशीस्थ राजकीय प्रथम तथा मध्यम परीक्षा पाठ्य निर्धारित—
‘मणिप्रभा’ हिन्दी थीका तथा ‘अमरकौमुदी’ टिप्पणी के सहित

१ अमरकोष (सम्पूर्ण) ।

(दीकाकार—ठ्याकरण—साहित्याचार्य साहित्यरत्न श्रीहरगोविन्द मिश्रजी, काशी)
 ‘मणिप्रभा’ नामक हिन्दी व्याख्यामें—मूल इलोकों के पर्याय, लिङ्ग,
 पाठान्त्र और मतान्त्र के पर्याय, अन्य ग्रन्थों या कोषोंमें मिलनेवाले आंशिक
 समानाकार बाहरी शब्द, तथा हिन्दी में अर्थ दिये गये हैं और कठिन विषय
 उदाहरणादि से विशद किये गये हैं ।

‘अमरकौमुदी’ नामक संस्कृत ट्रिप्पणी में—वेद, वेदान्त, स्मृति, पुराण और साहित्यादि अनेक ग्रन्थोंसे प्रमाण—वचन, पाठान्तर आदि, तथा अक्षौहिणी सेना, मन्त्रवन्तर काल, द्वोण खारी आदि प्रमाण (तौल) हत्यादि के अनेक चक्र भी दिये हैं जिनसे अनेक इलोकों के आश्रय अनायास ही समझ में आ जाते हैं । परिशिष्ट में विशेष आवश्यकीय विषय तथा अन्त में मूल, क्षेपक और पाठान्तर शब्दों की अकारादि क्रमसे सूची तथा ग्रन्थारम्भ में गवेषणापूर्ण विस्तृत भूमिका देकर ग्रन्थ के परमोपयोगी बनाया गया है । मूल्य लागतमात्र सम्पूर्ण ग्रन्थ का केवल २) २ अमरकोष उपरोक्त टीका ट्रिप्पणी सहित प्रथमकाण्ड १)

तथा द्वितीयकाण्ड १ से ६ वर्ग (=) ७ से १० वर्ग (=)
तथा त्रुटीयकाण्ड मात्र का २१)

३ अमरकोष-मूल (गुटका)

अनेकार्थध्वनिमञ्जरी-द्विरूपकोश-एकाक्षरकोश सहित । मूल्य ।)

४ अमरकोष-मूल । केवल प्रथम काण्ड मात्र । मूल्य ।

५ अमरकोष-मूल । केवल द्वितीय काण्ड मात्र । मूल्य =

६ आख्यातचन्द्रिकाकोश । श्रीभद्रमल्लकृत मूल्य १॥

७ मेदिनीकोश । शब्दसूची सहित । ६॥

८ अनेकार्धसंग्रहकोश । शब्दानुकमणिका सहित २

९ विश्वप्रकाशकोश । महेश्वरविरचित । ३३

प्राप्तिस्थानम्—चौखम्बा संस्कृत पुस्तकालय, वनारस सिटी ।

